

Visszatérés

„Biztos vagyok abban, hogy valóban újra megszületünk és hogy az élet a halálból ered, s a halottak lelke tovább él.” — Sokrates

„A lélek kívülről érkezik az emberi testbe, ideiglenes lakhelyére, melyet újra el fog hagyni...más lakhelyekre vándorol, mivel a lélek halhatatlan.”

— Ralph Waldo Emerson

Journals of Ralph Waldo

Emerson

„Nem akkor kezdődtem amikor megszülettem, sem akkor, amikor megfogantam.

Folyamatosan nőök, fejlődöm megszámlálhatatlan miriádnyi ezredéven keresztül...az összes előző énemnek megvan a hangja, visszhangja és sűgása bennem...óh megszámlálhatatlanszor fogok még újraszűletni.”

— Jack London

Csillagvándor

„A halál nem létezik. Hogyan is létezhetne halál, amikor minden az Istenség része? A lélek sohasem hal meg, a test pedig igazából sohasem élő.”

— Isaac Bashevis Singer

Nóbel díjas

Történetek a kemence mögűl

„Ő ezeket az arcokat és alakokat ezerféle viszonyban látta egymással...egyikűk sem halt meg, csupán megváltoztak, mindig újra szűlettek, folyamatosan egyre új arcuk volt, csupán az idő állt az egyik és a másik arc között.”

— Herman Hesse

Nóbel díjas

Siddharta

„Van fogalmad arról, hogy hány életet kell még leélnűnk, amíg egyáltalán eszűnkbe jut, hogy az élet többet kell hogy jelentsen az evésnél, a harcnál, vagy a Falka hatalmánál? Ezret Jon, tízezret! És utána másik száz élet, amíg elkezdjűk megtanulni, hogy létezik egy olyan dolog, hogy tökéletesség, és megint egy másik száz, amíg rájövűnk, hogy az életűnknek az a célja, hogy megtaláljuk azt a tökéletességet, és ki is mutassuk.”

— Richard Bach

Jonathan Livingston Seagull

„Ahogy álmok ezrein át élűnk jelenlegi életűnkben, úgy jelenlegi életűnk is csupán egy a sokezer ilyenfajta élet közül, amelybe egy másik, sokkal reálisabb életből lépűnk be...és amelybe visszatérűnk halálűnk után. Életűnk csupán egy álom annak a sokkal reálisabb életnek az álmái közül, s ez végtelenűl sokáig tart, egészen a legutolsó álomig, az igazán valódi életig, Isten életéig.”

— Tolsztoj

Kutatás a halhatatlanság után

„Úgy viselkedtűnk, mintha örökéletűek lennűnk, ahogy ezt hitték a Beatles fénykorában is, nem igaz? Úgy értem, vajon ki gondolta volna azt, hogy egy napon a mi életűnk is véget ér?”

ex-Beatle Paul McCartney

Aki valójában ura akar lenni saját sorsának, annak meg kell értenie a reinkarnációt és annak folyamatát. Ez ilyen egyszerű.

Senki sem akar meghalni. Majdnem mindannyian örökké szeretnűnk élni, erűnk teljében, ráncok, ősz haj, izűleti gyulladások nélkül. Ez teljesen természetes, hiszen az élet első és alapvetű szemponjtja az élvezet. Óh, bárcsak örökké élvezhetnűnk az életet!

Az emberek halhatatlanság utáni kutatása olyannyira alapvetű, hogy szinte lehetetlen felfogniuk a halált. A Pulitzer-díj nyertese, William Saroyan (Az emberi komédia c. mű szerzűje) a legáltalánosabb gondolkodásmódot juttatta kifejezésre, amikor halálát megelőzű napokban így nyilatkozott:

„Mindenkiért eljön egyszer a halál, de én világletemben hittem abban, hogy az én esetemben majd kivételt tesz. Hát most mi lesz?”

Az emberek legtöbbször csak elvétve gondol a halálra és arra, hogy mi fog utána történni — ha egyáltalán valaha is eszébe jut. Némelyek szerint a halállal minden véget ér. Van, aki a mennyekben és a pokolban hisz, mások pedig úgy vélekednek, hogy jelenlegi életük csak egy azon rengeteg közül, amit eddig éltek és még élni fognak. A világ össznépességének több mint egyharmada — körülbelül 1.5 milliárd ember — megmásíthatatlan tényként fogadja el a lélekvándorlást életében.

A reinkarnáció nem egyfajta hitrendszer vagy teória arra, hogy „megússzuk a szomorú véget”, hanem egy pontos és tudományos magyarázata múlt- és jövőbeli cselekedeteinknek, s célja az, hogy tudomást szerezzünk múlt- és jövőbeli életeinkről. Sok könyvet írtak erről a témáról, melyek rendszerint hipnotikus múltbalátáson, halálközeli vagy testen kívüli élményeken, vagy a déjá-vu-n alapultak.

De a legtöbb ilyen témájú irodalom szegényesen tájékozott, jellegük főként spekulatív, ezenkívül felületesek és következtelenek. Néhány könyv azt tűzte ki céljául, hogy olyan emberek eseteit dokumentálja, akik hipnotikus hatás alatt állva visszatértek valamelyik előző életükbe. Részletekre is kiterjedő leírást adtak azokról a házakról ahol valaha éltek, az utcákról ahol sétáltak, parkokról, melyeket gyermekként látogattak, valamint hajdani szüleikről, barátaikról és rokonaikról. Ez mind arra szolgál, hogy a könyvet érdekesebbé tegye, és bár ezek a művek valóban elősegítették az állandó széleskörű érdeklődést és a lélekvándorlásban való hitet, mégis a gondos utánajárás sok ilyen úgynevezett múltbalátásról kiderítette, hogy tele van találgatással, hemzseg a pontatlanságtól, ráadásul nem egy közülük szélhámosság.

Ami viszont a legfontosabb, hogy e népszerű könyvek közül egyik sem magyarázza meg a reinkarnáció alapvető tényeit, mint például azt az egyszerű folyamatot, ahogyan a lélek örökké, egyik anyagi testéből a másikba vándorol.

Nagy ritkán előfordul, hogy az alapelvek szerepelnek a könyvben, mégis általános az, hogy a szerző a saját szubjektív véleményét írja meg és kifejti, hogy miképpen és milyen speciális esetekben történik lélekvándorlás, mintha kizárólag csak valamiféle különleges vagy tehetséges élőlények születnének újjá, mások nem.

Az ilyen és ehhez hasonló fejtegetéseknek az égvilágon semmi közük sincs a reinkarnáció tudományához, ehelyett egy sor zagyva koholmányt és ellentmondást tárnak elénk, magára hagyva az olvasót rengeteg megválaszolatlan kérdésével.

Például azzal, hogy valaki lassan vagy pedig hosszú idő alatt reinkarnálódik? Képesek-e más élőlények, például az állatok emberi testben megszületni? Újraszülethet-e az ember állatként, s ha igen, akkor hogyan és miért? A lélekvándorlás örök körforgás, vagy ez véget ér valahol? Szenvedhet-e a lélek örökké a pokolban, vagy élvezheti-e örökké a mennyet? Képesek vagyunk-e befolyásolni elkövetkezendő megtestesüléseinket? Ha igen, akkor hogyan? Megszülethetünk-e más bolygókon és más univerzumokban is? Játsszanak-e szerepet a jó és rossz cselekedetek abban, hogy milyen testet kapunk következő életünkben? Mi az összefüggés a *karma* és a lélekvándorlás között?

Ez a könyv részletes választ ad minden kérdésre, mivel tudományosan magyarázza meg a reinkarnáció igaz természetét. Végül pedig az olvasót praktikus tanácsokkal látja el, melyek segítenek felülemelkedni a lélekvándorlás titokzatos és általában félreértett tüneményén, megbirkózni ezzel jelenséggel, mely tulajdonképpen valóság, amelynek életbevágóan fontos szerepe van sorsunk alakításában.

A tudat misztériuma

Halál. Az ember legmisztikusabb és legkegyetlenebb, elkerülhetetlen ellenfele. Vajon a halál az élet végét, vagy csupán egy másik élet, egy másik dimenzió, egy másik világ kapuját jelenti?

Ha az ember tudata túléli a halál pillanatát, akkor mi befolyásolja azt, hogy új realitásokba kerül át?

Hogy tiszta képet kapjon ezekről a misztériumokról, az ember a hagyományok szerint magasabb igazságok képviselőihez, a felvilágosult filozófusokhoz fordult és elfogadta tanításait.

Függetlenül a kutató alaposágától, néhányan bírálják azt a módszert, mellyel a tudást egy magasabb forrásból szerzik. A társadalomkutató E. F. Schumacher, az *Ami kicsi, az szép* szerzője megjegyzi, hogy amikor modern társadalmunkban az emberek elvesztik kapcsolatukat a természettel és a hagyományos bölcsességgel, akkor „divatosnak tartják kigúnyolni . . . s csak abban hisznek, amit láthatnak, megérinhetnek vagy megmérhetnek.” Avagy amint a közmondás tartja: „hiszem, ha látom”.

Viszont ha az ember azt próbálja megérteni, ami túl van anyagi érzékein, elméleti képességein, s nem is mérhető, akkor nem marad más választás, mint a tudás magasabb forrásaihoz fordulni.

Laboratóriumi kísérleteivel egyetlen tudós sem volt képes magyarázatot adni a tudat misztériumára, sem arra, hogy hová tűnik a tudat az anyagi test leépülése után. Az e területen folytatott kutatások sokféle elméletet szültek, melyeknek korlátait fel kell ismernünk.

Másrésről a reinkarnáció ismétlődő törvényszerűségei érthetővé teszik múlt, jelen és jövőbeli életeink finoman szövődő törvényeit.

Ha valaki meg akarja érteni a reinkarnációt, akkor tudomásul kell vennie a tudatról azt az alapvető elméletet, hogy energiaként különbözik a fizikai testet alkotó anyagtól, ugyanakkor felsőbbrendű hozzá képest. Ezt az elméletet támasztja alá az ember páratlan gondolkodó, érző és akaratbeli képességeinek vizsgálata is. Képesek-e a DNS láncok vagy más genetikai összetevők életre hívni a szeretet és tisztelet érzéseit egy másik személy iránt? Melyik atom vagy molekula felelős Shakespeare Hamletjének vagy Bach B-moll miséjének finom művészi részleteiért? Az embert és mérhetetlen képességeit nem lehet pusztán atomokkal és molekulákkal megmagyarázni. Einstein, a modern fizika atyja megjegyyezte, hogy a tudatot fizikai jelenségekkel nem lehet kielégítő módon meghatározni. A nagy tudós egyszer így szólt: „Hiszem, hogy az a mostani divat, mellyel tudományos axiómákat alkalmazunk az emberi életre nemcsak alapvető hiba, hanem van benne valami elítélendő is.”

Valóban, a tudósok kudarcot vallottak abban, hogy azokkal a fizikai törvényekkel, melyek látóköriükön belül minden mást uraltak, magyarázatot adjanak a tudatra. Csalódottan kudarca miatt, a fiziológia és gyógyászat Nobel-díjasa, Szent-Györgyi Albert így panaszkodott: „Az élet titkát kutatva az atomoknál és elektronoknál kötöttem ki, melyekben egyáltalán nincsen élet. Valahol útközben az élet kiszaladt az ujjaim közül, úgyhogy öregkoromra most újra átgondolom a lépéseimet.”

Az az elképzelés, hogy a tudat molekuláris kölcsönhatásból származik, mérhetetlen mennyiségű hitet igényel, többet, mint amennyit a metafizikus magyarázat megkövetel magának. Amint azt Thomas Huxley, az ismert biológus mondta: „Elég világosnak tűnik számomra, hogy létezik egy harmadik dolog az univerzumban, azaz a tudat, mely . . .nem hiszem, hogy anyag vagy erő, vagy ezeknek bármilyen felfogható változata lenne . . .”

A tudat egyedi sajátosságait (többek között a lélek azon képességét, hogy a fizikai test létezése előtt és pusztulása után is létezik) ismerte el a Nobel-díjas fizikus, Niels Bohr is, aki megjegyyezte: „Kétségkívül semmit sem találhatunk sem a fizikában, sem a kémiában, mely a leghalványabban is utalna a tudatra. Mégis mindannyian tudjuk, hogy a tudat létezik, azért, mert mindannyian birtokában vagyunk. Ezért a tudat biztos, hogy része a természetnek, vagy általánosságban a valóságnak, amiből az következik, hogy — amint azt a kvantumelmélet is bizonyítja — figyelembe kell vennünk a fizika és kémia törvényeitől függetlenül is létező törvényeket is.”

A reinkarnáció nem egy idegen és természetellenes dolog, hanem az életünk során, testeinkben rendszeresen előforduló esemény. Az *Emberi Agy*-ban John Pfeiffer professzor megjegyzi: „Tested nem tartalmaz egyetlen olyan molekulát sem, melyet hét évvel ezelőtt tartalmazott.” Az öreg test hétévente teljesen átalakul. Énünk, mely valódi azonosságunk,

nem változik. Testünk a gyermekkorból ifjúvá, középkorúvá, majd öreggé válik, mialatt a személy a testben, az „én” változatlan marad.

A reinkarnáció, mely a fizikai testtől független és tudatos én alapelvén nyugszik, része egy magasabb szintű rendszernek, mely szabályozza az élőlény egyik testből a másikba való vándorlását. Mivel a reinkarnáció önünk legalapvetőbb részével foglalkozik, ezért ez a téma mindenki számára a legfontosabb.

A *Visszatérés* világosan elmagyarázza a lélekvándorlás alaptételeit, melyek az időtlen Védikus Írásban, a *Bhagavad-gītā*ban vannak lefektetve. A *Gītā*, mely sokezer évvel idősebb a Holttengeri Tekercseknél, a reinkarnáció legteljesebb magyarázatát adja. A világ nagy gondolkodói évezredek óta tanulmányozták, s mivel a lelki tudás örökérvényűen igaz és nem változik minden egyes új tudományos teória hatására, ezért napjainkban is hatalmas jelentőséggel bír.

A Harvard egyetem biofizikusa, D.P. Dupey így ír: „Egy sötét zsákutcába juthatunk azzal, hogy dogmatikusan ragaszkodunk az életnek ahhoz a feltevéséhez, mely szerint az élet tökéletesen megmagyarázható azzal, amit mi a természet törvényeiről tudunk. Ha a modern tudósok nyitottak maradnak India védikus hagyományaiban megtestesült gondolatai felé, akkor saját elveiket, majd később minden tudományos erőfeszítés célját, az igazság utáni kutatást is egy új perspektíván keresztül szemlélhetik.”

A teljes bizonytalanságnak ebben a korszakában sürgető kényszerré vált, hogy megértsük tudatos önünk valódi eredetét, azt, hogy az élet során hogyan találunk magunkra a különböző testekben és helyzetekben, s hogy mi lesz a következő állomásunk halálunk pillanatában. Ezeket az alapvető információkat magyarázza el érthetően a *Visszatérés*.

Az első fejezet azt mutatja be, hogy milyen nagy hatással volt a reinkarnáció a világ számos nagy filozófusára, költőjére és művészeire, Sokratestől Salingerig. Ezt követi a reinkarnáció folyamatának leírása, ahogy azt a *Bhagavad-gītā*, a lélek vándorlásának legősibb és legnagyobb tiszteletben álló forrásmunkája bemutatja.

A második fejezet egy élettel teli párbeszéd Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda és a híres vallásos pszichológus, Karlfried Graf Von Durkheim professzor között, mely világosan kimutatja, hogy az anyagi test és a nem anyagi részecske, a lélek sohasem lehet ugyanaz. A harmadik fejezetben egy híres szívsebész sürgeti a lélek behatóbb tanulmányozását, Śrīla Prabhupāda pedig a védikus magyarázatot idézi, mely évezredekkel idősebb és megdöbbentően tájékozottabb, mint a jelenkori orvostudomány. A *Śrīmad-Bhāgavatamból*, a Védákból származó három elragadó elbeszélés alkotja a negyedik fejezetet. Ezek a történetek klasszikus példái annak, hogy miként vándorol a lélek különböző testeken át a természet s a *karma* törvényei alapján.

Az ötödik fejezetben szemelvények találhatók Śrīla Prabhupāda írásaiból, melyek világosan kimutatják, hogy a reinkarnáció alapelvei könnyen megérthetőek hétköznapi tények és általános megfigyelések segítségével, melyek rendszeresen elő is fordulnak mindennapi életünkben. A következő fejezet leírja, hogyan testesíti meg a reinkarnáció az igazság univerzális és csalhatatlan rendszerét, melyben a lélek soha sincs örök kárhozatra ítélve, hanem mindig alkalma van arra, hogy kiszabaduljon a születés és halál állandó körforgásából.

A lélekvándorlás általános félreértései és az arról alkotott divatos nézetek alkotják a hetedik fejezetet, a befejező rész pedig, melynek „Ne térj vissza!” a címe, azt a folyamatot ismerteti, mellyel a lélek felül tud emelkedni a reinkarnáción, s egy olyan világba jut, ahol véglegesen kiszabadul az anyagi test börtönéből. Elérve ezt az állapotot, a lélek soha többé nem tér vissza a születésnek, betegségnek, öregségnek és halálnak ebbe az örökké változó világába.

Reinkarnáció: Sokratestől Salingerig

A lélek nem ismer sem születést, sem halált. Ha már létezett, többé meg nem szűnhet. Meg nem született, örökkévaló, mindig létezik, halhatatlan és ősi, s ha a testet meg is ölik, ő meg nem ölhető.

>Bhagavad-gītā 2.20

Az élet születéssel kezdődik és halállal végződik? Éltünk-e már ezelőtt is? Az ilyen kérdéseket többnyire a keleti vallásokkal azonosítják, ahol az emberi életről nem azt tartják, hogy a bölcsőtől a sírig tart, hanem hogy korok millióin át létezik, s a reinkarnáció gondolata szinte általánosan elfogadott. Ahogy Arthur Schopenhauer, a nagy tizenkilencedik századi filozófus egyszer megjegyezte: „Ha egy ázsiai arra kérne, hogy definiáljam Európát, kénytelen lennék így válaszolni: a világnak az a része, ahol az a képtelen tévhit kísért, mely szerint az ember a semmiből lett teremtve, és jelenlegi születése első belépése az életbe.” (1)

Valóban, az anyagi tudomány, a nyugati világ domináns ideológiája századokon át elfojtott minden komoly vagy széleskörű érdeklődést a tudat testet megelőző létezéséről és túléléséről. Ennek ellenére a nyugati történelemben mindig is voltak olyan gondolkodók, akik megértették és határozottan vallották a tudat halhatatlanságát és a lélekvándorlást. Filozófusok, írók, művészek, tudósok és politikusok tömegei méltatták komoly figyelemre ezeket a gondolatokat.

Az ókori Görögország

Az ókorban élő görögök közül Sokrates, Pythagoras és Plato sorolható azok közé, akik tanaik szerves részeként alkalmazták a lélekvándorlást. Élete vége felé Sokrates ezt mondta: „Biztos vagyok abban, hogy valóban újra megszületünk és hogy az élet a halálból ered.” (2) Pythagoras azt állította, hogy képes visszaemlékezni régebbi életeire, Plato pedig főbb műveiben részletes beszámolókkal szolgált a lélekvándorlásról. Röviden úgy gondolta, hogy a tiszta lélek az abszolút igazság szintjéről érzeki vágyai miatt zuhan alá és vesz fel egy anyagi testet. Először az elesett lelkek emberi testben születnek meg, melynek legmagasabb szintje a filozófusé, aki magasabb szintű tudás után kutat. Ha tudása tökéletessé válik, akkor visszatérhet az öröklétbe. De ha reménytelenül belebonyolódik az anyagi vágyakba, akkor lesüllyed az állati létformákba. Plato szerint az evésért élők és a részegesek számárként, az erőszakos és igazságtalan személyek farkasként és héjaként, a társadalmi szokásokat vakon követők pedig méh vagy hangya formájában fognak újra születni. Egy idő után a lélek ismét eléri emberi formáját, s megint lehetőséget kap a felszabadulásra. (3) Néhány tudós szerint Plato és a többi görög filozófus a reinkarnációról való ismereteit titokzatos vallásokból — mint például az orfizmus — vagy Indiából merítette.

Zsidó vallás, kereszténység, iszlám

A reinkarnációra való utalások a zsidó vallás és a korai kereszténység történetében is gyakoriak. A kabalisztikában mindenhol található ismeretek múlt, és jövőbeli életéről, mely sok héber tudós szerint az írások mögött elrejtett bölcsességet jelenti. A kabalisztikus írások egyik alapkönyvében, a Zoharban ez áll: „A lelkeknek vissza kell térniük a legfelsőbb létbe, ahonnan származnak. De ennek végrehajtásához minden tökéletességet ki kell fejleszteniük, melynek csírája el van ültetve bennük, s ha ezt az állapotot egy élet leforgása alatt nem tudják elérni, akkor egy újat kell kezdeniük, majd megint egy újat és így tovább egészen addig, amíg el nem érik azt az állapotot, mely alkalmassá teszi őket az Istennel való újraegyesülésre.” (4) Az *Egyetemes Zsidó Enciklopédia* szerint a hasszid zsidóknak is ehhez hasonló a hitük. (5)

Origenész, a korai keresztény egyház egyik atyja és legkiválóbb bibliatudósa a harmadik században így írt: „A gonoszra való hajlam miatt bizonyos lelkek . . . testet öltenek, először emberit, majd oktan szenvedélyeik miatt emberi életük kiszabott idejének letöltése után különféle állatokká változnak, melyekből lesüllyednek a növényi élet szintjére. Ebből az állapotból ugyanazokon a szinteken keresztül újra felemelkednek és visszahelyeztetnek mennybéli helyükre.” (6)

A Bibliában sok rész utal arra, hogy Krisztus és követői tisztában voltak a reinkarnáció alapelveivel. Egyszer Jézus és tanítványai találkoztak egy emberrel, aki születésénél fogva vak volt. A tanítványok megkérdezték Jézust: „Ki bűnözött, ő vagy a szülei, hogy vaknak

született?” (7) Függetlenül attól, hogy ki bűnözött — felelte Jézus — lehetőség nyílt arra, hogy Isten tettei megnyilvánuljanak. Ezután meggyógyította a férfit. Ha ez a férfi saját bűne miatt született vaknak, akkor az bizonyosan egy születése előtti bűnnek köszönhető, mely előző életében történhetett. Ugyanakkor ez volt az a feltételezés, melyről Jézus nem akart beszélni.

A Korán azt írja: „Halott voltál és Ő életre keltett. Halálotat is Ő fogja okozni, majd ismét életre kelt, s végül Magához vesz téged.” (8) Az iszlám követői között különösen a szufik hisznek abban, hogy a halál nem veszteség, mert a halhatatlan lélek folyamatosan vándorol különböző testeken át. Jalalu 'D-Din Rumi, a híres szufi költő így ír:

Meghaltam mint ásvány és növény lettem,

Meghaltam mint növény és állattá váltam,

Meghaltam mint állat és ember vagyok.

Miért kellene félnem? Mikor váltam kevesebbé a haláltól?(9)

India időtlen írásai megerősítik azt, hogy a lélek az anyagi természettel való azonosulása miatt magára ölti a nyolcmillió-négyszázezer forma egyikét, s így megtestesülve az élet egyik fajtájában automatikusan emelkedni kezd az alacsonyabb szintekről a magasabbak felé, míg végül eléri az emberi testet.

Így hát a főbb nyugati vallások mindegyikében — a zsidó, a keresztény és az iszlám vallás tanaiban — a reinkarnáció tanításai mutatkoznak még akkor is, ha a dogmák hivatalos őrei figyelmen kívül hagyják vagy letagadják azokat.

A középkor és a reneszánsz

Krisztus után 553-ban máig tisztázatlan körülmények miatt Justinianus bizánci császár kiátkozta a lélek elsődleges létezésének tanát a Római Katolikus Egyházból. Ebben az időben sok egyházi írást elpusztítottak, és sok tudós úgy véli, hogy számos reinkarnációra utaló részt eltüntettek belőlük. Nyugaton a gnosztikus szekták — annak ellenére, hogy az egyház könyörtelenül üldözte őket — sikeresen életben tudták tartani a lélekvándorlás tanát. (A *gnosztikus* szó a görög *gnosis* szóból ered, mely tudást jelent.)

A reneszánsz korában újra feléledt az érdeklődés a reinkarnáció iránt. A tan felélesztésében kiemelkedő szerepe volt Olaszország vezető filozófusának és költőjének, Giordano Brunónak, akit végül az inkvizíció máglyáján égettek el a lélekvándorlásról vallott eszméi miatt. Az ellene felhozott vádakra elhangzott utolsó válaszaiban Bruno kihívóan hirdette, hogy a lélek: „nem a test”, és hogy „képes egyik vagy másik testben létezni s egyik testből a másikba vándorolni.” (10)

A reinkarnáció tanainak ilyen mértékű elfojtása miatt a tanítások föld alá kényszerültek, és Európában csupán titkos társaságok őrizték őket, mint például a Rózsakeresztesek, a szabadkőművesek, a kabalisták és mások.

A felvilágosodás kora

A felvilágosodás korában az európai értelmiség kezdett megszabadulni az egyház cenzúrájától. Voltaire azt írta a reinkarnáció tanáról, hogy az „sem nem abszurd, sem nem hasznavehetetlen”, hozzátéve, hogy „nem meglepőbb megszületni kétszer, mint egyszer”. (11)

Sokak számára meglepőnek hangozhat az a tény, hogy Amerika jónéhány alapító atyját elbűvölte a lélekvándorlás tana, melyet azután el is fogadtak, amint az érdeklődés utat talált magának az Atlanti-óceánon keresztül és eljutott Amerikába. Benjamin Franklin így fejezte ki szilárd meggyőződését: „Úgy találva, hogy létezem a világban hiszem, hogy ilyen vagy olyan alakban, de mindig létezni fogok.” (12)

1814-ben a hajdani amerikai elnök, John Adams, aki több könyvet is olvasott a hindu vallásról, így írt egy másik ex-elnöknek, „Monticello bölcsének”, Thomas Jeffersonnak a reinkarnáció tételeiről: A Legfelsőbb Lény elleni lázadás után néhány lélek száműzve lett — írja Adams — „le a teljes sötétség régióiba”. Ezután őket — írja az államférfi — „szabadon engedték börtönükből, felemelkedhettek a Földre, és ranguk s jellemük szerint különféle állatok, hüllők, madarak, vadállatok és emberek testében születhettek meg, sőt

növényekként és ásványokként is, hogy ott szolgálják le próbaidejüket. Ha visszaesés nélkül járták végig a számos fokozatot, akkor lehetőséget kaptak arra, hogy tehénként vagy emberként szülessenek meg. Ha emberként is jól viselték magukat, akkor . . . visszanyerték eredeti helyzetüket és boldogságukat a mennyben.” (13)

Európában Napóleon igen büszkén mondogatta tábornokainak, hogy egyik előző életében Charlemagne volt (14). Az egyik legnagyobb német költő, Johann Wolfgang von Goethe szintén hitt a lélekvándorlásban, amivel feltehetőleg indiai filozófiai tanulmányai során került kapcsolatba. Goethe híres drámaíróként és tudósként egyszer megjegyezte: „Biztosan tudom, hogy amint most itt vagyok, már több ezerszer voltam, és remélem, hogy még néhány ezerszer vissza is térek majd.” (15)

Transzcendentalizmus

A reinkarnáció és az indiai filozófia iránti érdeklődés hulláma végigsöpört az amerikai transzcendentalisták körén is, akik között ott volt Emerson, Whitman és Thoreau. Emerson így írt: „A világ nagy misztériuma az, hogy minden él, nem semmisül meg, csupán egy kis időre eltűnik szem elől, majd ismét visszatér . . . Semmi sem halott, az emberek csak halottnak tettetik magukat, elviselik a hamis temetési szertartásokat és a gyászos nekrológokat, állnak és néznek ki az ablakon — épen és sértetlenül — valami új és különös álruhában.” (16) Könyvtárának sok ősi filozófiai műve közül az egyikből, a *Kaṭha Upaniṣadból* így idéz Emerson: „A lélek nem születik, nem hal meg, senkinek sem a terméke. meg nem született, örök, s habár a test elpuszul, a lélek soha.” (17)

Thoreau, a Walden Pond filozófusa azt írta, hogy: „Amióta az eszemet tudom, azóta öntudatlanul egy előző létállapot tapasztalataira hivatkoztam.” (18) Thoreau reinkarnáció iránti érdeklődésének egy másik jele egy kézirat, melyet 1926-ban találtak meg, s melynek címe *A Hét Brahmana vándorlása* volt. Ez a rövid mű az ősi szanszkrit történelem egy reinkarnációról szóló történetének angol fordítása. A lélekvándorlás fejlődő megtestesüléseiben, vadászokon, hercegeken és állatokon keresztül követi a hét bölcs életét.

Whalt Whitman a Dal magamról c. versében így ír:

Tudom, hogy halhatatlan vagyok . . .
Habár nagyon kimerültünk a telek
és nyarak trilliói alatt.
Még trilliók vannak előttünk és
trilliók azok előtt. (19)

Franciaországban a hírneves író, Honore Balzac egész novellát írt a reinkarnációról, a *Seraphitát*. Ebben Balzac megállapítja: „Minden emberi lény keresztülmegy egy előző életen . . . ki tudja hány hús-vér alakot ölt a mennyország várományosa, mielőtt megérti a csendet és magányt, melynek csillagos síkságai a lelki világok előcsarnokai?” (20)

A *David Copperfieldben* Charles Dickens felfedezett egy élményt, mely gyakran a múltbéli életéből származó élményeken, a déjá-vu-n alapul. „Mindannyiunknak van tapasztalata arról az érzésről, ami néha ránk tör, hogy amit mondunk és teszünk, azt már kimondtuk és megtettük valaha, egy távoli időben; hogy homályos korokkal ezelőtt ugyanezek az arcok, tárgyak és körülmények vettek minket körül . . .” (21)

Oroszországban a kiváló Tolsztoj Leó gróf ezt írta: „Ahogy álmok ezrein át élünk jelenlegi életünkben, úgy jelenlegi életünk is csupán egy a sokezer ilyenfajta élet közül, amelybe egy másik, sokkal reálisabb életből lépünk be . . . és amelybe visszatérünk halálunk után. Életünk csupán egy álom annak a sokkal reálisabb életnek az álmai közül, s ez végtelenül sokáig tart, egészen a legutolsó álomig, az igazán valódi életig, Isten életéig.” (22)

A modern kor

Ahogy belépünk a huszadik századba azt látjuk, hogy a reinkarnáció gondolata magával ragadja a Nyugat egyik legnevesebb művészeinek, Paul Gauginnek a figyelmét, aki Tahitiben, utolsó éveiben azt írta, hogy amikor a fizikai organizmus felbomlik, „a lélek tovább él.” „Egy másik testet vesz fel — írja Gaugin — , lesüllyed vagy felemelkedik, érdeme vagy érdemtelenisége szerint.” A művész úgy hitte, hogy nyugaton először Pythagoras tanította a

folytonos újjászületés gondolatát, aki viszont az ősi India bölcseitől szerezte ezirányú tudását. (23)

Amerika autómágnása, Henry Ford egyszer egy újságnak adott interjújában ezt nyilatkozta: „A reinkarnáció tanát huszonhat éves koromban fogadtam el.” Ford ezt mondta: „A zsenialitás egyenlő a tapasztalattal. Néhányan azt gondolhatják, hogy ez adottság vagy talentum, de valójában ez a sok életen át tartó hosszú tapasztalat gyümölcse.” (24) Hasonló módon George S. Patton, amerikai tábornok hitt abban, hogy hadászati jártasságát az ősi csatamezőkön szerezte.

James Joyce ír novellista és költő munkájában, az *Ulyssesben* ismétlődő téma a reinkarnáció. A könyv főhőse, Mr. Bloom így szól feleségéhez: „Néhány ember hisz abban, hogy életünket a halál után egy másik testben folytatjuk, s hogy már éltünk azelőtt. Reinkarnációnak nevezik ezt. Azt, hogy mi mindannyian a Földön vagy más bolygón éltünk évezredekkel azelőtt. Azt mondják, hogy elfelejtettük ezt. Néhányan azt állítják, hogy emlékeznek múltbeli életeikre.” (25)

Jack London *Csillagvándor* c. novellájának fő témájául a reinkarnációt választotta, melyben a központi figura ezt mondja: „Nem akkor kezdődtem, amikor megszülettem, sem akkor, amikor megfogantam. Folyamatosan növök, fejlődöm megszámlálhatatlan miriádnyi ezredéven keresztül . . . az összes előző énemnek megvan a hangja, visszhangja és súgása bennem . . . óh megszámlálhatatlanszor fogok még újrászületni, és mégis, ezek az ostoba tökfilkók azt gondolják rólam, hogy azzal, hogy felakasztanak, megszüntethetnek engem.” (26)

A Nobel-díjas Herman Hesse klasszikus novellájában, a *Sziddharthában* a lelki igazság után kutatva ezt írja: „Ő ezeket az arcokat és alakokat ezerféle viszonyban látta egymással . . . egyikük sem halt meg, csupán megváltoztak, mindig újra születtek, folyamatosan egyre új arcuk volt: csupán az idő állt az egyik és a másik arc között.” (27)

Számos tudós és pszichológus hitt még a lélekvándorlásban. Az egyik legnagyobb modern pszichológus, Carl Jung egy örökkévaló én elvét használta, mely eszközként sok életen megy keresztül azért, hogy megértse az én és a tudat legmélyebb rejtelmét. „Könnyen el tudom képzelni, hogy éltem már az előző századokban is, ahol olyan kérdésekkel kerültem szembe, melyekre még nem voltam képes válaszolni; s hogy újra meg kellett születnem, mivel nem teljesítettem a kapott feladatot” — mondta Jung (28).

Thomas Huxley brit biológus megjegyezte: „a lélekvándorlás tana,” a „kozmosz útjainak az ember számára való elfogadható megőrzésére szolgáló eszköz”, és figyelmeztet arra, hogy „senki más, csak kizárólag a nagyon meggondolatlan gondolkodók fogják elutasítani a benne rejlő abszurditás miatt.” (29)

A pszichoanalízis és az emberi fejlődés területének egyik vezető alakja, az amerikai Erik Erikson meggyőződéssel vallja, hogy a reinkarnáció minden ember hitrendszerének magjáig hatol. „Nézzünk szembe vele: valójában józan ésszel senki sem képes elképzelni létezését annak feltételezése nélkül, hogy mindig élt és élni fog a jövőben is” — írta a szerző (30).

Mahatma Gandhi, a modern idők egyik legnagyobb politikai alakja, az erőszaknélküliség apostola egyszer elmagyarázta, hogy miképp élteni reményét a világbékére a reinkarnáció gyakorlati megértése. Gandhi ezt mondta: „Képtelenségnek tartom az ember és ember közötti állandó ellenségeskedést, s az újjászületés elméletével a hitemben abban a reményben élek, hogy ha nem is ebben az életemben, de valamelyik másikban képes leszek az emberiséget egy baráti ölelésben egyesíteni.” (31)

J.D. Salinger az egyik leghíresebb elbeszélésében bemutatja Teddy-t, a koraérett fiút, aki felidézi a reinkarnációval kapcsolatos élményeit, melyekről nyíltan beszél. „Pofonegyszerű az egész. Mindössze annyi, hogy lelépsz a testedből, mikor meghalsz. A kutyafáját, mindenki megtette már többezerszer! Csak azért, mert nem emlékeznek rá, az még nem jelenti azt, hogy nem tették meg.” (32)

Jonathan Livingston Seagull, az azonos című novella hőse, akit a szerző Richard Bach úgy jellemez, mint „az a ragyogó kis tűz mindannyiunkban”, reinkarnációk során megy

keresztül, ami a Földről egy mennyei világba viszi, majd megint visszakalauzolja őt azért, hogy felvilágosítsa a kevésbé szerencsés sirályokat. Jonathan egyik segítője kérdezi őt: „Van fogalmad arról, hogy hány életet kell még leélnünk, amíg egyáltalán eszünkbe jut, hogy az élet többet kell hogy jelentsen az evésnél, a harcnál vagy a Falka hatalmánál? Ezret, Jon, tízezret! És utána másik száz élet, amíg elkezdjük megtanulni, hogy létezik egy olyan dolog, hogy tökéletesség, és megint egy másik száz, amíg rájövünk, hogy az életünknek az a célja, hogy megtaláljuk azt a tökéletességet és ki is mutassuk.” (33)

A Nobel-díjas Isaac Bashevis Singer mesteri novelláiban gyakran beszél múltbeli életekről, az újjászületésről és a lélek halhatatlanságáról. „A halál nem létezik. Hogyan is létezne halál, amikor minden az Istenség része? A lélek sohasem hal meg, a test pedig igazából sohasem élő.” (34)

Az angol koszorús költő, John Masefield a múlt és jövőbeli életekről szóló ismert versében így ír:

Úgy vélem, hogy mikor egy ember meghal,
Lelke visszatér a Földre;
Valami új hús-álruhába öltözve
Egy másik anya adott neki életet,
Erősebb végtagokkal és világosabb aggyal
A régi lélek ismét útra kél. (35)

A zenész, dalszerző és ünnepelt ex-Beatle George Harrison reinkarnációról szóló gondolatai nyilvánulnak meg az interperszonális kapcsolatokról alkotott véleményében: „A barátok mind olyan lelkek, akiket már ismertünk előző életeinkből. Kötődünk egymáshoz. Így érzek én a barátokkal kapcsolatban. Még ha csak egy napja ismerem őket, az sem számít. Tudja, nem fogok várni addig, amíg két éve fogom őket ismerni, mivel akárhogy is, de biztos, hogy azelőtt már találkoztunk valahol.” (36)

A reinkarnáció újra foglalkoztatja a nyugat értelmiségét s az emberek szélesebb rétegeit. Filmek, novellák, népszerű dalok és folyóiratok foglalkoznak mostanában fokozódó gyakorisággal a reinkarnációval, és Nyugaton emberek milliói csatlakoznak ahhoz a több mint 1.5 billió embert számláló táborhoz, beleértve a hindukat, buddhistákat, taoistákat és más hitek képviselőit, akik hagyományosan megértették, hogy az élet nem a születéssel kezdődik s nem a halállal végződik. De az egyszerű hit vagy kíváncsiság nem elegendő. Ez csupán az első lépés a reinkarnáció komplett tudományának megértésében, mely azt tartalmazza, hogy miképp szabadítsuk fel magunkat a születés és halál nyomorúságos körforgása alól.

Bhagavad-gītā:

A reinkarnáció időtlen forrásműve

A reinkarnáció mélyebb megértésének érdekében sok nyugati ember a múlt és jövőbeli életekről szóló tudás eredeti forrásaihoz fordul. Az elérhető irodalmak közül India szanszkrit Védái a legősibbek a Földön, s ezek nyújtják a legérthetőbb és leglogi-kusabb magyarázatát a reinkarnáció tudományának, mely több mint ötezer éve őrzi életképességét és univerzális varázsát.

A legalapvetőbb információt a reinkarnációról a *Bhagavad-gītā* nyújtja, mely a védikus tudás esszenciája, s amely a leglényegesebb az *Upanisadok* közül. A *Gītā* Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége ötven évszázaddal ezelőtt mondta el barátjának és tanítványának, Arjunának egy csatamezőn, Észak-Indiában. Egy csatater tökéletes helyszín a reinkarnációról való beszélgetésre, mivel a harc során az emberek közvetlenül néznek szembe az élet végzetes kérdéseivel, a halállal s az életen túli dolgokkal.

Kṛṣṇa így kezd beszélni a lélek halhatatlanságáról Arjunának: „Nem volt olyan idő, mikor Én, te, vagy mindezek a királyok nem léteztek volna, s a jövőben sem fog megszűnni életünk.” A *Gītā* később így tanít: „Tudnod kell, hogy ami áthatja ez egész testet, az elpusztíthatatlan. A maradandó lelket senki sem képes elpusztítani.” A lélek. Itt valami olyan finomságú dologról beszélünk, ami nem igazolható közvetlenül, korlátolt emberi elmével és érzékekkel. Ezért nem lesz képes mindenki arra, hogy a lélek létét elfogadja. Kṛṣṇa így

tájékoztatja Arjunát: „Vannak, akik csodálatosnak látják, vannak, akik csodálatosnak írják le és vannak, akik azt hallják róla, hogy csodálatos, míg mások, miután hallottak róla, azután sem képesek egyáltalán megérteni a lelket.”

A lélek létezésének elfogadása nem pusztán hit kérdése. A *Bhagavad-gītā* érzékeink és logikánk bizonyítékaira hivatkozik, így hát tanításait egyfajta racionális meggyőződéssel s nem vakon, dogmaként kell elfogadnunk.

Addig lehetetlen megérteni a reinkarnációt, amíg nem tudunk különbséget tenni a valódi én (a lélek) és a test között. A *Gītā* a következő példán keresztül segít megismerni a lélek természetét: „Amint a nap egymaga világítja meg ezt az univerzumot, úgy hatja át a testben az élőlény is tudatával az egész testet.”

A tudat a konkrét bizonyítéka annak, hogy a lélek jelen van a testben. Lehet, hogy a felhős égtől nem látjuk a napot, mégis a fény alapján tudjuk, hogy ott van. Hasonlóan lehet, hogy nem vagyunk képesek közvetlenül érzékelni a lelket, de a tudat alapján mégis következtethetünk jelenlétére. A tudat távollétében a test csupán egy rakás halott anyag. Csakis a tudat jelenlététől lélegzik, beszél, szeret és fél ez a halom élettelen anyag. Valójában a test a lélek kocsija, melyen keresztül beteljesítheti milliárdnyi vágyát. A *Gītā* elmagyarázza, hogy a lélek a testben „mintha egy anyagi energiából készült gépen utazna”. A lélek hamisan azonosítja magát a testtel, s különböző életfelfogásait úgy hordozza egyik testből a másikba, mint szél az illatokat. Ahogy egy gépkocsi sem tud vezető nélkül működni, úgy az anyagi test sem képes arra a lélek jelenléte nélkül.

Ahogy valaki egyre öregebb lesz, a különbség a tudatos én és a fizikai test között egyre nyilvánvalóbbá válik. Bárki megfigyelheti, hogy teste állandóan változik. Nem maradandó, hiszen idővel egy gyermek teste is múlandónak bizonyul. Egy bizonyos időpontban a test életre kel, növekszik, éretté válik, utódokat nemz, majd elszorvad s végül elpusztul. Tehát a fizikai test elég valótlan, mert eltűnik idővel. Amint a *Gītā* is magyarázza: „A nemlétező számára nincsen állandóság.” De az anyagi test összes változása ellenére a lélek belső megnyilvánulása, a tudat változatlan marad. („Az állandó számára nem létezik változás.”) Ezért logikusan következtethetünk arra, hogy az a tudat, mely képessé teszi arra, hogy túlélje a test pusztulását, állandó. Kṛṣṇa azt mondja Arjunának: „A lélek számára nincs születés és nincs halál . . . nem pusztul el, amikor a test elpusztul.”

De ha „nem pusztul el, amikor a test elpusztul”, akkor mi lesz belőle? A *Bhagavad-gītā* azt a választ adja, hogy egy másik testbe költözik. Ez a reinkarnáció. Lehet, hogy néhány ember nehezen fogadja el ezt a felfogást, de ez egy természeti tünemény, s a *Gītā* logikus példát nyújt a megértéséhez: „Amint a megtettesült lélek állandóan vándorol ebben a testben a gyermekkortól a serdülőkoron át az öregkorig; a halál után is egy másik testbe költözik. Az igazi énjét megvalósított embert azonban nem téveszti meg az efféle változás.”

Másszóval az ember már ebben az életében is reinkarnálódik. Bármelyik biológus megmondja, hogy a sejtek a testben állandóan pusztulnak s újak váltják fel őket. Vagyis mindannyiunknak számos „különböző” teste van, még ezalatt az egy emberöltő alatt is. Egy felnőtt test teljesen különbözik ugyanannak a személynek a gyermekkori testétől. Mégis, a testi változások ellenére a személy ugyanaz marad. Valami hasonló történik a halálkor is. Az én egy végleges testi változáson megy keresztül. A *Gītā* ezt mondja: „Miként az ember leveti elnyűtt ruháit és újakat ölt magára, úgy adja fel a lélek is az öreg és hasznavethetetlen testeket, hogy újakat fogadjon el helyettük.” Így a lélek végnélküli születések és halálok csapdájába esik. „A megszületett számára biztos a halál, a holt számára pedig a születés” — mondja az Úr Arjunának.

A Védák szerint a mikrobáktól és amőbáktól a halakon, növényeken, rovarokon, hüllőkön, madarakon, állatokon és embereken keresztül egészen a félistenekig nyolcmillió-négyszázezer létforma létezik. Az élőlények megszakítás nélkül, vágyaik alapján születnek meg ezekben a fajokban. Az elme az a mechanizmus, mely irányítja ezeket a vándorlásokat, újabb és újabb testek felé hajtva a lelket. A *Gītā* így magyarázza ezt: „Amilyen létállapotra emlékszik valaki teste elhagyásakor, . . . azt az állapotot fogja elérni (következő életében).”

Életünkben gondolataink és tetteink hatással vannak az elménkre, és ezek a hatások befolyásolják életünk utolsó gondolatait a halál pillanatában. E gondolatok minősége alapján az anyagi természet egy megfelelő testtel jutalmaz minket. Ezért jelenlegi testünk annak a tudatnak a megnyilvánulása, mellyel legutóbbi halálunk idején rendelkezünk.

„Az élőlény tehát magára öltve egy másik anyagi testet, egy bizonyos fajta szemet, fület, nyelvet, orrot és tapintási érzéket kap, melyek az elme köré csoportosulnak. Így élvezzi érzékei tárgyainak egyfajta készletét” — magyarázza a *Gītā*. A reinkarnáció ösvénye viszont nem mindig halad felfelé, nem garantált az, hogy az ember a következő életében is emberként születik meg. Ha valaki például egy kutya mentalitásával hal meg, akkor következő életében egy kutya szemét, fület, orrát stb. kapja meg, hogy élvezhesse a kutyaélet örömeit. Az Úr Kṛṣṇa azzal erősíti meg az ilyen szerencsétlen lelkek végzetét, hogy azt mondja: „Ha valaki a tudatlanság kötőerejében hal meg, akkor az állatok birodalmában fog megszületni.”

A *Bhagavad-gītā* szerint azok az emberek, akik nem tudakozódnak nem-fizikai, magasabbrendű természetük felől, azokat a *karma* törvényei arra kényszerítik, hogy néha ember, állat, növény vagy rovar formájában benne maradjanak a születés, halál és újraszületés körforgásában.

Jelenlétünk az anyagi világban jelenlegi és előző életeink *karmájának* eredménye, s az anyagi feltételekhez kötött lélek egyedül az emberi testen keresztül menekülhet ki belőle. Aki helyesen használja az emberi létformát, az képes megoldani az élet összes problémáját (születés, halál, betegség és öregség), és kikerülhet a reinkarnáció végtelen körforgásából. Ha viszont egy lélek elérte az emberi szintet, de érzéki örömmel pocskolja el az életét, könnyedén teremthet elegendő *karmát* jelenlegi életében ahhoz, hogy sokezer életen keresztül fogva tartsa magát a születés és halál körforgásában, s nem biztos, hogy minden alkalommal emberként fog megszületni.

Az Úr Kṛṣṇa azt mondja: „Az ostobák képtelenek megérteni, hogy miképp hagyja el az élőlény a testét, és azt sem érthetik meg, hogy milyen fajta testet élveznek a természet kötőerőinek varázsa alatt. De akinek a szeme gyakorlott a tudásban, az látja mindezt. Azok a törekvő transzcendentalisták, akik már megvalósították énjüket, tisztán látják mindezt. Azok viszont, akik nem valósították meg énjüket, akkor sem láthatják, hogy mi történik, ha megpróbálják.”

Annak a szerencsés léleknek, aki emberi testet kap, komolyan kell törekednie az önmegvalósításra, hogy megérthesse a reinkarnáció alapelveit és megszabadulhasson az ismétlődő születéstől és haláltól. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne így cselekedjünk.

Jegyzetek

1. *Parerga és Paralipomena*, II. 16. fejezet.
2. *Phaedo*, Benjamin Jowett fordítása.
3. *Phaedrus*.
4. E.D. Walker: *Reinkarnáció: Tanulmány egy elfelejtett igazságról*. Boston Houghton Mifflin, 1888. 212. oldal.
5. *Lelkek vándorlása*. Újságcikk.
6. *De Principiis*. III. kötet, ötödik fejezet. *Ante-Nicene Keresztény könyvtár* Szerkesztők: Alexander Roberts és James Donaldson. Edinburgh: Clark. 1867.
7. János 9:2
8. Sura 2:28
9. R.A. Nicholson. *Rumi. Költő és Misztikus*. London: Allen és Unwin. 1950. 103. oldal.
10. William Boultong. *Giordano Bruno élete, gondolatai és mártíromsága*. London: Kegan Paul. 1914. 163-64 oldal.
11. Idézet Emil Block *Ismételt földi élet* c. munkájából. Stuttgart: 1952. 31. oldal.
12. Levél George Whatleyhez. 1785. május 23. *Benjamin Franklin munkássága*. Szerkesztő: Jared Sparks. Boston: 1856. X. 174 oldal.
13. Levél Thomas Jeffersonnak. 1814 március. *John Adams tudósítása*.

14. Emil Ludwig. *Napoleon*. New York: Boni és Liveright. 1926. 245. oldal.
15. *Johannes Falk emlékei*. Lipcse 1832. Goethe könyvtár újranyomta Berlin. 1911.
16. *Ralph Waldo Emerson válogatott írásai*. Szerkesztő: Brooks Atkinson. New York Modern Könyvtár. 1950. 445. oldal.
17. *Emerson összes művei*. Boston. Houghton Mifflin. 1886 IV. 35. oldal.
18. *Henry D. Thoreau Magazinja*. Boston. Houghton Mifflin. 1949. II. 306. oldal.
19. *Walt Whitman fűszálai*. Első kiadás 1855. Szerkesztő: Malcolm Cowley. New York: Viking. 1959.
20. *Balzac: Az emberi komédia*. Boston: Pratt. 1904. XXXIX. 175-76 oldal.
21. 39. fejezet.
22. Moszkva: Magazin. *Az Univerzális Szeretet Hangja*. 1908. 40. szám. 634. oldal.
23. *Modern gondolatok és katolicizmus*. Fordító: Frank Lester Pleadwell. Magánkiadás, 1927. Az eredeti kézirat a St.Louis Művészeti Múzeumban található. St.Louis. Missouri.
24. *San Franciscói Figyelő*. 1928. augusztus 28.
25. *Calypso*, első epizód.
26. New York: Macmillan. 1919. 252-54. oldal.
27. New York: Új irányzatok. 1951.
28. *Emlékek, álmok és tükörképek*. New York: Pantheon. 1963. 323 oldal.
29. *Evolúció és etika, valamint más esszék*. New York: Appleton. 1894. 60-61 oldal.
30. *Gandhi igazsága*. New York: Norton. 1969. 36. oldal
31. *A fiatal India*. 1931. április 2. 54. oldal.
32. J.D. Salinger: *Kilenc történet*. New York. Signet paperback. 1954.
33. New York. Macmillan. 1970. 53-54. oldal.
34. *Kafka barátja és más elbeszélések*. New York: Farrar. Strauss és Giroux. 1962.
35. *Hitvallás*. Összegejtött versek.
36. *Én, engem, enyém*. New York: Simon és Schuster. 1980.

Változó testek

1974-ben a Frankfurt környékén található nyugatnémetországi ISKCON-központban Ó Isteni Kegyelme A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda és Karlfried Graf von Dürckheim között zajlott le az itt következő párbeszéd. Dürckheim professzor híres vallásos pszichológus és a Mindennapi élet mint lelki gyakorlat című írás szerzője, az analitikus pszichológia bölcsészdoktora, valamint elismert alapítója egy gyógyászati iskolának Bajoriában, mely egyesíti magában a tudat pszichológiája terén elért nyugati és keleti módszereket. Ebben a beszélgetésben Śrīla Prabhupāda elmagyarázza a reinkarnáció első és legalapvetőbb elvét, azt, hogy a lélek különbözik az anyagi testtől. Miután megállapítja, hogy a tudatos én és a test külön dolog, Śrīla Prabhupāda leírja azt, ahogyan a tudatos én, vagyis a lélek a halál pillanatában ismételten egy újabb testbe költözik.

Dürckheim professzor: Munkám során azt tapasztaltam, hogy a természetes ego nem szeret meghalni. Mégis, ha valaki megéli ezt egy halálközeli élményen keresztül, akkor úgy tűnik, hogy a halál küszöbét átlépve egy másfajta valóságba kerül.

Śrīla Prabhupāda: Igen, az egészen más. Az élmény ahhoz hasonlítható, mint amikor egy beteg visszanyeri egészségét.

Dürckheim professzor: Ezek szerint az a személy, aki meghal, a valóság egy magasabb szintjét éli át?

Śrīla Prabhupāda: Nem a személy hal meg, hanem a test. A védikus tudás szerint a test mindig halott. Például egy mikrofon fémből készül. Amikor az elektromos áram keresztülhalad a mikrofonon, akkor úgy reagál, hogy a hangot elektromos impulzusokká alakítja át, melyek felerősítve, hangszórókon át szólalnak meg. Ha azonban a hálózatban nincs áram, akkor semmi sem történik. Attól függetlenül, hogy a mikrofon működik-e vagy sem, nem több, mint összeszerelt fém, műanyag stb. Éppígy az emberi testet is a benne lévő életerő tartja működésben. Amikor ez az életerő elhagyja a testet, azt mondják, hogy a test

halott. Valójában mindig is halott volt. Az életerő a fontos alkotóelem, mert jelenlétével élőnek tünteti fel a testet. De akár „eleven”, akár „holt”, a fizikai test nem több, mint élettelen anyagok összessége.

A *Bhagavad-gītā* tanításának elején kijelenti, hogy az anyagi test állapota végül is nem túl fontos.

*aśocyān anvaśocas tvam
prajñā-vādāmś ca bhāṣase
gatāsūn agatāsūmś ca
nānuśocanti paṇḍitāḥ*

”A Magasztos Úr szólt: Művelt beszéded mellett olyasmit gyászolsz, amiért nem szabadna bánkódnod. A bölcsek nem keseregnek sem a halott, sem az élő felett.”(Bg.2.11)

A filozófiai vizsgálat valódi tárgya nem a halott test. Ehelyett inkább az aktív tényezővel, a lélekkel kell foglalkoznunk, mely mozgásra készíti az élettelen testet.

Dürckheim professzor: Hogyan tanítja meg Ön a tanítványainak azt, hogy tudatában legyenek ennek az erőnek, mely nem anyagi, mégis életre kelti az anyagot? Az eszemmel el tudom fogadni azt, hogy Ön egy olyan filozófiáról beszél, mely tartalmazza az igazságot. Nem kételkedem benne. De hogyan képes Ön arra, hogy ezt valakivel éreztesse is?

Hogyan érthetjük meg a lelket?

Śrīla Prabhupāda: Ez nagyon egyszerű. Van egy cselekvő tényező, amely mozgatja a testet, s amikor ez nincs jelen, akkor a test nem mozdul többé. Vagyis a valódi kérdés ez: „Mi ez a cselekvő tényező?” Ez az érdeklődés központi helyet foglal el a Vedānta filozófiában. A *Vedānta-sūtra* az *athāto brahma-jijñāsā* aforizmával kezdődik, aminek a jelentése: „Mi a testben lakozó én természete?” Ezért a védikus filozófiát tanulmányozónak legelőször az élő és a halott test közötti különbséget kell megtanulnia. Ha nem képes felfogni ezt az elvet, akkor megkérjük, hogy a kérdést a logika szemszögéből vegye fontolóra. Bárki láthatja, hogy a test változik és mozog a cselekvő alapelve, a lélek jelenléte következtében. Ennek hiányában a test nem változik és nem is mozog. Így hát kell lennie valaminek a testben, ami mozgatja. Nem olyan bonyolult dolog ez.

A test mindig halott. Olyan, mint egy nagy gép. Egy magnó holt anyagból készül, mégis ahogy Ön, az élő személy megnyom egy gombot, működni kezd. A test ugyanilyen élettelen anyag, de van benne életerő. Amíg ez a cselekvő tényező a testben marad, a test reagál és élőnek tűnik. Például mindannyian képesek vagyunk beszélni. Ha én megkérem az egyik tanítványomat, hogy jöjjön ide, megteszi. Viszont ha ez a cselekvő tényező eltávozik a testéből, akkor szólíthatom én évezredekken át, mégsem fog idejönni. Ezt nagyon egyszerű megérteni.

De mi is pontosan ez a cselekvő tényező? Ez egy külön téma, és a válasz erre a kérdésre a lelki tudás valódi kezdetét jelenti.

Dürckheim professzor: Megértem a lényegét annak, amit a halott testről mondott, vagyis hogy kell lennie valaminek, ami élheti. Az egyetlen helyes következtetés az, hogy két dologról beszélünk: a testről és a cselekvő tényezőről. Amit én valóban kérdeznél szeretnék az nem más, mint hogy milyen módon válhatunk tudatossá a bennünk lévő cselekvő tényezőről közvetlen tapasztalás és nem intellektuális következtetés útján. Nem fontos-e az, hogy egy mélyebb szinten valóban tapasztaljuk ezt a valóságot?

„Brahman vagyok, egy lélek”

Śrīla Prabhupāda: *Mi magunk vagyunk* az a cselekvő tényező. Az eleven test és a halott test különbözik egymástól. Az egyetlen különbség a cselekvő tényező jelenlétében van. Amikor nincsen jelen, akkor a testet halottnak mondják. Vagyis igazi énünk azonos a cselekvő tényezővel. A Védákban ezt a kijelentést találhatjuk: *so ham* — „én cselekvő vagyok”. Ezt is olvashatjuk: *ahaṁ brahmāsmi*: „Én nem ez a test, én Brahman vagyok, lélek.” Ez az önmegvalósítás. Az önmegvalósított ember jellemzői szerepelnek a *Bhagavad-gītāban*. *Brahma-bhūtaḥ prasannātmā na śocati na kāṅkṣati*: amikor valaki megvalósította

önmagát, akkor nem vágyódik semmire és nem panaszkodik. *Samah sarveṣu bhūteṣu*: mindenkit egyenlőnek lát — embereket, állatokat, minden élőlényt.

Dürckheim professzor: Gondolja csak meg. Egyvalaki a tanítványai közül azt mondaná: „lélek vagyok”, de nem lenne képes ezt tapasztalni.

Śrīla Prabhupāda: Hogyan lehet, hogy *nem* tapasztalja? Tudja, hogy ő az az aktív tényező. Végül is mindenki tudja, hogy nem a test az éne. Még egy gyerek is tudja ezt. Megfigyelhetjük ezt a beszédünkből. Azt mondjuk: „Ez az *én* ujjam.” Sohasem mondjuk azt, hogy: „én ujj”. Vagyis mi ez az „én”? Ez önmegvalósítás — „én nem ez a test vagyok”.

Ezt a megvalósítást ki lehet terjeszteni más élőlényekre is. Miért öl az ember állatokat? Miért okoz bajt másoknak? Aki önmegvalósított, az láthatja: „Itt egy másik élőlény. Neki pusztán csak más teste van, de ugyanaz az aktív tényező, mely az én testemben van, cselekszik az övében is.” Az önmegvalósított személy minden élőlényt egyenlőnek lát, mivel tudja, hogy az élőlény — az én — nemcsak az emberekben van jelen, hanem az állatokban, madarakban, halakban, rovarokban, fákban és növényekben is.

Reinkarnáció ebben az életben

A lélek az élőlény, s a halál pillanatában egyik testből a másikba vándorol. A test lehet különböző, de az én változatlan marad. A testnek ezt a változását akár jelenlegi életünkben is megfigyelhetjük. A csecsemőkorból a gyermekkorba, majd az ifjúkorba, később a felnőttkorba vándorolunk. Ezalatt tudatos énkünk, vagyis lelkünk ugyanaz marad. A test anyagi, tényleges énkünk pedig lelki. Azt hívják önmegvalósítottnak, aki tudatában van ennek.

Dürckheim professzor: Úgy gondolom, hogy döntő pillanathoz értünk a nyugati világban, mivel a történelem folyamán először kezdték az amerikai és európai emberek komolyan venni azokat a belső tapasztalatokat, melyeken keresztül az igazság megnyilvánul. Keleten természetesen mindig éltek olyan filozófusok, akik ismerték azokat a tapasztalatokat, melyek segítségével a halál elveszíti ijesztő jellegét és egy tökéletesebb élet küszöbévé válik.

Az embereknek szükségük van arra a tapasztalatra, amivel felülkerekedhetnek testi szokásaikon. Ha képesek áttörni ezen a testi tapasztaláson, akkor hirtelen rájönnek, hogy egy egészen más elv működik bennük. Tudatára ébrednek „belső életüknek.”

Śrīla Prabhupāda: Úr Kṛṣṇa híve automatikusan ráébred ennek a másféle elvnek a tudatára, mivel sohasem gondolja azt, hogy „én ez a test vagyok”. Azt gondolja, hogy *aham brahmāsmi*: „lélek vagyok”. Az első instrukció, amit az Úr Kṛṣṇa Arjunának ad a *Bhagavad-gītāban* így hangzik: „Kedves Arjuna, te nagyon komolyan veszed a test állapotát, de egy tanult ember nem tulajdonít ennek az anyagi testnek, — legyen az élő vagy holt — nagy jelentőséget.” A lelki fejlődés ösvényén ez az első megvalósítás. Ebben a világban mindenki leginkább a testével van elfoglalva, és amíg él, sokféleképpen viseli gondját. Amikor pedig halott, akkor hatalmas szobrokat és emlékműveket emel fölé. Ez a testmegérteni, hogy a cselekvő tényező az, ami széppé és élővé teszi a testet. A halál pillanatában pedig senki sem tudja, hogy hová tűnik az igazi én. Ez tudatlanság.

Dürckheim professzor: Az első világháború alatt, amikor fiatal voltam, négy évet töltöttem a fronton. Egyike voltam annak a két tisztnek az ezredemben, aki nem sebesült meg. A harctéren újra és újra találkoztam a halállal. Láttam, hogyan találnak el közvetlenül mellettem álló embereket, hogyan tűnik el hirtelen az életerejük. Ami maradt belőlük, ahogy Ön mondja, egy test lélek nélkül. De amikor közel voltam a halálhoz és tudatában voltam annak, hogy én is meghalhatok, akkor felismertem, hogy van valami bennem, aminek semmi köze sincs a halálhoz.

Śrīla Prabhupāda: Igen. Ez az önmegvalósítás.

Dürckheim professzor: Ez a háborús élmény nagyon mély nyomot hagyott bennem. Ez volt belső ösvényem kezdete.

Śrīla Prabhupāda: A Védákban az áll, hogy *nārāyaṇa parāḥ sarve na kutaścana bibhyati*. Ha valaki tudatos Istenről, akkor nem fél semmitől.

Dürckheim professzor: Az önmegvalósítás folyamata belső élmények sorozata, nem így van? Itt Európában az emberek keresztülmentek ilyesfajta élményeken. Valójában úgy gondolom, Európa igazi kincse az, hogy sok ember járta meg a harctereket, a koncentrációs táborokat és a bombatámadásokat. Szívükben őrzik azoknak a pillanatoknak az emlékét, amikor közel volt hozzájuk a halál, amikor megbesebesültek és majdnem darabokra lettek szaggatva, s egy futó pillanatra tapasztalhatták valódi természetük egy szikráját. De most arra van szükség, hogy az embereknek megmagyarázzák, hogy nem kell ahhoz harctér, koncentrációs tábor vagy bombatámadás, hogy komolyan vegyék belső tapasztalataikat, amikor hirtelen megérinti őket az isteni valóság egy érzése, és megértik, hogy ez a testi létezés még nem minden.

A test olyan, mint egy álom

Śrīla Prabhupāda: Ezt minden éjszaka tapasztalhatjuk. Amikor álmodunk, habár a testünk az ágyban fekszik, mi mégis valahová máshová megyünk. Így mindannyian tapasztalhatjuk, hogy valódi azonosságunk független ettől a testtől. Amikor álmodunk, megfeledkezünk ágyban fekvő testünkről. Különböző testekben cselekszünk és különféle helyszíneken fordulunk meg. Napközben pedig ugyanúgy megfeledkezünk álombéli testeinkről, melyekben oly sok helyre eljutottunk. Lehet, hogy álombéli testeinkben az égen repültünk. Éjjel az ébren lévő, nappal pedig az álombéli testünket felejtjük el. De tudatos énünk, a lélek akkor is létezik, mi pedig mindkét testben tudatában maradunk létezésünknek. Ezért arra kell következtetnünk, hogy egyik test sem az énünk. Egy ideig létezőnk csak egy bizonyos testben, majd a halál pillanatában elfelejtjük azt. A test valójában csak az elme által emelt építmény, olyan, mint egy álom, az én viszont különbözik az összes ilyen elmebeli képződménytől. Ez önmegvalósítás. A *Bhagavad*-et mondja:

indriyāṇi parāṇy āhur

indriyebhyaḥ param manaḥ

manasas tu parā buddhir

yo buddheḥ paratas tu saḥ

„A cselekvő érzékszervek felsőbbrendűbbek a tompa anyagnál, az elme az érzékeknél, az értelem az elménél, de ő (a lélek) még az értelemnél is felsőbbrendűbb.” (Bg.3.42)

Dürckheim professzor: Az előbb Ön beszélt a hamis egóról. Úgy érti, hogy a valódi ego a lélek?

Śrīla Prabhupāda: Igen, az a tiszta ego. Például itt van most nekem ez a hetvennyolc éves indiai származású testem és a vele járó hamis egóm, ami azt gondolja: „indiai vagyok”, „ez a test vagyok”. Ez egy tévhit. Egy napon ez az ideiglenes test elenyészik, és egy másik átmeneti testet kapok. Ez csupán egy múlandó illúzió. A valóság az, hogy a lélek — vágyai és tettei alapján — egyik testből a másikba vándorol.

Dürckheim professzor: Létezhet-e a tudat az anyagi testtől függetlenül?

Śrīla Prabhupāda: Igen. A tiszta tudatnak, a léleknek, nincsen szüksége anyagi testre. Például mikor Ön álmodik, elfelejti jelenlegi testét, de ennek ellenére tudatos marad. A lélek, a tudat olyan, mint a víz: a víz tiszta, de ahogy leesik az égből és megérinti a földet, sárosá válik.

Dürckheim professzor: Igen.

Śrīla Prabhupāda: Ehhez hasonlóan mi lelki élőlények vagyunk, tiszták, de ahogy elhagyjuk a lelki világot és kapcsolatba kerülünk ezekkel az anyagi testekkel, tudatunk befedetté válik. A tudat tiszta marad, de befedi a sár (ez a test). Ezért harcolnak az emberek. Tévesen a testükkel azonosítják magukat, azt gondolva: „német vagyok”, „angol vagyok”, „néger vagyok”, „,fehér vagyok”, „ez vagyok”, „az vagyok” — annyiféle testi megjelölés. Ezek a testi azonosítások szennyeződések. Ezért faragnak vagy festenek a művészek meztelen alakokat. Franciaországban például a meztelenséget „tiszta” művészetnek tartják. Ugyanakkor ha valaki megérti a „meztelenséget”, vagyis a lélek valódi állapotát — ezek nélkül a testi megjelölések nélkül — , akkor az tisztaság.

Dürckheim professzor: Miért tűnik oly nehéznek megérteni azt, hogy mi nem ez a test vagyunk?

Mindenki tudja, hogy „én nem ez a test vagyok”

Śrīla Prabhupāda: *Nem* nehéz. Bárki tapasztalhatja. Csak ostobaságból gondolkoznak másképp az emberek, valójában mindenki tudja, hogy „én nem ez a test vagyok”. Ezt nagyon könnyen tapasztalhatjuk. Én létezem. Megértem, hogy léteztem csecsemőtestben, gyermektestben és ifjútestben is. Oly sok testben léteztem már. Most egy öreg ember testében élek. Vagy például Ön most felvesz egy fekete kabátot. A következő pillanatban felvehet egy fehéret. De ettől Ön még nem azonos azzal a fekete vagy fehér kabáttal, egyszerűen csak kabátot cserélt. Ha én ezért Önt „Feketekabát Úrnak” hívnám, az az én butaságom lenne. Hasonlóképpen, életemben sok alkalommal változtattam a testem, mégsem vagyok azonos egyikkel sem. Ez az igazi tudás.

Dürckheim professzor: Mégis, nem okoz ez nehézséget? Például valaki értelmi síkon könnyen felfoghatja, hogy nem a test az éne, mégis fél a haláltól. Nem arra utal-e ez, hogy tapasztalati úton nem értette meg? Amint ezt tapasztalatai alapján megérti valaki, nem fog félni a haláltól, mivel tudja, hogy valójában nem halhat meg.

Śrīla Prabhupāda: A tapasztalást egy felsőbb forrásból szerezzük, olyantól, akinek magasabb szintű tudása van. Ahelyett, hogy hosszú éveken át próbálnám megszerezni azt a tapasztalatot, hogy én nem ez a test vagyok, inkább Istentől, vagyis Kṛṣṇától, a tökéletes forrástól fogadom el ezt a tudást. Így, egy hiteles tekintélytől hallva tapasztalhatom halhatatlanságomat. Ez tökéletes.

Dürckheim professzor: Igen, értem.

Śrīla Prabhupāda: Ezért a védikus utasítás a következő: *tad*-sa gurum evābhigacchet. Vagyis: „Annak érdekében, hogy magas szinten tapasztalhasd az élet tökéletességét, egy *guruhoz* kell fordulnod.” És ki a *guru*? Kihez kell közeledni? Ahhoz, aki tökéletesen hallott a saját *gurujától*. Ezt hívják tanítványi láncnak. Egy tökéletes személytől hallok és ugyanúgy tovább is adom, mindenféle változtatás nélkül. Az Úr Kṛṣṇa a *Bhagavad*-adja nekünk a tudást, mi pedig továbbadjuk azt anélkül, hogy változtatnánk rajta.

Dürckheim professzor: Az elmúlt húsz vagy harminc év során nagy érdeklődés támadt a lelki témák iránt a világ nyugati részén. Másrésről, ha a tudósok meg akarják semmisíteni az emberi ént, ez esetben a legjobb úton haladnak atombombáikkal és más technikai újításaikkal. De ha egy magasabb cél felé akarják vezetni az emberiséget, akkor többé nem szabad tudományos szemüvegen keresztül, materialista szemmel nézniük az emberekre. Annak kell látniuk minket, amik vagyunk — tudatos éneknek.

Az emberi élet célja

Śrīla Prabhupāda: Az emberi élet célja az önmegvalósítás, Isten megvalósítása, de a tudósoknak erről fogalmuk sincs. A mai modern társadalmat jelenleg vakok és bolondok vezetik. Az úgynevezett mérnökök, tudósok és filozófusok nem ismerik az élet valódi célját. Maguk az emberek is vakok, így hát a helyzet az, hogy vak vezet világtalant. Ha egy vak vezetni próbál egy világtalant, akkor miféle eredményre számíthatunk? Nem, ez nem a fejlődés. Fel kell keresnünk egy önmegvalósított személyt, ha meg akarjuk érteni az igazságot.

(Újabb vendégek lépnek a szobába.)

Egy tanítvány: Śrīla Prabhupāda, ezek az urak a teológia és a filozófia professzorai. Ő pedig Dr. Dara, egy szervezet vezetője, mely a yogát és az integrál filozófiát tanulmányozza itt, Németországban. *(Śrīla Prabhupāda üdvözli őket és folytatódik a beszélgetés.)*

Dürckheim professzor: Feltehetnék egy másik kérdést? Létezik-e más szintje a tapasztalásnak, mely az átlagember számára kaput nyit egy mélyebb tudatosság felé?

Śrīla Prabhupāda: Igen, létezik. Ezt a tapasztalatot írja le Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītā*ban (2.13):

dehino 'smin yathā dehe

kaumāraṁ yauvanaṁ jarā

tathā dehāntara-prāptir

dhīras tatra na muhyati

„Amint a megtestesült lélek állandóan vándorol ebben a testben a gyermekkortól a serdülőkoron át az öregkorig, a halál után is egy másik testbe költözik. Az igazi énjét megvalósított embert azonban nem téveszti meg az efféle változás.”

Legelőször a tudás alapelvét kell megérteni, azt, hogy mi nem ez a test vagyunk. Aki megérti ezt az alapelvet képes lesz arra, hogy mélyebb tudást szerezzen.

Dürckheim professzor: Számomra úgy tűnik, hogy Keleten és Nyugaton különböző módon közelítenek a test és lélek problémájához. A keleti tanítások szerint meg kell szabadulni a testtől, a nyugati vallások szerint pedig fel kell ismerni a lelket a testen belül.

Śrīla Prabhupāda: Ezt nagyon egyszerű megérteni. A *Bhagavad-gītā*ból hallottuk, hogy lelkek vagyunk s benne vagyunk egy testben. Szenvedéseink abból származnak, hogy azonosítjuk magunkat a testünkkel. Mivel beköltöztem ebbe a testbe, ezért szenvedek. Így akár keleti, akár nyugati vagyok, az én dolgom az lenne, hogy megtaláljam a módját, miképp kerüljek ki belőle. Ez érthető?

Dürckheim professzor: Igen.

Śrīla Prabhupāda: A *lélekvándorlás* fogalma azt jelenti, hogy lélek vagyok, aki beköltözött egy testbe. De következő életemben egy másik testbe költözhetek. Ez lehet egy kutya, macska vagy egy király teste. De szenvedés vár a kutya és a király testében is. Ezek a szenvedések a születés, a halál, az öregség és a betegség. Így hát azért, hogy elkerüljük ezt a négyféle szenvedést, ki kell szabadulnunk a testünkből. Az ember valódi problémája: hogyan szabaduljon ki anyagi testéből.

Dürckheim professzor: Ez sok életen át tart?

Śrīla Prabhupāda: Tarthat sok életen át és megtörténhet egy emberöltő alatt is. Ha valaki még ebben az életében megérti, hogy a szenvedései ennek a testnek köszönhetőek, akkor érdeklődnie kell afelől, hogy miként kerülhet ki belőle. És amikor hozzájut ehhez a tudáshoz, akkor ismerni fogja a módját, hogyan kerüljön ki rögtön belőle.

Dürckheim professzor: De ez nem azt jelenti, hogy meg kell ölnöm a testet, igaz? Nem azt jelenti-e, hogy felismerem, a lelkem független a testemtől?

Śrīla Prabhupāda: Nem szükséges megölni a testet. De akár megölik a testet, akár nem, egy nap el kell hagynunk azt s egy másikat kell elfogadnunk. Ez elkerülhetetlen törvénye a természetnek.

Dürckheim professzor: Úgy tűnik, hogy ennek van néhány közös pontja a kereszténységgel.

Śrīla Prabhupāda: Nem számít, hogy valaki keresztény, muzulmán vagy hindu. A tudomány az tudomány. Bárhol is jutunk tudáshoz, azt el kell sajátítani. És ez tudás: minden élőlény be van zárva egy anyagi testbe. Ez a tudás egyaránt érvényes mindenkire, a hindukra, muzulmánokra és a keresztényekre is. A lélek a test börtönében van, és ezért keresztül kell mennie a születésen, halálon, öregségen és betegségen. De mi mindannyian örökké akarunk élni, tökéletes tudást és teljes boldogságot akarunk. Ahhoz, hogy ezt a célt elérjük, ki kell szabadulnunk testünkből. Ez a folyamat.

Dara professzor: Ön azt hangsúlyozza, hogy ki kell szabadulnunk testünkből. Nem kellene inkább emberi lényként elfogadni létezésünket?

Śrīla Prabhupāda: Ön azt javasolja, hogy emberi lényként fogadjuk el létünket. Úgy gondolja, hogy az emberi testben való létezés tökéletes?

Dara professzor: Nem, nem tökéletes. De el kellene fogadnunk ahelyett, hogy megpróbálnánk valami ideális helyzetet teremteni.

Hogyan válhatunk tökéletessé?

Śrīla Prabhupāda: Ön belátja, hogy állapota nem tökéletes. Ezért a helyes szándék az lenne, hogy megtaláljuk, hogyan válhatnánk tökéletessé.

Dara professzor: De miért kell nekünk léleekben tökéletessé válnunk? Miért nem válhatunk tökéletessé emberként?

Śrīla Prabhupāda: Ön már említette, hogy helyzete ebben az emberi testben tökéletlen. Miért ragaszkodik akkor annyira ehhez a tökéletlen helyzethez?

Dara professzor: Ez a test egy eszköz, melynek segítségével más emberekkel érintkezhetek.

Śrīla Prabhupāda: Ez a madarak és a vadállatok számára is lehetséges.

Dara professzor: De nagy különbség van a madarak és a vadállatok, illetve a mi beszédünk között.

Śrīla Prabhupāda: Mi a különbség? Ők is a saját közösségükben és mi is a saját közösségünkben beszélünk.

Dürckheim professzor: Úgy gondolom, a lényeg az, hogy az állatnak nincs öntudata. Nem képes felfogni, hogy valójában ki is ő.

Az állatok fölé emelkedni

Śrīla Prabhupāda: Igen, ez itt a kérdés. Az emberi lény képes megérteni, hogy kicsoda. A madarak és a vadállatok nem tudják megérteni. Így hát emberi lényekként az önmegvalósításra kell törekednünk, s nem a madarak és vadállatok szintjén cselekednünk. Ezért a *Vedānta-sūtra* a következő aforizmával kezdődik: *athāto brahma-jijñāsā* — ami annyit jelent, hogy az emberi élet arra való, hogy az Abszolút Igazságot kutassuk. Ez az emberi élet célja, s nem az, hogy együnk és aludjunk, akár az állatok. Különleges intelligencia birtokában vagyunk, mellyel megérthetjük az Abszolút Igazságot. A *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.2.10) ezt írja:

kāmasya nendriya-prītir

lābho jīveta yāvatā

jīvasya tattva-jijñāsā

nārtho yaś ceha karmabhiḥ

„Az élet vágyait sohasem szabad az érzékielégítésre irányítani. Csak azért vágyakozunk az életre, mert az emberi lét képessé tesz arra, hogy az Abszolút Igazság felől tudakozódjunk. Ez kell hogy legyen minden törekvésünk célja.”

Dara professzor: Ezek szerint időpocsékolás, ha a testünket arra használjuk, hogy jót tegyünk másoknak?

Śrīla Prabhupāda: Nem tehet jót másoknak, mivel nem tudja, mi a jó. Testi felfogásban gondolkodik a jóról, a test azonban hamis, abban az értelemben, hogy Ön nem ez a test. Például bérelhet egy lakást, de attól Ön még nem az a lakás. Ha feldíszíti a lakást, enni pedig elfelejt, nevezhető-e ez jónak?

Dara professzor: Nem hiszem, hogy a test és a szoba összehasonlítása túl kifejező lenne . . .

Śrīla Prabhupāda: Ez azért van, mert Ön nincs tisztában azzal, hogy nem azonos a testével.

Dara professzor: De ha elhagyjuk a szobát, akkor a szoba ott marad. Amikor pedig a testünket hagyjuk el, akkor az nem marad meg.

Śrīla Prabhupāda: Végül a lakás is el fog pusztulni.

Dara professzor: Amit én mondani akarok az az, hogy kell lennie egy nagyon bizalmas kapcsolatnak a test és a lélek között, egyfajta egységnek — legalábbis addig, amíg életben vagyunk.

Śrīla Prabhupāda: Nem, ez nem igazi egység. Van egy különbség. Például a szoba, melyben jelenleg tartózkodunk, csak addig fontos, amíg életben vagyok. Különben nincsen jelentősége. Amikor a lélek elhagyja a testet, akkor eldobják, bármennyire kedves is volt az tulajdonosa számára.

Dara professzor: De mi van akkor, ha valaki nem akar megválni a testétől?

Śrīla Prabhupāda: Az, hogy mit akar, nem számít. Meg *kell* válnia tőle. Amikor elérkezik halálának ideje, a rokonai ki fogják dobni a testét.

Dürckheim professzor: Talán van különbség aközött, hogy valaki azt gondolja: „lélek vagyok és van testem,” vagy hogy „test vagyok és van lelkem.”

A halhatatlanság rejtélye

Śrīla Prabhupāda: Igen. Hiba úgy gondolkozni, hogy én a test vagyok és van egy lelkem. Ez nem igaz. *Lelkek vagyunk*, és be vagyunk fedve egy átmeneti testtel. A lélek a fontos, nem pedig a test. Például amíg valaki visel egy kabátot, addig az fontos számára. De ha elszakad, akkor eldobja és vásárol egy újat. Az élőlény állandóan átéli ugyanezt. Megváltik jelenlegi testétől és elfogad egy másikat. Ezt hívják halálnak. Az a test, amit előzőleg birtokolt lényegtelenné, az a test, amit jelenleg birtokol fontossá válik. Az a nagy probléma, hogy az emberek oly sok figyelmet tulajdonítanak annak a testnek, amit pár röpké év múltán másokra cserélnek.

Kutatás a lélek után

Habár a modern tudomány fejlett a test mechanikus működéseinek megértésében, mégis kevés figyelmet szentel a lélekszakra analizálására, mely életben tartja a testet. A Montreal Gazette alább idézett cikkében a világhírű kardiológus, Wilfred G. Bigelow cikkét olvashatjuk, aki a lélek meghatározásának és származásának módszeres kutatását sürgeti. A cikk után Śrīla Prabhupāda levele olvasható, amit válaszként írt Dr. Bigelow javaslatára. Śrīla Prabhupāda értékes védikus bizonyítékokat tár fel a lélek tudományáról, és egy gyakorlati módszert ajánl annak a lélekszikrának a tudományos megértéséhez, mely életet ad a testnek és valósággá változtatja a reinkarnációt.

Montreal Gazette:

Egy szívsebész tudni akarja, mi a lélek

WINDSOR — Egy világhírű kanadai szívsebész azt mondja, ő hisz abban, hogy a testnek lelke van, mely a halál beálltakor eltávozik, s hogy a teológusoknak meg kellene próbálkozniuk többet kideríteni erről.

Dr. Wilfred G. Bigelow, a torontói Közkórház szívérsebészeti osztályának vezetője azt mondta, hogy mint „a lélek létezésében hívő ember” úgy gondolja, érkezett az idő arra, hogy „megfejtve ennek misztériumát kiderítsék, mi is az valójában.”

Bigelow tagja volt annak a bizottságnak, amely megjelent az Essex megyei Orvosi és Jogi Társaság színe előtt, hogy megtárgyalják azokat a problémákat, melyek a halál pillanatának pontos meghatározására irányuló kísérletek kapcsán felmerültek.

A kérdés életbevágóvá vált a szív és más szervek átültetésének korában, azokban az esetekben, amikor a donorok menthetetlenül haldokolnak.

A Kanadai Orvosi Egyesület egy széles körben elfogadott magyarázatot talált, mely szerint a halál akkor áll be, amikor a páciens kómába kerül, semmiféle ingerre nem reagál és a műszereken jelzett agyhullámok megszűnnek.

A bizottság másik két tagja volt Edson L. Haines, az ontariói Legfelsőbb Bíróságról és J. Francis Leddy, a Windsori Egyetem elnöke.

Bigelow — részletesen kifejtve azokat a pontokat, melyeket felvetett a megbeszélés során — egy későbbi interjúban azt nyilatkozta, hogy harmickét éves sebészi praxisa alatt meggyőződött arról, hogy a lélek létezik.

„Vannak olyan esetek, hogy az ember épp jelen van akkor, amikor a páciens az élet állapotából a halálba kerül, s ilyenkor titokzatos változások észlelhetők.”

„A legfigyelemreméltóbb az életnek, a fénynek hirtelen eltűnése a szemekből. Homályossá és szó szerint élettelené válnak.”

„Nagyon nehéz elmondani a látottakat. Nem hiszem, hogy pontosan le lehetne írni őket.”

Bigelow, aki világhírűvé vált úttörő munkájáért, amit a ”mélyfagyasztás” nevű sebészi technika — másnéven hipotermia — és a szívbillentyű-sebészet terén végzett, azt mondta, hogy a lélekkutatást a teológiának és az egyetemen belüli tudományágaknak kellene magukra vállalniuk.

E megbeszélés során Leddy kijelentette, hogy „ha van lélek, akkor az nem látható. Önök nem fogják megtalálni.”

„Ha az életerőnek vagy életnek van alapelve, akkor az mi lehet?” A probléma az, hogy „a lélek kifejezetten sehol sem létezik földrajzilag. Mindenhol ott van a testben, s még sincs sehol.”

„Szép lenne elkezdni a kísérletezést, de fogalmam sincs, hogy honnan fognak adatokhoz jutni ezekkel a dolgokkal kapcsolatban” — mondta Leddy. Megjegyezte, hogy a megbeszélés őt arra a szovjet űrhajósra emlékezteti, aki az űrből visszatérve jelentette, hogy Isten nincs, mivel ott fönt nem látta sehol.

Talán így van, mondta Bigelow, de amikor a modern orvostudományban valami megmagyarázhatatlannal találkozunk, „a jelszó az, hogy találd meg a választ, vidd a laboratóriumba, vidd el valahová, ahol felfedezheted az igazságot.”

Bigelow szerint a központi kérdés az, hogy „hol van a lélek és honnan jön?”

Śrīla Prabhupāda a Védák bizonyítékait ismerteti

Kedves Dr. Bigelow:

Kérem, fogadja üdvözetemet. A minap olvastam Rae Corelli „Egy szívsebész tudni akarja, mi a lélek” című írását a *Gazette* -ben, és nagyon érdekesnek találtam. Megjegyzései nagy éleslátásról tanúskodnak, így hát gondoltam, írok Önnek erről a témáról. Talán tudja, hogy én a Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezetének alapító *ācāryāja* vagyok. Több diplomom van Kanada területén — Montreálban, Torontóban, Vancouverben és Hamiltonban. A Kṛṣṇa-tudat mozgalma legfőképp arra szolgál, hogy megtanítsa minden léleknek az ő eredeti lelki helyzetét.

A lélek kétségtelenül jelen van az élőlény szívében, s forrása minden energiának, mely fenntartja a testet. A lélek energiája szétterjed az egész testben, s ezt tudatnak hívják. Mivel ez a tudat az egész testet betölti a lélek energiájával, ezért fájdalmat és örömet érzünk testünk minden részében. A lélek egyéni, és egyik testből a másikba vándorol éppen úgy, ahogy az ember a gyermekorból az ifjúkorba, majd az öregkorba lép. A halál akkor következik be, amikor új testet kapunk, pontosan úgy, mint mikor régi ruháinkat levetve újakat veszünk fel. Ezt nevezik lélekvándorlásnak.

Ha egy lélek élvezni kívánja ezt az anyagi világot, akkor megfélemezik igazi otthonáról a lelki világban, s megszületik ebbe a létezésért folytatott küzdelemmel teli életbe. Az ismétlődő születés, halál, betegség és öregség e természetellenes életformáját meg lehet állítani, ha a lélek tudata egybeesik Isten legfelsőbb tudatával. Ez a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának alapelve.

Ami a szívátültetéseket illeti, a siker csak akkor jöhet szóba, ha a páciens lelke belép az átültetett szívbe. A lélek jelenlétét tehát el kell fogadni. Ha szexuális érintkezéskor a lélek nincs jelen, akkor nincsen sem fogantatás, sem terhesség. A fogamzásgátlás úgy lerontja a méh állapotát, hogy az nem lesz alkalmas hely egy lélek számára. Ez ellenkezik Isten parancsával. Az Ő akaratából a lélek egy bizonyos méhbe kerül, viszont a fogamzásgátló miatt az anyaméh elutasítja őt, így egy másikba kell kerülnie. Ez pedig engedetlenség a Legfelsőbbel szemben. Példaként vegyünk egy embert, akinek egy bizonyos lakásban kellene élnie. Ha az ottani körülményeket olyanná teszik, hogy az illető nem tud bemenni a lakásba, akkor nagyon hátrányos helyzetbe kerül. Ez illetéktelen beavatkozás, melyet büntet a törvény.

A „lélekkutatás” elkezdése a tudomány haladását jelentené. De bármennyit fejlődjön is a tudomány, sohasem lesz képes megtalálni a lelket. A lélek jelenlétét csupán elfogadni lehet a körülményeket figyelembevévő megértés alapján, mivel a Védikus Irodalomban az áll, hogy a lélek mérete megegyezik egy pont tízezredrésszel. Ezért nem tudják felfogni az anyagi tudósok a lelket. A lélek létezését úgy fogadhatjuk el, hogy felsőbb tekintélyektől hallunk róla. Amit a legnagyobb tudósok napjainkban igaznak találnak, azt mi már régen elmagyaráztuk.

Amint valaki megérti a lélek létezését, rögtön megérti Istenét is. A különbség Isten és a lélek között az, hogy Isten egy hatalmas lélek, az élőlény pedig parányi, minőségileg mégis azonosak. Isten mindenható, az élőlénynek pedig korlátai vannak. Természetük és tulajdonságaik azonban azonosak.

Őn azt mondja, hogy a központi kérdés: „Hol van a lélek, és honnan jön?” Ezt nem nehéz megérteni. Azt már kifejtettük, hogy miképpen lakozik a lélek az élőlény szívében, s hogyan

keres menedéket egy másik testben a halál után. Eredendően a lélek Istentől származik. Éppúgy, mint ahogyan a tűzből kipattanó szikra kialudni látszik, a lélekszikra is eredetileg a lelki világból jön az anyagi világba. Az anyagi világban a lélek háromféle feltételhez kötődik, ezeket a természet kötőerőinek hívják. Ezek a jóság, a szenvedély és a tudatlanság. Ha a szikra száraz fűre hullik, akkor lángoló természete tovább él, ha a földre esik, akkor tüzes természete nem nyilvánul meg, hacsak valami gyúlékony anyag nincs a közelben. Amikor pedig a szikra a vízbe hull, akkor kialszik. Így hát láthatjuk, hogy a lélek háromféle létállapotba kerülhet. Az egyik élőlény teljesen megfelelkezik lelki természetéről, a másik szinte teljesen, de van még hajlama a lelki dolgokhoz, a harmadik pedig teljesen belemerül a lelki tökéletesség utáni kutatásba. A lélekszikra számára van egy hiteles módszer arra, hogy elérje a lelki tökéletességet, s ha jól irányítják, könnyen visszatérhet otthonába, vissza az Istenséghez, ahonnan eredetileg lezuhant.

Hatalmas jótétemény lenne az emberi társadalom számára, ha ez a hiteles információ a Védikus Írásokból a modern tudományos megértés alapján közkinccsé válna. A tények már megvannak. Egyszerűen csak a modern megértés számára kell hozzáférhetővé tenni. Ha a világ orvosai és tudósai segítenének megérteni az embereknek a lélek tudományát, az nagyon sokat jelentene.

Szívélyes üdvözlettel,

A.C. Bhaktivedanta Swami

Három történet a reinkarnációról

India legnagyobb lelki tanítómesterei a Śrīmad-Bhāgavatam egyes történelmi elbeszéléseit évezredek óta keresztül arra használták, hogy — amint az itt található három elbeszélésben is — megmagyarázzák tanítványaiknak a reinkarnáció alapelveit.

A Śrīmad-Bhāgavatam klasszikus példája az epika és filozófia irodalmának, s kiemelkedő helyet foglal el India számos írott bölcsessége között. India időtlen tudása a Védákban, az ősi szanszkrit szövegekben található, mely az emberi értelem minden területét érinti. A Śrīmad-Bhāgavatam, — melyet „a Védikus Irodalom fájának érett gyümölcseként” ismernek, — a védikus tudást a legteljesebb és leghitelesebb módon ismerteti.

A reinkarnáció tudományos alaptörvényei változatlanok maradnak az idő múlásával. Ezek az időtlen történetek éppoly fontosak a modern kutatóknak, mint azoknak, akik a régmúlt időkben keresték a felvilágosodást.

-I-

A HERCEG AKINEK MILLIÓ ANYJA VOLT

Vannak, akik a lelket csodálatosnak látják, mások annak írják le, vannak, akik azt hallják róla, hogy csodálatra méltó, míg mások egyáltalán nem értik, még azután sem, hogy hallottak róla.

>Bhagavad-gītā (2.29)

„Születésünk csupán alvás és felejtés” — írja az angol költő, William Wordsworth híres versében, melynek címe: Feljegyzések a halhatatlanságról. Egy másik versében a következő sorokat írta egy gyermekhez:

Óh, édes jövevénye e változó Földnek

Mintha valami sötét látnok megjövendölte volna bátran:

Habár létezel és embernek születted,

Hajdanában is emberi szülők hoztak a világra,

Sokkal de sokkal régebben, mint jelenlegi édesanyád,

aki szorít téged, gyámoltalan idegent, tápláló kebleihez.

Az itt következő, *Śrīmad-Bhāgavatamból* származó történetben Citraketu király fia feltárja előző születéseit, felvilágosítja a királyt s a királynét a lélek elpusztíthatatlan természetéről s a reinkarnáció tudományáról.

Citraketu királynak sok felesége volt, s bár ő alkalmas volt a gyermeknemzésre, mégsem áldotta meg egyikük sem gyermekkel, mivel gyönyörű feleségei mind meddők voltak.

Egy napon Aṅgirā, a misztikus bölcs ellátogatott Citraketu palotájába. A király rögtön felállt trónjáról, s a védikus szokás szerint tiszteletét ajánlotta neki.

„Óh, Citraketu király, látom, hogy elméd zavart. Sápadt arcod mély aggodalmadat tükröz. Nem érted el hön óhajtott céljaidat?” — érdeklődött a bölcs.

Aṅgirā nagy misztikus volt s jól ismerte a király bánatát, de megvolt rá az oka, hogy úgy kérdezze Citraketut, mintha nem tudná.

Citraketu király így válaszolt: „Óh, Aṅgirā, hatalmas vezekléseid és mértékletességed jutalmául tökéletes tudásra tettél szert. Képes vagy minden külső és belső dolgot megérteni az olyan megtestesült lelkekről, mint jómagam. Oh hatalmas lélek, te mindenről tudsz, mégis azt kérdezed, miért vagyok ily szomorú. Ezért kéresemhez híven engedd meg, hogy feltárjam szenvedésem okát. Egy éhezőt nem elégíthet ki egy virágfüzér. Ugyanígy, óriási birodalmam és mérhetetlen gazdagságom nem ér semmit, mivel a sors megfosztott attól, ami egy férfi igazi kincse. Nincsen fiam. Nem tudnál segíteni nekem abban, hogy igazán boldog legyek, s hogy fiam szülessen?”

Aṅgirā, aki nagyon kegyes volt, beleegyezett abba, hogy segít a királynak. Egy speciális áldozatot mutatott be a félisteneknek, és az áldozati étel maradékait Kṛtadyutinak, Citraketu legtökéletesebb feleségének kínálta fel.

„Óh nagy király, most fiad fog születni, és az a fiú örömed és bánatod forrása is lesz” — mondta Aṅgirā. Ekkor a bölcs eltűnt anélkül, hogy megvárta volna a király válaszát.

Citraketu el volt ragadtatva attól, hogy végre fia lesz, de eltűnődött a bölcs utolsó szavain.

„Aṅgirā bizonyára arra célzott, hogy nagyon boldog leszek, ha a fiam megszületik. Ez igaz. De mit akart azzal mondani, hogy a gyermek bánatomat is okozza? Hát persze, mivel egyedüli fiam, ezért automatikusan örökölni fogja trónomat és királyságomat. Ezért lehet, hogy büszke és engedetlen lesz. Ez lehet a jajveszékelés oka. Mégis, egy szófogadatlan gyermek jobb a semminél.”

Idővel Kṛtadyuti terhes lett és fiút szült. Ennek a hírnek a királyságban mindenki örült. Citraketu király nem tudta fékezni örömét.

Ahogy a király gondosan nevelgette fiúgyermekét, ragaszkodása Kṛtadyuti királynőhöz napról napra nőtt, s egyre kevésbé ragaszkodott meddő feleségeihez. A többi királynő a sorsát siratta, mivel azt a feleséget akinek nincsen fia férje lenézi, a többi feleség pedig cselédlányként kezeli. A meddő királynőkben forrt a harag s az irigység. Fokozódó irigységükben lassan elvesztették intelligenciájukat, szívük kőkeménnyé vált. Titokban összebújtak és eldöntötték, hogy csak egy módon oldhatják meg gondjukat, egyetlen esetben szerezhetik vissza férjük szerelmét: ha megmérgezik a gyermeket.

Egyik délután, a palota udvarán sétálva Kṛtadyuti királynőnek eszébe jutott szobájában békésen alvó gyermeke. Mivel nagyon szerette őt s egy percig sem bírta ki nélküle, ezért szólt a dajkának, hogy ébressze fel és hozza a kertbe a fiút.

Amikor a cseléd a gyermek közelébe ért, látta, hogy szemei fennakadtak, s az életnek nyoma sem volt benne. Elborzadva egy pamutszövet darabkát tartott a gyerek orra elé, de a pamut nem mozdult. Ennek láttán felsikoltott: „Most végem van!” és a padlóra zuhant. Kezeivel őrjöngve verte mellkasát és hangosan zokogott.

Kis idő múlva a nyugtalan királynő elindult gyermeke hálósobája felé. Hallva a dajka jajgatását belépett a szobába és látta, hogy fia eltávozott ebből a világból. Keserűségében megszagatta ruháját s haját, majd öntudatlanul a földre zuhant.

Amikor a király értesült fia hirtelen haláláról, annyira előntötte a keserűség, hogy majd beleőrült szomorúságába. Futában — ahogy sietett, hogy lássa halott gyermekét — állandóan megbotlott és elesett. Miniszterei és udvari tisztviselői körében belépett a fiú szobájába, s zilált külsővel a gyermek lábaihoz borult. Amikor újra visszanyerte öntudatát nehezen lélegzett, szemei könnyben úsztak és képtelen volt megszólalni.

A királynő, jajveszékelő férje láttán újra a halott gyermekre nézett, s átkozni kezdte a Legfelsőbb Urat. Ez csak növelte a fájdalmat a palota lakóinak szívében. A királynő

virágfüzérei lehullottak nyakából, és csodálatos, koromfekete haja öszszekuszálódott. Hulló könnycseppjei elkenték szemei körül a festéket.

„Óh, Isteni Gondviselés! Még él az apa, s Te már fia vesztét okoztad! Ellensége vagy az élőlényeknek, és ráadásul könyörtelen is vagy!” Szeretett gyermekéhez fordulva így szólt: „Drága fiam, tehetetlen vagyok és keserű. Nem szabadna elhagynod engem. Hogyan is tehetné? Vess csak egy pillantást kétségbeesett apádra! Sokáig aludtál. Most *kérlek*, kelj fel! Játszótársaid játszani hívnak. Nagyon éhes lehetsz, így hát *kérlek*, kelj most fel és ebédelj meg! Drága fiam, én vagyok a legszerencsétlenebb, mert nem láthatom többé édes mosolyod. Örökre lecsuktad szemeidet. Elvittek erről a bolygóról, s többé nem térsz vissza. Drága fiam, képtelen vagyok tovább élni, ha nem hallhatom kedves hangodat.”

A király nyitott szájjal, hangosan zokogni kezdett. A kísérők csatlakoztak a kesergő szülőkhöz, gyászolva a gyermek korai halálát. A királyságban a hirtelen tragédia miatt fájdalmában senki sem lelta helyét.

Amikor a nagy bölcs, Añgirā értesült arról, hogy a király szinte belehal bánatába, barátjával, a szent Nāradával elindult hozzá.

A két bölcs a királyt bánatától szinte halottként, fekvé találta a test mellett. Añgirā erélyesen szólt hozzá: „Ébredj fel a tudatlanság sötétjéből! Óh, király, miféle rokonságban van ez a halott test veled, és miféle rokonságban vagy te vele? Mondhatnád, hogy most mint apa és fia vagytok kapcsolatban egymással, de gondold, hogy ez a rokonság születése előtt is létezett? Most létezik? Folytatódni fog, hogy most meghalt? Óh király, amint az apró homokszemcsék néha találkoznak s különválnak az óceán hullámozásában, úgy találkoznak és válnak el az idő hatalma alatt azok az élőlények is, akik anyagi testeket fogadtak el.” Añgirā meg akarta értetni a királlyal, hogy minden testi rokonság átmeneti.

„Kedves királyom, — folytatta a bölcs — amikor először eljöttem a palotádba, a legnagyobb ajándékot, a transzcendentális tudást adhattam volna neked, de amikor láttam, hogy elméd anyagi dolgokkal van elfoglalva, csak egy fiút adtam, aki örömet és bánatodat is okozta. Most egy olyan személynek éled át a szenvedéseit, akinek fiai és lányai vannak. Az olyan látható tárgyak, mint a feleség, gyermek és a tulajdon, csupán álmok. Ezért, ó Citraketu király, próbáld megérteni, ki is vagy te valójában. Gondolkodj el rajta, honnan jöttél, hová tartasz és miért vagy az anyagi bánat hatása alatt.” Ekkor Nārada Muni valami csodálatosat tett. Misztikus hatalma segítségével mindenki számára láthatóvá tette a király halott gyermekének lelkét. A szobát hirtelen ragyogó fényesség ragyogta be, s a halott gyermek megmozdult. Nārada így szólt: „Óh, élőlény, szerencse kísérje lépteidet. Tekints apádra és anyádra! Haláloddal bánatot okoztál rokonaidnak és barátaidnak. Mivel idő előtt haltál meg, még van hátra életedből. Ezért visszatérhetsz testedbe, élvezheted benne a neked járó megmaradt éveket barátaiddal és rokonaiddal, később pedig elfogadhatod atyád királyi trónját és vagyonát.”

Nārada misztikus ereje által az élőlény visszatért halott testébe. A gyermek aki meghalt felült és beszélni kezdett, de nem fiatal fiúként, hanem egy felszabadult lélek teljes tudásával. „Anyagi cselekedeteim eredményeképpen én, az élőlény, egyik testből a másikba vándorolok. Néha a félistenek, néha az állatok, néha a növények között öltök testet, néha pedig emberként jelenek meg. Melyik születésben volt ez a két ember apám és anyám? Valójában senki sem apám és senki sem anyám. Több millió úgynevezett szülöm volt. Hogy tekinthetném ezt a két embert apámnak és anyámnak?”

A Védák azt tanítják, hogy az örök élőlény egy anyagi elemekből álló testbe költözik. Itt láthatjuk, hogy egy ilyen élőlény olyan testbe költözött, melyet Citraketu király és felesége alkotott. Mindezek ellenére nem az ő fiuk volt. Az élőlény az Istenség Legfelsőbb Személyiségének örök fia, de mivel élvezni akarja ezt az anyagi világot, Isten lehetőséget ad neki arra, hogy különböző testekbe költözhessen. A tiszta élőlénynek mégsincs igazi kapcsolata azzal az anyagi testtel, melyet anyjától és apjától kapott. Ezért az a lélek, aki Citraketu fiának testébe költözött, kereken elutasította azt, hogy a király és a királynő az ő szülei volnának.

A lélek így folytatta: „Ebben az anyagi világban, mely olyan, mint egy gyors folyó, idővel minden ember baráttá, rokonná és ellenséggé válik. Más kapcsolatokban pedig közömbösen viselkednek. De a különféle viszonyok ellenére senkinek sincs egy állandó kapcsolata.”

Habár Citraketu siratta halott fiát, így is gondolkozhatott volna: „Ez az élőlény előző életemben ellenségem volt, most pedig fiamként megjelenve idő előtt eltávozik csak azért, hogy fájdalmat és szenvedést okozzon nekem.” Miért ne tekinthetné a király halott fiát hajdani ellenségének, és siránkozás helyett miért ne örülne halálának?

Az élőlény Citraketu gyermekének testében így szólt: „Éppen úgy, ahogy az arany és más árucikkek egyik helyről a másikra kerülnek vétel és eladás által, ugyanúgy vándorol az élőlény is *karmája* eredményeként az univerzumon keresztül, miután egyik apa a másik után juttatja be őket ondóján keresztül különféle fajok testeibe.”

A *Bhagavad-gītā* elmagyarázza, hogy nem az apa vagy az anya az, aki életet ad az élőlénynek. Az élőlény valódi azonossága teljesen független az úgynevezett apától és anyától. A természet törvényei hatására kerül a lélek egy apa ondójába, majd onnan egy anya méhébe. Közvetlenül nem választhatja ki az apját; ezt előző életeiben végrehajtott cselekedetei automatikusan határozzák meg. A *karma* törvényei kényszerítik őt különböző apákhoz és anyákhoz, akár az áruk, melyeket megvásárolnak, majd eladnak.

Az élőlény néha egy állat-apánál és -anyánál, néha pedig egy ember-apánál és -anyánál lel menedéket. Néha a madarak között, néha pedig a félistenek között, a mennyei bolygókon fogad el szülőket.

A lelkek különböző testeken át vándorolva, minden egyes életformában, — legyen az ember, állat, fa vagy félisten — kapnak egy anyát és egy apát. Ez nem olyan bonyolult. A valódi nehézség a *lelki* apa, egy hiteles lelki tanítómester elérése. Ezért az emberi lény kötelessége az, hogy felkutasson egy ilyen lelki tanítómestert, mert az ő irányításával kiszabadulhat a reinkarnáció körforgásából és visszatérhet eredeti hazájába, a lelki világba.

„Az élőlény örök — folytatta a tiszta lélek, — és nincs rokonságban az úgynevezett apákkal és anyákkal. Hamisan fiuknak hiszi magát és ragaszkodóan viselkedik. Miután azonban meghal, kapcsolatuknak vége szakad. Ilyen körülmények között nem szabad tévesen ünneplésbe és siránkozásba bocsátkozni. Az élőlény örök és múlhatatlan, nincsen kezdete és vége, nem születik és nem hal meg. Az élőlény minőségileg azonos a Legfelsőbb Úrral. Mindketten lelki személyiségek, de mivel az élőlény parányi, hajlamos arra, hogy az anyagi energia elkápráztassa, s így testeket teremtsen magának különböző vágyai és tettei alapján.”

A Védák elmondják nekünk, hogy a lélek felelős az életeiért az anyagi világban, ahol a reinkarnáció körforgásának csapdájába esett. Ha kívánja, tovább szenvedhet az anyagi létezés börtönében, vagy visszatérhet eredeti otthonába, a lelki világba. Habár Isten az anyagi energián keresztül megadja az élőlényeknek azt a testet amire vágnak, mégis az Úr igazi vágya az, hogy a feltételekhez kötött lelkek kikerüljenek az anyagi élet büntető körhintájából és visszatérjenek otthonukba, vissza az Istenséghez.

A tiszta lélek elhagyta a gyermek testét, a fiú elhallgatott, a test pedig élettelenül rogyott a padlóra. Citraketu és a többi rokon meg voltak döbbenve. Elválták ragaszkodásuk béklyóit és abbahagyták a siránkozást. Elégetve a testet végrehajtották a temetési szertartást. Kṛtadyuti királynő társai, akik megmérgezték a gyermeket, nagyon szégyellték magukat. Kesergésük közben eszükbe jutottak Angirā utasításai, és lemondtak arról, hogy gyermekük szülessen. Követve a *brāhmaṇa* papok utasításait, elmentek a szent Yamunā folyó partjára, ahol naponta megfürödték és imádkoztak, vezekelve bűnös cselekedeteikért.

Mivel Citraketu király és királynője tökéletesen birtokába jutottak a lelki tudásnak, melyhez a reinkarnáció tudománya is tartozik, könnyedén feladták ragaszkodásukat, mely fájdalomhoz, félelemhez, szomorúsághoz és illúzióhoz vezet. Habár az anyagi testhez való ragaszkodást nagyon nehéz legyőzni, ők transzcendentális tudásukkal mégis elpusztították azt.

A RAGASZKODÁS ÁLDOZATA

Miként az ember leveti elnyűtt ruháit és újakat ölt magára, úgy adja fel a lélek is az öreg és hasznavehetetlen testeket, hogy újakat fogadjon el helyettük.

>Bhagavad-gītā (2.22)

A Krisztus előtti első évszázadban Ovidius, római költő így beszél el egy szerencsétlen ember sorsát, aki tettei és vágyai miatt egy pár fokkal lejjebb csúszott az evolúció lépcsőjén: Szégyellem elmondani neked, de megteszem -

Sörték nőttek rajtam.

Nem tudtam beszélni, csupán rőfögés

Jött belőlem szavak helyett.

Éreztem, hogy szám keménnyé válik.

Orrom helyére disznó orra nőtt,

Arcom a földet pásztázta.

Nyakam izmuktól duzzadt,

És a kéz, amely régen a csészét emelte ajkaimhoz

Most lábnyomokat hagyott a talajon.

>-Metamorfózisok

A *Śrīmad-Bhāgavatam*, melyet mintegy háromezer évvel Ovidius kora előtt állítottak össze, tartalmazza a következő páratlan történetet, amely drámaian szemlélteti a reinkarnáció törvényeit. India hatalmas és vallásos uralkodója, Bharata király, egy őzikéhez fűződő túlzott ragaszkodása miatt egy életet őz-testben volt kénytelen eltölteni, mielőtt újra emberi testet kapott volna.

Bharata király bölcs és tapasztalt *mahārāja* volt, olyan, akiről az ember azt gondolná, hogy évszázadokon keresztül uralkodhatna. Mégis, élete virágjában lemondott mindenről — feleségéről, családjáról, hatalmas birodalmáról, — és az erdőbe vonult. Ezzel az ősi India nagy szentjeinek tanácsát követte, akik azt ajánlották, hogy az ember élete második felét szentelje az önmegvalósításnak.

Bharata király tudta, hogy mint hatalmas uralkodó, helyzete nem állandó, ezért nem törekedett arra, hogy a királyi trónt haláláig megtartsa. Elvégre egy király teste is végül porrá, hamuvá, férgek vagy egyéb állatok táplálékává válik. Ám a testen belül ott van az elpusztíthatatlan lélek, a valódi én. A *yoga* folyamata által az ént rá lehet ébreszteni valódi lelki azonosságára. Ha ez egyszer megtörténik, a léleknek nem kell tovább raboskodnia egy anyagi testben.

Megértve azt, hogy az élet valódi célja megszabadulni a reinkarnáció körforgásából, Bharata király elindult egy Pulaha-āśrama nevű szent zárandokhelyre a Himalája tövébe. Ott a hajdani király magában élt a Gaṇḍakī folyó partja mentén, az erdőben. Királyi öltözeke helyett mindössze egy őzbőrből készült ruhát viselt. Haja és szakála hosszúra és gubancosra nőtt, s állandóan nedves volt, mivel napjában háromszor megfürdött a folyóban.

Reggelenként Bharata azzal imádta a Legfelsőbb Urat, hogy a *Rg Veda* himnuszait vibrálta, s ahogy a nap felkelt, a következő mantrát mondta el: „A Legfelsőbb Úr a tiszta jóság állapotában van. Ő világítja meg az egész univerzumot; különböző potenciái által ellátja az összes anyagi élvezetre vágyó élőlényt és áldását adja híveinek.”

A nap későbbi részében gyümölcsöket és gyökereket gyűjtött, és ahogy azt a védikus írások előírják, felajánlotta ezeket az egyszerű ételeket Úr Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, majd elfogyasztotta őket. Habár hajdanában nagy király volt és bővelkedett a világi gazdagságban, most lemondásaiból származó ereje miatt megszűntek az anyagi élvezet iránti vágyai. Nem kötődött többé a születés és halál körforgását előidéző dolgokhoz.

Mivel állandóan az Istenség Személyiségén meditált, Bharata tapasztalni kezdte a lelki eksztázis tüneteit. Szíve az eksztatikus szerelem távához hasonlított, s mikor elméje megfürdött ebben a tóban, az öröm könnyei patakzottak szeméből.

Egy nap, miközben Bharata a folyópart közelében meditált, egy őzsuta jött oda inni. Mialatt ivott, a közeli erdőből oroszlánüvöltés hangzott fel. Az őzsuta vemhes volt, s ahogy az ijedtségtől felugrott s elfutott a folyótól, egy őzgidó pottyant ki méhéből a gyorsfolyású vízbe. Az őzsuta félelemtől remegve s a vetéléstől legyengülve egy barlangban húzódott meg, ahol hamarosan elpusztult.

A bölcs meglátta a vízben sodródó őzgidót, s nagy szájalom vett rajta erőt. Kiemelte az állatot a vízből, s tudva, hogy az anyátlan, elvitte az *āśramába*. A tanult transzcendentalista szemszögéből a testi különbségeknek nincsen jelentőségük: mivel Bharata önmegvalósított volt, minden élőlényt egyenlőnek látott s tudta azt, hogy minden testben jelen van a lélek és a Felsőlélek, a Legfelsőbb Úr is. Naponta friss zöld füvel etette az őzet, s megpróbált kényelmes körülményeket teremteni neki. Hamarosan nagy ragaszkodás ébredt benne az őz iránt, vele aludt, vele sétált, vele fürdött, sőt vele is evett. Amikor az erdőbe indult gyümölcsért, virágért és gyökerekért, magával vitte az őzet, mert félt, hogy ha hátrahagyja, megölhetik a kutyák, sakálok vagy a tigrisek. Bharata nagy örömet lelte abban, hogy az őz gyermekként ugrált és bolondozott az erdőben. Néha a vállán vitte a gidót. Szíve annyira telve volt az őz iránti szeretettel, hogy egész nap az ölében tartotta volna őt, alvás közben pedig az őz a mellkasán pihent. Állandóan becézgette, s néha még meg is csókolta. Így hát ragaszkodással a szívében kötődni kezdett az őzhez.

Mivel ragaszkodott ahhoz, hogy felnevelje az őzet, Bharata egyre kevesebbet meditált a Legfelsőbb Úron. Ezzel letért az önmegvalósítás ösvényéről, mely az emberi élet valódi célja. A Védák emlékeztetnek bennünket arra, hogy a lélek csak azután kaphat emberi testet, miután több milliószor megszületett az alacsonyabb fajokban. Ezt az anyagi világot néha a születés és halál óceánjához, az emberi testet pedig egy megbízható hajóhoz hasonlítják, mely képes átszelni ezt az óceánt. A Védikus Írások, valamint a szent tanítók vagy lelki tanítómesterek gyakorlott hajósokhoz, az emberi test lehetőségei pedig kedvező szelekhez hasonlíthatnak, melyek abban segítik a hajót, hogy akadálytalanul elérje kívánt célját. Ha valaki rendelkezik mindezekkel a lehetőségekkel, de életét nem használja teljesen az önmegvalósításra, akkor az lelki öngyilkosságot követ el s azt kockáztatja, hogy következő életében állati testet kap.

Amellett, hogy Bharata tudatában volt ezeknek a tényeknek, így gondolkodott: *„Ez az őz menedéket keresett nálam, hogyan is hanyagolhatnám el? Még ha zavarja is lelki életemet, akkor sem vehetem semmibe. Nagy hiba lenne, ha nem vennék tudomást egy segítségre szoruló személyről, aki menedéket keres nálam.”*

Egy nap Bharata meditációja közben, szokása szerint a Legfelsőbb Úr helyett az őzre gondolt. Megtörve figyelmét körülnézett, hogy lássa, merre van az őz. Mikor pedig nem látta sehhol, elméje izgatottá vált, mint azé a fősvényé, aki elveszítette pénzét. Felállt és átkutatta a környéket *āśramja* körül, de az őzet sehhol sem találta.

Azt gondolta: *„Mikor fog az őzem visszajönni? Biztonságban van-e, nem bántják-e a tigrisek és más állatok? Mikor fogom újra látni őt, amint a kertemben sétál s a lágú, zöld füvet legeli?”*

Ahogy telt a nap s az őz nem tért vissza, Bharatát elöntötte az aggodalom. *„Megette volna őt egy farkas vagy egy kutya? Vaddisznó-horda, vagy magányosan kószáló tigris támadta meg? A nap már lemenőben van, és ez a szegény állat, aki mióta elvesztette anyját megbízott bennem, még mindig nem tért vissza.”*

Visszaemlékezett arra, hogyan játszott vele az őz, megérintve őt lágú, pihés szarvainak hegyével. Emlékezett arra, hogy néha eltolta magától az őzet, bosszankodást színlelve amiatt, hogy megzavarta imáját vagy meditációját, és hogy az őz akkor félelemmel telve miként ült le mozdulatlanul, nem messze tőle.

„Az én őzem pontosan olyan, mint egy kis herceg. Mikor fog visszatérni? Mikor fogja újra megbékíteni sebzett szívemet?”

Képtelen volt uralkodni magán, ezért elindult az őz után, követve apró patanyomait a holdfényben. Örületében magához kezdett beszélni: *„Ez a teremtmény olyan kedves volt*

nekem, hogy úgy érzem, mintha saját fiamat vesztettem volna el. A távollét égető lázától úgy érzem magam, mintha egy lángoló erdőtüz közepén lennék. Keserűség égeti a szívemet.”

Eszeveszetten, veszélyes erdei ösvényeken kutatva az elveszett őzet, Bharata elesett és súlyosan megsebesült. Ott fekvé, halála pillanatában azt látta, hogy az őz megjelent, leült mellette, s egy szerető gyermek tekintetével nézett rá. Halála pillanatában a király minden erejével az őzre gondolt. A *Bhagavad-gītából* megtudhatjuk: „Amilyen létállapotra emlékszik valaki teste elhagyásakor, kétségtelenül eléri azt.”

Bharata király őzzé változik

Következő életében Bharata király egy őz testébe költözött. A legtöbb élőlény képtelen visszaemlékezni múltbeli életeire, de ő, előző életében elért lelki fejlettsége miatt képes volt még egy őz testében is megérteni azt, hogy miért kapott ilyen testet, ezért keseregni kezdett: „Milyen bolond voltam! Elhagytam az önmegvalósítás ösvényét. Feladtam családomat és királyságomat, elvonultam meditatálni egy elhagyatott szent helyre, ahol örökké csak az univerzum Urán elmélkedtem. De ostobaságom miatt hagytam, hogy elmém egy őzhöz ragaszkodjon. És most jogosan kaptam ilyen testet. Csakis magamat hibáztathatom.”

Bharata értékes leckét kapott, s még őzként is képes volt tovább fejlődni a lelki életben. Elkülönült minden anyagi vágytól. Nem törődött többé a zamatos zöld fűvel, s arra sem figyelt, hogy mekkorára nőnek agancsai. Feladta a többi őz társaságát is, a hímeiket és a nőtényekét egyaránt, s hátrahagyva anyját a Kālanjara-hegyekben, ahol született, visszatért Pulaha-āśramba, arra helyre, ahol előző életében a meditációt gyakorolta. De ez alkalommal ügyelt arra, hogy sohase feledkezzen meg az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről. Nagy szentek és bölcsek lakjainak közelében maradt, elkerült minden kapcsolatot a materialistákkal, s nagyon egyszerűen élt, csak kemény és száraz levelekkel táplálkozott. Mikor elkövetkezett halála pillanata s Bharata elhagyta őz testét, hangosan mondta a következő imát: „Az Istenség Legfelsőbb Személyisége minden tudás forrása, az egész teremtés irányítója és a Felsőlélek minden élőlény szívében. Ő gyönyörű és vonzó. Elhagyva ezt a testet hódolatomat ajánlom Neki és remélem, hogy folyamatosan lefoglalhatom magam transzcendentális szerető szolgálatában.”

Jaḍa Bharata élete

Következő életében Bharata Király egy tiszta és szent *brāhmaṇa* családjában született meg, ahol Jaḍa Bharataként ismerték. Az Úr kegyéből újra képes volt emlékezni előző életeire. A *Bhagavad-Úr Kṛṣṇa* azt mondja: „Tőlem származik az emlékezés, a tudás és a felejtés.” Mikor Jaḍa Bharata felnőtt, nagyon félt barátaitól és rokonaitól, mivel azok nagyon materialisták voltak és egyáltalán nem érdekelte őket a lelki fejlődés. A fiú állandóan aggódott, mivel félt attól, hogy hatásukra ismét alázuhan az állati létbe. Ezért, bár nagyon intelligens volt, bolondként viselkedett. Ostobának, vaknak és süketnek tette magát, így a világi emberek nem is próbáltak beszélni vele. Ám magában örökké az Úrra gondolt s dicsőségét vibrálta, mely egyedül képes megmenteni valakit az ismétlődő születéstől és haláltól.

Jaḍa Bharata apja nagyon ragaszkodott fiához és lelke mélyén remélte, hogy Jaḍa Bharatából egy nap tanult tudós lesz. Ezért megpróbálta őt megtanítani a védikus tudomány rejtelmére. De Jaḍa Bharata szándékosan bolondként viselkedett, hogy apja felhagyjon szándékával. Ha apja utasította valamire, ő pontosan az ellenkezőjét csinálta. Mindamellet Jaḍa Bharata apja egészen haláláig próbálta tanítani a fiút.

Jaḍa Bharata kilenc mostohatestvére ostobának és esztelennek tartotta őt, ezért amikor apjuk meghalt, felhagytak minden próbálkozással, hogy képezzék őt. Képtelenek voltak megérteni Jaḍa Bharata belső lelki fejlődését. De ő sohasem tiltakozott rossz bánásmódjuk ellen, mivel már teljesen felszabadult a testi életfelfogás alól. Bármilyen étel kerül elé elfogadta és megette, akár sok, akár kevés, akár ízletes, akár élvezhetetlen volt. Mivel teljes transzcendentális tudással rendelkezett, nem zavarták az olyan anyagi kettősségek, mint például a hideg vagy a meleg. Teste és végtagjai rendkívül erősek voltak. Nem törődött sem a tél hidegével, sem a nyár hevével, sem széllel, sem esővel. Mivel teste állandóan piszkos

volt, ez leplezte lelki tudását és fényét éppen úgy, mint a szennyel és mocsokkal borított értékes drágakő. Azok a hétköznapi emberek, akik nem tartották többre egy haszontalan bolondnál, naponta bántalmazták és megvetették őt.

Jaḍa Bharata fizetése csupán az a kevés élvezhetetlen táplálék volt, amit testvéreitől kapott, akik rabszolgaként dolgoztatták a mezőn. De még az egyszerű feladatokat is képtelen volt kielégítően elvégezni, mivel nem tudta, hogy hová szórja a szemetet vagy hol simítsa el a földet. Étel gyanánt bátyjai rizstörmeléket, a rizs pelyváját, olajos pogácsát, féregrágta gabonát és olyan égett magvakat adtak neki, amik a főzőedény aljára ragadtak. De Jaḍa Bharata boldogan, nektárként fogadta mindezt. Sohasem érzett haragot. Rendelkezett egy tökéletesen önmegvalósított lélek őszszes tulajdonságával.

Egyszer egy tolvajokból és gyilkosokból álló banda vezetője Bhadrakālī istennő templomába ment, hogy feláldozzon egy állathoz hasonlatos ostoba, csekélyértelmű embert. Az ilyesfajta áldozatokat a Védák sehol sem említik, csupán a rablók találták ki azért, hogy anyagi gazdagságra tegyenek szert. Tervük meghiúsult, mert az az ember akit fel akartak áldozni megszökött, ezért a rablóvezér elküldte embereit, hogy keressék meg őt. Erdőkön és mezőkön át, kutatva az éjszaka sötétjében, a rablók egy rizsföldhöz értek, ahol megpillantották Jaḍa Bharatát, amint ott ült s a mezőt őrizte a vaddisznók támadásai ellen. Gondolták, tökéletes áldozat válna belőle. Örömtől csillogó arccal, erős kötelekkel gúzsba kötötték és Kālī istennő templomához cipelték. Jaḍa Bharata, mivel tökéletesen hitt a Legfelsőbb Úr oltalmában, nem tiltakozott. Egy híres lelki tanítómester írt egy dalt, mely így hangzik: „Uram, most meghódolok Előtted. Örökre a szolgád vagyok s ha akarod, megölhetsz engem, s ha akarod, meg is védhetsz. Én minden esetben teljes mértékben meghódolok Előtted.”

A rablók megfürdették Jaḍa Bharatát, új selyemruhát adtak rá, majd ékszerekkel és virágfüzerekkel díszítették fel. Utolsó étkezéseként bőségesen megették majd az istennő elé vitték, akit imákkal és dalokkal dicsértek. Jaḍa Bharatát erővel leültették a *mūrti* elé. Ezután az a rabló, aki a főpap szerepét játszotta, egy borotvaéles karddal el akarta vágni Jaḍa Bharata torkát, hogy kifolyó, meleg vérét likórként fel fudják ajánlani Kālīnak.

De az istennő ezt nem tűrte. Megértette, hogy a bűnös tolvajok az Úr egy nagy *bhaktáját* készülnek megölni. Az istenség formája váratlanul megrepedt, s megjelent maga az istennő. Teste elviselhetetlen sugárzással ragyogott. A feldühödött istennőnek megvillantak lángoló szemei és láthatóvá váltak ádáz, görbe fogai. Szemei, vörös szemgolyói izzottak, s úgy tűnt, mintha az egész kozmosz elpusztítására készülődne. Harciasan leugrott az oltárról és azzal a karddal, amivel ők a szent Jaḍa Bharatát készültek megölni, lefejezte az összes gazembert.

Jaḍa Bharata Rahūgaṇa királyt oktatja

Miután megszabadult Kālī templomából, Jaḍa Bharata folytatta vándorlását, távol tartva magát a közönséges materialista emberektől. Egy napon, amint Rahūgaṇát, Sauvīra királyát szolgálói a vállukon, egy gyaloghintóban vitték a kerületen keresztül, az elfáradt férfiak botladozni kezdtek. Belátva, hogy más hordásra lesz szükségük az Ikṣumati folyón való átkeléshez, a király szolgálói kutatni kezdtek valaki után. Hamarosan meglátták Jaḍa Bharatát, aki megfelelőnek látszott, mivel fiatal volt és erős, akár egy ökör. Jaḍa Bharata azonban minden élőlényt testvérenek tekintett, ezért nem tudta jól ellátni feladatát. Járás közben állandóan megállt, hogy megbizonyosodjon arról, nem lépett-e rá egyetlen hangyára sem. A reinkarnáció finom, de precíz törvényei alapján minden élőlénynek el kell töltenie egy meghatározott időt egy testben, mielőtt magasabb formát kapna. Ha idő előtt megölnek egy állatot, akkor a léleknek vissza kell térnie ugyanabba a fajba, hogy letöltse idejét abban a testben. Ezért a Védák megparancsolják, hogy mindig óvakodjunk attól, nehogy szeszélyből megöljünk más állatokat. Nem is sejtve a késlekedés okát, Rahūgaṇa így kiáltott: „Mi történik? Miért nem vagytok képesek ezt a gyaloghintót rendesen vinni? Miért rázkódik így?”

A király vészjósló hangjára az ijedt szolgák azt felelték, hogy a bolond Jaḍa Bharata az oka. A király mérgesen megszidta, gúnyosan hibáztatva őt azzal, hogy úgy viszi a gyaloghintót, mint egy gyenge, sovány, fáradt vénember. De Jaḍa Bharata, aki ismerte

eredeti lelki azonosságát, jól tudta, hogy nem azonos a testével. Nem volt sem kövér, sem vékony, s ahhoz a hús és csonttömeghez sem volt semmi köze, ami testét alkotta. Tudta magáról, hogy egy örök szellemi lélek s egy testben ül, mint gépben a vezetője. Ezért érzéketlen maradt a király dühös kritikájával szemben. Azzal sem törődött volna, ha a király halálra ítéli, mert tudta, hogy a lélek örök és elpusztíthatatlan. Ahogy az Úr Kṛṣṇa mondja a *Gītában*: „A lélek nem semmisül meg a test pusztulásával.”

Jaḍa Bharata csendes maradt, s ugyanúgy vitte tovább a hintót. A király azonban képtelen volt uralkodni magán s ezt üvöltötte: „Mit művelsz, te gazember? Hát nem tudod, hogy én az urad vagyok? Engedetlenségéért most megbüntettek!”

„Kedves királyom — mondta Jaḍa Bharata -, bármit is mondtál rólam, az igaz. Úgy tűnik, azt gondolod, hogy nem dolgoztam elég keményen, hogy hintódat vigyem. Ez igaz, mivel én egyáltalán nem viszem a gyaloghintódat! A testem viszi, de én nem vagyok a testem. Azzal vádolsz, hogy nem vagyok elég kitartó és erős, de ez csupán a lélekről való tudatlanságodat mutatja. A test lehet kövér, sovány, gyenge vagy erős, de egy tanult ember nem mond ilyeneket a valódi belső énről. Ami a lelkemet illeti, az nem kövér és nem sovány, tehát igazad van, amikor azt mondom, hogy nem vagyok túl erős.”

Jaḍa Bharata ekkor oktatni kezdte a királyt: „Te azt hiszed, hogy úr és parancsoló vagy, ezért megpróbálsz parancsolni nekem, de ez szintén helytelen, mivel ezek a pozíciók múlandóak. Ma te vagy a király és én a szolgád, de következő életünkben lehet, hogy épp fordítva lesz: te leszel az én szolgám és én a te urad.”

Ahogy az óceán hullámai összesodorják a szalmaszálakat, majd ismét szétválasztják őket, úgy kapcsolja össze az örök idő is ideiglenesen az élőlényeket, akár úrként és szolgaként is, majd szétválasztja és újracsoportosítja őket.

„Mindazonáltal, — folytatta Jaḍa Bharata — ki az úr és ki a szolga? Mindenki az anyagi természet törvényei szerint kénytelen cselekedni, ezért hát senki sem úr és senki sem szolga.”

A Védák elmagyarázzák, hogy az emberi lények ebben az anyagi világban olyanok, mint a színészek a színpadon, akik egy felsőbb akarat irányítása alatt szerepelnek. A színpadon egy színész eljátszhatja az úr szerepét, egy másik a szolgáét, de valójában mindketten a rendező szolgálói. Ugyanígy az összes élőlény a Legfelsőbb Úr, Śrī Kṛṣṇa szolgája. Úr- és szolgaszerepük az anyagi világban átmeneti és képzeletbeli.

Miután Jaḍa Bharata mindezt elmagyarázta Rahūgaṇa királynak, így szólt: „Ha még mindig azt hiszed, hogy te vagy az úr és én a szolga, akkor elfogadom. Parancsolj velem. Miben lehetek a szolgálatodra?”

Rahūgaṇa király, aki leckét kapott a lelki tudományból, megdöbbenve hallgatta Jaḍa Bharata tanításait. Felismerve benne a szentet, sietve leszállt gyaloghintójáról. Magáról, mint hatalmas uralkodóról alkotott anyagi felfogása szertefoszlott. Alázatosan, fejét a szent ember lábaihoz helyezve a földre vetette magát s egész testével elnyúlva hódolatát ajánlotta.

„Óh szent, miért járod ismeretlenül a világot? Ki vagy te? Hol laksz? Miért jöttél ide? Óh lelki tanítómester, vak vagyok a lelki tudáshoz. Kérlek, mondd meg nekem, hogyan fejlődhetnek a lelki életben?”

Rahūgaṇa király példásan viselkedett. A Védák kijelentik, hogy mindenkinek, még a királyoknak is közeledniük kell egy lelki tanítómesterhez azért, hogy tudást szerezzenek a lélekről és a reinkarnáció folyamatáról.

Jaḍa Bharata így felelt: „Mivel az élőlény elméje telve van anyagi vágyakkal, ezért különböző testeket vesz fel ebben az anyagi világban, hogy élvezze és elszenvedje azokat az örömeket és fájdalmakat, melyeket az anyagi cselekvés okoz.”

Ha valaki éjjel alszik, elméje sok álomszerű helyzetet teremt, örömtelit és fájdalmasat egyaránt. Egy férfi álmodhatja, hogy egy gyönyörű nő társaságában van, de ez az élvezet képzeletbeli. Azt is álmodhatja, hogy egy tigris üldözi, de az átélt aggodalom is valótlan. Hasonlóképpen az anyagi boldogság és szenvedés csupán az elme szüleményei, melyek az anyagi testtel és javakkal való azonosításból következnek. Ha valaki ráébred eredeti, lelki

tudatára, meglátja, hogy semmi köze sincs ezekhez a dolgokhoz. Ezt úgy valósíthatja meg, hogy elméjével a Legfelsőbb Úron meditál.

Aki nem képes elméjét mindig a Legfelsőbb Úrra rögzíteni és szolgálni Őt, az alámerül a születés és halál körforgásába, ahogy azt Jaḍa Bharata elmagyarázta.

„Az elme állapota okozza a születéseket a különböző testekben — szöjt Jaḍa Bharata. Ezek a testek sokfélék lehetnek, mert ha valaki elméjét a lelki tudomány megértésére használja, akkor magasabbrendű, ha pedig anyagi örömök elérésére, akkor alacsonyabbrendű testet kap.”

Jaḍa Bharata az elmét a lámpában égő lánghoz hasonlította. „Ha a láng rosszul égeti el a kanócot, akkor a lámpa kormos lesz. Ha viszont tisztított vaj ég a lámpában és a láng rendesen ég, a lámpa ragyogóan világít. Az anyagi étellel lefoglalt elme végtelen szenvedést okoz a reinkarnáció körforgásában, de ha az elmét a lelki tudomány művelésére használják, akkor a lelki élet eredeti fénye megjelenik.”

Jaḍa Bharata ekkor figyelmeztette a királyt: „Amíg valaki az anyagi testével azonosítja magát, addig különböző életformákban korlátlan számú univerzumon kell keresztülhaladnia. Ezért a szabályozatlan elme az élőlény legnagyobb ellensége.”

„Kedves Rahūgaṇa király, amíg a feltételekhez kötött lélek elfogadja az anyagi testet és nem szabadul meg az anyagi élvezet szennyeződésétől, s amíg nem győzi le érzékeit és elméjét, s nem jut el az önmegvalósítás szintjére azzal, hogy felébreszti lelki tudását, addig arra kényszerül, hogy különböző helyeken és formában vándoroljon ebben az anyagi világban.”

Jaḍa Bharata azután felfedte előző életeit. „Egy előző születésemkor Bharata királyként ismertek. Elértem a tökéletességet azért, hogy megszabadultam minden anyagi cselekedettől. Teljesen lefoglaltam magam az Úr szolgálatával, de enyhítettem elmém irányításán, és annyira ragaszkodni kezdtem egy kis őzhez, hogy elhanyagoltam lelki kötelességemet. Halálom pillanatában nem tudtam másra gondolni mint az őzre, így következő életemben egy őz testét kellett elfogadnom.”

Jaḍa Bharata azzal fejezte be tanítását, hogy tájékoztatta a királyt: aki meg akar szabadulni a reinkarnáció körforgásából, annak mindig az Úr *bhaktáival* kell társulnia. Csakis az Úr emelkedett *bhaktáinak* társaságában lehet elérni a tökéletes tudást, mely fényt derít ennek az anyagi világnak az illuzórikus kapcsolataira.

Amíg valaki nem tud társulni velük, addig a legalapvetőbb dolgot is képtelen lesz megérteni a lelki életben. Az Abszolút Igazság csak annak nyilvánul meg, aki megkapta egy nagy *bhakta* kegyét, mivel a tiszta *bhakták* társaságában nem esik szó anyagi témákról, például politikáról vagy szociológiáról. A tiszta *bhakták* társaságában kizárólag az Istenség Legfelsőbb Személyiségének tulajdonságairól, formáiról és kedvteléseiről beszélgetnek, akit teljes figyelmükkel dicsérnek és imádnak. Ez az egyszerű titka annak, hogyan élesztheti fel valaki alvó lelki öntudatát, hogyan fejezheti be örökre a reinkarnáció gonosz körforgását, és hogyan térhet vissza az örök gyönyörrel teli életbe, a lelki világba.

Miután Rahūgaṇa király leckéket kapott Jaḍa Bharatától, a nagy *bhaktától*, megértette a lélek állandó helyzetét, és végleg feladta testi életfelfogását, mely a tiszta lelkeket a születés és halál végtelen körforgásához láncolja az anyagi világban.

-III-

LÁTOGATÓK A TÚLVILÁGRÓL

Ki milyen létre gondol teste elhagyásakor, azt éri majd el kétségtelenül.

>Bhagavad-gītā (8.6)

Amikor a lélek a halál után elindul titokzatos útjára, a nagy világvallások hagyományai szerint találkozhat a valóság más síkjaiból származó élőlényekkel is: angyalokkal, akik segítik őt, vagy bírakkal, akik a kozmikus igazság mérlegén mérik le jó és rossz cselekedeteit. Az ember kultúrájában nagy választék van azokból a vallásos tárgyú műalkotásokból, melyek ilyen jeleneteket ábrázolnak. Egy etruszk cserépkorsó töredékén lévő festményen egy elesett harcosra vigyázó angyali alak látható. Egy középkorból

származó keresztény mozaikon egy zord Szent Mihály látható, kezeiben az igazság mérlegével. Sokan, akik klinikai halált vagy halálközeli élményt éltek át, ilyen lényekkel való találkozásról számoltak be.

India Védikus Irodalmából megtudhatjuk, hogy az Úr Viṣṇu szolgálai a halál pillanatában jelennek meg azért, hogy elkísérjék a jámbor lelket a lelki világba. A Védák Yamarājanak, a halál urának félelmetes ügynökeiről is beszélnek, akik erővel ragadják el a bűnös ember lelkét, s felkészítik következő börtönszerű inkarnációjára. Ebben a történetben az Úr Viṣṇu és Yamarāja ügynökei azon vitatkoznak, hogy felszabaduljon vagy reinkarnálódjon-e Ajāmila lelke.

Élt egyszer Kanyākubja városában egy Ajāmila nevű fiatal, szent *brāhmaṇa* pap, aki letért a lelki élet ösvényéről, s minden jó tulajdonságát elveszítette, amikor beleszeretett egy prostituáltba. Feladva papi kötelességeit, Ajāmila rablásból és szerencsejátékokból élt, s életét erkölcstelenségekkel múlatta.

Nyolcvannyolc éves korára Ajāmilának a prostituált tíz gyermeket szült. A legifjabbat, egy csecsemőt Nārāyaṇának hívták (ez a Legfelsőbb Úr, Viṣṇu egyik neve). Ajāmila nagyon ragaszkodott kisfiához, s nagy örömét lelte abban, ha gyermeke első lépéseit és szavait figyelhette.

Egy napon a halál figyelmeztetés nélkül érte az ostoba Ajāmilát. Az öregember elborzadva látta a három rémisztően vad és torzarcú alakot maga előtt. Ezek a túlvilági lények köteleket hoztak, hogy erőszakkal kísérjék a halál ura, Yamarāja elé. A hátborzongató teremtmények láttán Ajāmila megzavarodott, és kisfia iránti ragaszkodásából — aki ott játszott nem messze — hangosan kiáltozni kezdte: „Nārāyaṇa! Nārāyaṇa!” Könnyes szemekkel, kisfia után kiabálva, a bűnös Ajāmila tudtán kívül az Úr Viṣṇu szent nevét vibrálta.

Uruk nevének hallatára, melyet a haldokló Ajāmila oly nagy odaadással vibrált, Viṣṇu küdöttei, a Viṣṇudūták egy szempillantás alatt ott termettek. Úgy néztek ki, mint maga az Úr Viṣṇu. Szemeik olyanok voltak, akár a lótosz virágai; csillogó aranysisakot és topázszerű fénylő selyemöltözetet viseltek, tökéletesen formált testüket zafir és tejfehér lótoszfüzérek ékesítették. Üdék voltak és fiatalok, s kápráztató ragyogásuk betöltötte a sötét, halotti szobát. Kezükből íjat, nyilat, kardot, kagylókürtöt, buzogányt, korongot és lótoszvirágot tartottak.

A Viṣṇudūták meglátták Yamarāja szolgálait, amint éppen ki akarták tépni Ajāmila lelkét szívéből, s zengő hangon kiáltották: „állj!”

A Yamadūták, akik még sohasem kerültek szembe ellenállással, megborzongtak a Viṣṇudūták szigorú parancsától. „Kik vagytok? Miért próbáltok megakadályozni minket? — kérdezték. Mi a halál ura, Yamarāja szolgálai vagyunk — mondták.”

Viṣṇu ügynökei elmosolyodtak, és olyan mély hangon szólaltak meg, mint az esőfelhő morajlása: „Ha tényleg Yamarāja szolgálai vagytok, akkor el kell magyaráznotok nekünk a születés és a halál körforgásának értelmét. Mondjátok meg, ki kerül bele ebbe körforgásba és ki nem?”

A Yamadūták így feleltek: „A nap, a tűz, az ég, a levegő, a félistenek, a hold, az este, a nappal, az éjszaka, az égtájak, a víz, a föld és a Felsőlélek, a szívben lakozó Úr tanúskodik cselekedeteinkről. A születés és halál körforgásával azokat büntetik, akikről ezek a tanúk azt jelentik, hogy eltértek vallásos kötelességeiktől. Életük vallásos vagy istentelen tettei alapján élvezik vagy szenvedik el *karmájuk* megfelelő visszahatásait következő életükben.”

Az élőlények a lelki világban eredetileg Isten örök szolgálai. De amikor feladják az Úr szolgálatát, be kell lépniük az anyagi univerzumba, mely a természet három kötőerejéből: jóságból, szenvedélyből és tudatlanságból áll. A Yamadūták elmagyarázták, hogy azok az élőlények, akik élvezni kívánják ezt az anyagi világot, a kötőerők hatása alá kerülnek, s a kötőerőkkel való kapcsolatuknak megfelelően egy anyagi testet kapnak. A jóság minőségében lévők félisteni, a szenvedélyben lévők emberi testet kapnak, a tudatlanság kötőerejében lévők pedig az alacsonyabb fajokba kerülnek.

Mindezek a testek olyanok, mint amilyenekkel álmainkban találkozunk. Ha valaki elalszik, elfelejti valódi azonosságát, s akár azt is álmodhatja, hogy király lett belőle. Nem emlékszik arra, hogy mit csinált elalvása előtt, s nem tudja, hogy mit fog tenni, miután felébred. Hasonlóan, ha egy lélek egy ideiglenes, anyagi testtel azonosítja magát, akkor elfelejti valódi, lelki azonosságát, ahogy előző életeit is annak ellenére, hogy a legtöbb emberi testben lakozó lélek már végigjárta mind a nyolcmillió-négyszázezer létformát.

„Az élőlény tehát egyik anyagi testből a másikba vándorol az emberek, állatok és félistenek életében” — mondták a Yamadūták. Ha az élőlény félisteni testet kap, nagyon boldog. Ha emberi testet, akkor néha boldog, néha szomorú. Ha állati testet kap, akkor állandóan félelemben él. Nagyon szenved mindegyik állapotban, mert átéli a születést, halált, betegséget és öregséget. Nyomorúságos állapota a *samsāra*, a lélek vándorlása különböző fajokon keresztül az anyagi világban.

„Az ostoba megtestesült élőlény, — folytatták a Yamadūták — aki képtelen megzabolázni érzékeit vagy elméjét, akár kívánja akár nem, az anyagi természet kötőereje szerint kénytelen cselekedni. Olyan, mint a selyemhernyó, aki saját nyálával készíti gubóját, s csapdájába esik. Az élőlény gyümölcsöző tetteinek áldozata lesz, melytől nem tud szabadulni. Így állandóan zavarodott, ismételten meghal és megszületik.

„Erős anyagi vágyai miatt — szóltak a Yamadūták — az élőlény egy bizonyos családban születik meg, s apjához vagy anyjához hasonló testet kap. Ez a test múlt- és jövőbeli testeire utal, ahogy a tavasz is elmúlt és jövőző tavaszokra hasonlít.”

Az emberi létforma különösen értékes, mert csak az ember képes megérteni a transzcendentális tudást, mely kiszabadíthatja őt a születés és halál körforgásából. De Ajāmila elpocsékolta emberi életét.

„Kezdetben — mondták a Yamadūták — Ajāmila tanulmányozta a Védikus Írásokat. Jelleme és magatartása kifogástalan volt. Szelíd volt és nemes, uralkodott elméjén és érzékein. Mindig őszinte volt, ismerte a védikus *mantrák* vibrálásának módját, és nagyon tiszta volt. Ajāmila mindig megadta a kellő tiszteletet lelki tanítómesterének, vendégeinek és családjá idősebb tagjainak. Valóban mentes volt a hamis tekintélytől. Minden élőlényhez jóindulatú volt, sohasem irigykedett senkire.

„Ám egyszer Ajāmila, apja utasítására az erdőbe ment, hogy gyümölcsöket és virágot szedjen. Hazafelé menet összeakadt egy nagyon kéjes, alacsonyrendű férfival, aki szégyentelenül ölelgetett és csókolt egy prostituáltat. A férfi mosolygott és dalolt, jól érezte magát, mintha ez helyénvaló lenne. Ő és a prostituált is részeg volt. A kurtizán szemei mámorban úsztak, ruhája meglazult, itt-ott felfedve testét. Mikor Ajāmila meglátta ezt a prostituáltat, kéjes vágyak ébredtek szívében s a hatásuk alá került. Emlékezni próbált az írások tanácsaira, tudása és értelme segítségével fékezni próbálta bujaságát. De Cupido nyíla a szívébe hatolt, ezért képtelen volt elméjét irányítani. Attól fogva állandóan a prostituálton járt az esze, s rövid idő múlva a házába vette szolgálónak.

Ezután Ajāmila felhagyott összes lelki gyakorlatával. Apjától örökölt pénzét a prostituáltra költötte, sőt elhagyta tiszteletre méltó *brāhmaṇa* családból származó gyönyörű, fiatal feleségét is.

Ez a gazember Ajāmila, legálisan vagy sem, onnan szerzett pénzt, ahonnan tudott, s abból tartotta el a prostituált fiait és lányait. Halála előtt nem vezekelt, ezért bűnös élete miatt Yamarāja színe elé kell vinnünk. Ott bűnös tettei miatt bűnhődni fog, majd egy megfelelő testben visszatér az anyagi világba.”

Végighallgatva a Yamadūtákat, az Úr Viṣṇu szolgálói, akik jártasak a logikában s az érvelésben, így feleltek: „Milyen fájdalmas azt látni, hogy azok, akiknek feladatuk a vallási elvek fenntartása, szükségtelenül büntetnek egy ártatlan embert. Ajāmila már jóvátette bűneit. Sőt, nemcsak ebben az életében, hanem a megelőző sokmillió életében elkövetett bűneit is jóvátette már azáltal, hogy halála öntudatlan pillanatában is Nārāyaṇa szent nevét vibrálta. Ezért most megtisztulva alkalmas arra, hogy felszabaduljon a reinkarnáció körforgásából.”

A Viṣṇudūták így szóltak: „Az Úr Viṣṇu szent neveinek vibrálása a legjobb vezeklés. Egy tolvaj vagy iszákos számára, vagy annak, aki hűtlenül elhagyta barátját vagy rokonát, aki megöl egy papot, vagy aki viszonyt tart fenn saját *guruja* feleségével vagy más előljáróéval, az Úr Viṣṇu szent nevének vibrálása a legjobb vezeklés. Azoknak is ez a legjobb módszer, akik asszonyt, apát, királyt vagy tehenet öltek, vagy másképp bűnöztek. Az ilyen bűnösök pusztán az Úr Viṣṇu szent nevének vibrálásával is magukra terelhetik a Legfelsőbb Úr figyelmét, aki ezáltal úgy vélheti: 'Mivel ez az ember szent Nevemet vibrálta, kötelességem, hogy védelmet nyújtsak neki.'”

Annak, aki a veszekedés és képmutatás e korszakában meg akar menekülni az újrászületéstől, a Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrát*, a felszabadulás nagy *mantráját* kell vibrálnia, mert az minden anyagi vágytól megtisztítja szívét, mely különben a születés és halál körforgásának csapdájában tartja.

A Viṣṇudūták így folytatták: „Aki az Úr szent nevét vibrálja, az rögtön megszabadul bűnei visszahatásától akkor is, ha csupán tréfából vagy zenei mulatságból teszi. Ezt az írások és a művelt tudósok is elfogadják.

Ha valaki az Úr Kṛṣṇa szent nevét vibrálja és meghal egy balesetben vagy megöli egy vadállatot, betegségben vagy fegyver által pusztul el, annak nem kell újra megszületnie. Ahogy a tűz hamuvá égeti a száraz falevelet, úgy égeti Kṛṣṇa szent neve is hamuvá az ember összes karmikus visszahatásait.”

A Viṣṇudūták ekkor így szóltak: „Ha valaki nincsen tisztában egy orvosság erejével, de szedi vagy kényszerítik arra, hogy szedje, az tudta nélkül is hatni fog. Még ha valaki nem is ismeri a Szent Név vibrálásának értékét, a vibrálás akkor is felszabadítja a reinkarnáció alól.

„Halála pillanatában — mondták a Viṣṇudūták — Ajāmila tehetetlenül és nagyon hangosan vibrálta az Úr Nārāyaṇa nevét. Ez a vibrálás szabadította fel őt az újrászületés alól, melyet bűnös élete miatt kapott. Ezért ne próbáljátok Uratok elé vinni, hogy egy újabb anyagi test börtönében bűnhődjen.”

Ezután a Viṣṇudūták megszabadították Ajāmilát Yamarāja szolgálóinak köteleitől. Ajāmila magához tért és őszintén, félelem nélkül, fejét lábukhoz hajtva felajánlotta hódolatát a Viṣṇudūtáknak. Amikor pedig a Viṣṇudūták látták, hogy Ajāmila mondani akar nekik valamit, eltűntek.

„Álom volt amit láttam, vagy valóság — csodálkozott Ajāmila. Szörnyűségeket embereket láttam, akik kezükben kötelekkel jöttek, hogy elhurcoljanak. Hová lettek? És hol van az a ragyogó négy személy, akik megmentettek?”

Ajāmila ekkor elgondolkozott életén. „Érzékeim rabszolgájaként mennyire lesüllyedtem! Szent *brāhmaṇa* voltam, de lezuhantam és gyermekeket nemzettem egy prostituált méhében. Ráadásul elhagytam igaz és gyönyörű, fiatal feleségemet is. Apám és anyám öreg volt, s rajtam kívül nem volt más barátjuk vagy gyermekük, akik gondozta volna őket. Mivel nem törődtem velük, életük csupa fájdalom és nehézség lett. Most már tisztán látom, hogy egy olyan bűnös személy mint én megérdemelte volna, hogy következő életében pokolian szenvedjen.”

„Olyan szerencsétlen vagyok, — mondta Ajāmila — de most egy új lehetőséget kaptam arra, hogy kiszabaduljak a születés és halál gonosz körforgásából.”

Ajāmila azonnal megtagadta prostituált feleségét és Hardwarba, a Himalája egyik zarándokhelyére utazott. Ott egy Viṣṇu templomban keresett menedéket, ahol a *bhakti-yogát*, a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatát végezte. Amikor elméjét és intelligenciáját az Úr formáján való tökéletes meditációra fordította, újra megpillantotta maga előtt a négy mennyei lényt. Ráismert arra a négy Viṣṇudūtára, akik megmentették a halál ügynökeitől, s leborult előttük.

Ott, Hardwarban, a Gangesz partján Ajāmila elhagyta átmeneti anyagi testét és visszanyerte örökkévaló, lelki formáját. A Viṣṇudūták társaságában felszállt egy arany repülőre, s az égen keresztül egyenesen az Úr Viṣṇu lakóhelyére ment, hogy soha többé ne térjen vissza ebbe az anyagi világba.

A lélek titokzatos utazása

(Idézetek *Ő Isteni Kegyelme*

A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda írásaiból)

Egy élet csupán egy villanás az időben

Időtlen idők óta az élőlény szinte állandóan különböző fajok és bolygók között vándorol. Ezt a folyamatot magyarázza el a *Bhagavad-gītā: mājā* varázsa alatt mindenki az anyagi energiától kapott testében vándorol az univerzumban. Az anyagi életnek hatásai és visszahatásai vannak. Olyan ez, mint egy hosszú filmtekercs, amely tettekből és a visszahatásokból áll, s melynek csupán villanásnyi része egy élet. Meg kell értenünk, hogy egy gyermek születésekor a teste egy másik cselekedethalmaz kezdete, amikor pedig egy idősebb ember meghal, akkor a visszaható cselekedetek halmaza fejeződik be.

>Śrīmad-Bhāgavatam (3.31.44)

Saját választásunk szerint kapjuk testünket

Az élőlény személyes vágyai alapján teremti testét, az Úr külső energiája pedig azzal a testtel látja el, mellyel a legjobban ki tudja elégíteni vágyait. A tigris más állatok vérére kíváncsi, ezért az Úr kegyéből az anyagi energia egy tigrisesttel látta el, amely lehetővé tette, hogy más állatok vérére élvezze.

>Śrīmad-Bhāgavatam (2.9.2)

A halállal megfeledkezünk előző életünkről

A halált követően mindent elfelejtünk, ami jelenlegi testünkkel kapcsolatos. Ezt alvás közben, éjjel is tapasztalhatjuk. Akkor mindent elfelejtünk erről a testről és kapcsolatairól, pedig ez a feledékenység csupán néhány óráig tart. A halál nem más, mint pár hónapnyi alvás azért, hogy újra kifejlcsszünk egy másik testi rabságot, amit a természet törvényei vágyaink alapján ítélnek nekünk. Ezért jelen testünkben csupán vágyainkat kell más irányba terelnünk, ennek elérése érdekében pedig még ebben az életünkben képzésre van szükségünk. Ez bármikor, akár pár perccel a halál előtt is elkezdhető, de a szokásos folyamat az, hogy az ember már fiatalon hozzáfog.

>Śrīmad-Bhāgavatam (2.1.15)

A lélek először emberi formát ölt

Az élőlény eredetileg lelki lény, de amikor arra vágyik, hogy ezt az anyagi világot élvezze, lesüllyed. Megérthetjük, hogy az élőlény először emberi testet kap, de egyre alacsonyabb szintű cselekedetei miatt alacsonyabb létformákba: állati, növényi és vízi lények formáiba költözik. Az evolúció során az élőlény újra emberi testet és új lehetőséget kap, hogy kikerüljön a lélekvándorlás folyamatából. Ha ismét nem arra használja az emberi formát, hogy megértse helyzetét, akkor különböző testekben újra a születés és halál körforgásába kerül.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.29.4)

A reinkarnáció tudománya ismeretlen a modern tudósok számára

A lélekvándorlás tudománya tökéletesen ismeretlen a modern tudósok számára. Az úgynevezett tudósok nem szeretnek foglalkozni ezekkel a dolgokkal, mert ha fontolóra vennék ezt a magasabb szintű témát s az élet problémáit, azt látnák, hogy jövőjük nagyon sötét.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.28.21)

A reinkarnációról nem tudni veszélyes

A modern civilizáció a családi jóléten s a legmagasabb szintű kényelmen alapszik, ezért a nyugdíjazás után mindenki nagyon kényelmes életre számít egy jól bebútorozott otthonban, amit szép hölgyek és gyermekek díszítenek, s nem vágyik arra, hogy azt elhagyja. Magas kormánytisztviselők és miniszterek holtukig ragaszkodnak elért posztjukhoz, és nem is vágnak arra, hogy elhagyják otthoni kényelmüket. Az ilyen hallucinációk rabságában a materialisták különféle terveket kovácsolnak egy még kényelmesebb élet elérése érdekében, de a kegyetlen halál vágyaik ellenére könyörtelenül és hirtelen viszi el a nagy tervezőket,

arra kényszerítve őket, hogy egy másikra cseréljék jelenlegi testüket. Az ilyen tervező arra kényszerül, hogy a nyolcmillió-négyszázezer faj közül munkájának gyümölcsei szerint egy másik testet fogadjon el.

Következő életükben azok, akik túlságosan ragaszkodtak családi kényelmükhöz, hosszú, bűnös életükben elkövetett bűnös tetteik alapján alacsonyabb létformákba jutnak, elrontva ezzel emberi életük minden energiáját. Ahhoz, hogy ne vesztegessük el az emberi életet, és ne ragaszkodjunk valótlán dolgokhoz, ötvenéves korunkra — vagy már előbb — észre kell vennünk a halál figyelmeztetéseit. Az elv az, hogy már ötvenéves korunk előtt természetesnek kell vennünk, hogy a halál jelen van, ezért életünk mindegyik szakaszában készülnünk kell egy jobb, következő életre.

>Śrīmad-Bhāgavatam (2.1.16)

„És porrá leszel”

Amikor meghalunk, az öt elemből — földből, vízből, levegőből, tűzből és éterből - álló anyagi test szétbomlik, és a durva anyagok visszatérnek a természetbe. Amint a keresztény Biblia mondja: „Porból lettél s porrá leszel.” Egyes társadalmakban a testet elégetik, máshol eltemetik, s van, ahol az állatoknak vetik. Indiában a hinduk elégetik a testet, így az hamuvá lesz. A hamu egyszerűen a föld egy másik formája. A keresztények eltemetik a testet, mely idővel porrá válik a sírban, mely akárcsak a hamu, a föld másik formája. Vannak olyan társadalmak, mint például a párszi közösség Indiában, akik nem égetik és nem temetik el a testet, hanem a keselyűknek dobják, akik rögtön megeszik. Így a test végül székletté válik. Mindenesetre ez a gyönyörű test, melyet oly gonddal kozmetikázunk és dédelgetünk, végül vagy székletté, vagy hamuvá, vagy pedig porrá válik. A halál pillanatában a finomabb alkotóelemek — az elme, intelligencia és az ego, melyeket együttesen tudatnak hívnak — a parányi lelket egy másik testbe szállítják, hogy ott cselekedetei alapján szenvedjen vagy örvendjen.

>A tökéletesség ösvénye (101. oldal)

Asztrológia és reinkarnáció

A csillagok élőlényekre gyakorolt hatásának asztronómiai számításai nem találgatások, hanem tények, amit a *Śrīmad-Bhāgavatam* is megerősít. Minden élőlényt minden pillanatban a természet törvényei irányítanak, amint az állampolgár is az állam befolyása alatt áll. De az állam törvényei érzékelhetőek, az anyagi természet törvényei viszont finomak ahhoz, hogy durva értelmünkkel megértsük, érzékeljük őket.

A természet törvénye annyira finom, hogy testünk minden egyes részére bizonyos csillagok hatnak, s az élőlény az ilyen asztronómiai hatások miatt képes teljesíteni bebörtönzésének értelmét. Ezért határozza meg egy ember sorsát az, hogy milyen csillagkép alatt született, amiről tanult asztrológusok készítenek pontos horoszkópot. Hatalmas tudomány ez, s ha rosszul is használják, még nem jelenti azt, hogy használhatatlan.

Az asztrális hatások megfelelő elrendezése sosem függött emberi akarattól. Az mindig a Legfelsőbb Úr felsőbb irányításának eredménye volt. Természetesen ezek az elrendezések az élőlény jó vagy rossz cselekedetei alapján történnek. Az élőlények jámbor cselekedetei azért fontosak, mert csak jámbor cselekedetekkel juthatunk vagyonhoz, tudáshoz vagy szépséghez.

>Śrīmad-Bhāgavatam (1.12.12)

[A szerkesztő megjegyzése: A „tanult asztrológus” fogalom ebben az esetben arra a személyre vonatkozik, aki tökéletesen jártas a védikus asztrológiában, mellyel szemben a modern népszerű asztrológia csak hibákkal teli, szentimentális, buta gyakorlat.]

Gondolataink teremtik

következő testünket

Az éterben jelenlévő finom fizikai formák létét a modern tudomány a televízióval igazolta, amikor formákat vagy fotókat továbbított egyik helyről a másikra az éter segítségével. A *Śrīmad*-alapja egy nagy tudományos kutatómunkának, mert elmagyarázza a finom fizikai formák származását az éterből, leírja jellemzőiket és mozgásukat, valamint a kézzelfogható elemek: a levegő, a tűz, a víz és a föld megnyilvánulásának folyamatát a

finom fizikai elemekből. A gondolkodás, érzés és akarás pszichológiai vagy elmebeli cselekedetei szintén az éter szintjén történnek. A *Bhagavad-gītā* állítását, miszerint a halál pillanatában az elme állapota képezi a következő születés alapját, a *Bhāgavatam* sok helyen megerősíti. Az elmebeli létezés, amint lehetősége van rá, azonnal kézzelfogható formában nyilvánul meg.

>Śrīmad-Bhāgavatam (3.26.34)

Egyes emberek miért képtelenek elfogadni a reinkarnációt?

Van élet a halál után, és arra is van lehetőség, hogy felszabaduljunk az ismétlődő születés és halál körforgásából s elnyerjük a halhatatlanságot. De mivel hozzászoktunk ahhoz, hogy időtlen idők óta egyik testet a másik után cseréljük, nehéz elképzelni egy örök életet. Az anyagi élet pedig annyira bajos, hogy ha valaki el is fogadja, hogy létezik örök élet, azt gondolja, hogy az is bajokkal teli. Például az ágyban fekvő beteg ember, aki nagyon keserű orvosságot szed, ott eszik és ott ürít, képtelen mozogni, oly kibírhatatlannak érezheti az életét, hogy azt gondolja: „Öngyilkos leszek.” Hasonlóan az anyagi élet is annyira fájdalmas, hogy kétségbeesésében valaki a nihilizmushoz vagy az imperszonalizmushoz fordul annak reményében, hogy meg tudja tagadni saját létét, és semmivé tehet mindent. Valójában a semmivé válás lehetetlen, és nem is szükséges. Bajban vagyunk anyagi helyzetünkben, de ha kikerülünk belőle, akkor meglelhetjük a valódi, örök életet.

>Kuntī királynő tanításai (107. oldal)

Csak egy pár évet még!

A *karma* a gyümölcsöző tettek összessége, mely arra irányul, hogy kényelmessé vagy kényelmetlenné tegye ezt a testet. Például egy haldokló azt kéri orvosától, hogy adjon még neki négy évet, hogy befejezhesse terveit. Ez azt jelenti, hogy haldoklása közben a tervein gondolkodott. Teste pusztulása után, elméből, intelligenciából és egóból álló finom fizikai testében kétségtelenül magával viszi terveit. Így a szívében örökké lakozó Felsőlélek, a Legfelsőbb Úr kegyéből új lehetőséget kap. Következő életében a Felsőlélek emlékezetet ad neki, s ő megpróbálja befejezni előző életében elkezdett terveit. Az anyagi természettől kapott kocsin ülve, a szívben lakozó Felsőlélek figyelmeztetéseivel az élőlény azért küzd az univerzumban, hogy terveit valóra válthassa.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.29.62)

Nembéli változás sebészi beavatkozás nélkül

Az ember következő születését halála pillanatában történő gondolatai szerint kapja. Ha valaki túlságosan ragaszkodik feleségéhez, természetes, hogy halála pillanatában rá fog gondolni, s következő életében női testet kap. Hasonlóan, ha egy nő halálakor a férjére gondol, természetes, hogy következő életében férfi lesz.

Ahogy az a *Bhagavad-gītāban* is áll, mindig emlékeznünk kell arra, hogy mind a durva, mind a finom fizikai testek csupán ruhái, ingei és kabátjai az élőlénynek. Nőnek vagy férfinak lenni mindössze testi öltözékre utal.

>Śrīmad-Bhāgavatam (3.31.41)

Álmok és előző életek

Álmunkban gyakran látunk olyan dolgokat, amiket jelen életünkben még sosem láttunk. Néha álmunkban azt gondoljuk, hogy repülünk az égen, habár semmilyen tapasztalatunk sincs a repülésről. Ez azt jelenti, hogy egy előző életünkben félistenként vagy pilótaként már repültünk. Az élményt agyunk tárolja, ami hirtelen meg nyilvánul. Hasonló ez az erjedéshez a víz mélységeiben, ami néha buborékok formájában jelenik meg a felszínen. Álmunkban néha olyan helyen járunk, amit ebben az életünkben még sosem láttunk vagy tapasztaltunk, ami azt igazolja, hogy egy előző életünkben láthattuk. A benyomást az agy tárolja, mely vagy álom, vagy gondolat formájában jelenik meg. A végkövetkeztetés az, hogy az elme előző életeink gondolatainak és élményeinek tárháza. Így egy folytonos lánc köti össze az életeket, a megelőzőt a mostanival, illetve ezt a következővel.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.29.64)

A kóma és a következő élet

Az az élőlény, aki túlságosan elmerül anyagi cselekedeteiben, túlságosan ragaszkodni fog anyagi testéhez. Még halála pillanatában is jelenlegi testére és rokonaira gondol. Így hát annyira elmerül az élet anyagi felfogásában, hogy még halála pillanatában is irtózik attól, hogy elhagyja. Előfordul, hogy a halál küszöbén álló ember napokig kómában marad, mielőtt kilépne belőle.

Egy személy élvezheti egy miniszterelnök vagy elnök testét, de amikor megérti, hogy kénytelen egy kutyaét vagy egy disznóét elfogadni, inkább úgy dönt, hogy megmarad a jelenleginél. Ezért fekszik kómában sok napon át, halála előtt.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.29.77)

Szellemek és öngyilkosság

A szellemeket olyan súlyos vétkek miatt fosztották meg fizikai testüktől, mint például az öngyilkosság. Az emberi társadalomban élő kísérteties jellemek végső megoldásként az anyagi vagy lelki öngyilkoságnál keresnek menedéket. Az anyagi öngyilkosság a fizikai test elvesztését, a lelki öngyilkosság pedig a személyiség vesztét okozza.

>Śrīmad-Bhāgavatam (3.14.24)

Változó testek: māyā visszatükröződései

A hold egy és állandó, mégis ha vízen vagy olajon tükröződik, különböző formákat ölt, mely a szél mozgásának köszönhető. Hasonlóan, a lélek Kṛṣṇának, az Istenség Legfelsőbb Személyiségének örök szolgája, de amikor az anyagi természet kötőerőinek hatása alá kerül, különböző testeket: félistenét, emberét, kutyaét vagy másét ölti magára. Az Istenség Legfelsőbb Személyiségének illuzórikus potenciája, *māyā* hatására az élőlény azt hiszi, hogy ő ez vagy az a személy, amerikai, indiai, macska, kutya, fa vagy bármi más. Ezt hívják *māyānak*. Ha megszabadul ettől a zavarodottságtól és megérti, hogy a lélek nem tartozik ennek az anyagi világnak egyik formájához sem, akkor lelki szinten van. Amint az élőlény visszatér eredeti lelki formájához és értelméhez, nyomban meghódol a legfelsőbb forma, az Istenség Személyisége előtt.

>Śrīmad-Bhāgavatam (10.1.43)

A politikusok saját országukban születnek újra

Halála pillanatában minden élőlény azért aggódik, hogy mi történik majd feleségével és gyermekeivel. Hasonlóan aggódik egy politikus is azért, hogy mi fog történni országával vagy pártjával. Egy politikus vagy egy úgynevezett nacionalista, aki túlságosan ragaszkodik szülőföldjéhez, politikai pályafutása végeztével újraszületik országában. Jelen életében végzett tettei hatással lesznek következő életére. Saját érzékielégítésük érdekében néha a politikusok viselkednek a legbűnösebben. Egy politikustól nem szokatlan dolog, ha megsemmisít egy ellene fellépő pártot. Még ha egy politikus újjá is születik úgynevezett hazájában, akkor is szenvednie kell előző életének bűnös tettei miatt.

>Śrīmad-Bhāgavatam (4.28.21)

Mi a baj az állatok leölésével?

Ahimsā, vagyis erőszaknélküliség annyit jelent, hogy nem akadályozom meg egy élőlény fejlődését sem. Nem szabad azt gondolnunk, hogy mivel a lélekszakra a test elpusztításával sem ölhető meg, ezért nincs semmi rossz abban, ha állatokat gyilkolunk kedvünkre. Ma az emberek ragaszkodnak ahhoz, hogy állatot egyenek annak ellenére, hogy bőséges gabona, gyümölcs és tejmennyiség áll rendelkezésükre. Nincsen szükség az állatok lemészárlására. Az állatok szintén fejlődnek az ő evolúciós életükben azzal, hogy az állati lét egyik osztályából a másikba vándorolnak. Ha elpusztítanak egy állatot, akkor megakadályozzák fejlődését. Ha egy állat sok napot vagy évet tölt el egy bizonyos testben, s idő előtt megölik, akkor újra vissza kell térnie abba a formába, hogy letöltse hátralévő napjait azért, hogy magasabb létformákba emelkedhessen. Ezért csupán étvágyunkért nem szabadna megakadályozni fejlődésüket.

>Bhagavad-gītā (16.1-3)

Evolúció: a lélek vándorlása a fajokon keresztül

Láthatjuk, hányféle forma van. Honnan származnak ezek? A kutya, a macska, a fa, a hüllők, a rovarok, a halak formája?

Történhet evolúció, de egyidőben létezik az összes faj is. Létezik a hal, az ember, a tigris, mindenki létezik.

Akár egy város különböző lakásai. Elfoglalhatod az egyiket, ha tudod fizetni a lakbért, de közben ott van az összes többi lakás is. Hasonlóképpen az élőlény *karmája* szerint lehetőséget kap arra, hogy elfoglalja a testi formák egyikét. Viszont van evolúció. A halat követő evolúciós szint a növényi élet. Innen az élőlény beléphet egy rovar testébe. A lélek a rovar testéből egy madár, majd vadállat, végül pedig emberi testbe kerülhet. Ha alkalmassá válik rá, tovább is fejlődhet. Ellenkező esetben pedig újra belekerül az evolúciós körforgásba. Ezért az emberi létforma nagyon fontos elágazás az élőlény evolúciós fejlődésében.

Tudatosság: a hiányzó láncszem (5. oldal)

Māyā illúziója

Māyā illúziója olyan, mint a tajték

Mely újra a tengerbe vegyül.

Senki sem anya, apa vagy rokon;

Akár a tenger habja, csupán rövid ideig megül.

Ahogy a tenger habja beleolvad a tengerbe,

Úgy tűnik el ez az öt elemből álló becses tested.

Ki mondja meg, hány múltó alakot

Ötöttek már a megtestesült lelkek?

Bengáli költemény,

Ó Isteni Kegyelme

A.C. Bhaktivedanta Swami

Prabhupāda

tollából

A lélekvándorlás logikája

Eszedbe jutott-e már valaha, hogy a lélekvándorlás egyszerre magyarázata és igazolása is a gonoszságnak a világon? Ha a bennünket sújtó szerencsétlenségek előző életeinkben elkövetett bűnök következményei, akkor képesek leszünk belenyugvással túrni őket és reménykedni abban, hogy ha ebben az életünkben az erkölcsi tisztaság felé törekszünk, akkor következő életeink kevésbé lesznek nyomorúságosak.

W. Somerset Maugham: *A borotva éle*

Két gyermek születik ugyanazon a napon, ugyanabban az időben. Az elsőnek gazdagok és műveltek a szülei, s már évek óta várják sóvárogva elsőszülöttük érkezését. Gyermekük fiú, intelligens, egészséges és vonzó külsejű, ígéretes jövővel maga előtt. Bizonyos, hogy a sors rámosolygott.

A másik gyermek egy egészen más világba született. Édesanyját még terhessége alatt elhagyta a férje. Nyomorúságos helyzetében kevés lelkesedést érez, hogy felnevelje beteges csemetéjét. Az előttük álló út tele van bonyodalomokkal és megpróbáltatásokkal, melyen nem lesz könnyű végigmenni.

A világ tele van ilyen égbekiáltó egyenlőtlenségekkel, melyek gyakran készítenek ilyen kérdésekre: „Hogy lehet a sors ilyen igazságtalan? Mit követett el Mari és Gyuri, hogy gyermekük vakon született? Olyan áldott jó emberek. Isten oly kegyetlen.”

Azonban a reinkarnáció alapelveinek ismerete képessé tesz minket arra, hogy életünket egy sokkal szélesebb szempontból, az örökkévalóság szempontjából lássuk. Innen nézve mostani életünk csupán egy villanás az időben, és megérthetjük, hogy az a jámbor személy, aki nagyon szenved, mostani vagy előző életeiben elkövetett bűnös cselekedetei következményeit viseli. Az egyetemes igazság szemszögéből láthatjuk, hogy egyedül az egyéni lélek felelős a *karmájáért*.

Tetteink magokhoz hasonlítanak. Kezdetben elvégezzük, elvetjük őket, majd idővel gyümölcsöt teremnek, vagyis megnyilvánulnak visszahatásaik. Az ilyen visszahatások

szenvedést és boldogságot is okozhatnak, nemesíthetnek és állati szintre is alacsonyíthatnak. Mindkét esetben a reinkarnáció törvényei elfogulatlanul jutalmazza az élőlényeket előző cselekedeteik eredményeivel.

Egy bűnöző a börtönt választja a törvény szándékos megszegésével, más pedig a Legfelsőbb Bíróság tagjává válik szolgálatai jutalmául. Így dönti el a lélek saját sorsát, múlt és jelen vágyai s tettei alapján választva ki megfelelő fizikai formáját. Valójában senki sem panaszkodhat: „Én nem kértem, hogy megszülessek!” A születés és halál ismétlődő rendszerében, az anyagi világban „ember tervez, Isten végez.”

Ahogy valaki gépkocsit választ személyes igényei szerint, úgy határozzuk meg azt is, hogy az anyagi természet vágyaink és tetteink következtében milyen testtel lát majd el ezután. Ha egy fiatal eltékozolja értékes életét, mely kizárólag az önmegvalósításra való, s csupán a négyfajta állati cselekedettel: az evéssel, alvással, párással és védekezéssel foglalkozik, akkor Isten meg fogja neki adni a lehetőséget arra, hogy olyan fajokba szülessen, ahol az emberi étellel járó zavaró tilalmak és felelősségek nélkül több lehetősége nyílik az ilyen érzékielégítésre.

Egy „haspók” például, aki válogatás nélkül töm magába mindent, könnyen kaphat az anyagi természettől egy disznó vagy egy kecske testet, mely lehetővé teszi számára, hogy korlátlanul élvezze a moslák és hulladék ízét.

A jutalmazás és büntetés liberális rendszere elsőre talán meghökkentőnek tűnik, viszont tökéletesen pártatlan, és megegyezik azzal az Istenről alkotott képpel, melyben Ő mindenkiel könyörületes. Ahhoz, hogy az élőlény élvezhessen, egy megfelelő testre van szüksége. Azzal, hogy a természet abba a testbe helyezi őt, amire vágyik, tökéletesen teljesíti vágyait.

A másik általános félreértés, melyet eloszlat a reinkarnáció tiszta logikája, az a vallási dogma, mely szerint minden ebben az egy életünkben tanúsított magatartásunkon múlik, s figyelmeztet arra, hogy ha gonosz vagy erkölcstelen életet élünk, akkor örök kárhozatban lesz részünk a pokol legsötétebb bugyraiban anélkül, hogy egy imát mondhatnánk szabadulásunkért. Érthető, ha egy érző, Istentudatos ember az ilyen igazságszolgáltatást inkább démoninak, mint isteninek találja. Egy ember tud irgalmas és könyörületes lenni másokkal, Isten talán képtelen ilyen érzésekre? Ezek a doktrínák Istent szívtelen atyaként ábrázolják, aki hagyja eltévelyedni gyermekeit, majd tanúja végtelen büntetésüknek és gyötrelmeiknek.

Az ilyen ésszerűtlen tanítások figyelmen kívül hagyják az örök szeretet kötelékét, mely Isten és meghitt kiterjedései, az élőlények között van. A definíció szerint (Isten a Maga képmására teremtette az embert) Istennek birtokolnia kell a tökéletesség legmagasabb szintjének minden tulajdonságát. Az egyik ilyen tulajdonság a könyörületesség. Az, hogy egy röpke élet után az ember a poklok örök szenvedéseinek martalékává válik, nem egyezik a Legfelsőbb Lény végtelen irgalmával. Még egy kétköznapi apa is több lehetőséget adna fiának, hogy életét tökéletessé tegye.

A Védikus Írások ismételten magasztalják Isten önzetlen természetét. Kṛṣṇa még azok iránt is könyörületes, akik nyíltan szembeszállnak vele, mert ő jelen van minden élőlény szívében, s mindenkinek lehetővé teszi, hogy valóra váltsa álmait és ambícióit. Valójában az Úr kegye végtelen, Kṛṣṇa végtelenül kegyes. Ugyanakkor kegye indokolatlan. Bűnös tetteink alapján ezt nem érdemelnénk meg, de Ő annyira szeret minden élőlényt, hogy újra és újra megadja a lehetőséget a születés és halál körforgásából való felemelkedésre.

Kuntidevī, Kṛṣṇa hatalmas *bhaktája*, így szól az Úrhoz: „Te vagy a kezdet és vég nélküli Legfelsőbb Irányító, és indokolatlan kegyedből mindenki egyenlően részesül.” (*Śrīmad-Bhāgavatam* 1.8.28) Ha valaki mégis örökre távol marad Istentől, az nem az Ő valamiféle bosszúja, hanem az egyén sorozatos választásának eredménye. Ahogy azt Sir William Jones, aki segített bemutatni az indiai filozófiát Európának, közel két évszázaddal ezelőtt írta: „Nem vagyok hindu, de a következő állapotra (reinkarnáció) vonatkozó hindu tanokat összehasonlíthatatlanul ésszerűbbnek, jámborabbnak tartom, melyek inkább elrettentik az

embereket a bűntől, mint a végtelen bűnhődésről való ijesztő leírások, melyeket a keresztények belénkneveltek.”

A reinkarnáció tana szerint Isten felismeri és megjegyzi a legapróbb jótettet akkor is, ha egy gonosz személy hajta végre. Ritka az az ember, aki százszázalékgig bűnös. Ezért, ha egy élőlény egy kicsit is fejlődik a lelki életben, akkor következő életében arról a szintről folytathatja. Az Úr ezt mondja tanítványának, Arjunának a *Bhagavad-gītā*-ban: „Ebben a törekvésben (a Kṛṣṇa-tudatban) nem lehet sem elveszni, sem lesülyedni, és csupán egy apró előrelépés ezen az ösvényen megvédelmezhet bárkit a legnagyobb félelemtől (attól hogy következő életében az emberinél alacsonyabb formában fog megszületni)”. Így a lélek életeken át fejlesztheti benne rejlő lelki tulajdonságait, míg egyszer csak nem kell újra születnie egy anyagi testben, s visszatérhet eredeti otthonába, a lelki világba.

Az emberi élet különleges áldása az, hogy még ha valaki nagyon is szenved ebben és előző életeiben elkövetett bűnös tetteiért, akkor is képes megváltoztatni *karmáját* a Kṛṣṇa-tudat folyamatával. Az emberi testben a lélek a fejlődés közepénél tart. Innen az élőlény vagy lesülyed, vagy felszabadul a lélekvándorlás alól.

Majdnem lélekvándorlás

Az élőlény, aki jelenlegi testét múltbéli gyümölcsöző cselekedetei alapján kapta, véget vehet tettei visszahatásának ebben az életében, de ez még nem jelenti azt, hogy felszabadult az anyagi testek fogságából. Az élőlény kap egy bizonyos testet, és ebben a testben elkövetett tetteivel teremt egy másikat. Tehát ismétlődő születéseken és halálokon keresztül, egyik testből a másikba vándorol vétkes tudatlansága miatt.

>Śrīmad-Bhāgavatam (7.7.47)

A szenzációhajhász amerikai hetilapok tele vannak tudománytalan elképzelésekkel a lélekvándorlásról, s úgyszólván hetente „új, meglepő bizonyítékkal” állnak elő. Ezenkívül egyre több zsebkönyv állítja magáról, hogy a „valódi igazságot” tartalmazza elmúlt életekről, csakhogy a piacot kielégítése. Csakhogy kinek higgyünk? És mit? Elfogadhatjuk-e a National Enquirer-t és a többi ehhez hasonló kiadványt a reinkarnáció tudományának hiteles forrásaként?

A széles körben publikált testen kívüli élmények érintőleges szempontjai a reinkarnációnak. Lehet, hogy e testen kívüli élményekről szóló beszámolók közül sok igaz, mégsem nyújthatnak nekünk semmi igazán újat. Az ilyen tudósítások arról segíthetik meggyőzni az olvasót, hogy csakugyan létezik egy másik valóság a testi tudaton túl, a lélek. Viszont ez nem újdonság, mert ez a tudás már évek óta hozzáférhető. A Védák elmagyarázzák, hogy a tudat a lélek tünete, ezért a testtől független léte van. A több mint ötezer éves *Bhagavad-gītā* és más Védikus Írások felületes tanulmányozása is nyilvánvalóvá teszi, hogy a lélek különbözik a testtől. A védikus tudományt tanulmányozó számára egyáltalán nem meglepő azt hallani, hogy a lélek (melyet az elméből, intelligenciából és hamis egóból álló finom fizikai test hordoz magában) ideiglenesen elhagyhatja anyagi lakhelyét álmok vagy halálközeli élmények esetén. A hamis ego azt jelenti, hogy testünket saját énünknek fogadjuk el. Az „én vagyok” érzése az ego, de mikor a lélek beszennyeződik vagyis függ az anyagtól, akkor a testtel azonosítja magát, és azt hiszi magáról, hogy az anyagi természet műve. Az igazi ego az, amikor az érzet a valóság, vagyis a lélek felé fordul.

Reinkarnáció: a valódi testen kívüli élmény

A testen kívüli élmények valójában semmi újat nem jelentenek. Mindenki átélte már, hiszen az álom nem más, mint egy testen kívüli élmény. A finom fizikai test minden éjjel elhagyja a durva anyagi testet, s egy másfajta valóságot élvez finom fizikai síkon. Általános, testen kívüli, halálközeli élményekről mesélik az emberek, hogy miként lebegtek saját testük felett a baleset színhelyén vagy a műtőasztalnál, figyelve saját testüket fizikai fájdalom vagy bármiféle rossz érzés nélkül annak ellenére, hogy többüket klinikailag halottnak nyilvánították.

A Védák azt tanítják, hogy amikor a lélek a halál pillanatában elhagyja a testet, akkor a finom fizikai test egy másik durva anyagiba szállítja.

dehino 'smin yathā dehe

kaumāram yauvanam jarā

tathā dehāntara-prāptir

dhīras tatra na muhyati

„Amint a megtestesült lélek állandóan vándorol ebben a testben a gyermekkortól a serdülőkoron át az öregkorig, a halál után is egy másik testbe költözik. Az igazi énjét megvalósított embert azonban nem téveszti meg az efféle változás.” (Bg. 2.13)

A halálközeli élmények során a finom fizikai test hordozza a lelket, amikor az anyagi test felett lebeg. De a léleknek minden esetben vagy vissza kell térnie abba a testbe amit éppen elhagyott, vagy egy új anyagi testbe kell költöznie. A vándorlás addig folytatódik, amíg a lélek felszabadul az anyagi létezés alól. A finom fizikai testtel fejleszti ki, adja fel és ölti magára anyagi testeit. A halál pillanatában az elme és az intelligencia megteremti az élőlény következő testének finom fizikai formáját. A hernyó is úgy közlekedik, hogy megkapaszkodik az egyik falevélbe mielőtt elengedné a másikat. Az élőlény is mielőtt feladná jelenlegi testét, elméjén, vágyai tárházán keresztül már az újat készíti elő. Amikor a finom fizikai test a halálközeli élmények során az anyagi fölött lebeg, a test olyan, mint egy autó, járó motorral. A sofőr kiszállt egy pillanatra, de ha nem tér vissza, a kocsiból kifogy az üzemanyag. Hasonlóan, ha a lélek nem tér vissza a kómában vagy klinikai halál állapotában lévő testbe, akkor az illető meghal. Mivel a lélek a lét alapelve, az élet lényege, képes figyelni a halott testet, melyben azelőtt tartózkodott: képes látni, hallani, szagolni éppen úgy, mintha birtokában lenne a test összes fizikai képességének. A lélek test nélkül is tud létezni, viszont a lélek jelenléte nélkül a test nem több egy tetemnél.

Habár több száz feljegyzett testen kívüli élmény igazolja a lélek testtől független létét, mégsem adnak nekünk határozott információt arról, hogy mi a lélek végső célja a halál pillanatában. Ezért míg a testen kívüli élményekről szóló irodalom alapot ad arra, hogy elfogadjuk a reinkarnációt, szomorú az, hogy tájékozatlanul hagyják az olvasókat a reinkarnáció valódi természetéről s a lélek sorsáról a halál után.

A hipnotikus visszatérések a reinkarnáció megbízhatatlan bizonyítékai

Számos reinkarnációról szóló népszerű könyv hipnotikus visszatérésekre helyezi a fő hangsúlyt, ahol egyesek állítólag előző életükből vagy életeikből idéznek fel részleteket. Az egyik ilyen könyv — *Kutatás Bridey Murphy után* — bestseller volt az ötvenes években. Több mint ötven újság közölte sorozat formájában, és egyfajta szenzációvá vált világszerte. Ez a könyv lett a prototípusa egy műfajnak, nevezetesen a múltbeli visszatérésekről szóló zsebkönyveknek, melyek napjainkig érdeklődésre tartanak számot. De ezek a könyvek csupán a felszínt érintik, csak bepillantást nyújtanak egy hatalmas témába, és több szempontból is félrevezetőek.

A *Kutatás Bridey Murphy után* c. könyvben a szerző, egy szakképzett hipnotizőr „visszavezette” középkorú amerikai médiumát, Mrs. Virginia Tighe-t „legutóbbi születésébe”, amikor Mrs. Tighe neve Bridey Murphy volt, egy lány, aki 1798-ban született Írországból, ahol egész életét töltötte, s hatvannégy évesen, Belfastban halt meg.

Hipnózis alatt Mrs. Tighe részleteket közölt Bridey gyermekkori otthonáról, megadta a szülők, barátok és rokonok nevét és még sok más részletet „előző életéből”. A könyv beszámolt arról, hogy Bridey eljutott a „lelki világba”, csupán azért, hogy 1922-ben mint Virginia Tighe újra megszülessen Amerikában.

Amikor a könyvet felkapták, újságírók és tudományos kutatók utaztak Írországba, hogy ellenőrizzék, létezett-e Bridey Murphy. A tetemes erőfeszítések dacára sem voltak képesek hitelesíteni akár egyet is azok közül a nevek és helyszínek közül, melyeket Mrs. Tighe közölt. Úgy tűnt, hogy Bridey Murphy egyszerűen sohasem létezett.

Később a kutatók egy második csoportja számos azonosságot fedezett fel Mrs. Tighe amerikai gyermekkorá s a hipnotikus hatás alatt leírt Bridey Murphy gyermekkorá között. Például Mrs. Tighe egy fehér gerendázatú házban született, mely pontosan egyezett azzal, amit ő Bridey Murphy gyermekkori otthonaként említett. Amikor Mrs. Tighe négy éves volt, szülei szétköltöztek és ő nagynénjéhez került. Abban az utcában, ahol nagynénjével lakott, élt egy ír származású, Mrs. Anthony Corkel nevű asszony, akinek leánykori neve nem volt más, mint Bridey Murphy.

Bridey Murphy esetében sok tudós úgy véli, hogy a tények, melyeket Mrs. Tighe előző életéről közölt, nem mások, mint jelen életének elfelejtett epizódjai, melyeket öntudatlanul adott vissza a hipnózis alatt. Ez minden pszichológus számára közismert jelenség.

Hipnózis alatt nem csupán a gyermekkori emlékeket, hanem bármilyen gondolatot — gyermekkori történeteket, régen olvasott könyveket, képzeletbeli helyzeteket — előző életünk tapasztalatainak hihetjük. Ezért ingatag talajon állunk, ha a reinkarnációt hipnotikus visszatérésekkel akarjuk megközelíteni.

A múltba való visszatérésekkel kapcsolatos másik téveszme az a bizonyos megmagyarázhatatlan űr a jelenlegi s az azt megelőző élet között. Például a hölgy, aki Bridey Murphynak hitte magát, azt állította, hogy előző életében 1862-ben halt meg, hatvan évnyi szünetet hagyva halála és Virginia Tighe-ként való „következő inkarnációja” között. A könyv arra utal, hogy ezalatt Bridey Murphy a „lelki világban” élt.

A Védák által tanított reinkarnáció elvei szerint ez képtelenség. A reinkarnáció folyamatában a lélek a halál pillanatában elhagyja anyagi testét s egy másik életforma méhébe vándorol ebben vagy egy másik univerzumban, ahogy azt a karma örök törvényei s az anyagi természet elrendezik. A halál után a lélek test nélkül s akadálytalanul, a gondolat sebességével képes közlekedni. Ezért az egyik test elhagyása s a másikba való beköltözés között csupán egy jelentéktelen idő telik el. Ugyanakkor csupán a teljesen önmegvalósított lelkek érhetik el a reinkarnáció körforgásán túli lelki világot. Ez egy közönséges lélek számára, aki teljes mértékben kötődik az anyagi világ feltételeihez, lehetetlen.

Ahogy azt Úr Kṛṣṇa magyarázza a *Bhagavad-gītāban* (4.9)

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā deham punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

„Óh, Arjuna, aki ismeri megjelenésem és cselekedeteim transzcendentális természetét, az teste elhagyása után nem születik meg újra ebben az anyagi világban, hanem eléri az Én örök tartózkodási helyemet.” De az Úr később megjegyzi, hogy kizárólag a nagy lelkek, az „odaadó jógik nem térnek vissza soha többé ebbe a szenvedésekkel teli átmeneti világba, mert már elérték a legmagasabb tökéletességet.” (Bg. 8.15)

A *karma* és a lélekvándorlás törvényei olyan tökéletesek, hogy amire egy anyagi test elpusztul, addigra a természet, az élőlény felhalmozott *karmája* szerint már elrendezett számára egy másik anyagi testet, melybe az eltávozott lélek beléphet s újra megszülethet.

*yam yam vāpi smaran bhāvaṁ
tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ*

„Ki milyen létre gondol teste elhagyásakor, kétségtelenül eléri azt.” (Bg. 8.6) Az önmegvalósított léleknek, aki az örök lelki világba lép, biztos, hogy nincsen sem kötelezettsége, sem vágya arra, hogy visszatérjen a születésnek, halálnak, betegségnek és öregségnek ebbe az ideiglenes anyagi világába.

Az előző életünkbe való visszatérésnek egyetlen haszna van a reinkarnációra nézve: nyilvánvalóvá teszi, hogy a lélek különböző időkben más és más testekben lakik, s ennek az ismerete hasznos. Viszont az ismeretszerzésnek ez a módja egy kezdetleges kísérlet arra, hogy megmagyarázzon egy nagyon magas szintű jelenséget, emellett a szenzációhajhászás és

leegyszerűsítés, mely annyira jellemző erre a fajta kísérletezésre, oly mértékben degradálja, hogy a legjobb esetben is csupán hasznos információ-forrásként szolgálhat a lélekvándorlással kapcsolatban.

Az ember mindig ember marad?

Egy másik szóbeszéd azt állítja a reinkarnációról, hogy az a lélek, aki egyszer elérte az emberi létformát, mindig emberként, sohasem alacsonyabb fajokban születik újra. Visszatérhetünk emberként, de megszülethetünk kutya, macska, disznó vagy még ennél alacsonyabb létformákba is. Az alacsonyabb vagy magasabb rendű testek ellenére a lélek változatlan marad. Mindenesetre a következő testet tudatunk típusa s a *karma* örök törvényei határozzák meg. A reinkarnáció leghitelesebb forrásában, a *Bhagavad-gītāban* maga Isten állapítja meg, hogy „aki a tudatlanság kötőerejében hal meg, az az állatok világában születik újra”. (Bg.14.16) Sem orvosi, sem tudományos, sem írásos bizonyítéka nincs ennek az irreális, „az ember mindig ember marad” kijelentésnek, mely ellentétben áll a reinkarnáció alapelveivel, melyeket milliók értettek meg és követtek emberemlékezet óta.

A halál nem egy fájdalommentes átmenet

Veszedelemesen félrevezetnek azok a könyvek, melyek rózsás képet festenek a halálról és biztosítanak bennünket arról, hogy következő életünkben is emberek leszünk. A szerzők gyönyörű, fájdalommentes átmenetként ábrázolják a halált, mellyel tapasztalhatjuk a kiteljesedést, a békesség és tudatosság újabb és magasabb dimenzióit.

A reinkarnáció legtöbb divatos szakembere elhitelné velünk, hogy egy rövid kozmikus szendergés után langyos lebegő érzéssel lelkünk lassan következő emberi teste felé indul. Ezek után bekerülünk egy kényelmes emberi méhbe, védve a kinti kegyetlen elemektől, kényelmesen összekucorodva heverészünk egészen addig, amíg meg nem születünk, kiszabadulva végül anyánk védelméből.

Ez csodálatosan hangzik, de a rideg valóság az, hogy a születés és a halál utálatos, gyötrelmes élmény. A nagy bölcs, Kapila Muni, leírja anyjának a halál valódi természetét: „Ebben a beteg állapotban a szemek kidüllednek a belső nyomás hatására, a mandulák nyálkával telítődnek. A légzés nagyon nehéz, a torokból pedig hörgés hallatszik . . . A haldoklás szánalomra méltó, nagyon fájdalmas és öntudatlan.” (*Bhāg.* 3.30.16-18) A lélek annyira hozzászokott a testi létezéshez, hogy a halál pillanatában a természet törvényeinek kell kikényszeríteniük belőle. Amint senki sem szereti, ha kilakoltatják, a lélek is ellenáll, ha ki akarják rakni anyagi testéből. Még a legapróbb rovar is meglepő képességekről tesz bizonyosságot, ha életveszélyben van. De mivel a halál elkerülhetetlen, ezért a félelem és a fájdalom is vele jár.

A Védikus Irodalom leírja, hogy egyedül csak az önmegvalósított és felszabadult lelkeknek van meg az a képességük, hogy halálukat aggodalom nélkül éljék át. Ez azért lehetséges, mert az ilyen magas szinten álló személyiségek egyáltalán nem ragaszkodnak átmeneti testükhöz, szilárdak abban a tudásban, hogy ők örök, nem anyagi léttel bíró lelkek és minden anyagi testtől függetlenek. Az ilyen nagy lelkek az állandó lelki gyönyör szintjén állnak, s a halál pillanatában nem zavarják őket a testi fájdalmak és változások.

Az anyagi világban azonban megszületni sem leányálom. Az emberi magzat hónapokon keresztül összegörnyedve fekszik a sötét anyaméhben, szenvedve anyja gyomrának tüzetől, összerázódva a hirtelen mozdulatoktól, állandó nyomást érezve az apró, zsákszerű magzataburokban való kuporgástól, mely testét a méhben körülveszi. Ez a szűk, összeszorító „zseb” íjként hajlítja meg a gyermek hátát. Továbbá éhség és a szomjúság kínozza, testét pedig a hasüregben tanyázó éhes férgek és élősködők csípi. A születés — írják a Védák — olyan gyötrelmes, hogy minden emléket kitöröl előző életeinkről.

A Védikus Irodalom leírja, hogy az emberi születés nagyon ritka. Másszóval a legtöbb élőlény az anyagi világban nem emberi testben él. Ez történik, ha a lélek feladja emberi élete célját, az önmegvalósítást, majd állati vágyakba merül el. Ezért következő életeiben állati vagy még annál is alacsonyabb létformákban kell megszületnie.

Világosan kell látnunk, hogy a népszerű könyvekben található elméletek a lélekvándorlásról nem mások, mint hiedelmek, vélemények, feltételezések és üres spekulációk.

A fizikai univerzumot törvények kormányozzák, melyeknek egy másik csoportja a finom fizikai univerzumot irányítja. Ide tartoznak a lélekvándorlás és a *karma* törvényei. A *Bhagavad -gītā* s a Védikus Irodalom százai leírják a lélekvándorlás valódi folyamatának finom, de szigorú törvényeit. Ezek a törvények nem a véletlen folytán jöttek létre, hanem a Legfelsőbb Irányító, Úr Kṛṣṇa irányítása alatt működnek, aki ezt meg is erősíti a *Gītāban* (9.10): „Ez az anyagi természet az Én irányításom alatt működik . . . Törvénye alapján újra meg újra megteremtődik és elpusztul ez a megnyilvánulás.”

A reinkarnációról alkotott divatos elképzelések lehet, hogy szórakoztatóak és vonzóak, mégis túl sokat, saját sorsunkat kockáztatjuk azzal, ha hiszünk ezeknek a könnyelmű, durván leegyszerűsített, pontatlan és félrevezető spekulációknak.

Másrészről a Védikus Irodalom évezredek át praktikus, közérthető és hasznos ismeretekkel szolgált a reinkarnáció tudományáról. Ez a bölcsesség képessé teszi az intelligens embereket arra, hogy fokozatosan a tudat egyre magasabb szintjét éri el, végül pedig tökéletesen megszabaduljanak a születés és halál végtelen körforgásából. Ez a valódi célja emberi életünknek.

Ne térj vissza!

Az ősi india bölcsei arra intenek, hogy az emberi élet célja: kiszabadulni a lélekvándorlás végtelen körforgásából. Arra intenek minket: ne térjünk vissza.

Mindenesetre a születés és halál körforgásába került élőlény helyzete a görög hőshöz, Sziszifuszhoz hasonlít, mert megpróbált túljárni az Istenek eszén, akik arra ítélték őt, hogy büntetésként egy hatalmas sziklát görgessen fel egy hegyre, de amint a kő elérte a csúcsot újra legurult, így Sziszifusz kénytelen volt megállás nélkül újra és újra nekilátni nehéz feladatának. Hasonlóan kell egy élőlénynek is élete végén az anyagi világban a reinkarnáció törvényei szerint egy másik életet kezdenie. Minden életében keményen küzd, hogy elérje anyagi céljait, de mindig kudarcot vall és mindig kénytelen újrakezdeni.

Szerencsére mi nem vagyunk Sziszifuszok, és van arra mód, hogy kikerüljünk a születés és halál körforgásából. A legelső lépés annak megértése, hogy: „nem az anyagi test az énem”. A Védák kijelentik: *aham brahmāsmi*: „lélek vagyok”. Lelkeként kapcsolatban állunk a Legfelsőbb Lélekkel, Kṛṣṇával, vagyis Istennel. Az egyéni lélek hasonló a fűsthöz, ami a Legfelsőbb Lélek tüzéből száll fel. Ahogy a tűz és a füst minőségileg nem különbözik egymástól, úgy egyeznek az egyéni lélek lelki tulajdonságai is a Legfelsőbb Úréval. Mindkettő lelki természetét örökkévalóság, tudás és gyönyör jellemzi. Eredetileg minden élőlény a lelki világban Isten transzcendentális szerető szolgájaként létezik, de ha feladja ezt a viszonyát, akkor az anyagi energia irányítása alá kerül. Az örök lélek ezzel belebonyolódik az ismétlődő születés és halál körforgásába, és *karmája* szerint különböző testeket ölt magára.

Ahhoz, hogy elkerüljük a lélekvándorlást, tökéletesen meg kell értenünk a *karma* törvényét. A *karma* szanszkrit szó, mely egy természeti törvényre utal, ami a modern tudomány hatás-ellenhatás elvének analógja. Néha így szólunk: „ez már megtörtént velem”. Gyakran ösztönösen felismerjük, hogy valamilyen módon felelősek vagyunk a velünk történő jó és rossz dolgokért, de hogy az hogyan történik, ismeretlen marad számunkra. Az irodalmárok „költői igazságszolgáltatásnak” hívják a negatív szereplők dicstelen végzetét. A vallás területén a teológusok vitatkoznak a „Szemet szemért, fogat fogért” vagy az „Ahogy vetsz, úgy aratsz” jelentésén.

De a *karma* törvénye, magába foglalva a hatás-ellenhatás teljes tudományát, különösen a reinkarnáció esetében derít fényt a pontatlan megfogalmazásokra és aforizmákra. Gondolatainkkal és tetteinkkel már ebben az életünkben előkészítjük következő testünket, mely magasabb és alacsonyabbrendűbb is lehet a mostaninál.

Az emberi élet nagyon ritka, melyet a lélek csak többmillió alacsonyabbrendű fajon keresztül fejlődve kap meg. Csak az emberi életben intelligens a lélek annyira, hogy megértse a *karma* törvényeit, s ezáltal felszabaduljon a reinkarnáció alól. Az emberi test az egyetlen menekülési lehetőség az anyagi lét szenvedéseiből. Aki rosszra használja emberi testét és nem valósítja meg önmagát, az semmivel sem jobb egy kutyánál vagy szárnál.

A *karma* visszahatásai porként fedik be eredeti és tiszta lelki tudatunk tükrét. Ezt a szennyeződést csak a Hare Kṛṣṇa *mantra* vibrálásával távolíthatjuk el, amely Isten szanszkrit neveit tartalmazza:

Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa

Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare

Hare Rāma, Hare Rāma

Rāma Rāma, Hare Hare

Ennek a *mantrának* az ereje (melyet gyakran a felszabadulás nagy *mantrájának* is neveznek) felszabadít a *karmák* visszahatásai alól, s ezt a Védikus Irodalom sok helyen elmagyarázza. A *Purānák* krémje, a *Śrīmad-Bhāgavatam* ezt javasolja: „Azok az élőlények, akik belegabalyodtak a születés és halál bonyolult hálójába, még akkor is nyomban felszabadulnak, ha öntudatlanul vibrálják Kṛṣṇa szent nevét.”

A *Viṣṇu-dharma* ezt írja: „A Kṛṣṇa szó annyira kedvező, hogy bárki vibrálja, rögtön megszabadul sok születése alatt elkövetett bűnös cselekedeteinek visszahatásaitól.” Ezenkívül a *Brhan-Nārāḍīya Purāṇa* a Hare Kṛṣṇa *mantra* vibrálását a felszabadulás elérésének legegyszerűbb eszközeként dicsőíti degradált korunkban.

Hogy hatásos legyen, a Hare Kṛṣṇa mantrát egy hiteles lelki tanítómestertől kell megkapnunk, aki tagja az Úr Kṛṣṇától eredő tanítványi láncnak. Csakis egy ilyen *guru* kegye által szabadulhatunk ki a születés és halál körforgásából. A *Caitanya-caritāmṛtában* az Úr Caitanya — aki maga Isten — kijelenti, hogy „*Karmáik* szerint vándorolnak az élőlények az univerzumban. Néhányan a felsőbb, mások az alsóbb bolygórendszerekbe kerülnek. A sokmillió vándorló élőlény közül az, aki nagyon szerencsés, megkaphatja Kṛṣṇa kegyéből azt a lehetőséget, hogy társulhasson egy hiteles lelki tanítómesterrel.”

Hogyan lehet egy hiteles lelki tanítómestert felismerni? Először is tagja kell hogy legyen az Úr Kṛṣṇától származó hiteles tanítványi láncnak. Az ilyen hiteles lelki tanítómester az Úr Kṛṣṇa tanításait a tanítványi láncon keresztül kapja és változtatások nélkül csupán elismétli azokat, ahogy saját lelki tanítómesterétől hallotta. Nem személytelenséget vagy ürességet hirdet filozófus, hanem ellenkezőleg: az Istenség Legfelsőbb Személyiségének képviselője. Ezen felül a hiteles lelki tanítómester mentes minden bűnös cselekedettől — különösen a húsevéstől, a tiltott szexualitástól, a szerencsejátékoktól és az önmérgezéstől s a nap minden percében Isten-tudatban él.

Csak egy ilyen lelki tanítómester szabadíthat fel valakit a reinkarnáció alól. Az anyagi lét a születés és halál mérhetetlen óceánjához hasonlítható. Az emberi élet olyan, mint egy csónak, mely képes arra, hogy átkeljen ezen az óceánon, s ennek a hajónak az irányítója a lelki tanítómester. Vezeti tanítványát, aki ezzel visszanyerheti eredeti lelki természetét.

Az avatás során a lelki tanítómester beleegyezik abba, hogy elfogadja a tanítvány megmaradt *karmáját*. Ha a tanítvány tökéletesen követi a hiteles *guru* instrukcióit, akkor kiszabadul a reinkarnáció körforgásából.

Śrīla Prabhupāda, a Kṛṣṇa Tudat Nemzetközi Szervezetének alapító *ācāryája* egyszer ezt írta: „A *guru* hatalmas felelősséget vállal magára. Irányítania *kell* és képessé tennie tanítványát arra, hogy alkalmas legyen a tökéletes állapotra, a halhatatlanságra. A *gurunak* alkalmasnak kell lennie arra, hogy hazavezesse tanítványát, vissza az Istenséghez.” Gyakran biztosít arról, hogy ha valaki semmi mást nem tesz, csak hall (*śravaṇa*) Kṛṣṇáról, a legfelsőbb irányítóról, minden ok okáról, akkor felszabadul.

A karma és a reinkarnáció elkerülésének gyakorlati módszerei

Az érzékkielégítést szolgáló tettek, melyek csak arra valók hogy kielégítsék az elmét s az érzékeket, anyagi kötődést okoznak. Mindaddig, amíg a lélek ilyen gyümölcsöző cselekedetekkel foglalja el magát, vándorolni fog egyik fajból a másikba.

Az Úr R̥ṣabhadeva, Kṛṣṇa egyik inkarnációja így figyelmeztetett: „Az emberek bolondulnak az érzékkielégítésért. Ha valaki az érzékkielégítést tekinti élete céljának, akkor bolondulni fog az anyagi élet után és bűnös cselekedetekkel foglalja le magát. Nem tudja, hogy múltbeli bűneinek köszönhetően már kapott egy testet, ami bár átmeneti csupán, mégis nyomorúságának okozója. Valójában az élőlénynek nem kellett volna anyagi testet öltenie, mégis kapott egyet, hogy érzékeit kielégíthesse. Ezért nem hiszem, hogy intelligens emberhez méltó az, hogy újra az érzékkielégítéshez fogjon, mellyel újra meg újra csak anyagi testhez jut. Addig, amíg valaki nem érdeklődik az élet lelki értékei után, kudarcra van ítélve, és ki lesz téve a tudatlanságából eredő szenvedéseknek. Legyen ő bűnös vagy vallásos, a *karmának* megvannak a következményei. Amíg valaki bármilyen *karmával* foglalja le magát, addig elméjét *karmātmakának*, vagyis gyümölcsöző cselekedettől színezettnak hívják. Amíg az elme és a tudat tisztátalan, amíg valaki gyümölcsöző tetteket hajt végre, addig anyagi testet kell hogy elfogadjon. Amikor az élőlényt befedi a tudatlanság kötőereje, akkor nem érti meg az egyéni és a legfelsőbb lény fogalmát, így elméje a gyümölcsöző cselekedeteket szolgálja. Ezért amíg valakiből hiányzik az Isten iránti szeretet, addig nem szabadulhat meg attól, hogy újra és újra anyagi testeket fogadjon el.” (*Bhāg.* 5.5.4-6)

Ahhoz, hogy kiszabaduljunk a születés és halál körforgásából, több kell a teoretikus megértésnél. Az a tudás, — *jñāna* — hogy nem az anyagi test az énünk, hanem a lélek, még nem elegendő a felszabaduláshoz. *Cselekednünk* kell a lélek szintjén. Ezt odaadó szolgálatnak hívják, mely sok gyakorlati módszert foglal magában azért, hogy megszabadulhassunk a *karmától* s az újraszületéstől.

1. Az odaadó szolgálat első alapelve az, hogy az ember állandóan vibrálja a Hare Kṛṣṇa *mantrát*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

2. Tanulmányozzuk rendszeresen a Védikus Irodalmat, különösen a *Bhagavad-gītā*t és a *Śrīmad-Bhāgavatamot* azért, hogy megérthessük énünk természetét, a *karma* törvényeit, a reinkarnáció folyamatát és az önmegvalósítás eszközeit.

3. Csak lelkivé tett vegetáriánus ételeket szabad fogyasztani. A *Bhagavad-gītā*ban az Úr Kṛṣṇa azt mondja, hogy csak olyan ételt együnk, melyet áldozatként Neki felajánlottunk, máskülönben belebonyolódunk a *karma* visszahatásaiba.

patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahr̥tam
asnāmi prayatātmanaḥ

A versből kitűnik, hogy az Úr nem szeszesítalt, húst, halat vagy tojást, hanem kizárólag egyszerű vegetáriánus ételeket fogad el, melyeket szeretettel és odaadással készítették Neki.

Rá kell mutatnunk arra a tényre, hogy étel nem állítható elő gyárakban. Nem eszünk benzint, mikrochipet vagy acélt. Étélhez az Úr természetes elrendezésével jutunk, és ha felajánljuk ételünket Kṛṣṇának, azzal elismerjük adósságunkat. Hogyan ajánljuk fel ételt Kṛṣṇának? A módja nagyon egyszerű és könnyen végezhető. Bárki tarthat egy kis oltárt otthonában Kṛṣṇa és lelki tanítómestere képével. A felajánlás legegyszerűbb módja az, ha az ételt a képek elé helyezve ezt mondjuk: „Kedves Uram, Kṛṣṇa, kérlek fogadd el ezt a szerény felajánlást!”, és vibráljuk a Hare Kṛṣṇa *mantrát*. Ennek az egyszerű folyamatnak a kulcsa az odaadás. Isten nem az ételünkre, hanem a szeretetünkre vágyik, és elfogyasztva azt a megtisztított ételt, amit Kṛṣṇa elfogadott, megszabadulunk *karmánktól* és beoltjuk megunkat az anyagi szennyeződés ellen.

4. Az, hogy Kṛṣṇának vegetáriánus ételt ajánlunk fel, pozitív elv és magába foglalja azt a negatív elvet, hogy elkerüljük a húst, a halat és a tojást. A húsevés azt jelenti, hogy részt

veszünk más élőlények szükségtelen lemészárlásának üzletében. Ennek kedvezőtlen karmikus visszahatásai lesznek ebben vagy következő életünkben. A *karma* törvényei szerint ha valaki azért öl állatokat, hogy megegye őket, azt a következő életében szintén megölik és megeszik. A növények életének kioltása szintén *karmát* rejt magában, de ez elkerülhető, ha az ételt felajánljuk Kṛṣṇának, mert Ő kijelenti, hogy elfogadja az ilyen vegetáriánus felajánlást. A mámorító szerekről szintén le kell szoknunk, beleértve a kávé, teát, alkoholt és a dohányzást. Elmerülni a mámorító szerekben azt jelenti, hogy a tudatlanság kötőerejével társulunk, ennek következménye pedig alacsonyabb születés is lehet következő életünkben.

5. A reinkarnáció körforgása alóli felszabadulás módszerei közé tartozik az is, ha munkánk gyümölcsét Istennek ajánljuk. Csupán egyszerű létfenntartásunkról kell gondoskodnunk, de ha csak saját elégedettségünkért dolgozunk, akkor szembe kell néznünk *karmánk* eredményeivel, valamint következő életeink jó és rossz visszahatásaival. A *Bhagavad-gītā* figyelmeztet arra, hogy az Úr kielégítéséért kell dolgoznunk. Az ilyen fajta munkát odaadó szolgálatnak hívják és mentes a *karmától*. A Kṛṣṇa tudatban végzett munka áldozatokat jelent. Az emberi lénynek fel kell áldoznia idejét vagy pénzét a Legfelsőbb kielégítésére. „A munkát Viṣṇunak szánt áldozatként kell végezni, máskülönben a munka ehhez az anyagi világhoz köt.” (Bg.3.9) Az odaadó szolgálatként végzett munka nemcsak megóv a *karma* visszahatásaitól, hanem fokozatosan az Úr transzcendentális szerető szolgálatának szintjére emel, mellyel beléphetünk Isten birodalmába.

Nem szükséges megváltoztatni foglalkozásunkat. Lehet valaki író és írhat Kṛṣṇának, a művész festhet Kṛṣṇának, a szakács pedig főzhet Kṛṣṇának. Ha valaki nem képes közvetlenül foglalkoztatni tehetségét és képességeit Kṛṣṇa szolgálatában, akkor feláldozhatja munkája gyümölcsét oly módon, hogy keresete egy részével hozzájárul a Kṛṣṇa-tudat terjesztéséhez szerte a világon. Mindamellet csak becsületes módon kereshetjük meg kenyerünket. Például nem tanácsos hentesként vagy szerencsejátékosként dolgozni.

6. A szülőknek Istentudatban kell felnevelniük gyermekeiket. A Védák megállapítják, hogy a szülők felelősek gyermekeik *karmájáért*. Másszóval, ha valakinek a gyermeke rossz *karmát* szerez, akkor annak a *karmának* egy részét a szülőnek kell elszenvednie. A gyermekeket meg kell tanítani Isten törvényeinek tiszteletére és fontosságára, s elkerülve a bűnös viselkedést, megtanítani nekik, hogy miképp fejlesszék ki a Legfelsőbb Úr iránti szeretetet. A szülőknek emellett jártassá kell tenniük őket a *karma* s a lélekvándorlás finom törvényeiben.

7. A Kṛṣṇa tudatos személyeknek nem szabad törvénytelen, vagyis házasságon kívüli és az élvezetekért végzett nemi életet élni. Meg kell jegyezni, hogy az abortusz a *karma* egy speciális visszahatását rejt magában: akik részt vesznek meg nem született gyermekek meggyilkolásában, azok nagy eséllyel olyan anya méhében kerülnek, aki az abortuszt választja, s így őket is ugyanolyan borzalmas módon fogják megölni. Ellenben ha valaki eldönti, hogy többé nem követ el ilyen bűnös cselekedeteket, akkor felszabadulhat a *karma* visszahatásai alól azzal, hogy büntetlenül vibrálja Isten szent neveit.

8. Rendszeresen társulunk kell olyan emberekkel, akik igyekeznek megszabadulni *karmájuktól* s a születés és halál körforgásától. Mivel összhangban élnek az univerzumot irányító lelki alapelvekkel, az Úr Kṛṣṇa *bhaktái* transzcendentálisak az anyagi természet hatásaihoz képest, és valódi lelki jellemvonások mutatkoznak rajtuk. Ha beteg emberekkel társulunk, megbetegszünk, ha pedig Kṛṣṇa *bhaktáival* társulunk, akkor fokozatosan ráébredünk saját transzcendentális tulajdonságainkra.

Követve ezeket az egyszerű módszereket bárki felszabadulhat a *karma* hatásai alól. Ha azonban valaki nem követi őket, akkor biztos lehet benne, hogy belebonyolódik az anyagi élet hatásaiba és visszahatásaiba. A természet törvényei nagyon szigorúak, és sajnos a legtöbb embernek halvány fogalma sincs róluk. De ha nem ismerjük a törvényt, az nem meglepő. Ha valakit gyorshajtás miatt letartóztatnak, nem fogják felmenteni, ha azt mondja a bírónak, hogy nem ismerte a sebességkorlátozást. Ha valaki nincs tudatában a higiénia alapelveivel, azt a természet nem fogja megmenteni attól, hogy beteg legyen. Akárcsak az a

gyerek, aki nem ismeri a tűz természetét: belenyúl a kezével és megégeti magát. Ahhoz, hogy megszabaduljunk a születés és halál végtelen ismétlődésétől, meg kell értenünk a *karma* és a reinkarnáció törvényeit. Máskülönben újra és újra vissza kell térnünk ebbe az anyagi világba, és azt is szem előtt kell tartanunk, hogy nem mindig térhetünk vissza emberi lényként.

Feltételekhez kötött állapotában a lélek állandóan utazik az időben és térben. A lélek, a *karma* kozmikus törvényei hatására különböző testekbe költözik az anyagi univerzum bolygóin. De bárhová is vándoroljon a lélek, ugyanazokra a körülményekre számíthat. Ahogy az Úr Kṛṣṇa mondja a *Bhagavad-gītāban* (8.16): „Az anyagi világ a legfelsőbb bolygótól a legalacsonyabbig a szenvedések helye, ahol az ismétlődő születés és halál uralkodik. De aki eljut az Én környezetembe, annak sohasem kell újra megszületnie.” A *Gītā* és más Védikus Írások útmutató kézikönyvek, amelyek megtanítanak minket az élet útjának valódi céljára. Megértve a lélekvándorlás tudományát, megszabadulunk a *karma* erőitől, és visszatérünk a tudás, gyönyör és örökkévalóság lelki birodalmába.

Rāja-vidyā: a bölcsesség királya

1

Rāja-vidyā: a bölcsesség királya

śrī-bhagavān uvāca

idaṁ tu te guhyatamaṁ

pravakṣyāmy anasūyave

jñānaṁ vijñāna-sahitaṁ

yaj jñātvā mokṣyase 'śubhāt

„A Legfelsőbb Úr így szólt: Kedves Arjunám! Te sohasem irigykedsz Rám, ezért átadom neked a legtitkosabb bölcséletet, melyet megismerve megszabadulsz az anyagi lét szenvedéseitől.” (Bg. 9.1)

A *Bhagavad-gītā* kilencedik fejezetének első szavaiból megtudhatjuk, hogy a Legfelsőbb Úr beszél. Śrī Kṛṣṇát ez a vers Bhagavānnak nevezi. A *bhaga* szó jelentése „fenség”, a *van* szóé pedig „aki birtokolja”. Mindenki rendelkezik valamiféle Isten-képpel, ám a védikus írásokban pontos leírásokat és meghatározásokat találunk arról, mit is jelent valójában az, hogy Isten. Egy szóval fejezik ki mindezt: Bhagavān. Bhagavān minden fenség tulajdonosa: teljes tudással, gazdagsággal, hatalommal, szépséggel, hírnévvel és lemondással rendelkezik. Ha valaki teljes egészében magáénak mondhatja e hat fenséges tulajdonságot, biztosak lehetünk benne, hogy Ő Isten. Számptalan gazdag, bölcs, híres, szép vagy hatalmas ember van, de egyikük sem állíthatja, hogy valamennyi fenséges tulajdonság ráillik — ezt egyedül Kṛṣṇa mondhatja el Magáról.

bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ

sarva-loka-maheśvaram

suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ

jñātvā māṁ śāntim ṛcchati

„A bölcsek megszabadulnak az anyagi szenvedéstől, mert tudják, hogy Én vagyok minden áldozat és önfegyelmzés végső célja, a bolygók és a félistenek Legfelsőbb Ura, valamint az összes élőlény jótevője és jóakarója.” (Bg. 5.29)

Ebben a *ślokában* Kṛṣṇa kijelenti, hogy Ő minden tett élvezője és Ő a bolygók ura (*sarva-loka-maheśvaram*). Az ember büszke, ha egy hatalmas földterület tulajdonosa, Kṛṣṇa azonban azt állítja, hogy minden bolygórendszer az Övé, s azt is elmondja, hogy Ő az összes élőlény barátja (*suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ*). Ha valaki megérti, hogy Isten mindennek a tulajdonosa, mindenki barátja és a legfőbb élvező, akkor békéssé válik. Ez az igazi út, amely a békéhez vezet. Senki sem lehet békés, amíg azt gondolja: „Én vagyok a tulajdonos.” Ki állíthatja magáról, hogy tulajdonosa valaminek? Pár száz évvel ezelőtt még az indiánokat tartották Amerika tulajdonosainak, ma pedig azt mondjuk, hogy a miénk, de négyszáz vagy ezer év múlva talán jön valaki más, aki ugyanezt állítja majd. Itt van ez a föld, mi pedig idejövünk, és

kijelentjük, hogy a miénk. A jogtalan birtoklás e filozófiája nem egyeztethető össze a Védák elveivel. A *Śrī Īśopaniṣadban* az áll, hogy „az univerzumban minden, ami megnyilvánult és minden, ami megnyilvánulatlan, az Úr tulajdona, s Ő gyakorol hatalmat felettük (*īśāvāsyam idam sarvaṁ*).” Ez az igazság, de az illúzió hatása alatt mégis azt gondoljuk, hogy mi vagyunk a tulajdonosok. Valójában minden Istené, ezért a leggazdagabbnak nevezik.

Természetesen nagyon sok olyan ember akad, aki fennen hirdeti magáról, hogy ő Isten — Indiában bármikor könnyedén találhatunk legalább egy tucat ilyen embert. De ha megkérdezzük tőlük, ők-e a tulajdonosai mindennek, nem tudnak válaszolni. Olyan ismérv ez, amely segít felismernünk, ki Isten. Isten mindennek a tulajdonosa, ezért hatalmasabbnak kell lennie mindennél és mindenkinél. Amikor Kṛṣṇa személyesen jelen volt a földön, senki sem tudott győzedelmeskedni Fölötte. Nincs arról feljegyzés, hogy valaha is csatát veszített volna. *Kṣatriya* (harcos) családból származott, s a *kṣatriyáknak* az a kötelességük, hogy védelmet nyújtsanak a gyengéknek. Ami pedig gazdagságát illeti, tizenhatezer-száznyolc feleségének mindegyike saját palotában élt, és Kṛṣṇa tizenhatezer-száznyolc formába terjesztette ki Magát, hogy valamennyiük társaságát egyszerre élvezhesse. Mindez talán hihetetlenül hangzik, ám a *Śrīmad-Bhāgavatam* beszél erről, melyet India nagy szentjei — akik Kṛṣṇát Istennek fogadják el — szentírásnak tekintenek.

E kilencedik fejezet első versében Śrī Kṛṣṇa a *guhya* szóval tudunkra adja, hogy a legtitkosabb bölcséletet adja át Arjunának. S miért éppen neki? Mert Arjuna *anasūyu* — nem irigy. Az anyagi világban rendszerint irigyek vagyunk arra, aki különb nálunk. Nemcsak egymásra irigykedünk, hanem Istenre is, olyannyira, hogy ha Kṛṣṇa kijelenti, hogy „Én vagyok mindennek a tulajdonosa”, nem hisszük el. Arjuna esetében azonban más a helyzet: ő irigység nélkül hallgatja Kṛṣṇát. Arjuna nem akadékoskodik, mindennel egyetért, amit Kṛṣṇa mond — s ez az a tulajdonság, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy valaki megértse a *Bhagavad-gītā*t. A magunk spekulációjára támaszkodva sohasem érthetjük meg, ki Isten. Egy hiteles forrást kell meghallgatnunk, s el kell fogadnunk szavát.

Arjuna nem irigy, ezért Kṛṣṇa átadja neki ezt a rendkívüli bölcsességet, amely nem pusztán teoretikus, de gyakorlati is (*vijñāna-sahitam*). Azokat az ismereteket, melyeket a *Bhagavad-gītából* elsajátíthatunk, nem szabad szentimentalizmusnak vagy fanatizmusnak tekintenünk. A tudás egyaránt *jñāna* és *vijñāna*, teoretikus bölcsélet és gyakorlati megvalósítás. Ha valaki jártassá válik ebben a tudományban, biztos felszabadulás vár rá. Ebben az anyagi világban az élet alapvetően kedvezőtlen és gyötrelmes. *Mokṣa* felszabadulást jelent, s Kṛṣṇa megígéri, hogy e tudomány megértésével az ember megszabadul minden szenvedéstől. Ezért hát fontos megértenünk, mit mond Kṛṣṇa erről a tudományról.

rāja-vidyā rāja-guhyam

pavitram idam uttamam

pratyakṣāvagamam dharmyam

su-sukham kartum avyayam

„Ez a tudás a bölcsesség királya, a legnagyobb titok az öszszes titok közül. Ez a legtisztább tudás, örökkévaló, örömmel végezhető, s a vallás tökéletessége, mert megvalósítása közvetlen tapasztalatot nyújt az önvalóról.” (Bg. 9.2)

A *Bhagavad-gītā* szerint a Kṛṣṇa-tudat a legmagasabb szintű tudás (*rāja-vidyā rāja-guhyam*). A valódi tudás jele az, hogy valaki meghódol Kṛṣṇának, mondja. Amíg csak találgatásokra bízunk magunkat Istennel kapcsolatban, de nem hódolunk meg Neki, addig biztosak lehetünk benne, hogy még nem értük el a tudás tökéletességét.

bahūnām janmanām ante

jñānavān mām prapadyate

vāsudevah sarvam iti

sa mahātmā su-durlabhaḥ

„Sok-sok születés és halál után az igazi tudást elsajátító ember átadja magát Nekem, mert tudja, hogy Én vagyok az oka minden oknak és minden létező dolognak. Az ilyen nagy lélek bizony ritka.” (Bg. 7.19) Ez a tudás tökéletessége.

Amíg nem hódolunk meg, nem érthetjük meg Istent. Istennek meghódolni sok születésbe telhet, de ha elismerjük Isten nagyságát, egy pillanat is elég hozzá. Az anyagi világban azonban általában nem ez történik. Az irigység nagyon is jellemző ránk, ezért így gondolkodunk: „Miért kellene meghódnom Istennek? Én független vagyok, s függetlenül fogok cselekedni!” Sok-sok életen át kell küzdenünk, hogy e kételkedéstől megszabaduljunk. Ezzel kapcsolatban Kṛṣṇa nevének különösen jelentősége van. *Kṛṣ* azt jelenti: „a születés ismétlődése”, *ṇa* pedig azt: „aki megállítja.” Ismétlődő születéseinknek csakis Isten vethet véget. Az Ő indokolatlan kegye nélkül senki sem állíthatja meg a születés és halál körforgását.

A kilencedik fejezet témája a *rāja-vidyā*. A *rāja* szó jelentése „király”, a *vidyā* pedig „tudás”. Mindennapjaink során azt látjuk, hogy az egyik ember az egyik szakterület királya, míg valaki más egy másiké. Ez a tudomány azonban az összes többi fejedelme, s minden más tudás ennek az alárendeltje vagy a része. A *rāja-guhyam* szó arra utal, hogy ez a fejedelmi tudás nagyon bizalmas, a *pavitram* szó pedig azt jelenti, hogy nagyon tiszta. Ezenkívül *uttamam* is — *ud* azt jelenti, hogy „felülemelkedni”, *tama* pedig azt, hogy „sötétség”, így azt a tudást, ami túllép ezen a világon és túlszárnyalja az e világról szóló tudományt, *uttamamnak* nevezik. Ez a fény tudománya, amelytől távol marad a sötétség. Ha valaki követi ezt az utat, látni fogja előrehaladását a tökéletesség felé vezető úton (*pratyakṣāvagamaṁ dharmyam*). A *su-sukham kartum* szavak arra utalnak, hogy e tudás végtelen boldogságot és örömet okoz művelőjének, az *avyayam* pedig azt jelzi, hogy állandó. Ebben az anyagi világban mindent megteszünk a műveltség és a gazdagság érdekében — ám ezek közül egyik sem *avyayam*, mert amint e testnek vége, minden másnak is vége szakad. A halál véget vet műveltségünknek, diplomáinknak, bankszámlánknak, családuknak — mindennek. Semmi sem örök, amire ebben az anyagi világban szert teszünk. Ez a tudás azonban nem ilyen.

nehābhrikrama-nāśo 'sti
pratyavāyo na vidyate
sv-āpam apy asya dharmasya
trāyate mahato bhayāt

„Ebben a törekvésben nincs veszteség vagy csökkenés, s ezen az úton már egy kis fejlődés is megvédi az embert a félelem legveszélyesebb fajtájától.” (Bg. 2.40)

A Kṛṣṇa-tudat tudománya olyan tökéletes, hogy ha az ember Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, ám mégsem éri el a tökéletességet, következő életében onnan folytathatja, ahol abbahagyta. A Kṛṣṇa-tudatban végzett tettek maradandóak tehát, ezzel szemben az anyagi eredmények — mivel a testhez tartoznak — a halál pillanatában megsemmisülnek. Az a tudás, ami a pusztá elnevezésekhez kapcsolódik, nem marad meg. Azt hisszük, hogy férfiak vagyunk, nők, amerikaiak, indiaiak, keresztények, hinduk, de ezek csupán a testre vonatkozó elnevezések, melyek mind a semmibe tűnnek, amint a testnek vége. Valójában lelkek vagyunk, ezért bárhová megyünk, lelki cselekedeteink velünk tartanak.

Śrī Kṛṣṇa utal rá, hogy ez a tudás emellett örömmel művelhető, s tapasztalhatjuk is, hogy a Kṛṣṇa-tudatban örömet jelent minden tett. Énekelünk és táncolunk, *prasādamot* (Kṛṣṇának felajánlott ételt) eszünk és a *Bhagavad-gītāról* beszélgetünk — ezek a legfontosabb tevékenységeink. Nincsenek szigorú szabályok és előírások, nem kell hosszú órákon át szálegyenesen, mozdulatlanul ülnünk, tornamutatványokat végezni vagy szabályozni a légzésünket. Szó sincs ilyesmiről — a Kṛṣṇa-tudat nagyon könnyen és boldogan végezhető. Mindenki szeret táncolni, énekelni, enni s az igazságról hallani. Ez a folyamat igazán *su-sukham* — nagy boldogságot okoz.

Az anyagi világban a műveltség számtalan fokozatával találkozunk. Néhányan sohasem fejezik be az általános vagy a középiskolát, míg mások tovább tanulnak, elvégzik az egyetemet, professzorok, bölcsészdoktorok, a filozófia doktorai lesznek és így tovább. De a *rāja-vidyā*, a bölcsesség királya, a tudás *summum bonuma* nem más, mint a Kṛṣṇa-tudat. Az igazi tudás az, ha tudjuk a választ arra a kérdésre: „Ki vagyok én?” Ha nem jutunk el annak a megértéséig, kik is vagyunk valójában, nem beszélhetünk valódi tudásról.

Amikor Sanātana Gosvāmī lemondott a kormányban betöltött hivataláról és először látogatott el Caitanya Mahāprabhuhoz, megkérdezte Tőle:

— Mi a műveltség?

Sanātana Gosvāmī több nyelven beszélt, még szanszkritul is, mégis az igazi műveltség felől érdeklődött.

— Az emberek azt mondják rólam, hogy művelt vagyok — mondta Sanātana Gosvāmī az Úrnak —, s én olyan ostoba vagyok, hogy el is hiszem nekik.

— Miért ne hinnéd el, hogy művelt vagy? A szanszkrit és perzsa nyelv neves tudósa vagy! — válaszolta az Úr.

— Talán így van — mondta Sanātana Gosvāmī —, ám hogy ki vagyok, azt mégsem tudom! — Aztán így folytatta:

— Nem akarok szenvedni, mégis örökké anyagi gyötrelmeknek vagyok kitéve. Nem tudom, honnan jöttem, és azt sem, hogy hová megyek, ám az emberek ennek ellenére bölcsnek tartanak. Elégedett vagyok, ha nagy tudósnak neveznek, de igazság szerint ostoba módra még azt sem tudom, ki vagyok.

Sanātana Gosvāmī valójában mindannyiunk nevében beszélt, mert jelenleg mindannyian ugyanebben a helyzetben vagyunk. Büszkék vagyunk akadémikus képzettségünkre, de ha megkérdezik tőlünk, kik vagyunk, nem tudunk válaszolni. Mindenki azt hiszi, hogy a teste az önvaló, a védikus forrásokból azonban megtudjuk, hogy ez nem így van. Csak akkor léphetünk be a valódi tudás birodalmába, s csak akkor érthetjük meg, hogy kik is vagyunk valójában, ha felismerjük, hogy nem ez a test az énünk. Ez jelenti a tudás kezdetét.

A *rāja-vidyā* szó azt is jelenti, hogy nem elég csupán tudni, hogy kik vagyunk, de eszerint kell cselekednünk is. Ha nem tudjuk, kik vagyunk, hogyan lehetnének tetteink helyesek? Ha tévesen ítéljük meg azonosságunkat, akkor cselekedeteinket illetően is tévedni fogunk. Nem elég csupán tudni, hogy nem ez a test az énünk; a szerint a meggyőződés szerint kell cselekednünk, hogy lelki lények vagyunk. Az ezen a tudáson alapuló tett — lelki tett — nem más, mint Kṛṣṇa-tudatban végrehajtott cselekedet. Erre a tudásra látszólag nem lehet könnyen szert tenni, ám Kṛṣṇa és az Úr Caitanya Mahāprabhu kegye megkönnyíti az elsajátítását. Az Úr Caitanya Mahāprabhu a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare éneklésén keresztül mindenki számára megnyitotta az utat e tudomány felé.

Caitanya Mahāprabhu két fő csoportra osztotta az élőlényeket: a mozgó és a helyhez kötött lényekre. A fák, a füvek, a növények, a kövek stb. nem mozognak, mert nem rendelkeznek kellőképpen fejlett tudattal. Van tudatuk, de befedett. Ha egy élőlény nem érti meg a helyzetét, akkor olyan, mint egy kő, még akkor is, ha emberi testben él. Az élőlények — a madarak, a férgek, a rovarok és minden más állat, az emberi lények, a félistenek stb. — fajainak száma meghaladja a nyolcmilliót, és ebből csak nagyon kevés az emberi faj. Az Úr Caitanya azt is elmondja, hogy a négyszázezer emberi létforma közül csak néhány faj civilizált, és sok-sok civilizált ember közül csak kevesen követik a szentírásokat.

Napjainkban a legtöbb ember híve valamilyen vallásnak — a kereszténységnek, a hinduizmusnak, a muzulmán vallásnak, a buddhizmusnak és még sorolhatnánk —, ám a valóság az, hogy nem hisznek igazán a szentírásokban. Akik tényleg hisznek bennük, azok ragaszkodnak a jámbor, emberbaráti cselekedetekhez. Hiszik, hogy a vallás jelentése *yajña* (áldozat), *dāna* (adományozás) és *tapas* (vezeklés). A *tapasyát* végzők önként nagyon szigorú szabályoknak vetik alá magukat — ilyenek a *brahmacārik* (a nőtlenségi fogadalmat tett tanítványok) és a *sannyāsik* (a lemondott rendben élők). Az adományozás azt jelenti, hogy az ember önként szétosztja anyagi javait. Ebben a korban nem végeznek áldozatokat, de a történelmi írásokból, például a *Mahābhāratából* megtudhatjuk, hogy hajdanán a királyok áldozatokat mutattak be, s rubint, aranyat, ezüstöt osztottak szét az emberek között. A *yajña* a királyok kötelessége volt, a sokkal szerényebb mértékű adományozás pedig a családosoké. Akik valóban hittek az írásokban, azok általában elfogadták e szabályok némelyikét. Jelen korunkban azonban az emberek általában csak mondják, hogy egy vallás követői, de nem

tartják be a szabályokat. Millió és millió ilyen ember közül csak nagyon kevesen adományoznak, végeznek áldozatot vagy vezeklést. Caitanya Mahāprabhu azt is elmondja, hogy sok millió olyan ember közül, akik a vallásos elvek szerint élnek, az egész univerzumban csupán néhányan tesznek szert tökéletes tudásra, s értik meg, hogy kik is valójában.

Nem elég csak tudnunk, hogy „nem ez a test vagyok, hanem lélek” — ki kell szabadulnunk az anyagi természet fogságából. Ezt nevezik *muktinak*, felszabadulásnak. Sok ezer olyan ember közül, akik rendelkeznek az önvalóról szóló tudással, azaz tudják, hogy kicsodák, legfeljebb egy-kettő olyan akad, aki valóban felszabadult lélek, és sok ezer felszabadult lélek közül talán egy-kettő érti meg, hogy ki Kṛṣṇa. Kṛṣṇát megérteni tehát nem könnyű feladat, ezért ebben a Kali-korszakban, melyet tudatlanság és káosz jellemez, gyakorlatilag senki sem érheti el a felszabadulást. Az élőlénynek keresztül kell mennie a civilizálttá, majd vallásossá válás folyamatának megpróbáltatásain, aztán adományoznia kell és áldozatokat bemutatnia, tudásra kell szert tennie, később el kell jutnia a felszabadulás síkjára, és végül, miután felszabadult, meg kell értenie, ki Kṛṣṇa. Erről a folyamatról ír a *Bhagavad-gītā* is:

brahma-bhūtaḥ prasannātmā

na śocati na kāṅkṣati

samaḥ sarveṣu bhūteṣu

mad-bhaktiṁ labhate parām

„Aki ilyenformán eljutott a transzcendentális síkra, az egyszerre megvalósítja a Legfelsőbb Brahmant. Sohasem bánkódik, nem vágyik semmire, s egyenlő minden élőlényel szemben. Ebben az állapotban eléri, hogy tiszta odaadó szolgálatot végezhet Nekem.” (Bg. 18.54)

Ezek a felszabadult állapot jelei. Hogy valaki felszabadult, annak az az első jele, hogy nagyon boldog. Sohasem látjuk rosszkedvűnek, semmilyen aggodalom nem gyötri. Sohasem tépelődik magában: „Ezt meg kell szereznem, ilyenem még nincs! Ki kell fizetnem ezt a számlát! Ide kell mennem! Oda kell mennem!” Aki felszabadult, az nem aggódik semmi miatt. Lehet a világ legszegényebb embere, mégsem bánkódik, s nem gondolja magáról, hogy szegény. Miért kellene ezt gondolnia? Csak akkor gondoljuk magunkat szegénynek vagy gazdagnak, ha azt hisszük, hogy azonosak vagyunk az anyagi testünkkel, és vannak bizonyos anyagi javaink. Aki azonban megszabadult az élet anyagi felfogásától, nem törődik azzal, hogy miye van. „Nincs mit vesztenem és nincs mit nyernem — gondolja —, teljesen független vagyok mindentől.” Másokat sem lát gazdagnak vagy szegénynek, műveltnek vagy műveletlennek, szépnek vagy csúnyának és így tovább. Nem lát semmilyen anyagi kettősséget, mert szemlélete teljesen a lelki síkra emelkedett, s látja, hogy minden élőlény Kṛṣṇa szerves része. Minden élőlényt igaz valójában lát, ezért megpróbálja felébreszteni Kṛṣṇa-tudatukat. Úgy látja, hogy mindenkinek — legyen *brāhmaṇa* vagy *śūdra*, fekete vagy fehér, hindu, keresztény vagy bármi más — Kṛṣṇa-tudatúvá kell válnia. Az ilyen ember *mad-bhaktiṁ labhate parām* — alkalmas arra, hogy Kṛṣṇa tiszta *bhaktájává* váljon.

Ez a folyamat nem túl könnyű ebben a Kali-korban, melynek emberi lényeiről a *Śrīmad-Bhāgavatamban* találhatunk leírást. Életük rendkívül rövid, hajlamosak arra, hogy közönyösek és kényelmesek legyenek, hogy sokat aludjanak, s amikor nem alszanak, akkor pénz után futnak, mondja a *Bhāgavatam*. Jó, ha egy napból két órát lelki tevékenységekre fordítanak — mi hát a reményük a lelki megértésre? Azt is megtudhatjuk, hogy még ha valaki vágyik a lelki fejlődésre, akkor is rengeteg olyan közösség van, amelyik csak a nevében lelki, s amely csak kihasználja őt. Korunk embereiről azt is mondják, hogy szerencsétlenek. Még az élet alapvető követeléseinek is nehezen tudnak eleget tenni az evés, a védekezés, a párzás és az alvás terén, noha ezek olyan szükségleteket, amelyeket még az állatok is be tudnak szerezni. Akkor pedig, ha mindenük megvan, a háborútól rettegnek szünet nélkül — vagy attól, hogy meg kell védeniük magukat a támadóktól, vagy attól, hogy nekik maguknak kell háborúba menniük. Mindezek mellett ráadásul a Kali-yugában örökké betegségek és gazdasági gondok sújtják az embereket.

Mindezek miatt az Úr Śrī Kṛṣṇa úgy vélte, hogy ebben a korban az emberek nem érhetik el a felszabadulás tökéletes síkját a kiszabott szabályok és előírások követésével. Indokolatlan kegyéből eljött hát mint az Úr Caitanya Mahāprabhu, s a legtökéletesebb élet, valamint a lelki eksztázis útját nyitotta meg előttünk a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare *mantra* éneklésével. Könnyen megvalósítható folyamat ez, s nem függ attól, hogy az ember felszabadult-e vagy sem, hogy kedvező-e a helyzete a lelki élet szempontjából vagy sem. Aki elkezd, azon nyomban megtisztul, ezért ezt az utat *pavitramnak* (tisztának) nevezik. Ha valaki elkezd a Kṛṣṇa-tudat folyamatának végzését, bűnös tettei szunnyadó visszahatásainak magjai mind megsemmisülnek. Ahogy a tűz hamuvá éget mindent, amit beledobnak, ez a folyamat is hamuvá égeti elmúlt életeink minden bűnének visszahatását.

Tudnunk kell, hogy bűnös tetteink miatt szenvedünk, bűnös tetteket pedig tudatlanságból követünk el. Bűnöket vagy vétkeket az követ el, aki nem tudja, hogy mi micsoda. Egy gyerek például tudatlanságában naivan belenyúl a tűzbe, s rögtön megégeti magát, hiszen a tűz pártatlan, nem veszi figyelembe, hogy ő csupán egy ártatlan gyerek, s tűzként fog cselekedni. Mi sem tudjuk, hogyan működik ez az anyagi világ, ki irányítja és hogyan, így aztán tudatlanságunkban ostobán cselekszünk. A természet azonban kérlelhetetlen, s nem engedi, hogy elmeneküljünk cselekedeteink visszahatásai elől. Akár tudással, akár tudatlanul cselekszünk, megkapjuk a tetteinkért járó visszahatásokat és szenvedéseket. A tudás segítségével azonban megérthetjük, hogy mi a valóság, hogy ki Isten, s hogy mi a kapcsolatunk Vele.

Erre a tudásra, amely megszabadíthat a szenvedésektől, csakis az emberi létformában lehet szert tenni, az állati létformákban ez lehetetlen. A világon mindenhol, minden nyelven megtalálhatók a szentírások, hogy tudásban részesítsenek bennünket és helyes útmutatást adjanak nekünk. Az Úr Caitanya Mahāprabhu elmondta, hogy az emberek réges-rég megfélemeztek kapcsolatukról a Legfelsőbb Úrral, ezért Kṛṣṇa elküldte sok-sok képviselőjét, hogy átadják a szentírásokat az embereknek. Élnünk kell a szentírások nyújtotta lehetőséggel, különösen azzal, amit a *Bhagavad-gītā*, a modern világ legfontosabb szentírása nyújt számunkra.

2

A saṁsārán túli tudomány

Kṛṣṇa kihangsúlyozza, hogy a Kṛṣṇa-tudat folyamata *su-sukham*, vagyis nagyon kellemes, követése pedig nagyon könnyű. Az odaadás folyamata valóban örömet okoz: csupán énekelünk, mellette hangszereken játszunk, mások pedig hallgatják, s aztán ők is csatlakoznak (*śravaṇaṁ kīrtanam*). Természetesen a zenének kapcsolatban kell állnia a Legfelsőbb Úrral, Őt kell dicsőítenie. A *Bhagavad-gītā* hallgatása szintén része az odaadó szolgálatnak, és azon túl, hogy hallgatja az ember, arra is vágyania kell, hogy életét eszerint alakítsa. A Kṛṣṇa-tudat egy tudomány, amelyet nem szabad vakon elfogadnunk. Az odaadó szolgálatnak kilenc ajánlott folyamata van (a hallgatás, az éneklés, az emlékezés, az imádat, az imádkozás, a szolgálat, az Úr szolgálójaként cselekedni, baráti kapcsolatot kialakítani az Úrral, mindent felajánlani az Úrnak). Valamennyit könnyű gyakorolni, és valamennyi örömmel végezhető.

Aki úgy gondolja, hogy a *Bhagavad-gītā* és a Hare Kṛṣṇa *mantra* a hindu vallási rendszer része, s ezért nem akarja elfogadni őket, az természetesen járhat a keresztény templomba is, és énekelhet ott. Nincs különbség a két folyamat között — a fontos az, hogy bármilyen folyamatot kövessen az ember, váljon Isten-tudatúvá. Isten nem muzulmán, hindu vagy keresztény — Ő Isten. Magunkat sem szabad hindunak, muzulmánnak vagy kereszténynek tartanunk. Ezek csupán a testtel kapcsolatos elnevezések. Valamennyien tiszta lelkek vagyunk, a Legfelsőbb szerves részei. Isten *pavitram*, tiszta, s mi is tiszták vagyunk. Valahogyan azonban mégis beleestünk ebbe az anyagi óceánba, és most szenvedünk, amint a hullámok dobálnak bennünket. Valójában semmi közünk az anyagi szenvedések táncoló hullámaihoz. Csak imádkoznunk kell: „Kṛṣṇa, kérlek, emelj ki innen!” Amint elfelejtjük Kṛṣṇát, azon nyomban az illúzió óceánjába merülünk. Ahhoz, hogy kijussunk az óceánból, a

Hare Kṛṣṇa éneklésére van a legnagyobb szükség. A Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare olyan hang (*śabda*), amely nem különbözik Kṛṣṇától. A hang-Kṛṣṇa és az eredeti Kṛṣṇa ugyanaz. Amikor a Hare Kṛṣṇát énekeljük és táncolunk, Kṛṣṇa velünk táncol. Mondhatjuk azt is: „Én nem látom Kṛṣṇát!” De miért tulajdonítunk akkora fontosságot a látásnak? Miért nem hallgatjuk Őt inkább? A látás, az ízlelés, a szaglás, a tapintás és a hallás mind a tapasztalást és a tudásszerzést segítik elő. Miért hangsúlyozzuk kizárólag a látást? Egy *bhakta* nem akarja látni Kṛṣṇát; megelégszik azzal, ha csupán hallja Őt. Végül láthatjuk is majd Kṛṣṇát, de a hallást nem szabad kevésbé fontosnak tartani. Vannak olyan dolgok, amelyeket csupán hallunk, de nem látunk — ilyen például a szél, amit hallhatunk, mert a fülünkbe fűtyül, de nem látjuk. A hallás ugyanolyan fontos és valós tapasztalat, mint a látás, ezért hallhatjuk Kṛṣṇát, s tapasztalhatjuk jelenlétét a hangon keresztül. Śrī Kṛṣṇa Maga mondja: „Nem hajlékomon és nem is a meditáló *yogī* szívében vagyok, hanem ott, ahol tiszta *bhaktáim* énekelnek.” Ahogy fejlődünk, érezhetjük Kṛṣṇa jelenlétét.

Nem helyes, hogy egyszerűen csak elveszük Kṛṣṇa tulajdonát, és nem adunk Neki semmit. Mindenki kap valamit Istentől, miért ne adna hát valamit Neki? Fényt, levegőt, ételt, vizet és annyi minden mást kapunk Kṛṣṇától. Ha nem gondoskodik minderről, nem élhetnénk. Szeretet az, hogy mindig csak elfogadunk és elfogadunk, anélkül hogy valaha is adnánk valamit cserébe? A szeretet azt jelenti, hogy kapni és adni. Ha mindig csak kapunk valakitől, és semmit sem adunk érte cserébe, az nem szeretet, hanem kihasználás. Nem szabad továbbra is úgy ennünk, hogy nem ajánljuk fel Kṛṣṇának. A *Bhagavad-gītāban* Kṛṣṇa azt mondja:

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyāṁ
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahṛtam
āsnāmi prayatātmanaḥ
yat karoṣi yad āsnāsi
yaj juhoṣi dadāsi yat
yat tapasyasi kaunteya
tat kuruṣva mad-arpaṇam*

„Ha valaki szeretettel és odaadással áldoz Nekem egy levelet, virágot, gyümölcsöt vagy egy kis vizet, Én elfogadom azt. Óh, Kuntī fia, ajánld fel Nekem mindazt, amit cselekszel, eszel, ajándékozol, valamennyi vezekléseddal együtt!” (Bg. 9.26-27)

Amellett hogy az ember ad és elfogad, az odaadó szolgálat végzése során el kell mondania minden bánatát és bensőséges gondját Kṛṣṇának. Így kell szólnia: „Kṛṣṇa, annyira szenvedek! Az anyagi illúzió háborgó óceánjába estem. Kérlek, emelj ki belőle! Most már értem, hogy nem vagyok azonos ezzel az anyagi világgal. Valahogyan idekerültem, mintha az Atlanti-óceánba dobtak volna. Nem vagyok azonos az óceánnal, de hullámjai ide-oda dobálnak. Valójában egy lélekszakra vagyok, parányi részed.” Szerencsétlenségünkre örökké azt gondoljuk, hogy azonosak vagyunk az óceánnal, és megpróbáljuk lecsendesíteni tomboló hullámait. Nem szabad ezzel próbálkoznunk, ez lehetetlen. Hullámok mindig lesznek, mert ez a természet törvénye. Csak az ostobák próbálnak alkalmazkodni a világhoz; az igazi kérdés az, hogy hogyan kerüljünk ki belőle. Akik megpróbálnak alkalmazkodni hozzá, és sohasem fordulnak Kṛṣṇához, azok örök vándorlásra kényszerülnek a születés és halál óceánjában.

*āsraddadhānāḥ puruṣā
dharmasyāsya parantapa
apṛāpya mām nivartante
mṛtyu-saṁsāra-vartmani*

„Akiknek nincs hitük az odaadó szolgálatban, azok nem érhetnek el Engem, hanem visszatérnek az anyagi világbeli születéshez és halálhoz.” (Bg. 9.3)

A definíció szerint vallás az, ami összekapcsol bennünket Istennel. Ha nem tudunk általa kapcsolatba kerülni Istennel, akkor nem vallás. Azt is jelenti, hogy kutatunk Isten után,

megértjük Istent, s kapcsolatot alakítunk ki Vele — ez a vallás. Akik odaadó szolgálatot végeznek, azok Kṛṣṇáért, Istenért cselekszenek, így kapcsolatban állnak Vele. Következésképp a Kṛṣṇa-tudat vallás.

Vallást nem lehet kitalálni. Egy igaz vallásnak hiteles forrásból kell származnia, Istentől vagy az Ő képviselőjétől. A vallást Isten törvényének nevezik. Az ember nem hozhat új törvényt egy államban — a törvényeket az állam már beiktatta. Egy kisebb közösség vezethet be saját szabályokat, de azoknak összhangban kell lenniük az állami törvényekkel. Éppen így ha valamilyen vallásos elvet kívánunk bevezetni, annak egyeznie kell a Védák elveivel.

A *Bhagavad-gītā* szintén vallás. A nagy tanítók — Rāmānujācārya, Madhvācārya, Viṣṇusvāmī, az Úr Caitanya, Śaṅkarācārya és sokan mások — mind elfogadták mint a vallás legmagasabb rendű elvét, Kṛṣṇát pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségének tekintették. Ennek igazságához nem férhet kétség. A *Bhagavad-gītā*t a nyugati világban is fontos filozófiai alkotásként ismerik, és számos nyugati gondolkodó és filozófus olvasta s látta el magyarázatokkal. Annak ellenére, hogy a tudósok és az *ācāryák* elfogadják a *Bhagavad-gītā*t, akadnak olyanok, akik elvetik és nem hisznek benne. Nem fogadják el hiteles forrásként, mert azt gondolják róla, hogy csupán egy Kṛṣṇa nevű ember érzelmős, eltúlzott szavai. Ezért Kṛṣṇa azt mondja az előbb idézett versben, hogy akik nem fogadják el a *Bhagavad-gītā*t hiteles írásként, azoknak semmiféle kapcsolatuk nem lehet Vele, és emiatt továbbra is a születés és halál körforgásában maradnak. *Aprāpya mām nivartante mṛtyu-saṁsāra-vartmani*. Ha valaki a *saṁsāra*ba, a születés és halál körforgásába kényszerül, következő életében talán nem lesz a jelenlegihez hasonló lehetősége a *Bhagavad-gītā* megértésére. Nem biztos, hogy újra emberként, Amerikában vagy Indiában születik meg, sőt még az sem, hogy ezen a bolygón. Erre nincs biztosíték — teljes mértékben a tetteinktől függ. A születés és halál útját követve megszületünk, élünk egy ideig, élvezzük az életet vagy szenvedünk, aztán ismét elhagyjuk ezt a testet és újra egy anyaméhbe kerülünk — talán emberként, talán állatként. Ott aztán egy újabb testet fejlesztünk ki, hogy megszületvén újra tetteinkbe fogjunk. Ezt nevezik *mṛtyu-saṁsāra-vartmaninak*. Aki el akarja kerülni ezt az utat, annak el kell kezdenie a Kṛṣṇa-tudat folyamatát.

Amikor Yudhiṣṭhira Mahārāját megkérdezték, mi a legcsodálatosabb dolog a világon, a következőképpen válaszolt: „A legcsodálatosabb az, hogy minden áldott nap, minden pillanatban meghal valaki, az emberek mégis kivétel nélkül azt gondolják, hogy értük soha nem jön el a halál.” Minden percben és minden pillanatban látjuk az élőlényeket a halál birodalmába távozni — emberek, rovarok, madarak, négy lábúak, egyszóval mindenki elmegy. Ezt a világot emiatt *mṛtyulokának*, a halál bolygójának nevezik. Minden nap olvashatjuk a gyászjelentéseket, s ha vesszük a fáradságot, hogy elmenjünk a temetőbe vagy a krematóriumba, meggyőződhetünk igaz voltokról. Mégis mindenki azt gondolja: „Valamiképpen én életben maradok.” A halál törvénye mindenkire érvényes, mégsem veszi komolyan senki. Ez illúzió. Azt gondoljuk, hogy örökké élünk, ezért csak tesszük, amire kedvünk támad, s azt hisszük, sohasem vonnak érte felelősségre bennünket. Nagyon kockázatos élet ez, s a legsötétebb illúzió. Meg kell komolyodnunk, s meg kell értenünk, hogy ránk is halál vár. Mindenki hallotta már azt a kifejezést, hogy „halálbiztos”. Ez azt jelenti, hogy ebben a világban a halál a legbiztosabb dolog, senki sem kerülheti el. Ha jön a halál, büszke filozófiánk és diplomáink sem mentenek meg minket. Szívós, erős testünk elpusztul, semmivel sem törődő intelligenciánkkal egyetemben. Ekkor a parányi szikra (a *jīvātmā*) az anyagi természet (*prakṛti*) parancsnoksága alá kerül, és olyan testet kap tőle, amelyet megérdemel. Ha kockáztatni akarunk, elkerülhetjük Kṛṣṇát. De ha nem, Kṛṣṇa a segítségünkre siet.

3

Kṛṣṇa energiáinak tudománya

Miután eljutottunk eddig a pontig, meg kell jegyeznünk, hogy a *Bhagavad-gītā* kilencedik fejezete főként Kṛṣṇa *bhaktáinak*, vagyis azoknak szól, akik már elfogadták, hogy Śrī Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Aki nem fogadja el Kṛṣṇát mint Legfelsőbbet, az a

kilencedik fejezetet másként fogja látni, mint amilyen valójában. Ahogy az elején elmondtuk, az egész *Bhagavad-gītāban* a kilencedik fejezet témája a legbizalmasabb. Ha valaki nem fogadja el Kṛṣṇát a Legfelsőbbnek, merő túlzásnak fogja tartani ezt a fejezetet. Ez különösen azokra a versekre vonatkozik, amelyek Kṛṣṇa és teremtése kapcsolatát írják le.

mayā tatam idaṁ sarvaṁ

jagad avyakta-mūrtinā

mat-sthāni sarva-bhūtāni

na cāhaṁ teṣv avasthitāḥ

„Megnyilvánulatlan formában ezt az egész univerzumot áthatom. Minden lény Bennem van, de Én nem vagyok bennük.” (Bg. 9.4)

A körülöttünk látott világ szintén Kṛṣṇa energiája, *māyāja*. Itt a *mayā* szó azt jelenti, hogy „az Enyém”, mintha csak azt mondaná valaki, hogy „ez az én művem”. Ez az „Enyém” nem jelenti azt, hogy elvégezte a feladatát és nyugalomba vonult. Ha üzembe helyezek egy nagy gyárat, és azt mondom: „Ezt a gyárat én indítottam be”, ebből semmi esetre sem szabad arra következtetni, hogy én magam elvesztem vagy valamiképpen nem vagyok többé jelen. A gyáros azt mondja a termékeiről: „én gyártottam őket”, de ez nem azt jelenti, hogy személyesen készítette vagy állította össze őket, hanem azt, hogy az ő energiája révén készültek. Ugyanígy amikor Kṛṣṇa azt mondja, hogy „mindent Én teremtettem, amit a világban látsz”, nem szabad azt feltételeznünk, hogy Kṛṣṇa többé nem létezik.

Nem nehéz Istent felfedezni mindenhol a teremtésben, hiszen mindenhol jelen van. Ahogy a Ford gyárban a munkások minden sarokban Mr. Fordot látják, úgy akik jártasak Kṛṣṇa tudományában, azok a teremtés minden atomjában az Urat látják. Minden Kṛṣṇán nyugszik (*mat-sthāni sarva-bhūtāni*), de Kṛṣṇa nincsen jelen (*na cāhaṁ teṣv avasthitāḥ*). Kṛṣṇa nem különbözik energiájától, az energia mégsem Kṛṣṇa. A nap és a napfény nem különböznek egymástól, a napfény mégsem a nap. A napfény keresztülhatolhat az ablaküvegen és besüthet a szobánkba, mégsem mondhatjuk azt, hogy a nap a szobánkban van. A *Viṣṇu Purāna* kijelenti: *parasya brahmaṇaḥ śaktiḥ*. *Parasya* azt jelenti, hogy legfelsőbb, *brahmaṇaḥ* azt, hogy Abszolút Igazság, a *śaktiḥ* jelentése pedig energia. A Legfelsőbb Abszolút energiája minden, de nem lehet megtalálni benne Kṛṣṇát.

Kétféle energia létezik: anyagi és lelki. A *jīvák*, az egyéni lelkek Kṛṣṇa felsőbbrendű energiájához tartoznak, de hajlamosak arra, hogy vonzódjanak az anyagi energiához, ezért határenergianak nevezik őket. Valójában azonban csak két energia van. Minden bolygórendszer és univerzum Kṛṣṇa energiáin nyugszik. Ahogy a naprendszer bolygói a napfényen nyugszanak, ugyanúgy a teremtésben minden a Kṛṣṇa-fényen nyugszik. A *bhaktáknak* az Úr minden energiája örömet okoz, aki azonban irigy Kṛṣṇára, elutasítja őket. Annak számára, aki nem *bhakta*, Kṛṣṇa kijelentései ámtásnak tűnnek, de a *bhakta* szeretettel és rajongással arra gondol: „Milyen hatalmas az én Uram!” Az *abhakták* azt hiszik, hogy ha Kṛṣṇa azt mondja: „Én vagyok Isten”, akkor bárki mondhatja, még ők is. De ha megkérik őket, hogy mutassák meg az univerzális formájukat, nem tudnak eleget tenni a kérésnek. Ez a különbség egy ál-isten és az igazi Isten között. Kṛṣṇa kedvtelése utánozhatatlanok. Több mint tizenhatezer felesége volt, s mindannyiuknak szépen gondját viselte tizenhatezer palotájában, ellenben egy közönséges ember még egyetlen feleségről sem tud igazán gondoskodni. Kṛṣṇa nemcsak számtalan csodálatos dolgról beszélt, de cselekedetei is csodálatosak voltak. Nem helyes, ha abból, amit Kṛṣṇa mond vagy tesz, egyet-mást elfogadunk, a többit pedig elutasítjuk. Ha hiszünk, annak teljes hitnek kell lennie.

Ehhez kapcsolódik Nārada Muni története. Egyszer egy *brāhmaṇa* így szólt Nārada Munihoz:

— Óh, az Úrhoz mész? Kérlek, kérdezd meg Tőle, hogy mikor fogok végre felszabadulni!

— Rendben van — egyezett bele Nārada Muni —, megkérdezem. — Folytatta útját, s találkozott egy vargával, aki egy fa alatt üldögélt és cipőket foltozott. A varga is megkérte Nāradát:

— Óh, Istenhez mész? Kérlek, kérdezd meg tőle, hogy mikor szabadulok fel!

Amikor Nārada Muni megérkezett a Vaikuṅtha bolygókra, teljesítette kérésüket, s megkérdezte Nārāyaṇától (Istentől), mikor szabadul fel a *brāhmaṇa* és a varga.

— A varga e teste elhagyása után Hozzám jön — válaszolta Nārāyaṇa.

— És mi lesz a *brāhmaṇa* sorsa? — kérdezte Nārada.

— Még jó néhányszor meg kell születnie a földön. Nem tudom, mikor térhet vissza Hozzám.

Nārada Muni elképedve szólt:

— Ez igazán rejtélyes!

— Mindent meg fogsz érteni — mondta Nārāyaṇa. — Ha megkérdezik, mit csináltam épp a birodalmamban, mondd nekik, hogy egy elefántot fűztem át egy tű fokán!

Nārada visszatért a földre, s felkereste a *brāhmaṇát*. A *brāhmaṇa* megkérdezte:

— Láttad az Urat? Mit csinált?

— Éppen egy elefántot fűzött át egy tű fokán — válaszolta Nārada.

— Ez képtelenség, nem hiszem el! — mondta a *brāhmaṇa*. Nārada azonnal megértette, hogy ennek az embernek nincs hite, s nem több egyszerű könyvmolynál.

Nārada tovább indult, s megérkezett a vargához. A varga megkérdezte:

— Láttad az Urat? Mondd, mit csinált?

— Éppen egy elefántot fűzött át egy tű fokán — hangzott Nārada válasza.

A varga szemébe könnyek szöktek:

— Óh, az én Uram olyan csodálatos, mindenre képes!

— Te tényleg elhiszed, hogy az Úr keresztül tud fűzni egy elefántot egy tű fokán? — kérdezte Nārada.

— Miért ne hinném? — mondta a varga. — Persze, hogy elhiszem!

— Hogyan hiheted el?

— Látod, itt ülök ez alatt a banjanfa alatt — válaszolta a varga. — Minden áldott nap rengeteg gyümölcs lehullik, s minden magban benne van egy ugyanolyan banjanfa, mint ez itt. Ha egy apró magban benne lehet egy ekkora fa, akkor miért lenne nehéz elhinni, hogy az Úr keresztül fűz egy elefántot egy tű fokán?

Ezt hívják hát hitnek — s ez nem vak hit, hiszen mögötte ott az értelem. Ha Kṛṣṇa bele tud tenni egy banjanfát egy apró magba, akkor miért megdöbbenő, hogy a világűrben az energiája segítségével pályáján tartja a bolygórendszerek mindegyikét?

A tudósok azt gondolják, hogy egyedül a természet az, ami pályájukon tartja a bolygókat az űrben. A természet mögött azonban ott áll a Legfelsőbb Úr, s Ő irányítja. Śrī Kṛṣṇa azt mondja:

mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ

sūyate sa-carācaram

hetunānena kaunteya

jagad viparivartate

„Az anyagi természet az Én irányításom alatt működik, létrehozva a mozgó és a mozdulatlan lényeket. Törvénye alapján ismétlődve teremődik és semmisül meg ez a megnyilvánulás.” (Bg. 9.10)

Mayādhyakṣeṇa azt jelenti: „az Én felügyeletem alatt”. Az anyagi energia nem működhetne ilyen csodálatosan, ha nem állna mögötte az Úr. Nincs rá példa, hogy az anyagi dolgok maguktól működjenek. Az anyag tehetetlen, s ha nincs kapcsolata a lélekkel, nem képes cselekedni, s nem képes függetlenül, magától működni. Építhetünk csodálatos gépeket, de az ember nélkül egy sem működik. És mi az ember? Egy lélekszika. Lelki érintés nélkül semmi sem mozdul — minden Kṛṣṇa személytelen energiáján nyugszik tehát. Kṛṣṇa energiája személytelen, Ő azonban egy személy. Gyakran halljuk, hogy bizonyos emberek csodálatos tetteket visznek véghez, rendkívüli energiát igénylő teljesítményeik ellenére mégis személyek maradnak. Ha az ember képes erre, miért ne tudná megtenni a Legfelsőbb Úr is?

Valamennyien személyek vagyunk, de mindannyian függünk Kṛṣṇától, a Legfelsőbb Személytől.

Gyakran látunk képeket Atlaszról: egy izmos férfi egy hatalmas bolygót tart a vállán, és erejét megfeszítve igyekszik megtartani. Azt gondolhatnánk, hogy mivel Kṛṣṇa tartja fenn az univerzumot, Ő is épp úgy erőlködik a teher alatt, mint Atlasz. Ez azonban nem így van.

na ca mat-sthāni bhūtāni

paśya me yogam aiśvaram

bhūta-bhṛn na ca bhūta-stho

mamātmā bhūta-bhāvanah

„És mégsem nyugszik bennem egyetlen teremtett sem. Íme misztikus hatalmam! Habár Én vagyok az összes élőlény fenntartója, s jelen vagyok mindenhol, mégis Én Magam vagyok a teremtés eredeti forrása.” (Bg. 9.5)

Az univerzumban minden lény Kṛṣṇa energiáján nyugszik, még sincsenek Benne. Kṛṣṇa tart fenn minden élőlényt, s energiája mindent átható, Ő mégis máshol van. Ez Kṛṣṇa felfoghatatlan, misztikus hatalma. Mindenhol jelen van, mégis távol marad mindentől. Érzékelhetjük az energiáját, de nem láthatjuk Őt, mert anyagi szemmel lehetetlen megpillantani. Am ha kifejlesztjük lelki tulajdonságainkat, akkor megtisztíthatjuk az érzékeinket, és így még ebben az energiában is láthatjuk Őt. Elektromosság például mindenhol van, s egy villanszerelő bárhol hasznosítani tudja. A Legfelsőbb Úr energiája ugyanígy mindenhol jelen van, és amint eljutunk a transzcendentális síkra, mindenhol szemtől szemben láthatjuk Őt. Az érzékeket az odaadó szolgálattal és az Isten iránti szeretettel tehetjük lelkivé. Az Úr az egész univerzumot áthatja, és benne van a lélekben, a szívben, a vízben, a levegőben — mindenben. Ezért ha valamilyen anyagból — agyagból, kőből, fából vagy bármi másból — megformázzuk Istent, nem szabad egyszerűen csak egy bábunak tekintenünk, mert ez a forma szintén Isten, s ha elegendő odaadásunk van, még beszélni is fog hozzánk. Isten személytelen formájában mindenhol jelen van (*mayā tatam idam sarvam*), de ha valamiből megformázzuk a személyes alakját, vagy ha magunkban teremtünk egy képmást Istenről, akkor személyesen megjelenik előttünk. A *sāstrák* nyolcféle formát ajánlanak, s bármelyiket imádkozhatjuk, mert Isten mindenhol jelen van. Lehet, hogy valaki tiltakozik s megkérdezi: „Miért kellene Istent e formákon keresztül imádni ahelyett, hogy eredeti lelki formájában imádnánk?” A válasz az, hogy Istent nem láthatjuk azonnal lelki formájában. Anyagi szemünkkel csak követ, földet, fát láthatunk — kézzelfogható dolgokat —, ezért Kṛṣṇa *arcā-vigrahaként* eljön hozzánk egy olyan formában, amelyet láthatunk. Ha erre a formára összpontosítunk, szeretettel és odaadással felajánlásokat végzünk, akkor Kṛṣṇa viszonzni fogja közeledésünket e formáján keresztül.

Erre számtalan példa van. Indiában van egy Sākṣi-Gopāla elnevezésű templom. (Kṛṣṇát gyakran Gopālának is szólítják.) Hajdanán a Gopāla *mūrti* — szobor — egy vṛndāvanai templomban állt. Egyszer két *brāhmaṇa* — egy idős és egy fiatal — zárandokútra indult Vṛndāvanába. Az út hosszú volt, és akkortájt még nem jártak vonatok, így az utazóknak sok megpróbáltatáson kellett keresztülmenniük. Az idős *brāhmaṇa* fiatal társa lekötelezettjének érezte magát, amiért az segített neki útjuk során, ezért Vṛndāvanába érkezvén így szólt hozzá:

— Kedves fiam! Nagy szolgálatot tettél nekem, s nagyon hálás vagyok érte. Szeretném méltóképpen viszonzni szolgálatodat, s adni neked valamit jutalmul!

— Kedves uram! — mondta a fiú. — Idős ember vagy már, s az apám lehetnél. Kötelességem, hogy szolgáljalak. Nem kívánok semmi viszonzást.

— De igen! Leköteleztetted vagyok, s viszonznom kell a szolgálatodat! — erősködött az idős *brāhmaṇa*. Aztán megígérte, hogy hozzáadja fiatal leányát feleségül.

Az öreg nagyon gazdag volt, a fiatal viszont tanult *brāhmaṇa* létére nagyon szegény. Az ifjú ezért így szólt:

— Ne tégy ilyen ígéretet, a családotod sohasem egyezne bele! Szegény ember vagyok, te pedig nemes, s ezt a házasságot sohasem fogjuk majd nyélbe ütöni. Ne ígérj ilyet a *mūrti* előtt!

A beszélgetés a templomban, Gopāla Kṛṣṇa előtt hangzott el, s a fiú aggódott, nehogy sértést kövessenek el a *mūrti* ellen. Tiltakozása ellenére azonban az öregember ragaszkodott a házassághoz. Egy ideig még Vṛndāvanában maradtak, majd hazatértek. Az öreg elmondta

legidősebb fiának, hogy húgát hozzá akarja adni a szegény *brāhmaṇa* ifjúhoz. A legidősebb fiú rettentően feldühödött:

— Hogyan választhattad azt a földönfutót a húgom férjéül? Ezt a házasságot nem engedhetjük!

Az öreg felesége is fenyegetőzni kezdett:

— Ha hozzáadod a lányunkat ahhoz a fiúhoz, öngyilkos leszek!

Az öreg tanácstalan volt. Egy idő után a *brāhmaṇa* ifjú aggódni kezdett: „Megígérte a *mūrti* előtt, hogy hozzám adja a lányát, most pedig nem tartja be!” Elment hát az öreghez, hogy emlékeztesse adott szavára.

— Ígéretet tettél az Úr Kṛṣṇa előtt — mondta —, most meg nem tartod be a szavad! Hogy tehetsz ilyet?

Az öreg nem válaszolt. Nem tudta mit tegyen, így hát imádkozni kezdett az Úr Kṛṣṇához. Nem akarta hozzáadni a lányát az ifjúhoz, mert az csak viszályt szított volna a családjában. Közben a legidősebb fiú is kijött, és vádolni kezdte a fiatal *brāhmaṇát*:

— Kiraboltad az apámat a zarándokhelyen! Elaltattad és elvetted az összes pénzét, most meg azt állítod, hogy neked ígérte a legkisebb húgomat! Te csirkefogó!

A hangzavarra összecsendültek az emberek. Az ifjú megértette, hogy az öregember még mindig hajlandó lett volna hozzáadni a lányát, de a családja ellene volt. A legidősebb fiú kiabálására az emberek összeszaladtak, a *brāhmaṇa* ifjú pedig elpanaszolta nekik, hogy az öreg a *mūrti* előtt a szavát adta, de nem tudja betartani, mert a családja ellenzi. A legidősebb fiú, aki ateista volt, hirtelen a szavába vágott:

— Azt mondd, hogy az Úr a tanú. Nos, ha idejön és tanúsítja, hogy az apám ezt az ígéretet tette, akkor tiéd lehet a húgom keze!

— Rendben! Megkérem Kṛṣṇát, hogy jöjjön el tanúskodni — válaszolta az ifjú. Biztos volt benne, hogy Isten eljön. Aztán mindenki előtt megegyeztek, hogy ha Kṛṣṇa eljön Vṛndāvanából tanúsítani az öregember ígéretét, akkor az ifjú megkapja a lányt.

A *brāhmaṇa* ifjú visszatért Vṛndāvanába, és imádkozni kezdett Gopāla Kṛṣṇához:

— Drága Uram! El kell jönnöd velem!

Annyira hűséges *bhakta* volt, hogy úgy beszélt Kṛṣṇához, mintha egy barátjához beszélt volna. Nem pusztán egy szobornak tartotta Gopālát, hanem Magának Istennek tekintette. A *mūrti* egyszer csak megszólalt:

— Hogy gondolod, hogy veled tudok menni? Szobor vagyok. Meg sem tudok mozdulni.

— Ha egy szobor beszélni tud, akkor járni is tudnia kell — válaszolta a fiú.

— Hát jó — mondta végül a *mūrti* —, veled megyek, de csak egy feltétellel.

Semmiképpen se fordulj hátra! Mögötted megyek majd, s a bokacsengettyűim csilingeléséből tudni fogod, hogy követlek.

Az ifjú beleegyezett, és Vṛndāvanából szülőfaluja felé vették útjukat. Amikor elérték a falu határát, a fiú egyszer csak nem hallotta többé a bokacsengettyűk hangját, s megrémült: „Hol van Kṛṣṇa?” Képtelen volt tovább uralkodni magán, s háta mögé pillantott. Látta, hogy a szobor egy helyben áll. Gopāla nem ment tovább, mert a fiú hátranézett. Az ifjú a faluba szaladt, és hívta az embereket, hogy jöjjenek és nézzék meg Kṛṣṇát, aki eljött tanúskodni. Mindenkit ámulatba ejtett, hogy a hatalmas szobor ilyen nagy utat megtett. Templomot is építettek azon a helyen a *mūrtinak*, s az emberek mind a maig napig imádják Sākṣi-Gopālát, a tanúskodó Urat.

Arra a következtetésre kell jutnunk tehát, hogy mivel Isten mindenhol jelen van, a Róla készült szoborban is jelen kell lennie. Ha Kṛṣṇa mindenhol jelen van — amit még a személytelen filozófia hívei is elismernek —, akkor miért ne lehetne benne a szobrában is? Hogy a szobor beszél-e hozzánk, az attól függ, mekkora az odaadásunk. Ha a szobrot csak egy darab fának vagy kőnek tekintjük, akkor Kṛṣṇa mindig fa vagy kő marad számunkra. Kṛṣṇa mindenhol jelen van, de ahogy fejlődik a lelki tudatunk, egyre inkább olyannak látjuk Őt, mint amilyen valójában. Ha egy levelet bedobunk a postaládába, az eljut a címzetthez, mert a posta által hitelesített postaládába dobtuk. Ha Isten hiteles szobrát imádjuk, hitünk

következtében a hatás nem marad el. Ha készek vagyunk követni a szabályokat és előírásokat, vagyis ha alkalmassá válunk arra, hogy mindenhol lássuk Istent, valóban láthatjuk Őt mindenhol. Bárhol, ahol egy *bhakta* jelen van, ott Kṛṣṇa is megnyilvánul mindenhol jelen lévő energiáján keresztül, de ott, ahol nincsenek *bhaktái*, nem jelenik meg. Számtalan példa van erre — Prahlāda Mahārāja például Kṛṣṇát egy oszlopban látta. Kṛṣṇa jelen van, csak alkalmassá kell válnunk rá, hogy megpillanthassuk Őt.

Kṛṣṇa Maga is egy példával illusztrálja, hogyan van jelen mindenhol:

yathākāśa-sthito nityam

vāyuḥ sarvatra-go mahān

tathā sarvāṇi bhūtāni

mat-sthānity upadhāraya

„Tudd meg, hogy minden lény úgy nyugszik Bennem, miként a mindenhol fújó, erős szél állandóan az éteri űrben.” (Bg. 9.6)

Mindenki tudja, hogy szerte a világűrben tombol a szél, és a földön is mindenhol fúj. Nincs olyan hely, ahol ne lenne levegő vagy szél. Ha légmentes teret szeretnénk, akkor valamilyen gép segítségével mesterségesen vákuumot kell létrehozunk. Ahogy a szél mindenhol fúj az űrben, ugyanúgy létezik minden Kṛṣṇában. Ha ez így van, hová tűnik az anyagi teremtés megsemmisülése után?

sarva-bhūtāni kaunteya

prakṛtiṁ yānti māmikām

kalpa-kṣaye punas tāni

kalpādaḥ visṛjāmy aham

„Óh, Kuntī fia! A korszak végével minden anyagi megnyilvánulás visszatér az Én természetembe, és a következő korszak hajnalán újra teremtek energiám által.” (Bg. 9.7)

Kṛṣṇa úgy hozza működésbe természetét (a *prakṛti*), mint ahogy felhúzzunk egy órát, s amikor a természet lejár, belemerül az Űrbe. A lelki teremtés azonban nem ilyen, mert örök, míg az anyagi teremtésben minden ideiglenes. Ahogy a testünk a benne lévő lélekszikra miatt fejlődik, az egész teremtés a benne lévő lélek, az Űr hatására jön létre, fejlődik és múlik el. Ugyanúgy, ahogy a mi lelkünk jelen van a testben, az Űr jelen van az univerzumban Paramātmaként. Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu jelenlétének köszönhető, hogy az anyagi teremtés létezik, mint ahogy a testünk léte annak köszönhető, hogy benne vagyunk. Kṛṣṇa néha megnyilvánítja az anyagi teremtést, néha pedig nem. A teremtett világ létezése minden esetben az Ő jelenlétének köszönhető.

4

Tudás a mahātmák, a nagy lelkek útján

A *mahātmák*, az állandóan Kṛṣṇa imádatába merülő nagy lelkek Kṛṣṇa jelenlétét a teremtés minden aspektusában érzékelik. Maga Kṛṣṇa mondja, hogy a nagy lelkek jól ismerik azt a bensőséges tudományt, amelyet a *Bhagavad-gītā* kilencedik fejezete tár fel, és tudják, hogy Kṛṣṇa az eredete mindennek.

mahātmānas tu mām pārtha

daivīm prakṛtim āśritāḥ

bhajanṭy ananya-manaso

jñātvā bhūtādim avyayam

„Óh, Pṛthā fia! A nagy lelkek, akik nincsenek illúzióban, az Isteni természet védelme alatt állnak. Teljesen elmerülnek az odaadó szolgálatban, mert az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, eredetinek és kimeríthetetlennek ismernek Engem.” (Bg. 9.13)

A nagy lelkeknek nincs kétségük afelől, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, s hogy Ő az összes kiadás eredete. A *Vedānta-sūtra* kijelenti: *athāto brahma-jijñāsā* — az emberi élet arra szolgál, hogy tudakozódjunk a Brahman felől. Jelenleg valamennyien átmeneti, jelentéktelen dolgokról szerzünk ismereteket. Brahman azt jelenti, hogy a legnagyobb, s mi ahelyett, hogy a legnagyobbal törődnénk, abba merülünk bele, hogy megpróbáljuk megoldani az állati szintű problémákat: hogyan együnk, aludjunk, hogyan

védjük meg magunkat és hogyan párosodjunk. Ezek a jelentéktelen problémák azonban maguktól is megoldódnak. Még az állatok is párzanak, alszanak, esznek és védekeznek — minden lehetőség adott hozzá. Ezek a testi követelések valójában nem jelentenek gondot, csak mi csináltunk belőlük problémát. A *Vedānta-sūtra* arra utasít, hogy ne törődjünk ezekkel a kérdésekkel, hiszen ezek minden életformában könnyedén megoldhatók. A mi feladatunk az, hogy minden megnyilvánulás eredete felől kérdezzünk. Az emberi létforma nem arra való, hogy erőnket megfeszítve küzdjünk az anyagi problémák megoldásáért, amelyeket még egy disznónak, egy ürülékevőnek sem esik nehezére megoldani. A disznót tartják a legalacsonyabb rendű állatnak, mégis van lehetősége az evésre, a párzásra, az alvásra és a védekezésre. Mindezt akkor is megkapjuk, ha nem teszünk érte különösebb erőfeszítést. Az ember feladata az, hogy megtalálja a forrást, amiből minden származik. A *Vedānta-sūtra* kijelenti, hogy a Brahman az, amelyből minden ered (*janmādy asya yataḥ*). A filozófusok, tudósok, *yogik*, *jñānik*, transzcendentalisták mind az eredeti forrás után kutatnak. A *Brahma-saṁhitā* elmondja, hogy ez a forrás *sarva-kāraṇa-kāraṇam*: Kṛṣṇa, minden oka.

Hogyan cselekednek a nagy lelkek, akik megértik, hogy Kṛṣṇa mindennek az elsődleges oka? Kṛṣṇa Maga jellemzi őket a következőképpen:

satataṁ kīrtayanto mām

yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ

namasyantaś ca mām bhaktyā

nitya-yuktā upāsate

„Ezek a nagy lelkek állandóan az Én dicsőségem zengik, nagy elszántsággal igyekeznek, s leborulva Előttem szüntelen odaadással imádnak Engem.” (Bg. 9.14)

Ez a dicsőítés a *bhakti-yoga* folyamata, a Hare Kṛṣṇa éneklése. A nagy lelkek megértik Isten természetét, alászállását és küldetését, ezért számtalan módot találnak arra, hogy dicsőítsék. Ám akadnak olyanok is, akik nem fogadják el Istent. Kṛṣṇa róluk is beszél a kilencedik fejezetben:

avajānanti mām mūḍhā

mānuṣīm tanum āśritam

paraṁ bhāvam ajānanto

mama bhūta-maheśvaram

„Az ostobák kigúnyolnak, mikor alászállok emberi alakomban. Nem ismerik transzcendentális természetemet és mindenek felett álló, páratlan uralmammat.” (Bg. 9.11)

A *mūḍhāk*, azaz az ostoba emberek, akik alacsonyabb szinten állnak, mint az állatok, kigúnyolják Kṛṣṇát. Aki nem hisz Istenben, az biztos, hogy őrült vagy végtelenül ostoba. Nincs rá okunk, hogy ne higgyünk Istenben, viszont minden okunk megvan rá, hogy higgyünk benne. Az ember kijelentheti, hogy nem hisz Istenben, de ki adja neki a képességet, hogy ezt mondhassa? Amikor jön a halál, megszűnik a beszédre való képesség — ki adja hát a képességet, hogy beszélni tudjunk? Magától jött valami kőből? Amint a Legfelsőbb Hatalom megvonja a beszélőképességet, a test nem különb, mint egy kő. Hogy tudunk beszélni, az bizonyíték arra, hogy van egy Legfelsőbb Hatalom, aki mindennel ellát bennünket. Egy Kṛṣṇa-tudatú ember tudja, hogy azt, ami a tulajdonában van, nem ő irányítja. Ha nem hiszünk Istenben, akkor is hinnünk kell egy felettünk álló hatalomban, amely minden lépésünket irányítja — nevezzük azt Istennek, természetnek vagy bármi másnak. Azt, hogy az univerzumban létezik egy irányító hatalom, egyetlen józan ember sem vonhatja kétségbe.

Kṛṣṇa járt ezen a földön, és úgy tűnt, mintha egy természetfölötti hatalommal rendelkező emberi lény lenne. Akkor az emberek kilencvenkilenc százaléka nem jött rá, hogy Ő Isten. Nem ismerhették fel, mert nem rendelkeztek olyan szemmel, amivel megláthatták volna (*paraṁ bhāvam ajānantaḥ*). Hogyan lehet felismerni Istent? Természetfeletti hatalom segítségével, a hiteles források bizonyítékai, valamint az írások bizonyossága révén. Kṛṣṇát minden védikus szaktekintély Istenként fogadja el. Amikor a földön járt, emberfeletti tetteket hajtott végre. Ha valaki ezt nem hiszi el, nyilvánvaló, hogy semmilyen bizonyítékot nem fog elfogadni.

Az embernek olyan szemmel kell rendelkeznie, hogy láthassa Istent. Istent nem lehet anyagi érzékekkel megpillantani, ezért a *bhakti-yoga* folyamatával meg kell tisztítani az érzékeket, hogy megérthessük, ki Isten. Rendelkezünk olyan képességekkel, melyek segítségével látunk, hallunk, tapintunk, ízlelünk és így tovább, de ha ezek az érzékek tompák, akkor nem érthetjük meg Istent. A Kṛṣṇa-tudat az a folyamat, amely az érzékeket készíti fel a szabályozó elvek segítségével, főként a Hare Kṛṣṇa éneklésével.

Śrī Kṛṣṇa tovább jellemzi a *mūḍhākat*:

*moghāsā mogha-karmāṇo
mogha-jñānā vicetasah
rākṣasīm āsurīm caiva
prakṛtiṁ mohiniṁ śritāḥ*

„Ezek a megtévesztett emberek vonzódnak a démoni és ateista nézetekhez. Ebben a félrevezetett állapotban a felszabaduláshoz fűződő reményeik, gyümölcsöző cselekedeteik és az általuk művelt tudás mind szertefoszlanak.” (Bg. 9.12)

A *moghāsā* szó arra utal, hogy az ateisták törekvései mind megghiúsulnak. A *karmik*, a gyümölcsöző munkát végző emberek mindig valami jobbat remélnek, hogy kielégíthessék az érzéseiket. Nincs határ, ahol megállnának. Örökké a pénzüket próbálják gyarapítani, s abban reménykednek, hogy egyszer boldogok lesznek, de ez az „egyszer” sohasem jön el, mert nem tudják, hol a megelégedettség végső pontja. Akiket elkábított az illuzórikus energia vonzása, azok nem érthetik meg, mi az élet végső célja. A *mogha-karmāṇah* szó arra utal, hogy ezek az emberek nagyon sokat küzdenek, de végül csak csalódásban van részük. Ha nem vagyunk szilárdak a Kṛṣṇa-tudatban, végül minden tettünk csalódást okoz.

Ez nem egy közönséges ember véleménye, hanem Śrī Kṛṣṇáé. Ha tudásra vágyunk, kutassunk azután, vajon Kṛṣṇa Isten-e vagy sem. Ha nincs célunk, mi értelme több ezer évig töprengeni? A Legfelsőbb Úr olyan hatalmas, hogy elmélkedéssel nem lehet elérni. Még ha évmilliókig utazunk is az elme vagy a szél sebességével, akkor sem érhetjük el a Legfelsőbbet pusztán elmélkedéssel. Egyetlen példa sincs rá, hogy valaki saját töprengése eredményeképpen eljutott volna a Legfelsőbb Abszolút Igazsághoz. A *mogha-jñānāḥ* szó arra utal, hogy a világi tudás megzavarja az embert. Bárhogyan akarjuk, napnyugta után lehetetlen megpillantani a napot — meg kell várnunk, amíg pirkadatkor megjelenik előttünk. Ha korlátolt érzékeinkkel még a napot sem láthatjuk, ami egy anyagi objektum, akkor hogyan érzékelhetnénk azt, ami nem anyagi? Nem találhatjuk meg és nem érthetjük meg Kṛṣṇát saját erőfeszítésünkéből. A Kṛṣṇa-tudat segítségével alkalmassá kell válnunk erre, s ki kell várnunk, míg Kṛṣṇa feltárja Magát előttünk.

*teṣāṁ satata-yuktānāṁ
bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ
yena mām upayānti te*

„Akik állandó odaadással élnek és szeretettel imádnak Engem, azoknak megadom azt az értelmet, amellyel eljuthatnak Hozzám.” (Bg. 10.10)

Kṛṣṇa bennünk van, de mivel anyagi feltételekhez vagyunk kötve, nem vesszük észre. Akik a rossz szellemek és a démonok természetével rendelkeznek (*rākṣasīm āsurīm*), azok azt gondolják, hogy ezen az anyagi életen kívül nincsen semmi, s hogy célja nem más, mint hogy a lehető legtöbb élvezethez jussunk az anyag segítségével. Örökké ezzel próbálkoznak, de állandóan kudarcot vallanak. Az anyagi természet sohasem juttat valódi boldogsághoz. Ha igazi örömet keresünk, el kell kezdenünk a Kṛṣṇa-tudat folyamatát. Az anyagi világban a boldogságnak kezdete és vége van, Kṛṣṇában azonban határtalan a boldogság, és sohasem szűnik meg. Csak egy kis időt kell szentelnünk a Hare Kṛṣṇa éneklésére, és részesülhetünk ebből a boldogságból. Az előző korokban a nagy szentek és félistenek az egész életüket arra áldozták, hogy megismerjék a Legfelsőbbet, mégsem jártak sikerrel. E kor számára azonban Caitanya Mahāprabhu egy olyan módszert adott, amelynek segítségével könnyen megismerhetjük Istent. Nem kell más hozzá, mint hogy figyelmesen hallgassunk. Hallgatnunk

kell a *Bhagavad-gītā*, énekelnünk kell Kṛṣṇa neveit és figyelmesen hallgatnunk kell őket. Nem szabad büszkének lennünk, s azt képzelnünk, hogy nagy tudással rendelkezünk vagy rendkívül műveltek vagyunk. Csak egy kicsit szerényné és alázatossá kell válnunk, hogy meghalljuk Kṛṣṇa üzenetét.

A világot jelenleg *rākṣasák* irányítják. A *rākṣasák* emberevők, akik saját fiaikat eszik meg, csak hogy kielégíthessék az érzékeiket. Korunkban hatalmas kormányrendszerek alakultak, hogy sok-sok ember élete árán a *rākṣasák* érzékkielégítését szolgálják, akik nem veszik észre, hogy ezen az úton sohasem tehetik elégedetté érzékeiket, s így készek mindent feláldozni annak érdekében, hogy szeszélyes vágyaiknak eleget tegyenek. Nagyon nehezen értik meg a valóságot, mert túlságosan szerelmesei az anyagi civilizációnak. Akkor hát ki értheti meg? A *mahātmāk*, akiknek nagy szívük van, megérthetik, hogy „minden Istené, és én is Istené vagyok”.

Az ilyen *mahātmāk* nem állnak az anyagi természet irányítása alatt (*mahātmānas tu mām pārtha daivīm prakṛtim āśritāḥ*). Isten nagy, és a *mahātmāk* szíve is naggyá válik a szolgálatában. A *mahātmā* szó nem egy politikai vezetőt jelöl. Szavazás útján senki nem lehet *mahātmā*. A *Bhagavad-gītā* leírja, milyennek kell lennie egy *mahātmānak*: *mahātmā* az, aki az Úr felsőbbrendű energiájánál keresett menedéket. Természetesen minden energia az Úr, s Ő nem tesz különbséget a lelki és az anyagi energia között, de az anyagi és a lelki energia határán elhelyezkedő feltételekhez kötött lélek számára különbség van a kettő között. A *mahātmāk* látják ezt a különbséget, ezért a lelki energiánál (*daivīm prakṛtim*) keresnek menedéket.

A *mahātmāk* szolgálják a nagyot, így ők is naggyá válnak, mert azonosítják magukat a felsőbbrendű energiával: „Brahman — lélek vagyok” (*aham brahmāsmi*). Mégsem válnak azonban büszkévé, s nem gondolják magukat Istennek. Ha valaki Brahmáná válik, akkor cselekednie kell a Brahmanban. A lélek tevékeny, tehát Brahmáná válni nem azt jelenti, hogy az ember tétlenné válik. Brahman lélek, és ezek az anyagi testek csak azért mozognak, mert Brahman bennük van. Ha aktívak vagyunk annak ellenére, hogy kapcsolatunk van az anyagi természettel, akkor hogyan veszíthetnénk el aktivitásunkat akkor, amikor megtisztulunk az anyag szennyétől és visszanyerjük valódi azonosságunkat mint tiszta Brahman? A „Brahman vagyok” megvalósítása azt jelenti, hogy lelki tettekre kezdünk, mert lelkek vagyunk, s cselekedeteink még akkor is megmutatkoznak, amikor beszennyez minket az anyag. Brahmáná válni nem azt jelenti, hogy üressé kell válnunk, hanem azt, hogy meg kell szilárdítanunk helyzetünket a felsőbbrendű természetben, s ez felsőbbrendű energiát és felsőbbrendű cselekedeteket jelent. Brahmáná válni azt jelenti, hogy teljesen elmerülünk az Úrnak végzett odaadó szolgálatban. Egy *mahātmā* tehát megérti, hogy ha szolgálni kell, szolgáljuk Kṛṣṇát, s ne mást. Oly régóta állunk már az érzékeink szolgálatában, szolgáljuk mostantól Kṛṣṇát!

A szolgálat sohasem szűnik meg, hiszen arra vagyunk teremtve, hogy szolgáljunk. Van-e olyan ember, aki nem szolgál? Ha megkérdezzük az államfőt: „Kit szolgál ön?”, azt fogja válaszolni, hogy az országot. Mindenki szolgál valakit. Nem hagyhatjuk abba a szolgálatot, de át kell helyeznünk az illúzióból a valóságba. Ha ezt megtesszük, *mahātmākká* válnunk.

Ennek kezdete a *kīrtana* (*kīrtayantāḥ*) folyamata, az Úr állandó dicsőítése. Az Úr Caitanya Mahāprabhu azzal, hogy átadta az emberiségnek a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare *mantra* éneklését, megkönnyítette számunkra e folyamat követését. Odaadó szolgálatot kilenc különböző folyamaton át lehet végezni, melyek közül a *śravaṇam kīrtanam*, a hallás és az éneklés a legfontosabb. A *kīrtanam* valójában azt jelenti: „elmondani”. Elmondhatunk valamit zenével, szavakkal, képekkel és megannyi más módon. A *śravaṇam* együtt jár a *kīrtanammal*, hiszen ha nem hallunk valamiről, akkor nem beszélhetünk róla. Nem kell semmilyen anyagi képességgel rendelkezni ahhoz, hogy elérjük a Legfelsőbbet. Csak hallanunk kell Róla a hiteles forrásokból, és változtatás nélkül ismételnünk kell azt, amit hallottunk.

Annak idején a tanítványok a lelki tanítómestertől hallották a Védákat, amelyeket ezért *śrutinak* neveztek (jelentése: „amit hallanak”). A *Bhagavad-gītāban* azt látjuk, hogy Arjuna Kṛṣṇát hallgatja a csatatéren, s nem a *Vedānta* filozófia tanulmányozásával törődik. Bárhol, még egy csatatér kellős közepén is hallgathatjuk a Legfelsőbb Tekintély szavait. Tudásra csak akkor tehet szert az ember, ha valaki átadja neki — saját erejéből ez nem lehetséges. Néhány ember azt gondolja: „Miért kellene Őt hallgatnom? Tudok én gondolkodni magam is! Kitalálok valami újat!” Ez különbözik a tudás megszerzésének védikus módszerétől, az alászálló folyamattól. A felfelé törő tudás segítségével az ember saját erőfeszítéséből próbál felemelkedni, az alászálló folyamat során viszont egy felsőbbrendű forrásból kapja a tudást. A védikus hagyományok szerint a tudást a lelki tanítómester adja át a tanítványnak, ahogyan azt a *Bhagavad-gītā* is elmondja (*evam paramparā-prāptam imam rājarṣayo viduḥ*). Az alázatos hallásnak olyan ereje van, hogy ha csupán hallunk a hiteles forrásokból, az elég ahhoz, hogy tökéletessé váljunk. Ahogy alázatosává válunk, felismerjük hiányosságainkat is. Amíg feltételekhez vagyunk kötve, négy hiányosság jellemez bennünket: biztos, hogy követünk el hibákat, illúzióba esünk, tökéletlenek az érzékeink és csalunk. Hiábavaló hát a kísérlet, hogy fogyatékos érzékeink és tapasztalataink segítségével értsük meg az Abszolút Igazságot. Hallanunk kell Kṛṣṇa képviselőjétől, aki az *Ő bhaktája*. Kṛṣṇa képviselőjévé tette Arjunát, mert Arjuna a *bhaktája* volt: *bhaktō 'si me sakhā ceti* (Bg. 4.3).

Senki sem válhat Isten képviselőjévé anélkül, hogy Isten híve lenne. Aki azt gondolja, hogy „én vagyok Isten”, az nem lehet a képviselője. Isten szerves részei vagyunk, ezért ugyanolyan tulajdonságokkal rendelkezünk, mint *Ő*, és ha tanulmányozzuk ezeket a tulajdonságokat magunkban, akkor megtudunk egy keveset Istenről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy megértjük Istent mennyiségében is. Az önmegevalósítás folyamata Isten megértésének egy módja, de semmi esetre sem prédikálhatjuk, hogy „én vagyok Isten”. Nem állíthatjuk, hogy mi vagyunk Isten, ha nem tudjuk bemutatni azt a hatalmat, amivel Isten rendelkezik. Kṛṣṇa már bizonyította, hogy Isten, mert rendkívüli hatalomról tett tanúbizonyságot, s Arjunának megmutatta univerzális formáját is. Ezt a megdöbbentő formáját Kṛṣṇa azért mutatta meg, hogy elriassa az embereket attól, hogy Istennek tüntessék fel magukat. Nem szabad hagynunk, hogy az önmagukat Istennek kikiáltó emberek bolonddá tegyenek bennünket. Arjunát kell követnünk, s mielőtt elhinnénk valakinek, hogy *ő* Isten, kérjük meg, hogy mutassa meg az univerzális formáját. Csak egy ostoba hiszi el egy másik ostobáról, hogy Isten.

Senki sem lehet egyenlő Istennel, és senki sem állhat Fölötte. Még az Úr Brahmā és az Úr Śiva, a legrangosabb félistenek is az alárendeltjei, s tiszteletteljes hódolatukat ajánlják Neki. Ahelyett hogy valamilyen meditációs folyamattal vagy bármi más módon megkísérelnénk Istenné válni, jobban tesszük, ha alázatosan hallunk Róla, s megpróbáljuk megérteni Őt és kapcsolatunkat Vele. Isten képviselője vagy inkarnációja sohasem hirdeti magáról azt, hogy *ő* Isten, hanem azt mondja, hogy Isten szolgája. Erről lehet egy hiteles képviselőt felismerni.

Amit megtudunk Istenről a hiteles forrásokból, azt továbbadhatjuk, és ez segíteni fog bennünket, hogy fejlődjünk a lelki életben. Ezt nevezik *kīrtánának*. Ha megpróbáljuk elismételni, amit hallunk, megszilárdulhat a tudásunk. A *śravaṇam kīrtanam*, azaz a hallás és ismétlés folyamatával megszabadulhatunk az anyagi feltételekhez kötött állapottól, s eljuthatunk Isten birodalmába. Ebben a korban lehetetlen áldozatokat végezni, elmélkedni vagy a *yogát* gyakorolni. Semmilyen más út nincs számunkra, mint hogy alázatosan meghallgassuk a hiteles forrásokat. Ezen az úton tettek szert a *mahātmāk* a legbizalmasabb tudásra, ezen az úton kapta meg e tudást Arjuna Kṛṣṇától, s ezen az úton haladva kell nekünk is elsajátítanunk az Arjunától alászálló tanítványi láncolattól.

5

Paramparā: tudás a tanítványi láncon keresztül

śrī-bhagavān uvāca

imam vivasvate yogam

proktavān aham avyayam

*vivasvān manave prāha
manur ikṣvākave 'bravīt*

„A Magasztos Úr így szólt: A *yoga* e maradandó tudományát én tanítottam a napistennek, Vivasvānnak, aki később Manut, az emberiség atyját, Manu pedig Ikṣvākut oktatta erről.” (Bg. 4.1)

Sok-sok korszakkal ezelőtt Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītā* isteni tudományát átadta Vivasvānnak, a nap istenének. Legjobb tudomásunk szerint a nap meglehetősen forró hely, s általában nem tartjuk lehetségesnek, hogy bárki ott éljen. Jelenlegi testünkben még a közelébe sem nagyon mehetünk. A védikus írásokból azonban megtudjuk, hogy a nap éppen olyan bolygó, mint ez, csak éppen minden tűzből van rajta. Ahogy ez a bolygó főleg földből áll, léteznek olyan bolygók is, amelyeket túlnyomó részt tűz, víz vagy levegő épít fel.

Az ezeken a bolygókon élő lények olyan testet kapnak, amely az adott bolygón leginkább uralkodó elemekből áll, s így a napon élők teste tűzből van. Közülük a legfőbb a Vivasvān nevű félisten, akit napistennek neveznek (*sūrya-nārāyaṇa*). Minden bolygón vannak fő személyiségek, hasonlóan ahhoz, ahogyan az Egyesült Államokban az Elnök a legfőbb személy. A *Mahābhāratának* nevezett történelmi műből megtudhatjuk, hogy annak idején egyetlen király uralta az egész bolygót: Bharata Mahārāja. Körülbelül ötezer évvel ezelőtt uralkodott, s róla nevezték el a földet is, amelyet csak később osztottak országokra. Az univerzum különféle bolygóinak tehát általában egy, néha pedig több uralkodója van.

Ebből a versből, a negyedik fejezet első verséből megtudjuk, hogy Śrī Kṛṣṇa évmilliókkal ezelőtt adta át ezt a tudást a *karma-yogáról* a napistennek, Vivasvānnak. Śrī Kṛṣṇa, aki a *Bhagavad-gītā* tanítását adja át Arjunának, kijelenti, hogy e tanítások egyáltalán nem újak, hiszen már sok-sok korszakkal ezelőtt kinyilatkoztatta őket egy másik bolygón. Vivasvān elismételte e tanítást fiának, Manunak, Manu pedig átadta őket tanítványának, Ikṣvāku Mahārājának, a nagy királynak, az Úr Rāmacandra ősatyjának. Ez a vers hangsúlyozza, hogy ha valaki tanulmányozni akarja a *Bhagavad-gītāt*, és azt szeretné, hogy haszna származzon belőle, akkor azt a meghatározott folyamatot kell követnie, amelyről most esik szó. Kṛṣṇa nem Arjunának mondta el első ízben a *Bhagavad-gītāt*. A védikus szaktekintélyek becslése szerint az Úr körülbelül négyszázmillió évvel ezelőtt adta át Vivasvānnak ezt az isteni tanítást. A *Mahābhāratából* megtudhatjuk, hogy Arjuna körülbelül ötezer évvel ezelőtt hallotta a *Bhagavad-gītāt*. Arjunát megelőzően a tudás a tanítványi láncolatán keresztül szállt alá, de az idők hosszú során a tanítás elveszett.

*evam paramparā-prāptam
imam rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā
yogo naṣṭaḥ parantapa
sa evāyam mayā te 'dya
yogaḥ proktaḥ purātanaḥ
bhakto 'si me sakhā ceti
rahasyam hy etad uttamam*

„A szent királyok ehhez a legfelsőbb tudományhoz ily módon, a tanítványi láncon keresztül jutottak, így értették meg azt. Idővel azonban megtört e lánc, ezért tűnik az eredeti tudomány elveszettnek. A Legfelsőbbel fennálló kapcsolat ugyanazon ősi tudományát mondom el ma neked, mert *bhaktám* és barátom vagy, s így megértheted e tudomány transzcendentális rejtélyét.” (Bg. 4.2-3)

A *Bhagavad-gītā* számos *yoga*-rendszert bemutat — a *bhakti-yogát*, a *karma-yogát*, a *jñāna-yogát*, a *haṭha-yogát* —, ezért e vers *yogának* nevezi. A *yoga* szó jelentése: „összekapcsolni”, s a cél nem más, mint tudatunkat összekapcsolni Istennel a *yogában*. Olyan út ez, amely segít, hogy újra csatlakozzunk Istenhez, azaz visszaállítsuk Vele való kapcsolatunkat. Az idők folyamán a Śrī Kṛṣṇától származó, *yogáról* szóló tudás elveszett. S hogy miért? Talán nem voltak bölcs szentek abban az időben, amikor Śrī Kṛṣṇa Arjunához beszélt? Ellenkezőleg, nagyon sok szent élt akkoriban. Az „elveszett” szó arra utal, hogy a

Bhagavad-gītā valódi mondanivalója veszett el. Amikor a tudósok saját magyarázataikat fűzik a *Bhagavad-gītā*hoz, saját szeszélyeikre hallgatva, az nem a *Bhagavad-gītā*. Ezt hangsúlyozza ki Śrī Kṛṣṇa, s azoknak, akik tanulmányozzák a *Bhagavad-gītā*t, ezt tudomásul kell venniük. Lehet valaki anyagi szempontból kiváló tudós, ám ez önmagában nem teszi alkalmassá arra, hogy magyarázatokat fűzzön a *Bhagavad-gītā*hoz. Ahhoz, hogy megértsük a *Bhagavad-gītā*t, el kell fogadnunk a tanítványi láncolat (*paramparā*) elvét. Nem csupán a műveltség szempontjából kell megközelítenünk a *Bhagavad-gītā*t, hanem szellemét is el kell sajátítanunk.

S hogy miért éppen Arjunát választotta Śrī Kṛṣṇa, hogy megajándékozza ezzel a tudással? Arjuna egyáltalán nem volt nagy tudós, sőt *yogī*, meditáló és szent ember sem. Harcos volt, s épp csatára készült. Oly sok nagy szent élt abban az időben, akinek Śrī Kṛṣṇa átadhatta volna a *Bhagavad-gītā*t; miért éppen Arjunára esett a választása? A válasz az, hogy Arjuna ugyan egyszerű földi halandó volt, mégis rendelkezett egy nagyon jó tulajdonsággal: *bhaktó* 'si me sakhā ceti — „bhaktám és barátom vagy.” Ez volt Arjuna rendkívüli tulajdonsága, amellyel a szentek nem rendelkeztek. Arjuna tudta, hogy Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, ezért meghódolt Neki, s elfogadta lelki tanítómesteréül. Ha valaki nem *bhaktája* az Űr Kṛṣṇának, kizárt dolog, hogy megértse a *Bhagavad-gītā*t. Más módszerek nem segíthetnek a *Bhagavad-gītā* megértésében. Úgy kell megérteni, ahogy maga a *Bhagavad-gītā* előírja, s ahogyan Arjuna megértette. Ha másképp akarjuk megérteni, ha saját értelmezésünket akarjuk hozzátenni, azzal talán fitogtathatjuk tudományos felkészültségünket, de az már nem a *Bhagavad-gītā*.

Tudása segítségével az ember kitalálhat néhány elméletet a *Bhagavad-gītā*ról, ahogy Mahātmā Gandhi is tette, amikor a *Bhagavad-gītā*t úgy értelmezte, hogy alátámassza vele az erőszaknélküliség elméletét. Hogyan bizonyíthatnánk az erőszaknélküliség létjogosultságát a *Bhagavad-gītā* alapján? A *Bhagavad-gītā* éppen arról szól, hogy Arjuna nem akar harcolni, ám Kṛṣṇa meggyőzi, hogy ölje meg ellenfeleit. Valójában Kṛṣṇa azt mondja Arjunának, hogy Ő, a Legfelsőbb már eldöntötte, hogy harc lesz, és a csataterén összesereglett emberek már eleve arra ítéltettek, hogy soha ne térjenek haza. Kṛṣṇa azt akarta, hogy valamennyi harcos meghaljon, s megadta Arjunának a lehetőséget, hogy övé legyen az érdem a győzelemért. Ha a *Bhagavad-gītā* azt hirdeti a harcról, hogy szükségszerű, hogyan lehetne bizonyítani vele az erőszaknélküliséget? Az ilyen értelmezések megpróbálják félremagyarázni a *Bhagavad-gītā*t. Amint a *Gītā*t egy egyén érdekei szerint értelmezzik, igazi mondandója elvesz. Az írásokban az áll, hogy nem juthatunk el a védikus irodalom végkövetkeztetéséig saját logikánk vagy okoskodásunk segítségével. Sok olyan dolog van, ami túlmutat logikai felfogóképességünk határán. Ami az írásokat illeti, látjuk, hogy a különböző írások eltérő módon jellemzik az Abszolút Igazságot. Ha valamennyit elemezzük, csak megzavarodunk. Aztán ott van a számtalan filozófus, akiknek mind eltérő a véleményük, s akik mindig ellentmondanak egymásnak. Hogyan ismerhetjük meg hát az igazságot, ha sem a különféle szentírások olvasása, sem a logikai érvek, sem a filozófiai elméletek nem segítenek? Valóban, az Abszolút Igazságról szóló bölcsélet nagyon bensőséges. De ha követjük a hiteles szaktekintélyeket, akkor megérthetjük.

Indiában Rāmānujācāryától, Madhvācāryától, Nimbārkától, Viṣṇusvāmītól és más nagy szentektől alászálló tanítványi láncolatokkal találkozhatunk. A védikus írásokat a fölöttünk álló lelki tanítómestereken keresztül lehet megérteni. Arjuna Kṛṣṇán keresztül értette meg a *Bhagavad-gītā*t, s ha mi is meg akarjuk érteni, akkor csakis Arjunán keresztül kell elsajátítanunk, nem pedig más forrásból. Ha ismerjük valamennyire a *Bhagavad-gītā*t, látnunk kell, hogy összhangban van Arjuna megértésével. Ha ugyanúgy értjük a *Bhagavad-gītā*t, ahogy Arjuna, akkor biztos, hogy helyes a megértésünk. Ez legyen az alapelvünk a *Bhagavad-gītā* tanulmányozása során. Ha valóban azt akarjuk, hogy a *Bhagavad-gītā* hasznunkra váljon, akkor be kell tartanunk ezt az elvet. A *Bhagavad-gītā* nem egy közönséges tankönyv, amit megvásárolunk egy könyvesboltban, aztán elolvassuk, s megértéséhez

egyetlen szótár is elegendő. Ez nem így van. Ha így lenne, akkor Kṛṣṇa sohasem mondta volna Arjunának, hogy elveszett ez a tudomány.

Nem nehéz belátni annak a fontosságát, hogy a tanítványi láncolaton keresztül kell megértenünk a *Bhagavad-gītā*t. Ha jogászok, mérnökök vagy orvosok szeretnének lenni, akkor a szakképzett jogászoktól, mérnököktől, orvosoktól kell tanulnunk. Egy kezdő jogásznak egy tapasztalt jogász segédjévé kell elszegődnie, a fiatal orvosgyakornoknak pedig segédorvosként kell tevékenykednie, s azokkal kell dolgoznia, akik már diplomás, gyakorló orvosok. Semmilyen téren sem tökéletesíthetjük a tudásunkat, ha nem a felettünk állóktól kapjuk.

Kétféleképpen lehet tudáshoz jutni: az induktív és a deduktív folyamattal, s a kettő közül a deduktív folyamatot tartják tökéletesebbnek. Vegyünk egy alaptételt: „Minden ember halandó.” Senkinek sem kell elmagyaráznunk, hogy ez így van, ez általánosan elfogadott tény. A deduktív következtetés a következő: „Mr. Johnson ember, ezért halandó.” De hogyan állították fel azt az alaptételt, hogy minden ember halandó? Az induktív módszer követői kísérleteken és megfigyeléseken keresztül akarnak eljutni az alaptételhez: megfigyelhetjük, hogy ez az ember meghalt és az az ember meghalt stb., s miután láttuk, hogy sok ember meghalt, levonhatjuk azt a következtetést vagy általánosíthatunk, hogy minden ember halandó. Ám ennek az induktív folyamatnak van egy nagy hiányossága, mégpedig az, hogy tapasztalatunk korlátozott. Lehet, hogy sohasem láttunk halhatatlan embert, de ezt saját behatárolt tapasztalatunk alapján ítéltük meg. Érzékeink képességei korlátozottak, és feltételekhez kötött helyzetünkben számos hiba elkövetésére hajlamosak vagyunk, éppen ezért az induktív módszer nem mindig tökéletes, míg a tökéletes tudás forrásából származó deduktív folyamat az. A védikus folyamat éppen ilyen.

A *Bhagavad-gītā*t sok helyen még a hiteles forrás elfogadása után is dogmatikusnak találhatja az ember. A hetedik fejezetben például Śrī Kṛṣṇa azt mondja:

*mattaḥ parataram nānyat
kiñcid asti dhanañjaya
mayi sarvam idaṁ protaṁ
sūtre maṇi-gaṇā iva*

„Óh, bőség meghódítója (Arjuna), Nálamnál nincsen felsőbb igazság! Minden Rajtam nyugszik, mint gyöngy a fonálon.” (Bg. 7.7)

Śrī Kṛṣṇa azt mondja, hogy nincs Nála felsőbb hatalom, s ez rendkívül dogmatikusnak hangzik. Ha én kijelentem, hogy „nincs senki, aki nagyobb lenne nálam”, az emberek azt gondolják: „Óh, milyen büszke ez a Svāmījī!” Ha egy olyan ember, akit rengeteg hiba köt korlátokhoz, azt mondja, hogy ő a legnagyobb, az istenkáromlás. Kṛṣṇa azonban mondhatja, hiszen a történelmi feljegyzésekből tudjuk, hogy még amikor ezen a földön jelen volt, akkor is kora legnagyobb személyiségének tartották. Valójában minden szempontból Ő volt a legnagyobb.

A védikus rendszer szerint a legfelsőbb hatalomtól kapott tudást tökéletesnek kell tekinteni. A Védákban elmondják, hogy háromféle bizonyíték van: *pratyakṣa*, *anumāna* és *śabda*. Az első a közvetlen látás útján szerzett bizonyíték. Ha valaki előttem ül, akkor látom, hogy ott ül, s a szemem segítségével jutok tudáshoz. A második módszer, az *anumāna*, a halláson keresztül történik: halljuk, hogy a gyerekek játszanak odakint, és ebből következően feltételezzük, hogy ott vannak. A harmadik módszer az, amely egy felsőbb tekintélytől fogadja el az igazságot. Az olyan kijelentéseket, hogy „az ember halandó”, a felettünk álló hiteles tekintélyektől fogadjuk el. Mindenki elfogadja, holott senkinek sem lehet tapasztalata arról, hogy minden ember halandó. El kell fogadnunk, mert ez a hagyomány. Ha valaki megkérdezné: „Ki volt az első, aki rájött erre az igazságra? Te utána jártál?”, meglehetősen nehéz lenne rá válaszolni. Csak azt mondhatjuk, hogy a tudás alászáll, mi pedig elfogadjuk. A Védák azt mondják, hogy a három tudásszerző folyamat közül a harmadik a legtökéletesebb, amelyikben a hiteles szaktekintélyek révén juthatunk tudáshoz. A közvetlen tapasztalat mindig tökéletlen, különösen a feltételekhez kötött életben. A közvetlen tapasztalat révén azt

láthatjuk, hogy a nap korong alakú, s akkora, mint a tányér, amiről eszünk. A tudósoktól azonban megtudjuk, hogy a nap sok ezerszer nagyobb, mint a föld. Nos, melyiket fogadjuk el? A tudományos kijelentést, a szaktekintélyek szavát vagy a saját tapasztalatunkat? Mi magunk nem tudjuk bizonyítani, hogy mekkora a nap, mégis elfogadjuk a csillagászok véleményét. Cselekedeteinkben tehát minden téren elfogadjuk a hiteles források állításait. Az újságokból és a rádióból megtudjuk, hogy mi történik Kínában, Indiában és a föld más részein. Nem tapasztaljuk közvetlenül ezeket az eseményeket, s nem tudjuk, hogy valóban megtörténtek-e, de elfogadjuk az újságokat és a rádiót hiteles forrásként. Ha tudásra vágyunk, nincs más választásunk, hinnünk kell a felsőbb tekintélyeknek, s ha ez a forrás tökéletes, akkor a tudásunk is tökéletes lesz.

A védikus források szerint minden felsőbb tekintély közül Kṛṣṇa a legnagyobb és a legtökéletesebb (*mattaḥ parataram nānyat kiñcid asti dhanañjaya*). Nemcsak Kṛṣṇa állítja, hogy Ő a legfelsőbb hiteles tekintély, de a nagy szentek és a *Bhagavad-gītā* tudósai is elfogadják ezt. Ha nem fogadjuk el Kṛṣṇát hiteles forrásként és nem fogadjuk el szavait úgy, ahogy vannak, akkor semmilyen áldást nem várhatunk a *Bhagavad-gītától*. Ez nem dogma, ez az igazság. Ha tüzetesen megvizsgáljuk, amit Kṛṣṇa mond, látni fogjuk, hogy igaz. Még az olyan tudósok is — például Śaṅkarācārya —, akiknek eltérő véleményük van az Istenség Legfelsőbb Személyiségéről, elismerik, hogy Kṛṣṇa *svayam bhagavān*, a Legfelsőbb Úr.

A védikus tudományt nem mostanában fedezték föl — réges-régen kinyilvánított tudás. Kṛṣṇa *purātanaḥ*-nak, azaz ősinek nevezi. Elmondja, hogy évmilliókkal azelőtt adta át ezt a *yogát* a napistennek, s ki tudja, hány millió évvel azelőtt történt, hogy elmondta valaki másnak. Ezt a tudást újra és újra elismétlik, ahogyan a nyár, az ősz, a tél és a nyár ismétlődik minden évben. A mi tudásunk rendkívül csekély — még ennek a bolygónak a történelmében sem tudunk ötezer évnél korábbra visszatekinteni. A védikus írások azonban olyan történeteket tárnak elénk, amelyek több millió évre nyúlnak vissza. Ha nem tudjuk, hogy mi történt ezen a bolygón háromezer évvel ezelőtt, abból még nem következtethetünk arra, hogy akkoriban nem volt történelem. Az ember természetesen könnyen tagadhatja Kṛṣṇa történelmi hitelességét, mondván, hogy a *Mahābhārata* szerint Kṛṣṇa ötezer évvel ezelőtt élt, így nem mondhatta el a *Bhagavad-gītát* a napistennek több millió évvel ezelőtt. Ha kijelentem, hogy néhány millió éve tartottam egy előadást a napon a napistennek, akkor hallgatóim azt fogják mondani: „a Svāmijī képtelenséget beszél”. Kṛṣṇa esetében azonban más a helyzet, hiszen Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Akár elhisszük, hogy Kṛṣṇa elmondta a *Bhagavad-gītát* a napistennek, akár nem, Arjuna elfogadta ezt a tényt. Elfogadta, hogy Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr, s tudta, hogy Kṛṣṇa beszélhetett valakivel évmilliókkal azelőtt. Arjuna elfogadja ugyan Kṛṣṇa kijelentéseit, mégis — hogy az utána jövő nemzedék számára is érthetővé tegye mindezt — megkérdezi:

*aparam bhavato janma
param janma vivasvataḥ
katham etad vijānīyām
tvam ādau proktavān iti*

„A napisten, Vivasvān korábban született, mint Te. Hogyan értsem hát, hogy kezdetben Te tanítottad erre a tudományra?” (Bg. 4.4)

Ez valóban egy nagyon bölcs kérdés. Kṛṣṇa ekképpen válaszol rá:

*bahūni me vyatītāni
janmāni tava cārjuna
tāny aham veda sarvāṇi
na tvam vettha parantapa*

„Sok-sok születés áll mögöttem és Énmögöttem. Én mindegyikre emlékszem, de te nem, óh, ellenség fenytője!” (Bg. 4.5)

Kṛṣṇa Isten, mégis számtalanszor megjelenik, s Arjuna, az élőlény szintén nagyon sokszor megszületik. Az Istenség Legfelsőbb Személyisége és az élőlény között az a különbség, hogy Kṛṣṇa emlékszik múltbeli megjelenései eseményeire, míg az élőlény nem (*tāny aham veda*

sarvāṇi). Ez az egyik különbség Isten és ember között. Isten örök, és mi is örökek vagyunk, de a különbség az, hogy mi mindig váltjuk a testeinket. Ha meghalunk, elfelejtjük életünk eseményeit, hiszen a halál felejtést jelent. Éjszaka, mikor elalszunk, elfelejtjük, hogy a feleségünk férje és gyerekeink apja vagyunk. Álmunkban nem emlékszünk, hogy kik vagyunk, de ha felébredünk, eszünkbe jut: „Ez és ez vagyok, ezt és ezt kell csinálnom.” Való igaz, hogy múlt életeink során más országokban, más testekben, más családokban születünk meg, más volt az apánk, az anyánk és így tovább, de valamennyit elfelejtettük. Talán kutyák voltunk, talán macskák, emberek vagy félistenek — bárhogy is volt, most nem emlékszünk rá.

E változások ellenére azonban mint élőlények örökek vagyunk. Ahogy korábbi életeinkben e test elfogadására készültünk, most, ebben az életben egy újabbra készülünk. *Karmánk*, azaz tetteink szerint kapjuk e testeket. Akik a jóság kötőerejének hatása alatt állnak, azok a felsőbb bolygókra emelkedhetnek, egy magasabb rendű életformába (Bg. 14.14). Akik a szenvedély kötőerejében hálnak meg, azok a földön maradnak, akik pedig a tudatlanság kötőerejének hatása alatt távoznak, azok az állati fajokba vagy egy alsóbb bolygóra kerülnek (Bg. 14.15). Ez az a folyamat, amelyen mindannyian keresztülmentünk, ám amelyet mostanra elfelejtettük.

Egyszer Indra, a mennyek királya sértést követett el lelki tanítómestere lába ellen, s lelki tanítómestere megátkozta, hogy szülessen meg disznóként. Üresen maradt a mennyei királyság trónja, mert Indra a földre távozott, hogy ott disznó legyen. Ennek láttán Brahmā eljött a földre és megszólította a disznót:

— Kedves uram, disznó lettél hát ezen a bolygón! Azért jöttem, hogy megszabadítsalak. Gyere velem, ne késlekedj!

A disznó azonban így szólt:

— Nem mehetek veled. Oly sok a kötelességem — itt vannak a gyerekeim, a feleségem és ez a csodálatos disznó-társadalom!

Brahmā megígérte Indrának, hogy visszaviszi a mennyországba, ám Indra disznó formájában visszautasította. Ezt nevezik feledékenységnek. Ugyanígy jön el értünk az Úr Kṛṣṇa és azt mondja:

— Mi keresnivalód ebben az anyagi világban? *Sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇam vraja*. Gyere Hozzám, s Én mindentől megvédemezlek!

Mi azonban kijelentjük:

— Nem hiszek Neked, Uram! Sokkal fontosabb dolgom van itt.

Ilyen a feltételekhez kötött lélek — feledékeny. De e feledékenység hamarosan tovatűnik, ha követjük a tanítványi láncolat kijelölt utat.

6

Az Úr Kṛṣṇa megjelenéséről és tetteiről szóló tudás

Két természeti erő működik bennünk. Az egyikkel elhatározzuk, hogy ebben az életünkben lelki fejlődést érünk el, a következő pillanatban pedig a másik erő, *māyā*, az illuzórikus energia azt mondja: „Miért vállalod magadra ezt a gondot? Élvezd csak az életet, és ne erőltess meg magad túlságosan!” Ez a feledékenységre való hajlam különbözteti meg az embert Istentől. Arjuna Kṛṣṇa társa és barátja, s valahányszor Kṛṣṇa megjelenik egy bolygón, Arjuna mindig megszületik és megjelenik Vele együtt. Amikor Kṛṣṇa elbeszélte a *Bhagavad-gītā*t a napistennek, Arjuna is ott volt, de mivel Arjuna egy behatárolt élőlény, nem emlékezett rá. A feledékenység hozzátartozik az élőlény természetéhez. Még arra sem emlékszünk, mit csináltunk tegnap vagy egy héttel ezelőtt ugyanebben az időben. Ha erre nem emlékszünk, akkor hogyan emlékeznénk arra, mi történt az előző életeinkben? Most felmerülhet a kérdés, hogyan lehet az, hogy Kṛṣṇa emlékszik, mi pedig nem. A válasz nem más, mint hogy Kṛṣṇa soha nem cserél testet.

ajo 'pi sann avyayātmā

bhūtānām īśvaro 'pi san

*prakṛtim svām adhiṣṭhāya
sambhavāmy ātma-māyayā*

„Noha megszületetlen vagyok, és transzcendentális testem sohasem pusztul el, s bár Én vagyok az összes lény Ura, mégis minden korszakban megjelenek eredeti, transzcendentális formámban.” (Bg. 4.6)

Az *ātma-māyayā* szó azt jelenti, hogy Kṛṣṇa eredeti formájában száll alá. Neki nem kell újabb és újabb testeket felöltenie, ellenben mi, feltételekhez kötött lelkek, erre kényszerülünk, s ennek következménye a felejtés. Kṛṣṇa nemcsak Saját múltbeli, jelenlegi és elkövetkező tetteit ismeri, de mindenkiével tisztában van.

vedāham samatītāni

vartamānāni cārjuna

bhaviṣyāṇi ca bhūtāni

mām tu veda na kaścana

„Óh, Arjuna! Mint az Istenség Legfelsőbb Személyisége, Én tudok mindenről, ami a múltban történt, ami most történik, s mindenről, ami történni fog. Az összes élőlényt is ismerem, Engem azonban senki sem ismer.” (Bg. 7.26)

A *Śrīmad-Bhāgavatam* szintén úgy jellemzi a Legfelsőbb Urat, hogy Ő mindent tud. Ez még a legkiemelkedőbb élőlényekről, Brahmáról és Siváról sem mondható el. Egyedül Viṣṇu, Kṛṣṇa tud mindent. Az a kérdés is felmerülhet bennünk, hogy ha az Úr nem cseréli a testét, miért jelenik meg inkarnációként? Ebben a kérdésben a filozófusok véleménye eltérő. Némelyikük azt mondja, hogy Kṛṣṇa anyagi testet ölt, amikor megjelenik, de ez nem így van. Ha Kṛṣṇa egy olyan anyagi testben jelenne meg, mint amilyen a miénk, nem emlékezhetne mindenre, hiszen a feledés az anyagi testnek tudható be. Valójában Ő sohasem váltja a testeket. Istent mindenhatónak nevezik, s a fent idézett vers is mindenhatóságáról beszél. Kṛṣṇa születetlen és örök, akárcsak az élőlény. Csak a testnek van születése, amivel az élőlény azonosítja magát.

Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītā* kezdetén, a második fejezetben elmagyarázza, hogy amit születésként és halálként élünk át, az a testnek tudható be, s amint visszanyerjük lelki testünket és megszabadulunk a születés és halál okozta szennyezettségtől, minőségileg ugyanolyanná leszünk, mint Kṛṣṇa. Ez a célja a Kṛṣṇa-tudat egész folyamatának — eredeti *sac-cid-ānanda* testünk visszaszerzése. Az a test örök (*sat*), tudással (*cit*) és boldogsággal (*ānanda*) teli, míg az anyagi test nem *sat*, nem *cit* és nem is *ānanda*. Mulandó, míg a testben lakó személy örök életű, s ezenkívül tudatlan is, s mivel tudatlan és ideiglenes, a szenvedések tanyája. Az anyagi testnek köszönhetően zord hideget és tikkasztó hőséget érzünk, de ha visszanyerjük lelki testünket, többé nem érzékeljük a kettősségeket. Vannak olyan *yogik*, akik anyagi testükben is érzéketlenek az olyan kettősségekkel szemben, mint a meleg és a hideg. Ahogy anyagi testünkben elindulunk a lelki fejlődés útján, a lelki test tulajdonságai mutatkoznak meg rajtunk. A vas felforrósodik, ha tűzbe tesszük, aztán izzani kezd, míg végül már nem vas többé, hanem tűz — mindent lánggra lobbant, amihez hozzáér. Ahogy fejlődünk a Kṛṣṇa-tudatban, anyagi testünk lelkivé válik, és többé nem szennyezheti be az anyag.

Kṛṣṇa születését, megjelenését és eltűnését a nap megjelenéséhez és eltűnéséhez hasonlítják. Reggel úgy tűnik, mintha a nap megszületne a keleti horizonton, de valójában nem ez történik. A nap nem kel fel és nem nyugszik le: egy helyben áll. Minden napkelte és napnyugta a föld forgásának köszönhető. A védikus írások meghatározzák, hogy Kṛṣṇa mikor jelenik meg és mikor tűnik el. A nap minden pillanatban kel és nyugszik, s valahol a világon az emberek tanúi a napkeltének és a napnyugtának. Nem az történik, hogy egyszer Kṛṣṇa megszületik, máskor pedig elmegy. Mindig jelen van valahol, csupán úgy tűnik, mintha jönne és menne. Kṛṣṇa sok-sok univerzumban jelenik meg és tűnik el. Mi csak erről az egy univerzumból rendelkezünk tapasztalattal, de a védikus írásokból megtudhatjuk, hogy ez az univerzum csupán egy része a Legfelsőbb Úr végtelen kiadásainak.

Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr, születetlen és változatlan, mégis megjelenik eredeti transzcendentális természetében. A *prakṛti* szó jelentése „természet”. A *Bhagavad-gītā*

hetedik fejezetében arról olvashatunk, hogy sokféle természet létezik. Ezeket három alapvető csoportba sorolják: külső, belső és határtermészetre. A külső természet ez a megnyilvánult anyagi világ, melyet a *Bhagavad-gītā* hetedik fejezete *aparānak*, azaz anyagi természetnek nevez. Amikor Kṛṣṇa megjelenik, a felsőbbrendű természetet fogadja el (*prakṛtiṁ svām*), s nem az alsóbbrendű, anyagi természetet. Az államfő néha ellátogat a börtönbe, hogy ellenőrizze és megnézzé a rabokat, de a rabok tévednek, ha azt gondolják: „Az államfő eljött a börtönbe, tehát ő is rab, mint mi.” Ahogy már korábban említettük, Śrī Kṛṣṇa azt mondja, hogy az ostobák kigúnyolják, amikor alászáll emberi alakjában (Bg. 9.11).

Kṛṣṇa, a Legfelsőbb Úr bármikor idejöhét, nem tiltakozhatunk, nem mondhatjuk, hogy ne jöjjön. Ő teljesen független, akkor jön és távozik, amikor akar. Ha az államfő meglátogat egy börtönt, abból nem szabad arra következtetnünk, hogy kénytelen ezt tenni. Kṛṣṇa egy bizonyos céllal jön: jó útra akarja téríteni a feltételekhez kötött lelkeket. Mi nem szeretjük Kṛṣṇát, Kṛṣṇa azonban szeret minket, s azt mondja, hogy mindenki az Ő fia.

sarva-yoniṣu kaunteya

mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ

tāsām brahma mahad yonir

aham bīja-pradaḥ pitā

„Óh, Kuntī fia! Tudnod kell, hogy ebben az anyagi természetben minden faj születés által jöhet létre, és Én vagyok a magot adó Atya.” (Bg.14.4)

Az apa mindig szereti a fiát. A fiú elfelejtheti az apját, az apa azonban sohasem felejt el őt. Kṛṣṇa az irántunk érzett szeretetéből jön az anyagi univerzumba, hogy megmentsen bennünket a születés és halál gyötrelmeitől, s így szól: „Kedves fiaim! Miért gyötrődtek ebben a nyomorúságos világban? Gyertek vissza Hozzám, s Én mindentől megvédelmezlek benneteket!” A Legfelsőbb fiai vagyunk, akik a legjobb körülmények között élvezhetjük az életet, minden szenvedéstől és kétségtől mentesen. Ezért nem szabad azt gondolnunk, hogy hozzánk hasonlóan Kṛṣṇát is a természet törvényei kényszerítik, hogy idejöjjön. Az *avatāra* szanszkrit szó azt jelenti: „aki alászáll”. Aki saját akaratából alászáll a lelki univerzumból az anyagi univerzumba, azt *avatārānak* nevezik. Śrī Kṛṣṇa néha személyesen száll alá, máskor pedig képviselőjét küldi el. A fő világvallások — a kereszténység, a hinduizmus, a buddhizmus és a muzulmán vallás — hisznek valamiféle felsőbb hatalomban vagy személyiségben, aki Isten királyságából szállt alá. A keresztények azt mondják, Jézus Krisztus Isten fia, és Isten királyságából jött, hogy megtérítse a feltételekhez kötött lelkeket. Mi a *Bhagavad-gītā* követői vagyunk, ezért elfogadjuk, hogy ez az állítás igaz. Alapjában véve tehát nincs véleménykülönbség. A részletekben lehetnek eltérések, annak köszönhetően, hogy más kultúrában, más éghajlat alatt élünk, s mások az emberek is, az alapelv azonban ugyanaz marad: Isten és képviselői azért jönnek, hogy jó útra térítsék a feltételekhez kötött lelkeket.

yadā yadā hi dharmasya

glānir bhavati bhārata

abhyutthānam adharmasya

tadātmānam sṛjāmy aham

„Óh, Bharata leszármazottja! Bárhol és bármikor is legyen a vallás gyakorlása hanyatlóban és fölényes túlsúlyban a vallástalanság, alászállok Én Magam.” (Bg. 4.7)

Isten nagyon könyörületes. Azt akarja, hogy szenvedéseink megszűnjenek, mi azonban megpróbálunk alkalmazkodni e szenvedésekhez. A Legfelsőbb Úr szerves részei vagyunk, ezért nem kellene szenvednünk, de valahogy önként vállaltuk a gyötrelmeket. Van olyan szenvedés, melyet a test és az elme okoz, van, amelyet más élőlények, és van, amelyet a természeti csapások. Vagy mindtől szenvedünk, vagy legalább egytől. Mindig megpróbálunk megoldást találni ezekre a problémákra, és ez a próbálkozás alkotja a létért folytatott küzdelmet. Aprócska agyunk azonban nem találhat megoldást erre. A megoldás nem más, mint hogy menedéket kell keresnünk a Legfelsőbb Úrnál.

Akkor lehetünk boldogok, ha visszakerülünk eredeti helyzetünkbe, s a *Bhagavad-gītā* az, ami visszahelyez bennünket oda. Isten és képviselője szintén a segítségünkre siet. Ahogy

korábban elmondtuk, ők a magasabbrendű természetből szállnak alá az anyagi világba, s nem tartoznak engedelmességgel a születés, az öregkor, a betegség és a halál törvényeinek. Kṛṣṇa a következőképpen indokolja meg Arjunának, hogy miért száll alá a világba:

paritrāṇāya sādḥūnām

vināśāya ca duṣkṛtām

dharma-saṁsthāpanārthāya

sambhavāmi yuge yuge

„A jámborok felszabadítása, a gonoszok elpusztítása, valamint a vallás elveinek visszaállítása végett korszakról korszakra megjelenek Én.” (Bg. 4.8)

Kṛṣṇa itt kijelenti, hogy akkor jön el, amikor a *dharma* hanyatlak. A szanszkrit *dharma* szót „vallás”-nak fordítottuk, ez a szó azonban a kereszténység, a muzulmán, a hindu, buddhista stb. elnevezéssel működő vallási rendszerekre utaló szóvá vált. Ám a *dharma* szó jelentése más, mint a vallás szóé ebben az értelemben. Egy egyén vallása hinduról buddhistára vagy keresztényről muzulmánra változhat. Az emberek elfogadhatják az egyik vallást és elutasíthatják a másikat, a *dharmát* azonban nem lehet megváltoztatni. Minden egyénnek az a természete, hogy szolgáljon valakit, akár önmagát, akár a családját, a közösségét, a nemzetét vagy az egész emberiséget. Ezt a szolgálatot semmiképpen sem lehet különválasztani az élőlénytől, s ez alkotja minden élőlény *dharmáját*. Senki sem létezhet anélkül, hogy szolgálna. A világ azért halad, mert valamennyien szolgálatot végzünk és szolgálatot fogadunk el. El kell felejtünk, hogy keresztények vagyunk, muzulmánok vagy hinduk, és meg kell értenünk, hogy élőlények vagyunk, akiknek eredeti helyzete az, hogy szolgálják a legfelsőbb élőlényt. Ha ezt megértjük, felszabadulunk.

A felszabadulás azt jelenti, hogy megszabadulunk azoktól az ideiglenes megjelölésektől, amelyekre az anyagi természettel való kapcsolatunk során tettünk szert. A felszabadulás nem több ennél. Anyagi testünk miatt számtalan megjelölést fogadunk el, s férfinak, szülőnek, amerikaiaknak, kereszténynek, hindunak stb. nevezünk magunkat. Ezeket a megjelöléseket el kell hagynunk, ha szabaddá szeretnénk válni. Semmilyen körülmények között sem vagyunk urak. Jelenleg is szolgálunk, de ez megjelölésekkel történik. Egy feleség, egy család, egy munka, a saját érzékeink, gyermekeink szolgálai vagyunk, ha pedig nincsenek gyerekeink, akkor a macskáink vagy kutyáink szolgálivá válunk. Mindenképpen szolgálnunk kell valakit vagy valamit. Ha nincs feleségünk és gyerekünk, akkor nyomban egy kutya vagy valami más hasonlóan alacsonyrendű állat után nézünk, hogy szolgálhassuk. Ez a természetünk, s kénytelenek vagyunk így cselekedni. Amikor végül megszabadulunk ezektől a megjelölésektől, s az Úr transzcendentális szerető szolgálatába kezdünk, akkor elérjük a tökéletes szintet, s megszilárdítjuk helyzetünket igazi *dharmánkban*.

Śrī Kṛṣṇa elmondja tehát, hogy mindannyiszor megjelenik, valahányszor az élőlények *dharmájában* zavar támad, vagyis amikor nem szolgálják többé a Legfelsőbbet. Más szóval amikor az élőlény túlságosan belemerül érzékeinek szolgálatába és kielégítésébe, az Úr megjelenik. Indiában például abban az időben, amikor az emberek rengeteg állatot mészároltak le, eljött az Úr Buddha, hogy bevezesse az *ahimsāt*, az erőszaknélküliséget minden élőlényvel szemben. Az idézett versben Kṛṣṇa elmondja, hogy eljövételének célja az, hogy megvédje a *sādhu*kat (*paritrāṇāya sādḥūnām*). A *sādhu*kat minden élőlény iránti türelmük jellemzi. Minden kényelmetlenség és veszély ellenére megpróbálják átadni az embereknek a valódi tudást. Egy *sādhu* nem egy bizonyos társaság, közösség vagy ország barátja, hanem mindenkié — nemcsak az emberi lényeké, hanem az állatoké és az alacsonyabb rendű fajoké is. Egy *sādhu* senkinek sem az ellensége — ő mindenkinek a barátja, így aztán mindig békés. Az ilyen ember, aki mindent feláldoz az Úrért, rendkívül kedves az Úrnak. A *sādhu* nem törődnek vele, ha bántják őket, Kṛṣṇa azonban semmiféle sértést nem tűr el ellenük. Ahogy a *Bhagavad-gītā* kilencedik fejezete leírja, Kṛṣṇa mindenkivel egyenlő, de különösen hajlik a *bhaktái* felé:

samo 'haṁ sarva-bhūteṣu

na me dveṣyo 'sti na priyaḥ

*ye bhajanti tu mām bhaktyā
mayi te teṣu cāpy aham*

„Én senkire sem irigykedem, és részrehajló sem vagyok senkivel — mindenkire egyenlő vagyok. De aki odaadással szolgál Engem, az a barátom, Bennem van, és Én is a barátja vagyok.” (Bg. 9.29)

Kṛṣṇa mindenkivel szemben semleges, mégis különleges védelemben részesíti azt, aki állandóan a Kṛṣṇa-tudatba merül és a *Bhagavad-gītā* üzenetét terjeszti. Śrī Kṛṣṇa megígéri, hogy *bhaktájának* sohasem eshet bántódása: *kaunteya pratijānīhi na me bhaktaḥ praṇaśyati* (Bg. 9.31).

Kṛṣṇa nemcsak azért jön, hogy megvédje és megmentse a *bhaktáit*, hanem azért is, hogy elpusztítsa a bűnösöket (*vināśāya ca duṣkṛtām*). Kṛṣṇa a világ uralkodójává akarta tenni Arjunát és az öt Pāṇḍavát, a legjámborabb *ṣatriyákat* és *bhaktákat*, az istentagadó Duryodhanát és csatlósait pedig el akarta pusztítani. Ahogy már korábban említettük, eljövételének harmadik célja az, hogy megalapozza az igazi vallást (*dharmasamsthāpanārthāya*). Śrī Kṛṣṇa eljövételének tehát három célja van: hogy megvédje a *bhaktáit*, hogy elpusztítsa a démonikus embereket, s hogy megszilárdítsa az élőlény valódi vallását. Nemcsak egyszer jön el, hanem időről időre megjelenik (*sambhavāmi yuge yuge*), mert az anyagi világnak az a természete, hogy ha valamit helyreállítanak benne, az idővel újra elromlik.

A világ olyan terv szerint működik, hogy minden jó rosszra fordul idővel. Az első világháború után aláírtak egy fegyverszüneti egyezményt, s egy rövid ideig béke volt, de hamarosan kitört a második világháború, és most hogy annak is vége, készülődnek a harmadikra. Így működik az idő (*kāla*) az anyagi világban. Felépítünk egy nagyon szép házat, aztán ötven év múlva omladozni kezd, és száz év múlva szinte teljesen összedől. Ugyanígy van ez a testtel is: amíg fiatal, addig az emberek vigyáznak rá, elárasztják szeretettel, csókolgatják, de amikor megöregszik, senki sem törődik többé vele. Ez az anyagi világ rendje — még ha valamit helyrehoznak, az is elpusztul idővel. Újra és újra meg kell tehát tenni, s az Úr vagy képviselője korszakról korszakra megjelenik, hogy ismét helyes útra terelje a civilizációt. Śrī Kṛṣṇa sokszor alászáll, hogy újra megalapozza vagy felújítsa a különféle vallásokat.

7

Tudás: a guruba vetett hit és meghódolás Kṛṣṇának

A *Bhagavad-gītā* negyedik fejezetében Kṛṣṇa levonja a következtetést: a legjobb áldozat a tudásszerzés.

*śreyān dravya-mayād yajñāj
jñāna-yajñāḥ parantapa
sarvaṁ karmākhilam pārtha
jñāne parisamāpyate*

„Óh, Ellenség Fenyítője! A tudás áldozata többet ér az anyagi javak feláldozásánál. Óh, Pṛthā fia! A munka felajánlása végül a transzcendentális tudásban éri el tetőfokát.” (Bg. 4.33)

A tudás a legjobb áldozat, hiszen ez a feltételekhez kötött élet a tudatlanságnak tudható be. Az áldozat, a vezeklés, a *yoga* és a filozófiai elmélkedések célja a tudásszerzés. A transzcendentális tudásnak három szintje van: az egyik segítségével megérthetjük Isten személytelen arculatát (Brahman megvalósítása), a másikkal Isten helyhez kötött arculatát, amely a szívben és minden atomban megtalálható (Paramātmā vagy a Felsőlélek megvalósítása), a harmadik pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségének felismerése (Bhagavān megvalósítása). A tudásszerzés legelső lépése azonban az, hogy megértsük: „Nem ez a test vagyok. Lélek vagyok, és az az életem célja, hogy kiszabaduljak az anyag fogságából.” Az a fontos, hogy bármilyen áldozatot végzünk, az szolgálja azt a célt, hogy képessé tegyen bennünket a valódi tudás elsajátítására. A *Bhagavad-gītā* szerint a tudás legtokéletesebb szintje az, ha meghódolunk Kṛṣṇának (*bahūnām janmanām ante jñānavān mām prapadyate*) (Bg.7.19). Nem az ostoba ember, hanem a *jñānavān* hódol meg Kṛṣṇának, s

ez jelenti a tudás legmagasabb szintjét. Śrī Kṛṣṇa a *Bhagavad-gītā* végén szintén ezt tanácsolja Arjunának:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekam śaraṇam vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpēbhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Add fel a vallás minden változatát, s hódolj meg egyedül Énelőttem! Én megszabadítalak minden bűnös visszahatástól, ne félj!” (Bg. 18.66)

Ez a tudás legbizalmasabb része. Ha elemezzük a védikus írásokat, láthatjuk, hogy a tudás csúcspontja minden szempontból az, ha meghódolunk Kṛṣṇának. S hogy milyen legyen ez a meghódolás? Történjen teljes tudás birtokában! Amikor az élőlény eljut a tökéletességig, akkor meg kell értenie, hogy Vāsudeva, Kṛṣṇa minden. Ezt a *Brahma-saṁhitā* is megerősíti:

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
śac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Kṛṣṇa, akit Govindának ismernek, az Istenség Legfelsőbb Személyisége. Teste örök, boldogsággal teli lelki test. Mindennek Ő az eredete, ám Neki nincs más eredete. Ő minden ok elsődleges oka.” (*Brahma-saṁhitā* 5.1)

A *sarva-kāraṇa* szavak azt jelentik, hogy Kṛṣṇa minden ok oka. Ha megnézzük, hogy ki az apánk apja, ki az ő apja és így tovább, ha vissza tudnánk tekinteni a családfánkra, végül a Legfelsőbb Apához, az Istenség Legfelsőbb Személyiségéhez jutnánk el.

Mindenki azonnal látni szeretné Istent, Őt azonban csak akkor láthatjuk, ha ehhez kellő tulajdonságokkal és tökéletes tudással rendelkezünk. Szemtől szemben láthatjuk Istent, éppen úgy, mint ahogy egymást látjuk, de ehhez alkalmasnak kell lennünk rá, és ami alkalmassá tesz, az a Kṛṣṇa-tudat. A Kṛṣṇa-tudat a *śravaṇammal* kezdődik — azzal, hogy hallunk Kṛṣṇáról a *Bhagavad-gītā*ből és a többi védikus írásból —, valamint a *kīrtanammal* — azzal, hogy elismételjük, amit hallottunk, és dicsőítjük Kṛṣṇát nevei éneklésével. Ha dicsőítjük Kṛṣṇát és hallunk Róla, akkor valóban társulhatunk Vele, mert Ő abszolút, s nem különbözik a neveitől, a tulajdonságaitól, a formáitól és a kedvteléseitől. Ha társulunk Kṛṣṇával, segít nekünk, hogy megértsük Őt, s a tudás fényével eloszlatja a tudatlanság sötétségét. Kṛṣṇa a szívünkben lakozik és *guruként* cselekszik. Ha a Róla szóló elbeszéléseket hallgatjuk, az elme lassanként megtisztul, megszabadul az évek során az anyagi fertőzöttség következtében rárakódott portól. Kṛṣṇa mindenki barátja, de különösen *bhaktáié*. Amint lépünk Felé, áldott utasításokkal lát el bennünket a szívünkön keresztül, hogy fejlődhessünk. Kṛṣṇa az első lelki tanítómester, s ha jobban érdeklődni kezdünk Iránta, akkor egy *sādhuhoz*, szent emberhez kell fordulnunk, aki a külső lelki tanítómesterünk lesz. Ezt a következő versben Maga Śrī Kṛṣṇa is alátámasztja:

*tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānam
jñāninas tattva-darśinaḥ*

„Fordulj egy lelki tanítómesterhez, úgy próbáld megérteni az igazságot! Tudakozódj alázatosan, és szolgálj őt! Az önmegvalósított lélek képes tudásban részesíteni téged, mert már látta az igazságot.” (4.34)

Ki kell választanunk valakit, akinek meg tudunk hódolni. Természetesen senki sem szeret meghódolni másoknak. Büszkék vagyunk csekélyke tudományunkra, s azt gondoljuk: „Ki tud engem tanítani?” Vannak, akik azt mondják, hogy a lelki megvalósításhoz nincs szükség lelki tanítómesterre, ám a védikus írások, a *Bhagavad-gītā*, a *Śrīmad-Bhāgavatam* és az *Upaniṣadok* szerint igenis szükség van rá. Még itt az anyagi világban is úgy van, hogy ha valaki zenésznek készül, akkor találnia kell egy zenészt, aki tanítja, ha pedig mérnök akar lenni, be kell iratkoznia az egyetemre, és azoktól kell tanulnia, akik ismerik a műszaki

tudományokat. Orvos sem lehet senki csak úgy, hogy vesz egy könyvet és otthon elolvassa. Be kell jutnia az orvosi egyetemre, és diplomás orvosoktól kell tanulnia. Semmilyen jelentősebb tárgyat nem lehet úgy elsajátítani, hogy könyveket veszünk és otthon elolvassuk őket. Szükség van valakire, aki megmutatja, hogyan kell alkalmazni a könyvekben leírt tudományt. Isten tudományával kapcsolatban Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége azt javasolja, hogy forduljunk egy olyan emberhez, akinek meg tudunk hódolni. Ez azt jelenti, hogy meg kell néznünk, hogy ki az, aki képes átadni nekünk a *Bhagavad-gītā* és a többi, Isten megismerésével foglalkozó írás tanításait. Nem szabad saját szeszélyeinkre hallgatva választanunk lelki tanítómestert. Nagyon megfontoltan egy olyan embert kell találnunk, aki valóban jártas ebben a tudományban.

A *Bhagavad-gītā* elején Arjuna és Kṛṣṇa barátokként beszélgettek, s Kṛṣṇa arról kérdezte Arjunát, hogyan adhatta fel harcoss létére a küzdelmet. Mikor azonban Arjuna látta, hogy a baráti párbeszéd nem oldja meg a gondjait, meghódolt Kṛṣṇának, s így szólt: *śiṣyaste 'ham sādhi mām tvām prapannam* — „Most a tanítványod vagyok, egy lélek, aki meghódolt Neked. Kérlek, oktass engem!” (Bg. 2.7) Ez tehát a folyamat. Nem vakon kell meghódolnunk, hanem értelmünket használva kérdeznünk kell.

Ha nem teszünk fel kérdéseket, nem fejlődhetünk. Az iskolában is többnyire az értelmes gyerekek kérdeznak a legtöbbet a tanártól. Általában az értelem megnyilvánulásának tekintjük, amikor egy kisgyerek kérdegeti az apját: „Mi ez? És mi az?” Hiába van nagyszerű lelki tanítómesterünk, ha nem tudunk kérdezni tőle, nem fejlődhetünk. A kérdésnek azonban sohasem szabad kihívó természetűnek lennie. Nem szabad azt gondolnunk: „Most meglátom, miféle lelki tanítómesterrel van dolgom. Vitatkozni fogok vele!” Kérdéseinknek (*paripraśnena*) a szolgálatra (*sevayā*) kell vonatkoznia. Ha nem szolgálunk, kérdéseink meddőek lesznek, de már mielőtt kérdeznénk is rendelkezniünk kell valamennyi tudással. Ha elmegyünk egy üzletbe aranyat vagy drágakövet vásárolni, ám semmit sem tudunk a drágakövekről és az aranyról, akkor számíthatunk rá, hogy becsapnak bennünket. Ha odamegyünk egy ékszerészhez és azt mondjuk: „Adjon nekem egy gyémántot!”, akkor tudni fogja, hogy egy ostobával áll szemben, s a legcsekélyebb dologért is hatalmas árat kérhet. Az efféle kutatás nem fog segíteni. Először egy kis intelligenciára kell szert tennünk, másképp nem fejlődhetünk a lelki életben.

A *Vedānta-sūtra* első utasítása így hangzik: *athāto brahma-jijñāsā*. „Itt az ideje, hogy a Brahmanról kérdezz!” Az *atha* szó azt jelenti, hogy aki intelligens és felismerte, mi az, ami alapvetően elégedetlenséget okoz az anyagi életben, az alkalmas arra, hogy kérdéseket tegyen fel. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* az áll, hogy az embernek olyan dolgokról kell kérdeznie a lelki tanítómestert, amelyek „túlmutatnak e sötétségen”. Az anyagi világ természetére a sötétség jellemző, s mesterségesen, tűzzel világítják meg. Kérdéseinknek az univerzumunkon túli transzcendentális világra kell irányulniuk. Ha valaki meg akarja ismerni a lelki világot, keresnie kell egy lelki tanítómestert — másképp nincs értelme a kutatásnak. Ha azért akarjuk tanulmányozni a *Bhagavad-gītā*t és a *Vedānta-sūtrát*, hogy anyagi téren előre lépjünk, akkor nincs szükség arra, hogy felkutassunk egy lelki tanítómestert. Először érdeklődnünk kell a Brahman felől, aztán fel kell kutatnunk egy lelki tanítómestert, aki tökéletesen látja az Abszolút Igazságot (*jñāninas tattva-darśinaḥ*). Kṛṣṇa a legfelsőbb *tattva*, az Abszolút Igazság.

A *Bhagavad-gītā* hetedik fejezetében Śrī Kṛṣṇa kijelenti:

*manuṣyāṅāṃ sahasreṣu
kaścid yatati siddhaye
yatatām api siddhānām
kaścin mām vetti tattvataḥ*

„Sok ezer ember közül talán egy törekszik a tökéletességre, s a tökéletességet elérték közül igazán alig ismer Engem egy is.” (Bg. 7.3)

A sok-sok tökéletességet elért spiritualista közül alig akad egy, aki tudja, kicsoda Kṛṣṇa valójában. Ahogy ez a vers is utal rá, a Kṛṣṇáról szóló tudomány nem könnyű, hanem nagyon is nehéz. A *Bhagavad-gītā* azonban azt is leírja, milyen könnyű megérteni mindezt:

*bhaktiā mām abhijānāti
yāvān yaś cāsmi tattvataḥ
tato mām tattvato jñātvā
viśate tad-anantaram*

„A Legfelsőbb Személyt kizárólag az odaadó szolgálat által lehet igazán megérteni, s aki az ilyen odaadás által teljesen tudatossá vált Istenről, az bejuthat az Ő birodalmába.” (Bg. 18.55)

Ha elfogadjuk az odaadó szolgálat folyamatát, nagyon könnyen megérthetjük Kṛṣṇát. Az odaadó szolgálaton keresztül tökéletesen elsajátíthatjuk Kṛṣṇa tudományát, és alkalmassá válhatunk arra, hogy belépjünk a lelki világba. Ha — ahogy a *Bhagavad-gītā* írja — sok-sok születés után végül mindenképpen meghódolunk Kṛṣṇának, miért ne hódoljunk meg most rögtön? Mi értelme sok-sok életet kivárni? Ha a meghódolás a tökéletesség tetőfoka, miért ne fogadjuk el azonnal ezt a tökéletességet? Erre természetesen az a válasz, hogy az emberek általában kételkednek. A Kṛṣṇa-tudatot akár egyetlen pillanat alatt elérhetjük, de lehet, hogy több ezer születés és halál elteltével sem lesz benne részünk. Ha úgy akarnánk, azonnal nagy lelkekké válhatnánk azáltal, hogy meghódolunk Kṛṣṇának, de mivel kételkedünk benne, hogy valóban Ő a Legfelsőbb, időbe kerül, amíg a szentírások tanulmányozása eloszlatja bennünk a kétségeket. Ha egy hiteles lelki tanítómester vezetésével tanulmányozzuk a *Bhagavad-gītā*t, akkor minden kétségünk eloszlik, és határozottan fejlődhetünk.

Egyedül a tudás tüze égethet porrá minden kétséget és gyümölcöző cselekedetet. Śrī Kṛṣṇa elmondja, mi történik, ha valaki egy olyan embertől kérdez az igazság felől, aki már valóban látta az igazságot:

*yaj jñātvā na punar moham
evam yāsyasi pāṇḍava
yena bhūtāny aśeṣāṇi
drakṣyasi ātmany atho mayi
api ced asi pāpebhyaḥ
sarvebhyaḥ pāpa-kṛt-tamaḥ
sarvaṁ jñāna-plavenaiva
vrjinam santariṣyasi
yathaidhāmsi samiddho 'gnir
bhasma-sāt kurute 'rjuna
jñānāgniḥ sarva-karmāṇi
bhasma-sāt kurute tathā*

„Amikor így megismerted az igazságot, tudni fogod, hogy minden élőlény az Én részem, Bennem vannak, az Enyéme. Ha a transzcendentális tudás hajóján ülsz, képes leszel átszelni a szenvedések óceánját még akkor is, ha a bűnösök legbűnösebbjének tartanak. Óh, Arjuna! Amint a tűz lángjai között hamuvá lesz a fa, úgy hamvasztja el a tudás tüze az anyagi cselekedetek összes visszahatását.” (Bg. 4.35-37)

A tudás tüzét a lelki tanítómester lobbantja fel, s amikor lángolni kezd, tetteink minden visszahatása hamuvá ég. Fogságunkat tetteink visszahatásai, vagyis a *karmánk* okozza. Vannak jó és vannak rossz tettek, s ebben a versben a *sarva-karmāṇi* szó mindkettőre utal. Aki szeretne kiszabadulni ebből az anyagi fogságból, annak számára mind a jó, mind a rossz tettek visszahatásai károsak. Az anyagi világban a jóság kötőerejének hatása alatt ragaszkodunk hozzá, hogy jó cselekedeteket hajtsunk végre. Ám ha a szenvedély és a tudatlanság kötőereje hat ránk, akkor ahhoz ragaszkodunk, hogy a szenvedély és a tudatlanság kötőerejére jellemző rossz tetteket végezzünk. Akik Kṛṣṇa-tudatosak lesznek, azoknak sem a jó, sem a rossz tettekre nincs szükségük. A jó tettek eredményeképpen előkelő vagy gazdag családban születhetünk meg, ha pedig rossz tetteket végzünk, akkor az állatvilágban vagy alacsony szinten álló emberek között, de a születés mindkét esetben lekötöttséget jelent. Aki a

Kṛṣṇa-tudat elérésére törekszik, az azért küzd, hogy kiszabaduljon a lélekvándorlás rabságából. Mi haszna vagyonos vagy előkelő családban megszületni, ha az ember nem szabadul meg az anyagi gyötrelmekről? Akár jó cselekedeteink visszahatását élvezzük, akár a rosszakért szenvedünk, fel kell vennünk egy anyagi testet, és ezzel vállalnunk kell az anyagi szenvedéseket.

Ha transzcendentális szolgálatot végzünk Kṛṣṇának, akkor valóban kiszabadulunk a születés és halál körforgásából. De mivel jelenleg a tudás tüze nem lángol az elménkben, boldogságnak tartjuk az anyagi létet. Egy kutya vagy egy disznó nem érti, hogy élete szenvedéssel teli. Azt gondolja, hogy élvezzi az életet — ezt hívják az anyagi energia befedésének vagy megtévesztő hatásának. A Boweryn részek fekszenek az utcán, és azt gondolják: „Élvezük az életet!” De akik elmennek mellettük, azt mondják magukban: „Óh, milyen szánalmasak!” Így működik az illuzórikus energia. Bármilyen gyötrelmes a helyzetünk, elfogadjuk, s azt hisszük, hogy nagyon boldogok vagyunk. Ezt nevezik tudatlanságnak. De ha valaki felismeri a tudást, gondolkozni kezd: „Nem vagyok boldog. Szabadságra vágyom, de nem vagyok szabad. Nem akarok meghalni, mégis meg kell halnom. Nem akarok megöregedni, mégis ez a sors vár rám. Nem akarok beteg lenni, de betegségek sújtanak.” Ezek az emberi lét fő problémái. Az anyagi gyarapodást tartjuk a legfontosabbnak, nem gondolva arra, hogy vajon mennyi ideig élünk még ebben az anyagi világban. Anyagi gyarapodás ide vagy oda, hatvan vagy száz év múlva vége az életünknek. Még ha egymillió dollárt gyűjtünk össze, attól is meg kell válnunk, amikor elhagyjuk ezt a testet. Meg kell értenünk, hogy bármit is teszünk az anyagi világban, az az anyagi természet hatására mind semmivé válik.

Szabadok akarunk lenni, be akarjuk utazni a világot és az egész univerzumot. Valójában jogunkban áll, hiszen lelkek vagyunk. A *Bhagavad-gītā sarva-gataḥ*nak nevezi a lelket, ami azt jelenti, hogy rendelkezik azzal a képességgel, hogy mindenhová eljusson, ahová csak akar. A Siddhalokakon léteznek olyan tökéletességet elért *yogīk*, akik repülőgépek és más mechanikus szerkezetek segítségével nélkül oda mennek, ahová akarnak. Ha megszabadulunk az anyagi feltételek kötöttségétől, azon nyomban rendkívül hatalmassá válunk. Igazából el sem tudjuk képzelni, hogy milyen hatalmasak vagyunk mint lelkek. Megelégszünk azzal, hogy itt maradunk a földön, fellövünk néhány űrhajót, s azt képzeljük, hogy nagyon fejlett anyagi tudomány van a kezünkben. Dollármilliókat költünk űrhajók építésére, s közben nem tudjuk, hogy ingyen utazhatunk, ahová csak akarunk.

Lelki képességeinket a tudás segítségével kell kibontakoztatnunk. A tudás már létezik — csupán el kell fogadnunk. A megelőző korokban az emberek rengeteg vezeklésnek és lemondásnak vetették alá magukat, hogy tudáshoz jussanak, korunkban azonban nem lehet ezt a folyamatot követni, mert nagyon rövid az életünk, s mindig zavar bennünket valami. Az ebben a korban gyakorolható folyamat a Kṛṣṇa-tudat, a Hare Kṛṣṇa éneklése, amelyet Śrī Caitanya Mahāprabhu vezetett be. Ha ezzel a folyamattal lángra tudjuk lobbantani a tudás tüzét, akkor cselekedeteink minden visszahatása hamuvá ég, mi pedig megtisztulunk.

na hi jñānena sadṛśaṁ

pavitram iha vidyate

tat svayaṁ yoga-saṁsiddhaḥ

kālenātmāni vindati

„Ebben a világban semmi sem olyan magasztos és tiszta, mint a transzcendentális tudás. Ez minden misztika érett gyümölcse, és aki megízlelte, az idővel belül örvend az önvalónak.” (Bg. 4.38)

Mi is ez a magasztos és tiszta tudás? Annak ismerete, hogy szerves részei vagyunk Istennek, s hogy össze kell kapcsolnunk a tudatunkat a Legfelsőbb Tudattal. Ez a legtisztább tudás az anyagi világban. Itt mindent beszennyeznek az anyagi természet kötőerői, azaz a jóság, a szenvedély és a tudatlanság. A jóság szintén egyfajta szennyeződés. Akire a jóság kötőereje hat, az felismeri a helyzetét és megérti azt, ami lelki, de hibát követ el azzal, hogy azt gondolja: „Most mindent megértettem. Most jól érzem magam.” Így aztán itt akar

maradni. A jóság kötőerejének hatása alatt álló ember tehát egy első osztályú börtön rabja lesz, és minthogy boldog a börtönben, ott is akar maradni. Mit mondhatnánk akkor azokról, akik a szenvedély vagy a tudatlanság kötőerejének irányítása alatt állnak? Még a jóság kötőerején is felül kell emelkednünk tehát. A transzcendentális helyzet azzal kezdődik, hogy az élőlény felismeri, hogy *aham brahmāsmi* — „Nem anyag vagyok, hanem lélek.” De még ez a helyzet is meglehetősen ingatag. Ennél is többre van szükség.

brahma-bhūtaḥ prasannātmā

na śocati na kāṅkṣati

samaḥ sarveṣu bhūteṣu

mad-bhaktim labhate parām

„Aki ilyenformán eljutott a transzcendentális síkra, az egyszerre megvalósítja a Legfelsőbb Brahmant. Sohasem bánkódik, és nem is vágyik semmire, egyenlő minden élőlényvel szemben. Ebben az állapotban eléri, hogy tiszta odaadó szolgálatot végezhet Nekem.” (Bg. 18.54)

A *brahma-bhūtaḥ* szinten az élőlény már nem azonosítja magát többé az anyaggal. E szint elérésének első jele, hogy az ember boldoggá válik (*prasannātmā*). Ezen a síkon sem bánkódás, sem vágyakozás nem létezik. Am még ha eljutunk eddig, akkor is könnyen visszazuhanhatunk az anyag örvényébe, ha nem kezdjük el Kṛṣṇa szerető szolgálatát. Nagyon magasra eljuthatunk az űrben, de ha nem találunk menedéket, egy bolygót, ahol leszállhatnánk, ismét vissza kell térnünk. Az, hogy megértjük a *brahma-bhūtaḥ* szintet, önmagában nem segít: menedéket kell keresnünk Kṛṣṇa lótuszlábánál. Attól a pillanattól, hogy elkezdjük Kṛṣṇa szolgálatát, többé nem kell visszatérnünk az anyagi világba.

Természetünkre az jellemző, hogy mindig szükségünk van valamilyen elfoglaltságra. Amikor a gyerekek csintalankodnak, nem hagyják abba egészen addig, amíg nem kapnak valamilyen tennivalót. Ha kapnak egy játékot, az nyomban leköti a figyelmüket, s abbahagyják a rosszalkodást. Mi is épp olyanok vagyunk, mint a csintalan gyerekek, ezért aztán szükségünk van lelki elfoglaltságra. Nem elég csupán megértenünk, hogy lelkek vagyunk. Miután megértettük, hogy lelkek vagyunk, a lélekről lelki elfoglaltságokkal kell gondoskodnunk. Indiában nem számít szokatlan eseménynek, ha egy ember felhagy minden anyagi tevékenységgel, elhagyja otthonát és családját, s a lemondott rendbe, a *sannyāsába* lép. Meditál egy ideig, majd emberbaráti cselekedetekbe fog: nyit néhány kórházat vagy politikálni kezd. Am a kórházépítés a kormány dolga, ellenben egy *sannyāsīnak* az a kötelessége, hogy olyan kórházakat nyisson, ahol az emberek nem csupán foltozgatják az anyagi testüket, hanem megszabadulhatnak tőlük. Mivel azonban nem tudjuk, mi is valójában a lelki cselekedet, anyagi cselekedetekbe fogunk.

Ha tökéletessé válunk a Kṛṣṇa-tudatban, akkor idővel tudásra és bölcsességre is szert teszünk. Kezdetben talán egy kissé bátortalanok vagyunk, de a *kālena* („idővel”) szó jelzi, hogy ha állhatatosan próbálkozunk, a siker nem marad el. Szükség van hitre, ahogyan azt a következő vers is elmondja:

śraddhāvā labhate jñānam

tat-parah saṁyatendriyaḥ

jñānam labdhvā parām śāntim

acireṇādhigacchati

„A transzcendentális tudásban elmélyedt és az érzékein uralkodó nagyhitű ember hamarosan eléri a legfelsőbb lelki békét.” (Bg. 4.39)

Azoknak, akik bizonytalanok és akiknek nincs hitük, nagyon nehéz a Kṛṣṇa-tudat. Még mindennapos ügyeinkhez is szükséges valamennyi hit. Amikor repülőjegyet veszünk, hiszünk benne, hogy a légitársaság oda visz bennünket, ahová utazni szeretnénk. Az anyagi világban élni sem tudunk hit nélkül, mit sem szólva arról, hogy lelki fejlődést érzünk el. S hogy mibe kell fektetnünk a hitünket? A hiteles tekintélyekbe. Nem szabad egy csaló légitársaságnál előjegyeztetnünk a jegyünket. Kṛṣṇában kell hinnünk, a *Bhagavad-gītā* elbeszélőjében. Hogyan tehetünk szert hitre? Fegyelmeznünk kell az érzéseket (*saṁyatendriyaḥ*). Azért vagyunk

az anyagi világban, mert érzékeink kielégítésére vágyunk. Ha hiszünk benne, hogy az orvos meggyógyít bennünket, ám az utasításai ellenére olyasmit eszünk, amit megtiltott, akkor miféle hitünk van? Ha hiszünk az orvosunkban, akkor követjük az előírásait. Nagyon lényeges, hogy hittel kövessük az utasításokat, s akkor a nyomában ott a bölcsesség is. Ha pedig bölcsességre teszünk szert, az eredmény *parām sántim* — a legfelsőbb béke. Kṛṣṇa azt mondja, hogy ha valaki fegyelmezi az érzékeit, hamarosan (*acireṇa*) kialakul a hite. Ha valaki így eléri azt a szintet, hogy hisz Kṛṣṇában, akkor úgy érzi majd, ő a legboldogabb ember a világon. Ilyen helyzetben vagyunk. El kell fogadnunk az előírást, és hittel be kell tartanunk. Hitünket a legfelsőbb tekintélybe kell vetnünk, s nem egy harmadrangú emberbe. Fel kell kutatnunk egy lelki tanítómestert, akiben hihetünk. Kṛṣṇa a legfelsőbb tekintély, de mindenkit, aki Kṛṣṇa-tudatú, elfogadhatunk, mert aki teljesen Kṛṣṇa-tudatú, az Kṛṣṇa hiteles képviselője. Ha megízleljük Kṛṣṇa képviselőjének szavait, ugyanúgy elégedetté válunk, mint ahogyan jóllakunk egy bőséges étkezéstől.

ajñāś cāśraddadhānaś ca

saṁśayātmā vinaśyati

nāyaṁ loko 'sti na paro

na sukhaṁ saṁśayātmanaḥ

„De a kinyilatkoztatott írásokban kételkedő tudatlan és hitetlen emberek nem érik el az Isten-tudatot. A kételkedő lélek nem boldog e világban sem ebben az életében, sem pedig a következőben.” (Bg. 4.40)

Akik haboznak, hogy elinduljanak-e e tudás útján, azoknak nincs esélyük. A habozás a tudatlanságnak tudható be (*ajñāś ca*). Aki habozik hozzákezdeni a Kṛṣṇa-tudathoz, az még ebben az életében sem lesz boldog az anyagi világban, a következő életéről nem is beszélve. Az anyagi világ már most szenvedésekkel teli, de ha az embernek nincs hite, akkor még gyötrelmesebbé válik. A hitetlenek helyzete rendkívül bizonytalan. Az emberek azért tesznek be több ezer dollárt egy bankba, mert bíznak benne, hogy a bank nem jut csődbe. Ha hiszünk a bankokban és a légitársaságokban, akkor miért ne higgyünk Śrī Kṛṣṇában, akit oly sok védikus írás és oly sok szent a legfelsőbb tekintélyként fogad el? Az a dolgunk, hogy kövessük az előjárókat, például Śaṅkarācāryát, Rāmānujācāryát és Caitanya Mahāprabhut. Ha őket követve és kötelességeinket végrehajtva megőrizzük a hitünket, sikerünkhöz nem férhet kétség.

Ahogy korábban már elmondtuk, keresnünk kell valakit, aki már látta az Abszolút Igazságot, meg kell hódolnunk neki és szolgálnunk kell. Ha így teszünk, nem kétséges, hogy felszabadulunk. Mindenki szeretné látni Istent, de jelenleg életünket a feltételekhez kötött állapot jellemzi, s megtéveszt bennünket az anyagi energia, így aztán fogalmunk sincs arról, mi a valóság. Brahmanok vagyunk és természetünkönél fogva boldogok, ám valahogyan leestünk eredeti helyzetünkből. A természetünk *sac-cid-ānanda*, örök, boldog és tudással teli, testünkre mégis a halál vár végül, s amíg léteznek, addig is csupa tudatlanság és szenvedés. Az érzékeink tökéletlenek, s rajtuk keresztül nem juthatunk tökéletes tudáshoz. A *Bhagavad-gītā* azt írja, hogy ha transzcendentális tudásra akarunk szert tenni, akkor ahhoz kell fordulnunk, aki már látta az Abszolút Igazságot (*tad-viddhi praṇipāteṇa*). A hagyományok szerint a *brāhmaṇāk* a lelki tanítómesterek, de ebben a Kali-korban nagyon nehéz egy igazi *brāhmaṇát*, s ennek következtében igaz lelki tanítómestert találni. Caitanya Mahāprabhu éppen ezért kijelentette: *kibā vipra, kibā nyāsi, śūdra kene naya/ yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya*. „Nem számít, hogy valaki *brāhmaṇa* vagy *śūdra*, *sannyāsi* vagy családos ember. Ha ismeri Kṛṣṇa tudományát, akkor igaz lelki tanítómester.”

A *Bhagavad-gītā* Kṛṣṇa tudománya, s ha minden vitatkozó hajlamunkkal, értelmünkkel és filozófiai tudásunkkal alaposan tanulmányozzuk, akkor megismerhetjük. Nem szabad vakon meghódolnunk. Ha a lelki tanítómester önmegvalósított lélek, aki ismeri az Abszolút Igazságot, akkor is fel kell tennünk kérdéseket neki, hogy a lelki tudás minden részletét megértsük. Ha valaki valóban választ tud adni minden kérdésre, ami Kṛṣṇa tudományával kapcsolatos, akkor lelki tanítómester, attól függetlenül, hogy hol született vagy milyen

helyzetben van — legyen akár *brāhmaṇa*, akár *sūdra*, akár amerikai, akár indiai. Ha elmegyünk egy orvoshoz, nem kérdezzük meg tőle, hogy hindu-e, keresztény-e vagy épp *brāhmaṇa*. Rendelkezik azokkal a képességekkel, amelyek egy orvos számára szükségesek, ezért mi csak meghódolunk és azt mondjuk: „Doktor úr, gyógyítson meg! Szenvedek!”

Kṛṣṇa a lelki tudomány végső célja. Amikor Kṛṣṇáról beszélünk, természetesen Istenre gondolunk. Istennek világszerte és univerzumszerte számtalan neve van, de a védikus tudomány a „Kṛṣṇa” nevet tartja a legmagasabb rendűnek. Az Úr Caitanya Mahāprabhu ezért a Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare éneklését ajánlotta mint az önmegvalósítás legmagasztosabb módszerét erre a korra. Caitanya Mahāprabhu nem tett semmilyen különbséget az emberek között a kaszt vagy a társadalmi helyzet alapján, sőt, kiemelkedő tanítványai közül legtöbben a társadalom szemében alacsonyrendűnek számítottak, s a mohamedán Haridāsa Thākúrárt jelölte ki *nāmācāryának*, a szent nevek tanítójának. Rūpa Gosvāmī és Sanātana Gosvāmī, az Úr Caitanya két fontos tanítványát korábban Sākara Mallik és Dabir Khās néven ismerték, és a mohamedán uralkodót szolgálták. Akkoriban a hinduk annyira szigorúak voltak, hogy ha egy *brāhmaṇa* egy nem hindu származásút szolgált, azonnal kutasztították a hindu közösségből. Caitanya Mahāprabhu ennek ellenére Kṛṣṇa tudományának legfőbb szakértőivé tette Rūpa Gosvāmī és Sanātana Gosvāmī. Senki sincs tehát kirekesztve — bárki lehet lelki tanítómester, aki ismeri Kṛṣṇa tudományát, amelynek lényegét a *Bhagavad-gītāban* találjuk meg. Ez az egyetlen szükséges tulajdonság. Most ezer és ezer lelki tanítómesterre van szükség, hogy szerte a világon elterjesszék ezt a nagyszerű tudományt.

Meg kell értenünk, hogy amikor Kṛṣṇa Arjunához beszél a *Bhagavad-gītāban*, akkor nemcsak Arjunához szól, hanem minden emberhez. Maga Śrī Kṛṣṇa mondja, hogy ha Arjuna ismerné Kṛṣṇa tudományát, sohasem esne áldozatul az illúzióknak (*yaj jñātvā na punar moham*). Egy jó hajóval könnyen átkelhetünk az Atlanti-óceánon. Jelenleg a tudatlanság óceánjának kellős közepén vagyunk — hiszen ezt az anyagi világot a tudatlanság nagy óceánjához hasonlítják —, ezért az Úr Caitanya Mahāprabhu így imádkozott Kṛṣṇához:

*ayi nanda-tanuja-kiṅkaram
patitam mām viṣame bhavāmbudhau
krpayā tava pāda-paṅkaja-
sthita-dhūli-sadrśam vicintaya*

„Óh, Nanda Mahārāja fia [Kṛṣṇa]! Örök szolgád vagyok, valahogyan mégis a születés és halál óceánjába estem. Kérlek, emelj ki a halál óceánjából, és parányi atomként helyezz lótuszlábaidhoz!” (*Śikṣāṣṭaka* 5)

Ha birtokában vagyunk a tökéletes tudás hajójának, nincs mitől félnünk, hiszen könnyedén átszelhetjük vele az óceánt. Még a legbűnösebb ember is szert tehet a Kṛṣṇáról szóló tudomány hajójára, s minden nehézség nélkül átkelhet az óceánon. Ahogy már korábban elmondtuk (Bg. 4.36), nem fontos, hogy mik voltunk előző életeink során. Tudatlanságban éltünk, ezért valószínűleg sok bűnös tettet elkövettünk. Tulajdonképpen senki sem mondhatja magáról, hogy mentes a bűnös cselekedetektől. A *Bhagavad-gītā* azonban azt írja, hogy mindez nem számít: ha valaki ismeri Kṛṣṇa tudományát, megszabadulhat minden bűntől.

Nagyon fontos, hogy kutassunk a tudás után, melynek tökéletességét Kṛṣṇa megértése jelenti. Annyi elméletet kitalálnak az emberek manapság, s mindenki azt állítja, hogy ő ismeri a legjobb utat az életben. Ennek következtében alakult ki a számtalan izmus, melyek közül a kommunizmus rendkívül előtérbe került szerte a világon. A *Śrīmad-Bhāgavatamban* azonban a lelki kommunizmus magját találjuk meg. Nārada Muni elmagyarázza, hogy ebben az anyagi univerzumban — az alsó, a középső és a felső bolygórendszerben, sőt az űrben is — minden természeti kincs a Legfelsőbb Úrtól származik. Meg kell értenünk, hogy mindent, ami ebben a világban létezik, Isten teremtett, s nem az emberi lények. Egyetlen józan ember sem tagadhatja ezt. A *Śrī Īśopaniṣad* kijelenti:

*iśāvāsyam idaṁ sarvaṁ
yat kiñca jagatyām jagat*

tena tyaktena bhuñjīthā

mā grdhaḥ kasya svid dhanam

„A világegyetemben az Úr gyakorol hatalmat minden élő és élettelen felett, Ő a birtokosa mindennek. Ezért az embernek csak azon szükségszerű dolgokat szabad elfogadnia, amelyek az ő számára vannak félretéve, s minden mást kerülnie kell, jól tudván, hogy az kinek a tulajdonát képezi.” (*Śrī Īśopaniṣad*, Első mantra)

Tehát minden élőlénynek — Brahmától, a legfőbb félistentől kezdve a legkisebb hangyáig — joga van használni a természet kincseit. Nārada Muni kihangsúlyozza, hogy annyit vehetünk el ezekből a kincsekből, amennyire csak szükségünk van, de ha annál többet akarunk, akkor tolvajokká válunk. Sajnos mindenki hódítani és uralkodni próbál. Az országok azon versengenek egymással, ki jut el előbb a holdra, s tűzheti ki a zászlaját, hogy azt állíthassa, hogy az az ő bolygója. Amikor az európaiak Amerikába jöttek, kítűzték a zászlójukat, és kijelentették, hogy Amerika az övék. Ez a zászlókitűzés és zászlólobogtatás egyedül a tudatlanságnak tudható be. Örökké azon törjük a fejünket, hová szúrhatnánk le a zászlónkat, ám semmi nem a mi tulajdonunk, hanem Istené. Ha valaki tudja ezt, tudással rendelkezik, ha azonban valamiről az gondolja, hogy az ő tulajdona, az tudatlanság. Jogunk van rá, hogy használjuk, de arra nincs, hogy a magunkénak követeljük vagy felhalmozzuk saját magunknak.

Ha kiszórunk egy zsák gabonát az utcára, a galambok odaszállnak, négy-öt szemet felcsipegetnek, aztán elrepülnek. Nem vesznek el többet, mint amennyit meg tudnak enni, s ha befejezték az evést, akkor nyugodtan továbbállnak. Ha azonban sok-sok zsák lisztet rakunk ki a járdára, és odahívjuk az embereket, hogy jöjjenek és vegyenek belőle, akkor lesz, aki elvisz tíz, húsz, harminc zsákot is, de akik nem tudnak ennyit elszállítani, azok csak egy-két zsákot visznek magukkal. Nem jut tehát egyformán mindenkinek. Ezt nevezik fejlett civilizációnak — még annyi tudásunk sincs, mint a galamboknak, a kutyáknak vagy a macskáknak. Minden a Legfelsőbb Úré, s elfogadhatjuk Tőle azt, amire szükségünk van, de annál többet nem. Ez a tudás. Az Úr elrendezéséből a világ olyan, hogy semmiben sem kell hiányt szenvednünk. Mindenből van elegendő, feltéve ha tudjuk, hogyan kell helyesen elosztani. Manapság azonban az a sajnálatos helyzet áll fenn, hogy az egyik ember többet vesz el, mint amennyire szüksége van, a másik pedig éhezik. Az éhezők fellázadnak, s azt kérdezik: „Miért kell éhezünk?” Az emberek azonban tökéletlen módszerekkel próbálkoznak. A tökéletes lelki kommunizmus az, ha tudjuk, hogy minden Istené, s ha ismerjük Kṛṣṇa tudományát, könnyedén átszelhetjük a jogtalan birtoklás tudatlanságát.

Valójában tudatlanságunk miatt szenvedünk. A bíróságon a tudatlanság nem mentség, s akkor is megbüntetnek, ha azt mondjuk a bírónak, hogy nem ismertük a törvényt. Ha valaki jogtalanul hatalmas vagyona tesz szert, büntetés vár rá még akkor is, ha azt állítja, hogy tudatlanságból szegte meg a törvényt. A világon senki sem tudja ezt, ezért sok-sok olyan ember kell, aki Kṛṣṇa tudományát tanítja. Jelenleg óriási szükség van erre a tudásra. Nem szabad azt gondolnunk, hogy mivel Kṛṣṇa Indiában született, a *Bhagavad-gītāban* található tudás egy szektára vonatkozik csupán, vagy hogy Kṛṣṇa egy szekta Istene. Ahogy azt már korábban is elmondtuk, a tizennegyedik fejezetben Śrī Kṛṣṇa kijelenti, hogy Ő minden élőlény atyja (Bg. 14.4).

Mint lelkek a Legfelsőbb Lélek szerves részei vagyunk, de élvezni akartuk ezt az anyagi világot, ezért az anyagi természetbe kerültünk. De bármilyen fajban születünk meg, Kṛṣṇa az Atya. A *Bhagavad-gītā* nem egy bizonyos közösség vagy nemzet számára íródott, hanem a világon mindenkinek — még az állatoknak is. Napjainkban, amikor a Legfelsőbb fiai tudatlanságuk miatt lopnak, a *Bhagavad-gītā* jól ismerő embereknek kötelességük, hogy minden lénynek átadják ezt a legfelsőbb tudást. Az emberek így talán felismerik igazi lelki természetüket s kapcsolatukat a legfelsőbb lelki egésszel.

8

Cselekvés a Kṛṣṇáról szóló tudás birtokában

*na mām karmāṇi limpanti
na me karma-phale sprhā
iti mām yo 'bhijānāti
karmabhir na sa badhyate*

„Nincs tett, ami Engem befolyásolna, és a munka gyümölcsére sem törekszem. Aki megérte ezt a Rólam szóló igazságot, az szintén nem bonyolódik bele a tettek visszahatásaiba.” (Bg. 4.14)

Az egész világot a *karma* köti meg. Valamennyien tudjuk, hogy léteznek mikrobák és baktériumok, amelyek milliós számú találhatók egy négyzetmilliméternyi területen is. A *Brahma-saṁhitā* kijelenti, hogy a mikrobától (*indragopa*) kezdve Indráig, a mennyei bolygók királyáig minden élőlényt megköt a *karma*, a tettek visszahatása. Mindannyiunknak el kell szenvednünk vagy élveznünk kell tetteink visszahatásait, legyenek azok jók vagy rosszak. Mindaddig, amíg szenvednünk kell ezektől a visszahatásoktól vagy élveznünk kell őket, az anyagi testekhez vagyunk kötözve.

A természet elrendezéséből az élőlény a szenvedéséhez vagy az élvezetéhez egy anyagi testet kap. A különböző testek más-más célt szolgálnak. Egy tigris teste arra szolgál, hogy öljön és nyers húst egyen, a disznóé az ürülék fogyasztására alkalmas, s nekünk, emberi lényeknek a fogunk arra szolgál, hogy zöldségeket és gyümölcsöt együnk. Minden test az élőlény előző életében végrehajtott cselekedetei szerint alakul ki, s következő testünket is ennek alapján kapjuk. A fent idézett versben azonban Śrī Kṛṣṇa jelzi, hogy aki ismeri az Úr tetteinek transzcendentális természetét, az megszabadul a tettek visszahatásaitól. Úgy kell cselekednünk, hogy ne bonyolódjunk bele ismét ebbe az anyagi világba, s ez úgy lehetséges, ha Kṛṣṇa-tudatúvá válunk azáltal, hogy tanulmányozzuk Kṛṣṇát, megismerjük tetteinek transzcendentális természetét, és megértjük, hogyan viselkedik az anyagi és a lelki világban.

Amikor Kṛṣṇa megjelenik a földön, nem olyan, mint mi, hanem tökéletesen transzcendentális. Mi vágyunk a tetteink gyümölcseire, de Ő nem vágyik semmilyen gyümölcseire, és tetteinek nincsenek visszahatásai. Egyáltalán nem vágyik gyümölcsöző cselekedetekre sem (*na me karma-phale sprhā*). Amikor valamilyen üzletbe kezdünk, a haszon reményében tesszük, s reméljük, hogy a haszonból olyan dolgokat vehetünk meg, melyek élvezetessé tehetik az életünket. Bármit is tesznek a feltételekhez kötött lelkek, mindig ott van mögötte az élvezetre irányuló vágy. Ám Kṛṣṇának nincs mire vágynia. Ő az Istenség Legfelsőbb Személyisége, aki semmiben sem szenved hiányt. Amikor Kṛṣṇa jelen volt a földön, számtalan kedvese és több mint tizenhatezer felesége volt, ezért néhányan azt hiszik, hogy nagyon érzéki volt. Ez azonban nem így van.

Meg kell értenünk, hogy mit jelentenek a Kṛṣṇával fennálló kapcsolatok. Ebben az anyagi világban sokféle kapcsolatunk lehet apaként, anyaként, feleségként vagy férjként. Azok a kapcsolatok, amiket itt találunk, csupán eltorzult tükröződései a Legfelsőbb Úrhoz fűződő kapcsolatainknak. Minden, amit ebben az anyagi világban látunk, az Abszolút Igazságból született, de itt torzul tükröződik az időben. A Kṛṣṇához fűződő kapcsolatunk nem szakad meg. Ha barátai vagyunk, akkor az a barátság örök, s életről életre folytatódik. Az anyagi világban a barátság néhány évig tart, aztán vége szakad, ezért eltorzultnak, mulandónak vagy valótlannak nevezik. Ha azonban Kṛṣṇával kötünk barátságot, az sohasem bomlik fel; ha Kṛṣṇát tesszük a mesterünkké, sohasem leszünk csalás áldozatai. Ha fiunkként szeretjük Kṛṣṇát, Ő sohasem hal meg. Ha kedvesünkként szeretjük, Ő a legkiválóbb, és sohasem fogunk elválni Tőle. Kṛṣṇa a Legfelsőbb Úr, ezért korlátlan, s korlátlan számú *bhaktája* van. Néhányan úgy próbálják szeretni, mint kedvesüket vagy férjüket, ezért Kṛṣṇa elfogadja ezt a szerepet. Bárhogy közeledünk Kṛṣṇához, elfogad bennünket, ahogyan a *Bhagavad-gītā* is írja:

*ye yathā mām prapadyante
tāṁs tathaiva bhajāmy aham
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ*

„Óh, Pr̥thā fia! Mindenkit aszerint jutalmazok meg, amilyen mértékben átadja magát Nekem. Mindenki, minden tekintetben az Én utamat követi.” (Bg. 4.11)

A *gopīk*, azaz Kṛṣṇa tehénpásztor barátnői rendkívüli vezekléseket vállaltak magukra előző életükben, hogy Kṛṣṇa lehessen a férjük. Śukadeva Gosvāmī elmondja a *Śrīmad-Bhāgavatamban*, hogy a Kṛṣṇával játszó fiúk is nagy vezekléseknek és lemondásoknak vetették alá magukat előző életükben, hogy Kṛṣṇa lehessen a játszótársuk. Kṛṣṇa pajtásai, társai és feleségei tehát nem közönséges élőlények. Nekünk fogalmunk sincs a Kṛṣṇa-tudatról, ezért léhának tartjuk a cselekedeteit, holott valójában magasztosak. Minden vágyunkat tökéletesen kielégítik; s bármilyen vágyunk vannak eredeti természetünk szerint, tökéletesen teljesül, amikor Kṛṣṇa-tudatúak leszünk.

Kṛṣṇának egyetlen játszótársra sem volt szüksége, és egyetlen feleségre sem vágyott. Mi azért nőszülünk meg, mert vágyunk rá, Kṛṣṇa azonban teljes Önmagában (*pūrṇam*). A szegény ember arra vágyik, hogy legyen ezer dollárja a bankban, egy milliomosnak azonban nincs ilyen vágya. Ha Kṛṣṇa az Istenség Legfelsőbb Személyisége, miért lennének vágyai? Nem, Ő mások vágyait teljesíti. Ember tervez, Isten végez. Ha Kṛṣṇa vágya valamire, akkor nem lenne tökéletes, mert akkor nem rendelkezne azzal a dologgal, amire vágyik. Ő azonban az mondja, hogy nincsen vágya. Ő Yogeśvara, vagyis minden *yogī* mestere, így bármit akar, azonnal megvalósul. Szó sincs arról, hogy Ő vágya valamire — azért lesz férj, szerető vagy barát, hogy *bhaktái* vágyait teljesítse. Ha elfogadjuk Kṛṣṇát barátunknak, mesterünknek, fiunknak vagy kedvesünknek, sohasem érhet bennünket csalódás. Minden élőlényt egy sajátos kapcsolat fűz Kṛṣṇához, de jelenleg ez a kapcsolat rejtve van előttünk. Ám ahogy fejlődünk a Kṛṣṇa-tudatban, egyre inkább feltárul.

A Legfelsőbb Úr teljes ugyan, és nincs semmi tennivalója, mégis cselekszik, hogy példát mutasson. Őt azonban nem kötik le az anyagi világban végrehajtott cselekedetei, s aki tudja ezt, az szintén megszabadul a visszahatással járó tettektől.

evam jñātvā kṛtam karma

pūrvair api mumukṣubhiḥ

kuru karmaiva tasmāt tvam

pūrvaiḥ pūrvataram kṛtam

„A régmúlt időkben az összes felszabadult lélek ezzel az értelemmel cselekedett, s így elérték a felszabadulást. Ezért az ősök mintájára, ebben az isteni tudatban végezd te is a kötelességed!” (Bg. 4.15)

A Kṛṣṇa-tudat folyamatában elengedhetetlen, hogy kövessük a lelki életben sikert elért nagy *ācāryák* nyomdokait. Ha valaki cselekedeteiben követi azt a példát, amit a nagy *ācāryák*, a szentek, a *bhakták* és az életük során *karma-yogát* gyakorolt felvilágosult királyok állítottak, ő maga is felszabadul.

Kurukṣetra csatamezején Arjuna attól rettegett, hogy tettei megkötik majd, ha harcol. Kṛṣṇa azonban megnyugtatta, hogy ha az Ő kedvéért harcol, nem bonyolódhat bele tettei hálójába.

kim karma kim akarmeti

kavayo 'py atra mohitāḥ

tat te karma pravakṣyāmi

yaj jñātvā mokṣyase 'subhāt

„Még az értelmesek is zavarba jönnek, amikor megpróbálják meghatározni, hogy mi a cselekvés és mi a tétlenség. Most elmagyarázom neked, hogy mi a cselekvés, s ennek ismeretében megszabadulhatsz minden büntől.” (Bg. 4.16)

Az emberek számára nem egyértelmű, hogy mi a tett (*karma*) és mi a tétlenség (*akarma*). Kṛṣṇa azt mondja ebben a versben, hogy még a nagy tudósok (*kavayah*) is zavarba jönnek, ha a tettek természetéről esik szó. Fontos tudnunk, hogy melyik tett valódi, és melyik nem, melyik hiteles és melyik nem, melyik tilos és melyik nem. Ha megértjük a tett alapelvét, megszabadulhatunk az anyagi kötelékektől. Fontos tehát annak ismerete, hogy miképpen lehet úgy cselekedni, hogy az anyagi test elhagyásakor ne kényszerüljünk egy másik elfogadására,

hanem szabadon beléphessünk a lelki világba. A helyes tett alapelvét Śrī Kṛṣṇa világosan elmagyarázza a tizenegyedik fejezet utolsó versében:

*mat-karma-kṛn mat-paramo
mad-bhaktah saṅga-varjitaḥ
nirvairah sarva-bhūteṣu
yaḥ sa mām eti pāṇḍava*

„Kedves Arjunám! Aki előző tettei szennyétől és az elmebeli spekulációtól mentesen tiszta odaadó szolgálatomba mélyed, s aki barátja minden élőlénynek, az biztosan eljut Hozzám.” (Bg. 11.55)

Ez az egy vers elég hozzá, hogy megértsük a *Bhagavad-gītā* mondanivalóját. Az embernek az „Én munkámat” kell végeznie. S hogy mi ez? Ezt a *Bhagavad-gītā* utolsó utasítása árulja el, melyben Kṛṣṇa azt mondja Arjunának, hogy hódoljon meg Neki (Bg. 18.66).

Arjuna példájából meg kell tanulnunk, hogy csak olyan tetteket szabad végrehajtanunk, amelyeket Kṛṣṇa engedélyez. Ez az emberi élet küldetése, mi azonban nem tudunk róla. Tudatlanok vagyunk, így számtalan olyan tettbe fogunk, ami a testi vagy anyagi létfelfogáshoz kapcsolódik. Kṛṣṇa azt kívánta, hogy Arjuna harcoljon, és noha Arjuna nem akart harcolni, mégis megtette, mert Kṛṣṇa úgy kívánta. Meg kell tanulnunk követni Arjuna példáját.

Arjuna mellett azonban ott állt Kṛṣṇa, hogy megmondja neki, mi a dolga, de mi a helyzet a mi esetünkben? Arjunát személyesen Śrī Kṛṣṇa irányította, hogy miképp cselekedjen, de csupán azért, mert mellettünk nem áll ott Kṛṣṇa személyesen, még nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy nem irányít bennünket. Ő lát el útmutatással mindenkit. A *Bhagavad-gītā* utolsó fejezete leírja, hogy miképp kell helyesen cselekednünk.

*ya idam paramam guhyam
mad-bhaktesv abhidhāsyati
bhaktim mayi parām kṛtvā
mām evaiśyaty asaṁsayah
na ca tasmān manusyeṣu
kaścin me priya-kṛttamaḥ
bhavitā na ca me tasmād
anyah priyataro bhuvi*

„Aki ezt a legnagyobb titkot elmagyarázza a *bhaktáknak*, annak számára biztos az odaadó szolgálat, s végül visszatér Hozzám. Nincs és nem is lesz nála kedvesebb szolgám a világon.” (Bg. 18.68-69)

Ránk hárul tehát a felelősség, hogy prédikáljuk a *Bhagavad-gītā* útját, és az embereket Kṛṣṇa-tudatúvá tegyük. Az emberek azért szenvednek, mert nem Kṛṣṇa-tudatosak. Mindannyiunknak terjesztenünk kell Kṛṣṇa tudományát, hogy az egész világnak hasznára válhasson. Az Úr Caitanya Mahāprabhu azzal a küldetéssel jelent meg, hogy tanítsa a Kṛṣṇa-tudatot, és azt hirdette, hogy bármilyen helyzetben legyen valaki, ha a Kṛṣṇa-tudatra tanít, lelki tanítómesternek kell tekinteni. A *Bhagavad-gītā* és a *Śrīmad-Bhāgavatam* egyaránt tele van útmutatással, hogyan válhatunk Kṛṣṇa-tudatúakká. Az Úr Caitanya Mahāprabhu e két könyvet választotta ki, s arra kért mindenkit, hogy a világ minden táján, minden faluban és városban terjessze Kṛṣṇa tudományát. Az Úr Caitanya Mahāprabhu Maga Kṛṣṇa volt, ezért kérését úgy kell tekintenünk, hogy Maga Kṛṣṇa mondta meg, mit kell tennünk. Vigyáznunk kell azonban, hogy a *Bhagavad-gītā*t eredetiben adjuk át, személyes értelmezés és minden haszonvágynélkül. Néhányan saját magyarázatukat fűzik a *Bhagavad-gītā*hoz, nekünk azonban úgy kell átadnunk minden szavát, ahogyan Śrī Kṛṣṇa elmondta őket.

Úgy tűnhet, hogy aki Kṛṣṇáért cselekszik, az ugyanúgy cselekszik, mint bárki más az anyagi világban. Ez azonban nem így van. Arjuna talán úgy harcolt, mint egy közönséges katona, de mivel Kṛṣṇa-tudatban harcolt, tettei nem kötötték meg. Tette — noha annak tűnik — egyáltalán nem anyagi tett. A Kṛṣṇa által jóváhagyott cselekedetnek — bármi legyen

az — nincsen visszahatása. Harcolni nem egy jó dolog, de néha elkerülhetetlen, mint a kuruksetrai csata esetében is. Másrészt pedig hiába hajtunk végre a világ szemében rendkívül emberbarátinak tűnő tetteket, ha továbbra is az anyagi cselekedetek rabjai maradunk. Nem maga a tett számít tehát, hanem a tudat, ahogyan véghez visszük.

karmaṇo hy api boddhavyam

boddhavyam ca vikarmaṇaḥ

akarmaṇas ca boddhavyam

gahanā karmaṇo gatiḥ

„A cselekvés szövevényeit nagyon nehéz megérteni. Ezért jól kell tudni, hogy mi a cselekedet, mi a tiltott cselekedet és mi a tétlenség.” (Bg. 4.17)

A *karma* útja nagyon szövevényes, ezért meg kell értenünk, mi a különbség *karma*, *akarma* és *vikarma* között. Ha egyszerűen csak Kṛṣṇa-tudatban tevékenykedünk, minden világossá válik számunkra, míg máskülönben meg kell különböztetnünk, hogy mit kell és mit nem szabad tennünk ahhoz, hogy ne kössenek le bennünket a tetteink. Hétköznapijaink során néhány törvényt tudunkon kívül is áthágunk, és ennek el kell szenvednünk a következményeit. A természet törvényei nagyon szigorúak és kíméletlenek, nem fogadnak el semmiféle kifogást. Ha a természet törvénye az, hogy a tűz éget, akkor még a gyereket is megégeti, ha megérinti, annak ellenére, hogy tudatlan és ártatlan gyermekről van szó. Ügyelnünk kell hát rá, hogy mit teszünk, nehogy a természet szigorú törvényei szenvedéssel sújtsanak bennünket. Nagyon fontos megértenünk, hogy melyek azok a tettek amelyeket végre kell hajtánunk, és melyek azok, amelyeket el kell kerülnünk.

A *karma* szó az előírt kötelességre utal, a *vikarma* azokra a cselekedetekre vonatkozik, amelyek ellenkeznek az ember előírt kötelességével, az *akarma* pedig azokra a cselekedetekre, amelyek egyáltalán nem vonnak maguk után visszahatást. Az *akarmának* látszólag van némi visszahatása, valójában azonban nem eredményez visszahatást. Ha Kṛṣṇa irányítása alatt cselekszünk, ez történik — nincs visszahatás. Ha megölünk valakit, az állam halálbüntetéssel fog sújtani bennünket. Ilyen esetben *vikarmának* nevezik a tetteinket, mert ellenkeznek az előírt tettekkel. Ha azonban a kormány besoroz bennünket a hadseregbe és harc közben megölünk valakit, akkor nem kell szenvednünk a visszahatásoktól. Ezt nevezik *akarmának*. Az egyik esetben saját szeszélyeinket követve cselekszünk, a másikban pedig a kormány parancsára. Éppen így amikor Kṛṣṇa parancsára cselekszünk, akkor a tetteinket *akarmának* nevezik, mert az efféle cselekedeteknek nincs visszahatásuk.

karmaṇy akarma yaḥ paśyed

akarmaṇi ca karma yaḥ

sa buddhimān manuṣyeṣu

sa yuktaḥ kṛtsna-karma-kṛt

„Aki a cselekvésben tétlenséget és a tétlenségben cselekvést lát, az értelmes az emberek között, és helyzete még akkor is transzcendentális, ha mindenféle tettet végez.” (Bg. 4.18)

Aki látja, hogy van olyan cselekvés, amelynek nincsen visszahatása, s aki megérti az *akarma* természetét, az igaz mivoltukban látja a dolgokat. Az *akarmaṇi* szó arra az emberre utal, aki megpróbálja elkerülni a *karma* visszahatásait. Ha az ember összekapcsolja a cselekedeteit a Kṛṣṇa-tudattal, akkor szabad, még akkor is, ha különféle tetteket végez. Arjuna is harcolt a kuruksetrai csatamezőn, és azok is harcoltak, akik Duryodhana oldalán álltak. Meg kell értenünk, miképp lehetséges, hogy ennek ellenére Arjuna mentes a visszahatástól, míg Duryodhana nem. Kívülről szemlélve mindkét fél harcol, de tudnunk kell, hogy Arjunát nem kötik a visszahatások, mert Kṛṣṇa parancsára küzd. Amikor azt látjuk, hogy valaki Kṛṣṇa-tudatban cselekszik, biztosak lehetünk benne, hogy tettei nem hordoznak magukban semmiféle visszahatást. Aki felismeri és megérti az ilyen tetteket, azt nagyon intelligensnek kell tekintenünk (*sa buddhimān*). A titok nem is abban rejlik, hogy felismerjük, mit tesz valaki, hanem abban, hogy megértsük, miért teszi.

Arjunának meglehetősen kellemetlen tetteket kellett végrehajtania a csatamezőn, de mivel mindent Kṛṣṇa-tudatban tett, tetteit nem követte visszahatás. Saját megítélésünk szerint

cselekedhetünk helyesen, de ha nem Kṛṣṇa-tudatban tesszük, akkor szenvednünk kell a visszahatásaitól. Világi szempontból helyes volt Arjuna eredeti elhatározása, hogy nem harcol, lelki szempontból azonban nem. Ha jámboran cselekszünk, annak bizonyos eredménye van. Jó családban születhetünk meg, egy *brāhmaṇa* vagy egy gazdag ember gyermekeként, gazdagok, műveltek vagy nagyon szépek lehetünk. Ellenben ha istentelenül cselekszünk, akkor alacsony származású családban vagy állatok között születünk meg, műveletlenek, ostobák leszünk vagy nagyon csúnyák. De még jámbor tetteink és jó származásunk ellenére is ki leszünk téve a tettek és a visszahatások szigorú törvényének. Elsődleges célunk az legyen tehát, hogy elkerüljük az anyagi világ törvényeit. Ha ezt nem értjük meg, akkor vonzódni fogunk az előkelő családhoz, a vagyonhoz, a képzettséghez vagy a szép testhez. Rá kell jönnünk, hogy az anyagi élet minden kínálkozó lehetősége ellenére nem szabadultunk meg a születéstől, az öregkortől, a betegségtől és a haláltól.

Figyelmeztetésül Śrī Kṛṣṇa óva int bennünket a *Bhagavad-gītā*ban:

ā-brahma-bhuvanāl lokāḥ

punar āvartino 'rjuna

mām upetya tu kaunteya

punar janma na vidyate

„Az anyagi világ a legfelsőbb bolygótól a legalsóig a szenvedések helye, ahol az ismétlődő születés és halál uralkodik.” (Bg. 8.16)

Még a Brahmalokán, az anyagi univerzum legfelsőbb bolygóján is van születés és halál. Ahhoz, hogy megszabaduljunk tőlük, el kell jutnunk Kṛṣṇa bolygójára. Gazdag vagy szép embernek lenni jó dolog; de meddig maradunk gazdagok vagy szépek? Az az életünk nem tart örökké. Okosak, gazdagok és szépek maradhatunk ötven, hatvan, legfeljebb száz évig, de valódi életünk nem ötven vagy száz évig tart, nem is ezerig, sőt nem is egymillióig. Létünk örök, s ezt az örök létet el kell érünk. Minden problémánk abból származik, hogy még nem jutottunk el ideig. Ám mindez orvosolható, ha Kṛṣṇa-tudatúak leszünk.

Ha Kṛṣṇa-tudatban hagyjuk el anyagi testünket, többé nem kell visszatérnünk az anyagi világba. A legfontosabb az, hogy teljes egészében elkerüljük az anyagi létet, s ne csupán körülményeinket tegyük jobbá az anyagi világban. Ha egy börtönben ülő ember az első osztályú börtön lakója szeretne lenni, a kormány teljesítheti kívánságát, de egyetlen józan ember sem lesz elégedett attól, hogy első osztályú rab lett. Arra kell vágnia, hogy egyszer s mindenkorra kikerüljön börtönéből. Az anyagi világban vannak közöttünk első, másod-, vagy harmadosztályú börtönben sínylődő rabok, de mindenféle képpen valamennyien rabok vagyunk. A valódi tudás nem csupán azt foglalja magában, hogy kapunk egy bölcsész vagy egy filozófia doktori diplomát, hanem azt, hogy megértjük a lét alapvető kérdéseit.

yasya sarve samārambhāḥ

kāma-saṅkalpa-varjitāḥ

jñānāgni-dagdha-karmāṇaṁ

tam āhuḥ paṇḍitaṁ budhāḥ

„Teljes tudással az rendelkezik, akinek minden tette mentes az érzékkielégítés utáni vágytól. A bölcs az tartják róla, hogy tökéletes tudása van, melynek tüze felégette gyümölcsöző tetteit.” (Bg. 4.19)

A *paṇḍitaṁ* szó azt jelenti, hogy tanult, a *budhāḥ* pedig azt, hogy jártas valamiben. A tizedik fejezetben is megtaláljuk a *budhāḥ* szót a *budhā bhāvasamanvitaḥ* kezdetű versben (Bg. 10.8). A *Bhagavad-gītā* szerint az ember még nem lesz tanult attól, hogy magas szintű képzésben részesült egy egyetemen. A *Bhagavad-gītā* azt mondja, hogy az a tanult ember, aki mindent ugyanazon a szinten állónak lát.

vidyā-vinaya-sampanne

brāhmaṇe gavi hastini

śuni caiva śva-pāke ca

paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ

„A szerény bölcs igaz tudása által egyenlőnek látja a tanult és alázatos *brāhmaṇát*, a tehenet, az elefántot, a kutyát és a kutyaevőt (kasztonkízülit) is.” (Bg. 5.18)

Indiában a védikus civilizáció szerint a tanult *brāhmaṇákat* tartják az emberi társadalom legkiválóbb embereinek. A tanult és szerény *paṇḍita* ugyanazon szinten látja az ilyen *brāhmaṇát*, mint a kutyát vagy a kutyaevő kasztonkízülit, vagyis nem lát különbséget a legfelsőbb és a legalsóbb között. Azt jelentené ez, hogy egy tanult *brāhmaṇa* nem különb, mint egy kutya? Nem, ám a *paṇḍita* egyformának látja őket, mert nem a bőrt, hanem a lelket nézi. Aki megtanulta annak a művészetét, hogy minden élőlényben egyformán a lelket lássa, azt *paṇḍitának* tartják, hiszen valójában minden élőlény egy lélekszakra, a teljes lelki egész szerves része. A lélekszakra mindenkiben ugyanaz, csak különböző ruhák fedik. Ha egy köztisztelőben álló ember kopott ruhában jár, az még nem jelenti azt, hogy le kell néznünk. A *Bhagavad-gītā* ezeket a testeket ruhákhoz hasonlítja, amelyeket a lelkek viselnek.

*vāsāṃsi jirṇāni yathā vihāya
navāni grhṇāti naro 'parāṇi
tathā śarīrāni vihāya jirṇāny
anyāni samyāti navāni dehi*

„Miként az ember leveti elnyűtt ruháit és újakat ölt magára, úgy adja fel a lélek is az öreg és hasznavehetetlen testeket, hogy újakat fogadjon el helyettük.” (Bg. 2.22)

Amikor látunk egy élőlényt, azt kell gondolnunk: „Egy lélek.” Aki magáévá teszi az élet lelki látásmódját, az *paṇḍita*. Cāṇakya Paṇḍita a következőképpen határozza meg a képzettség követelményeit, azaz egy *paṇḍita* tulajdonságait: „Egy tanult ember a felesége kivételével minden nőt anyjának tekint, minden anyagi tulajdont utcára dobott szemétnak lát, és úgy nézi mások szenvedését, mintha ő szenvedne.” Az Úr Buddha azt tanította, hogy még az állatokat sem szabad bántanunk, sem szavakkal, sem tettekkel. Ez tesz valakit *paṇḍitává*, s ez a legalapvetőbb elv az életben. Ezért tudnunk kell, hogy nem diplomái miatt számít valaki képzettnak, hanem annak alapján, hogyan látja az életet és mennyire cselekszik e látásmód szerint. Ezt jelenti a *paṇḍita* szó a *Bhagavad-gītā*-ban. Ugyanígy a *budhāḥ* szó kifejezetten arra utal, aki jártas a szentírások tanulmányozásában. Az ilyen megvalósításnak és a szentírások ismeretének eredményéről a *Bhagavad-gītā* a következőképpen ír:

*aham sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṃ pravartate
iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

„Én vagyok az eredete a lelki és az anyagi világoknak, minden Belőlem árad. A bölcsek, akik tudva tudják ezt, elmerülnek odaadó szolgálatomban, és teljes szívből imádnak Engem.” (Bg. 10.8)

Tanult vagy *budhāḥ* az, aki megértette, hogy Kṛṣṇa az eredete minden kiáradásnak. Minden, amit látunk, csupán Kṛṣṇa kiáradása. Évmilliók óta árad a napfény a napból, a nap mégis változatlan. Hasonlóképpen származik Kṛṣṇából minden anyagi és lelki energia. Ha valaki ezt tudja, Kṛṣṇa *bhaktájává* válik.

Aki tudja, hogy Krisna-tudatban kell cselekednie, és már nem vágyik arra, hogy élvezze ezt az anyagi világot, az valóban bölcs. Az anyagi világban mindenkit a kěj (*kama*) vezérel, egy bölcs embernek azonban sohasem parancsol ez a kěj (*kama-sa kalpa-varjitaḥ*). S hogy hogyan lehetséges ez? *Jñanagni-dagdha-karmanam*: a tudás tüze felégeti a bűnös tettek összes visszahatását — s ez a leghatékonyabb tisztítószer. Életünknek csak az adhat értelmet és irányt, ha a Krisna-tudat transzcendentális tudományának elsajátításáért küzdünk, a *raja-vidyáért*, minden bölcsesség királyáért.